

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

2783/A 2787(2)

E XLI

16/8/18

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

845 21

THESAVRVS EVONYMI PHILIATRI, DE REMEDIIS SECRETIS

Liber Physicus, Medicus, & partim etiã Chymicus, & œconomicus in vinorum diuersi saporis apparatu, medicis & pharmacopolis omnibus præcipuè necessarius.

Quem præter hæc quæ antea prelo commissa fuere, quam plurimis fornacum figuris & auximus, & illustrauimus.

...ius conse... ...e Ni... ...in ...tũ ...

LVGDVNI,
Apud Antonium Vincentium.
M. D. LVIII.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

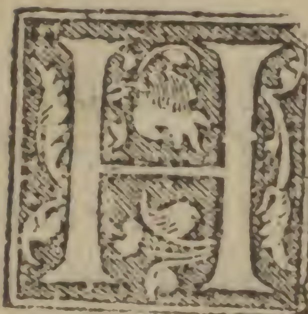
ARGVMENTVM.

DE remediis ſecretis hunc librũ inſcribere placuit, quod de illis medicamentis doceat, quæ non integra & in ſubſtantia ſumuntur, aut applicantur, ſed puriore ſui parte, hoc eſt liquoribus, aquis, oleis aut ſuccis ſecretis ſiue abſtractis per deſtillationem, aut alios modos artificioſos. Deinde etiam quod ſecreta, arcana, & pauciſſimis hactenus cognita remedia, quæ empirici quidam tanquam myſteria occultabant, contineat quàm plurima. Non ſolùm autem de medicamentis iſtis ſingulatim & empiricè tractat, ſed logicè etiam ac methodicè, hoc eſt de pra[illegible]ibus & compoſitionibus eorum in [illegible] lucubratio noſtra ſi approbata [illegible] viris bonis & [illegible], meditabimur [illegible] alterius libri æditionem de experimen[illegible] raris quibuſdam remediis, quæ integra in ſubſtantia ſua vſurpantur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

CLARISSIMO VIRO D. NICOLAO Zur Kinden Bernensi, Euonymus Philatros S. D. P.

Vnc de secretis remediis siue librū siue cētonē, quem partim ex libris diuersis, excusis, manu scriptis, Latinis, Germanicis, Gallicis & Italicis. collegi, trāstuli, in ordinē digessi: partim ex obseruationibus propriis confeci, tuo imprimis nomini, clarissime Nicolae, inscribere volui, quoniam & in bonis literis te excellere, nec carū cultū per magistratus honorē, quem in clarissima Reipli. Bernēsis ditione Sabaudica gessisti, tibi imminutū esse, & bonos studiososq́ue homines summa humanitate ac beneuolētia te dignari, & de hac præcipuè rei medicæ parte, quæ circa stillatitios plātarū liquores ver-

 satur,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſatur, iudiciũ ferre poſſe: iamdudũ cognoui. A quo tẽpore etſi nulla familiaritas propter locorũ interualla tecũ intercedere mihi potuit, ſemper tamen nõ ſolũ maximi te feci, ſed etiã amaui ſummoperè, ita vt ſæpe huius animi, quo erga te afficior declarãdi, occaſionẽ quæſiuerim. Quod ſi id in præſentia commodè facio, eſt quod gaudeã & & gratuler mihi, ſin minus, tu tamen voluntatẽ noſtrã boni cõſules, & quicquid pro iudicio tuo et experiẽtia, quibus plurimũ potes tum aliis tum his in rebus, emendandum aut quouis modo mutãdũ deprehẽderis, admonebis me, ſi me amas, quàm liberrimè, ſi quid etiã his noſtris adiicere de tuo poteris, quod nõ dubito, id quoque candidè, ingenuè, ac liberaliter vt facias per illũ quo te proſequor amorẽ & publicam rei medicæ ſtudioſorum vtilitatem, etiam atque etiam te oro. Vale quàm fœliciſſime.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

CAPITA PRAE-
ſentis libri.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

De re

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

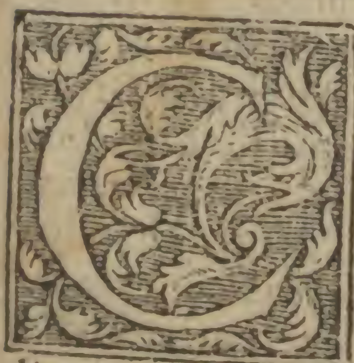
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

SVMMA PRAEFATIONIS

CAPITA.

1. *De liquorum, & oleorum ſtillatitiorum inuentione.*
2. *De ſcopo huius libri. De quo plura etiam dicuntur circa finem præfationis.*
3. *Laus eorum, qui quæ optima & efficaciſſima habent remedia, communia eſſe volunt.*
4. *Quantùm in omni re apparatus referat.*

Præfatio.

Hymiſtica ars quã chymiã, alchymiã alkimiã, chemiam (vt Suidas,)& alchemiam vocant multa humanæ vitæ vtilia inuenit:& in re medica quoq; mira quædã & laude digna, ſi quis rectè & diligẽter paret. nam me-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

dicorum & pharmacopolarũ vulgariũ, imperitia, auaritia, aut negligentia factum eſt, vt pleræque huiuſmodi præparationes contemnantur: & meritò quidẽ ſi ea reſpicias quæ ipſi parant immeritò, ſi artem ipſam, quę certè & pulcherrima & vtiliſsima eſt, id quod in cauſa mihi eſſe videtur cur tam diu latuerit, & ſerò admodùm vſurpari cœperit. Sunt qui ad Hieronymum Brunſuicenſem, qui ante annos circiter ſeptuaginta medicinam Argentorati factitauit, aquas, vt vocant, & liquores & olea è medicamẽtis ſimplicibus vi ignis eliciendi originem referant: ſed illi multùm falluntur. non enim ab illo inuenta hæc ars eſt, ſed lingua noſtra Germanica conſcripta & euulgata primùm. Meo quidem iudicio tam vetus hoc inuentum eſt, quàm ipſius chymiæ, quam ab hominibus Punica ſiue Arabica lingua vſis primum celebratã & literis proditam exiſtimo, paulò poſt Gręcorum medicorum ætatem, illorum dico qui vltimi fere ſcripſerũt, vt ſunt Aetius, Oribaſius, Actuarius, Pſellus. In Italiæ quibuſam bibliothecis hodieq; extant, Gręcorum quorundam recentiorum de chymia ſcripta, & nominatim Stephani cuiuſdam philoſophi: item liber inſcriptus.

ptus de mutatione metallorũ, quæ vulgò Chymia dicitur, siue Archymia. Auicennæ etiã de Alchymia ad Assem philosophũ liber habetur, Geber nepos nescio cuius magni Mahumethis, q veluti dux & princeps huius sciẽtię celebratur, qua vixerit ætate non facile dixerim. Quanquam non illum primum huius artis inuentorem, sed illustratorem fuisse existimo. Hic in opere quod Summæ pfectionis inscribitur, de destillatiõe in genere multa pulchrè differens, varios destillandi modos ferè omnibus notos esse scribit, nimirũ vt vetus quoddam suo etiam seculo, non recens quoddam inuentum. Recentiores quidam non solum Alberti Magni, & diui Thomæ, & Razæ ac Auicennæ medicorũ Arabũ, sed etiam Aristotelis, Platonis & Salomonis de Alchymia scripta aut certè mentionẽ eius ab ipsis factam, referunt. quibus ego parum adhibeo fidei, non quod hoc studium recentius putem, sed certe philosophis istis aut ignotum aut nusquam memoratum. Sunt qui omnia poëtarum figmenta, & præcipuè illud de vellere aureo ab Argonautis quæsito, ad chrysopœiã seu artem de mutatione metallorum argutè interpretentur. Alij etiam altius ascendũt, &

primos ſtatim à condito mundo homines eius authores faciunt. Sunt qui ſimpliciter antiquiſsimam faciant, déq; primis inuentoribus nihil certũ haberi aſſerant. Patauij in Italia noſtro ſeculo repertum eſt monumentum vetuſtiſsimũ nempe vrna fictilis, cum inſcriptione huius hexaſtichi.

Plutoni ſacrum munus ne attingite fures,
Ignotum eſt vobis hoc quod in vrna latet.
Nanque elementa graui clauſit digeſta labore
Vaſe ſub hoc modico Maximus Olibius:
Adſit fœcundo cuſtos ſibi copia cornu,
Ne pretium tanti depereat laticis.

Intra hanc vrnam erat altera vrnula cũ inſcriptione horum verſuum.

Abite hinc peſsimi fures.
Vos quid voltis cum voſtris oculis emiſsitijs?
Abite hinc voſtro cum Mercurio petaſato caduceatoq;.
Maxumus maxumo donum Plotoni hoc ſacrum facit.

Rurſus intra hanc vrnulã reperta eſt lucerna adhuc ardens intra duas ampullas, alteram ex auro, alteram ex argento, puriſsimo liquore quodam plenas, cuius virtute creditur per multos annos lu-

cer

cernam hanc arſiſſe, vt annotarũt in ſuis Antiquarũ inſcriptionum collectaneis Petrus Appianus & Bartholomęus Amãtius, Meminit huius rei Hermolaus Barbarus etiã in corolario in Dioſcoridẽ, vbi de aquis in commune agit. Eſt & cœleſtis aqua, inq̃t, ſiue potius diuina, chymiſtarũ, quam & Democritus, & Mercurius Triſmegiſtus nouêre, modo diuinã aquam: modo Scythicum laticem appellantes, modo pneuma, hoc eſt ſpiritũ ex ætheris natura & eſſentia rerum quinta: vnde aurum poculentum, & iactatus ille necdum inuẽtus philoſophorum lapis, & ſabulum cõſtet. Hinc & arti datũ nomen, pſammurgicen, & myſticen: & ammophyſiam, & ſacram & maximam vocãdo, ceu literas quaſdam ſecluſas habeat, & à quibus prophanum vulgus arceri cõueniat. Hoc genus laticis, Vt arbitror, ſignificat epigrãma nuperrimè in agro Patauino iuxta oppidulum Ateſtæ inuentum opere lateritio ac proinde fragili, per imprudentiamq; manus ruſticæ proſcindentis ibi terram, corrupto: Cuius memoria ne pereat verba prætexuimus: [*Plutoni ſacrum munus, &c.*] vt ſupra. Itaque antiquiſsimum huius artis apud Barbaros ſtudium fuiſſe conſtat ad

Romanos verò & Græcos deriuatum tar dius, nec prius fortè quàm Romani magnę orbis parti imperitarēt: aut si prius, latuisse tamen & intra paucissimos se cōtinuisse. Cicendulę quæ noctu lucēt,(inquit Cardanus,)docent nos liquorem fieri posse qui reluceat in tenebris. fit autē putrescentibus his.quæ cādorem, lucem ac perspicuitatem summā habēt:& fieri posse nō dubito:sed quib⁹ & quomodo, adhuc mihi incertum est. Sed hæc ferè extra scopum, nisi omnino sublimandi destillandiq; vt loquuntur, ratio, à chymistica profecta,& simul cum ea semper durasse videretur, nostris verò hominibus tum primùm aperta fuisset cum orbe per imperium Romanorum patefacto,aromata quoque multa, & remedia diuersa Europæ prius Græcisque & Latinis incognita importari cœperunt, & postea etiam amplius cùm Mauritani & Arabicæ linguę doctrinęq; homines magnam Hispanię partem tenuerunt.vnde eruditorum aliquot libri ad nos peruenerunt:& inter postremos.vt puto,Bulcasis Benaberazerin cuiusdā, qui vbi de præparationibus medicamētorum agit, de nonnullis quoq; sublimādis destillandisque docet. Eiusdem ferè ætate Ioan.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Mesuen claruisse puto, quem legimus vixisse circa annũ Domini 1158. Is tamen nõ alias destillatas aquas quàm rosarum & absinthij commemorat Auicennam floruisse aiunt anno Domini 1149. qui & ipse rosaceæ aquę distillatę meminit. Lõgè antiquior, saltem quod ad authorum traditionem, metallicorum sublimatorum vsus est, & oleorum quæ per descensum fiũt, vt apud Rasim & Aetium. Græcis recẽtiorib. liquores huiusmodi destillatitios nõ ignotos fuisse nuper quidam scripsit, cuius nomini parco, hoc argumẽto quod in Actuarij scriptis aliquoties stillatitij liquores nominent. Et sanè nominat ille alicubi Rhodostagma, vt in zulapio cõtra tussim: & paulò post in alio zulapio Intybóstagma. Sed his vocibus nõ aliud quã simplex de rosis aut intybo syrupus significatur. Rhodostactũ describit Aegineta libro 7. cap. 15. his verbis, Rosarum quibus vngues sunt adempti, succi sextarios duos, mellis sextarium incoquito despumans quoad quarta pars fuerit absumpta. Quin & paulo ante hydrorosatum, id est aquam rosatã describit, illam quoq; à stillatitio liquore siue aqua destillata lõgè diuersam: constat enim rosarũ vnguibus exemptis li-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

bris quatuor:aquæ ſextarijs quinq;:mellis ſextarijs duobus. Arabes etiam vel eorum interpretes cũ plantæ alicuius aquã dicũt,eius in aqua decoctum intelligũt: & ſimiliter Nicolaus Myrepſus qui cõpoſitiones medicamẽtorum Græcè ſcripſit,quem recentiſsimum eſſe ex barbaris quibus frequentiſsimè vtitur dictionibus apparet,in quo illud miror, nullã ab eo aquarum oleorúmue chymiſticis inſtrumentis paratorum mentionem fieri. Capniſtum tantum oleum, quod per deſcenſum deſtillatur, deſcribit, vt Aetius quoque. Porrò ea quæ chymiſtæ faciunt duobus fermè generibus ſummis cõprehenderim, vt aut liquores ſint,aut ſolida.liquores rurſus aut aquei aut oleoſi: & hi vel aërei vel ignei. Solida verò, aut quæ in vaſorũ fundo remanent, aut quæ ſurſum efferũtur: idq́ue dupliciter, vel tanquam pura corpora, vt quæ ſublimata vocantur, argentum viuum, arſenicum,&c. vel fuligo ad oculorũ remedia apud medicos. Sunt & alij quidam artificioſi præparationis modi, quibus quod in medicamentis puriſsimum efficaciſsimumq́ue ineſt extrahitur,& veluti forma à materia ſeparatur.

Et quãquã ego nec in chymiſticis neq;

cæter

cæteris apparatibus verſatus ſim, ſed obiter quædã tum ipſe experiendo paucula, tum ex amicis cognouerim: tamen quicquid & quantulumcumque hoc eſt, rei medicę ſtudioſis communicabo: non vt perfectè accurateque artem ipſam deſtillandi & alia præparandi tradam, ſed tanquam ijs ſcribens qui iam prius non prorſus rudes & imperiti harum rerum ſint, quod vel ipſi periculum fecerint, vel aliorum ſcripta legerint. Nihil enim tã egregium aut ſecretum habeo, quod nõ cupiam in publicam & cõmunem vtilitatem prodire: & quãquam in tenui fortuna ſemper natura ad communicandũ pronus fui, quod alij ad ſimplicitatem, alij melius ad liberalitatem ingenij referunt. Sunt qui ſua omnino celent, diuerſi quidẽ generis homines, ambitione quidã, vt habeãt quo præ cæteris excellant. alij etiã auaritia, vt lucrũ faciãt. alij per ignorantiã veterũ ſcriptorũ, quaſi non aut eadem aut meliora multò à veterib. prodita ſint, quæ nũc pleriſq; negliguntur, & noua ſemper quærẽdi ſtulta & inſatiabilis libido eſt. Non deſunt qui magna & efficacia remedia ideo abſcondenda putẽt, ne homines imperiti, vt multi ſunt empirici omnis ferè rationis & om-

nium ſtudiorum expertes, ijs abuti, & quæ ad ſalutem inuenta ſunt ea in hominũ perniciem cõuertere poſsint. His ego dixerim malum quidem minimè faciendum quicquam vt aliquid boni ſequatur: bonum verò non ideo non faciendum, ne quid ſequatur mali. Nam qui rebus et inuentis bonis abutantur, deerunt nunquam. At viri boni, ſimpliciter quæ bona habent communia facient, non ideò omiſſuri quod metuant improbos quoſdam per eadem nocere poſſe. Sed relinquo hanc diſputationem. hoc candidè & ex animo teſtor, cupere me exemplo meo doctos & bonos medicos excitare, vt depoſitis ambitione, auaritia, inſcitia, inuidia, ſi quid præclarum ad profeſsionem noſtram adferre poſſunt, id vt ſimiliter candidè publiceque præſtent. Indocti certe nõ magnis tantùm iſtis & efficacibus medicamẽtis, qualia hic prodemus nõnulla, ſed cibis etiam & potibus communiſsimis, intempeſtiuè exhibitis hominũ vitã ſæpe ad morbos mortemq; cõpellunt, & notum eſt Hippocratem noſtrum ptiſanam intempeſtiuè exhibitã, mortis cauſam fuiſſe pleuritico cuidã ſcripſiſſe. Iſti igitur ptim inſcitiæ partim improbitati ſuæ relinquẽdi ſunt:

ij ve

ij verò q medicorũ opera indigẽt admonendi, idẽ in medicina vt faciãt, qđ in oĩbus alijs artib⁹ omnes ſolent: hoc eſt medicos vt eligant bonos & eruditos, quiq; hanc artem ex profeſſo tum rationibus ceu philoſophiæ partem, tum actu ipſo medendi colant exerceantq;. Sed redeo ad inſtitutum. Apparatus igitur, inquã, maximam in omni re vim habet. In oratione elocutio, actio & pronũtiatio, magis ferè mouẽt audientiũ animos, quàm ipſum quod tractatur argumentũ. hinc eſt quòd numeris & metris incluſa, tãtopere delectant: quæ ſi oratione ſoluta efferas, frigida, ſupina & inertia habebuntur. Hinc eſt quod quidã in oratore quid primum eſſet interrogatus, pronũciatio reſpondit, quid ſecundum, quid tertium, idem. Spectacula & dramata quod adeo afficiũt auditores, & ſpectatores, multis modis formę eorum & apparatui potius quã argumento debetur. Sic in ipſis rebus, & operibus, tũ naturæ tũ artiũ, forma, figura, modus, in ſumma apparatus quidam, magis quàm materia ſpectatur, aut laudatur. Similiter in re medica maximũ rectè præparandi ars & commodè adminiſtrandi ſolertia momentum habent: neque plus refert quid exhibeas

quàm

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

quàm quo modo. Et licet plures ſint circonſtantiæ vt rectè exhibeas medicamẽtum conſiderandæ, modus tamen & apparatus intra medicamentum eſt, eiusq; veluti forma aut pars: reliqua verò extra ipſum, tempus, locus, & quę circa ęgrum conſiderantur. Sed alijs apparandi pręparandique modis nos in præſentia omiſſis, illos tantum attingemus, per quos à medicamentorũ ſubſtantia virtus & facultas omnis ſeparatur, ita vt liquidior tantũ, purior & ſubtilior cuiuſq; remedij pars ſecreta et abſtracta à craſſa & terreſtri habeatur, ſiue ea in liquorẽ ab eodẽ remedio abſtractũ colligatur, ſiue in alium quendam externum, &c. quod exuirtuare & excorporare barbarus ſcriptor Arnoldus appellat. Iam ſi quæ curioſius aut operoſius ſcripta videbũtur, cogitandum eſt ea non ad medicos vulgi, & pauperũ pertinere, ſed ad illos qui diuitijs & otio magis affluunt, & miniſtris abundant, qui ve in principum regumque aulis verſantur: aut etiã ad philoſophos, qui mirabiles rerum naturæ mutationes ac vires rimantur, & in ijs ſe oblectant. Poſtremò non eſt quòd quis miretur medicamentis quibuſdam magna & prolixa eulogia addi, vt quintis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

eſſentijs quas vocant, aquis vitæ & balſamis factitijs, & quibuſdam facultates valde mirabiles attribui, quales ſunt, ingenium & memoriam acui, ſenſus & iuuẽtutem conſeruari, &c. quando huiuſmodi effectus apud veteres etiam Græcos Latinosq́ue theriacæ & alijs antidotis & compoſitionibus, præcipuè quidẽ apud Arabes diuerſis, ſed à Galeno etiam theriacæ adſcriptos legimus. Sunt quæ nolim defendere, & quorum fidem apud authores relinquo, quorum nomina adſcribo vbique. Sed iam prius dictum eſt hæc omnia à nobis pro hominibus eruditis ſcribi, qui plerunque quantum cuique fidei ſit habendum facilius iudicabunt. Et ſi in plurimis eruditione & iudicio valere non ſatis ſit, niſi etiam experientia acceſſerit.

Sed deſino præfari.

AVTHORES IN hoc Libro citati.

AEgidij cuiusdam libellus de nouem aut decem liquoribus destillatis, in quo reperio multa quæ etiam in Raimundi Lulli de aquis libello habentur.

Aetius Amidenus.

Albertus Magnus.

Alexander Benedictus.

Andreæ Furnerij libellus Gallicus de decoratione humanæ naturæ.

Antonius Guainerius.

Arnoldus de Villa noua.

Auicenna.

Bartol. Montagnana.

Bulcasis, quidam Albucrasin vocãt.

Brudus Lusitanus.

Dioscorides.

Epiphanij Empirici medici in Græcia peregrinati, quẽ adolescens cognoui, remediorum liber manuscriptus.

Geber Chymista. 23.8./

Gu

Gualtheri Ryffi de destillationibus liber Germanicus.
Hermolaus Barbarus.
Hieronymus Brūsuicēsis, qui de aquis destillatis primus Germanicè scripsit
Hieronymus Cardanus.
Iac. Hollerius de materia chirurgica.
Iac. Syluij Commētarij in Mesuen, & libri de simplicibus medicamētis præparandis & componendis.
Id. Armenal de morbo Catholico.
Io. Bracescus.
Io. Ganiuetus.
Io. de Rupescissa, vide in Raim. Lullo.
Ioannis Gœuroti liber Gallicus.
Io Manardus.
Io. Mesue.
Io. Tagautij Metaphrasis in Chirurgiam Guidonis de Cauliaco.
Ioannis de Vigo Chirurgia.
Marianus Sanctus Chirurgus.
Monachorū commentarij in Mesuen.
Nicander.

Nico

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Nicolaus Massa de morbo omnigeno.
Nicolaus Myrepsus.
Petri Andreæ Matthæoli Senensis liber de morbo Gallico: & Commentarij Italici in Dioscoridem.
Petrus Aponensis.
Phil. Vistadij Cœlum philosophorum.
Raimũdi Lulli liber optimus & doctissimus de quinta essentia, qui Argẽtorati olim editus est & nuper Norimbergæ, sed in multis differẽs. Mihi exẽplaria duo manuscripta sunt, et alia duo apud amicũ uidi, quæ omnia & inter se & ab impressis differũt. Vidi & Ioã. de Rupe scissa libellũ de quinta essentia ferè ꝑ omnia ad verbũ eundẽ, vt Lullus ab eo trãscripsisse, videatur, aut Lullo aliquis falsò tribuisse, si modo is ante Lullũ scripsit, vt in Io. Bracesci dialogo legimus. Symphorianus Cãperius tamẽ Lullũ siue Lulliũ claruisse anno Christi 1311. annotauit: Io. verò de

Rup

Rupe scissa anno 1340. Tritthemius.

Eiusdem Lulli libellus de aquis, vide supra in Aegidio.

Rasis.

Remaclus. F. Limburgensis, qui scripsit de aquis destillatis illis quæ in communi vsu sunt.

Rogerius Bacho de viribus aquæ vitæ per 12. signa quem librum aliqui non rectè Arnoldo de Villa noua tribuunt.

Serapio.

Et alij quidam tum excusi, tum manuscripti in diuersis linguis, quorũ aliqui nullum authoris nomen expressum habent.

Scripsit & Adamus Lonicerus nuper de destillandi arte quædam Latinè, ita puto vt Brunsuicensis & & Ryffij scripta breuius comprehenderet.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

DE DESTILLATIONE EIVSQVE DIFFERENTIIS IN GENERE.

ESTILLATIO (vt doctiores ſcribunt,nõ diſtillatio) eſt humoris è ſucco tenuioris extractio vi caloris. Syluius. Deſtillatio per aſcẽſum dicitur, vbi vapores ſurſum elati, ibi concreti in aquam deſtillant, Idem. Humida corpori (ſic enim vocãt latius vas, à quo vapor tollitur) impoſita, vi caloris tenuantur in vaporem, qui capitelli vel alterius frigiditate coactus, in aquam, alueolo in marginẽ capitelli inſerto ferè excipitur, mox per naſum (ſic enim etiam vulgò vocant capitelli partẽ, naſo noſtro figura & vſu finitimã) in ſubiectũ vas, receptorium & matellam dicũt, aliquod deſtillat. Syluius. Similia quædam natura fecit, tum in meteoris præſertim humidis, tum in hominis & aliorũ quorundam animaliũ catarrhis à capite ad

ſub

ſubiectas partes. Plāta ergo aut corpore alio ad deſtillandum compoſito, pars eius quæ tenuari eſt aptior, (ſcilicet natura tenuior, leuior, rarior, liq̃dior, ſuperficiaria magis,) illa primū vi caloris tenuata attollitur: poſtea alia illi natura ꝓpinqua, poſtremò id q̃d ceu humidū rei ſubſtantificum terreas partes glutinans, pingue, & oleaginum vi ignis validiore ſeparatur, integrumq; atollitur: quo omnino extracto, velut cinifactum corpus & diſſolutum cernitur. A plāta igitur omni & animali ex omnibus vtriuſq; partibus aqueum aliquid crudum, ac velut pituitoſum excrementoſumq; primùm extrahitur, mox coctius & tenuatū magis, poſtremò oleaginū: quod etiam ex oſsibus ipſis extrahitur: non modò ex alijs partibus ſolidis: niſi quòd quędam eſſentię tenuioris, vires propè vniuerſas remittunt primas. Porrò hęc omnis humorū extractio calore perficitur. Nam quæ per liciū penicillū (filtrum vocant) arenas, vas figulinum crudū, ciſſybium, id eſt, vas hederaceum (Plinius puto de ligno hæderę Smilacis ſcribit, ꝙ aquam vino mixtam tranſmittat, quod ego olim experiendo verum deprælendi) fit humoris tranſmiſsio, deſtillatio nō fuerit

rit,niſi abuſiuè loquẽtibus. Calore enim proprie dicta deſtillatio perficitur,& eo vel à Sole,vel ab igni,vel à putredine. A Sole flores magna quorũdam induſtria aquam reddunt, floribus ipſis odoris & gratis qualitatibus aliis proximam. Ab igni autem,id eſt à flamma,quæ ex ære & æreis corporib⁹ producitur, vel à carbone ignito, qui fit ex terra vel terreis corporibus accẽſis,deſtillatio fit vel nullius alterius interuẽtu, vel mediis aquis feruentibus,vel etiam ab his vapore:cineribus,arenis tenuib⁹:ſcoria læuigata. Flamma præterea ipſa,vti & carbo,non parum variat:non ſolum maioris & minoris ratione,ſed etiam lignorũ vel putriũ,vel graueolentiũ, vel beneolentiũ & integrorũ,vel viridiũ,vel ſiccorũ. Adde ꝙ clibani magnitudo,& figura & cõnexio,magnã vim habet caloris mutandi. Præter hæc carbo ex ſuffocatis & ſemiuſtis lignis graueolentiã & qualitatẽ quandã alienã rebus deſtillandis,vt coquendis & aliter pręparandis imprimit. Sint igitur carbones omnino accenſi & ſemiuſti,vt ex eis malignitas ante expirauerit,quàm his res deſtillanda cõmittatur,preſertim ſi in corpus eſt recipienda,nam foris admouẽdorũ ratio minus

habe

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

habenda eſt, Hæc omnia Syluius. Elemēta quatuor per deſtillationē vini ordine aſcendūt,leuius,tenuius & calidius primum,nempe ignis:ſecundo loco aër, tertio aqua,terra in fundo remanet, & ſimiliter puto in deſtillatione aceti. In craſsis verò & terreſtribus, ac iis etiā liquidis quæ præter aquoſas partes,habēt craſſas aliquas, & que denſari poſsint, vt lachrymis,ſuccis, gūmis,reſinis,& in melle etiā,quod aquoſiꝰ eſt primò effertur,quod aëreum ſecūdo, quod igneum poſtremo,terreæ partes in fundo manēt & ſi maior ſit ignis aduruntur, in metallicis verò eædem in vaporē reſolutæ & alembico adhęrentes concreſcūt, colore in album mutato, vt argentum viuum,arſenicum,halinitrum,&c.

Ignis attenuat(inquit Cardanus) vel cōminuendo ſicca,vt cùm arenā in puluerē redigit:aut colliquando,vt metallica:aut tenues partes ſeparādo,vt in deſtillationibus.Contingit tamē in deſtillatiōibus aliquid attenuari ac alteri miſceri:cum à calido humido non ab igne fiunt.Calor enim miſcet, & cū humido attenuat.(Cōtra forte, Calor enim attenuat,& cum humido miſcet.) Fit autem hoc,vaſis in aquam feruentem immiſsis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

vocántque Mariæ balneum. Proximum bonitate destillationis genus huic in equino fimo, inde quod per cineres, præstantissimum in oliuarum recrementis postquã oleum detractum est, nam cùm calida sit ac humida substãtia, per multos mẽses calorem seruare potest, atque eò longiore temporis spatio quàm vuarum acini, quò oliuarum substantia densior est ac pinguior. At nullũ horũ metalla liquare põt: sed illa igne indigent. Sed vt ardentissima destillatio fit per ignes, ita mixtioni ac vere attenuationi inepta, cui fermè similis est quæ fit per cineres. Nam si igne destillata fecibus suis miscueris, fiet totũ pro molis ratiõe grauius quàm antea: tum etiam siccius. Non igitur verè attenuat ignis, sed natura ipsa quę totã substantiam cõcoquit ac miscet. Vnde ob subtilitatem omnia in vnum conueniunt, mixtúmque densius fit: & tamen ex subtilissimis compositũ partibus. Ergo in naturali coctione, vt quæ in liquãdo durissima, etiam vim ignis obtineat, & mollis balnei in attenuando: partes crassiores cõminuuntur, quod ab igne impetrari non potest.

Calor primi gradus, qui temperatus est vt fimi equini, Balnei Marię, vocatur

calor digeſtionis, reſolutionis, putrefactionis ſeu maceratiõis & circulationis: de quibus ſuo loco plura dicemus.

De modis deſtillãdi diuerſis per ſublimationem, cum aqua & ſine aqua, vide infra in Roſacea aqua, ex Bulcaſi.

De deſtillatione in genere quædam ſcripſit Geber Arabs Summæ perfectionis 1.4.50. vbi multa pulchrè diſſerit, pręſertim de differentia, & diuerſis effectibus deſtillationis per aquam & per cineres. Ibidem capite 39. de ſublimatione docet, cur ſit inuenta. & deinceps capite quadrageſimo, quid ſit ſublimatio, & de tribus gradibus ignis in ea obſeruandis. & capite 41. de moderando igne in ſublimatione, & quomodo eius rei ratio intelligatur lana xylina in ſuperius foramen aludelis immiſſa. De lignis eligendis, capite 43.

Quę deſtillãda imponũtur in roſario vulgaria, in iis, præſtat nõ multa ſimul imponere, ne inferiora arida & aduſta relinquantur, ſupremis adhuc ferè integris. Et præcipuè ſi qua odorata & precioſa deſtilles, ſatius fuerit ſæpius recentia imponere, ſic & vberior aqua fluet, Brunſuicenſis.

Herbæ deſtillandæ, flores aliáque ex-

plantis,in ipſa maturitate colligi debẽt. præcipuè verò creſcente luna,cœlo ſereno,& per diem in vmbra relinqui, cõcidi:& etiam ſi opus videatur, contundi, & ita mox deſtillari, Idem.

De Viribus liquorum deſtillatorum in genere.

CVm animaduerterem (inquit Manardus in epiſtolis 15.15.)in vulgaribus aquis quæ per ignem à plantis extrahuntur: neque odorem neque ſaporem eundem ſeruari,ſed plerunque contrarium. (Aquam enim abſinthij dulcem, à mentha, & ocimo mali potius quàm boni odoris exire videbam:quod certam mihi fidem faciebat, quòd non eiſdem viribus aqua ſola, quibus tota herba polleret:) cœpi anxiè cogitare, conſultis etiam his qui ab huiuſcemodi fuſionibus chymici vulgò dicũtur,quonam ingenio valeret idem odor, & ſapor in aquis hiſce cuſtodiri, qui in tota planta reperiretur. Longum autem eſſet ſcribere modos omnes quos ad hęc conſequenda attentauerim. Sed vnum tantum attinguã qui melior & facilior mihi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

mihi viſus eſt. Fit autem per vaporem aquæ calidæ in duplici vaſe,&c.

Deſtillata vires ſimplicium à quibus ſeparantur,retinent:niſi quod tenuiora & valentiora fiunt,quò frequentius deſtillantur , quod in aqua vini ferè experimur,raro in aliis. Syluius.

Liquoris qui deſtillatur vires quidam alterant vel illito capitello aliqua materia, vt melle,ladano,alijs:vel ea naſo impoſita , quòd fere fit ad odoris gratiam. moſcum enim , cariophyllos , caphurã, id genus alia.nodulo ligata ſummo naſo impingunt,vt per has materias tranſmiſſus liquor odoris ſuauitatem cõtrahat,Idem.

Dubitatio.Si ignis cũcta calefacit ſiccatque,omnes aquæ quæ deſtillatiõe habentur,calidæ ac ſiccæ eſſe deberẽt. Nec repugnat ſubſtãtia,quòd aquea ſit,talis enim cùm ſit aqua ardẽs,& vritur & corpora humana egregiè excalefacit ac ſiccat. Rurſus aquæ omnes frigidæ ſunt ac humidæ,vincente ſubſtantia.At neutrũ ſemper verũ eſt:Imò aliquæ ex his ſimiliores ſunt his à quibus excipiũtur,vt roſacea,odore,ſapore,viribꝰ. Vrceus aquæ plãtaginis fluentẽ vndequáque ſanguinem ſiſtere poteſt.Nõ idem facit lactu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

cæ aqua, & si sit frigidior. Quidã nuper dum memoriam augere niteretur melissam triduo albo vino infudit, inde leuiter expresso vino aquã destillãdo collegit, cuius potu memoriam recuperare visus est, sed cùm calidi esset iecoris, bonam valetudinẽ pené funditus euertit. At qui hic mos est à philosophis vocatus stellas cœlo infigere.

Quæri igitur solet an aquę hę ꝓprias vires retineant. Diximus olim dũ de malo medẽdi vsu loqueremur, nullas esse vires, quòd odore & sapore destituãtur. Absinthij enim aqua nec absinthium redolet, nec amara est : imo quòd mirum est, subdulcis. Ardẽs tamen aqua (vt rosaceã prætercam) fidem facit inesse vim aquis. Nam si talem ob ignem esse dicas, quid est quòd nulla aliarũ talis sit ? Nam hæc egregiè calefacit, siccat, penetrat, acutũ olet, ardet. Itaq; vires aquis iã inesse certũ est, sed nec omnib⁹, nec æquas. Quæcunque enim res tenuem substantiã habent frigidæque iunctã, aquam emittũt sibi nõ adsimilem, vt rosa. Quæ vero tenuem & calidam, similem sed vrentem emittunt, vt vinũ & metallicorum quædam. Quæ crassam & calidam, dissimilẽ & prauam, vt absinthium. Quæ crassam

ac fri

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ac frigidam, diſsimilem ſed nō prauam, vt cucurbitæ. Iuxta hanc rationem vires aquarum, quę læui excipiuntur igne, facile perdiſces. Nam quę vehementi igne indigent, omnes ſiccãt vehementer, plerunque etiam excalefaciunt, Hæc Cardanus.

Sed diligentius hęc mihi conſideranda videntur. Primùm enim quod abſinthij aquam amarã eſſe negat, verũ eſt ſi (vt vulgus pharmacopolarũ ſolet) negligenter & in alembicis plumbeis deſtilletur. In balneo Mariæ deſtillato, odorem ſaporémque deeſſe non puto. Vtrunque efficaciſsimè obtinebit, & hæc & quęuis alia planta odore, ſaporéque aliquo prędita, ſi arida prius per dies paucos vino maceretur, deinde in balneo Mariæ, aut per cineres leniter deſtilletur, vt infra docebo amplius. Iã cũ quædã odoris ſui magna abundẽt copia, eaque tam efficaci, vt longo tempore non expiret, nimirum quoniam vis illa odoris in totã earum ſubſtãtiam ex æquo digeſta eſt, nihil mirũ in iiſdem vaſis aquas alias ſimiliores deſtillari ſuis plantis, vt roſarum, quas ſuũ odorẽ diutiſsimè ſeruare Theophraſtus etiã ſcripſit, alias verò diſsimiles. quarũ enim vis in ſuperficie eſt, illæ

facile

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

facilè exhalant, vt abſynthij, cuius odorem eodem in loco exiſtimandum haberi vbi ſapor eius amarus continetur, reperimus autē illum in ſuperficie tantum. nam ſi corticem à caule aut ramulis ſepares, quod interius eſt inſipidum aut dulce reperies. Itaque hæc differentia non à craſsitie aut tenuitate partium petenda eſt, quanquam hanc etiam aliquid afferre momenti puto, ſed magis ab eo quod vis cuiuſque aut per totum ex æquo diſtributa eſt, aut centro aut ſuperficiei vicinior. Ego ſanè cum Raymundo Lullo eius ſum ſententiæ, poſſe ab omni planta, aquam eiuſdem facultatis elici, à frigidis frigidam, à calidis calidam, à ſiccis ſiccam, ab humidis humidam. Eandem verò vim manere, niſi odoris ſaporisve, aut vtriuſque vt in odoratis, ſimilitudo relinquatur, minimè conceſſerim.

Cur odor florum quorundā, vt iaſmini, & caryophili floris non retineatur in aquis, &c. vide infra ex Cardano, vbi de Balneo Mariæ in genere agitur.

Bonum eſſet omnē aquam ſemel deſtillatam denuò, aut etiā tertiò ſuper fęces ſuas contritas ſuperinfundi, & per duos aut tres dies putrificari, atque iterum

rum

rum deſtillari, aut potius, ſemel deſtillatã, nõ ſuper feces relictas, ſed ſup eiuſdẽ generis herbas infundi, & in circulatorio aut alẽbico cæco putrificari, ac deſtillari, Brunſuicenſis ſi bene memini. Quibuſdã prima deſtillatio ſufficit, vt roſis.

Vidi alchymiſtã, qui nõ herbas ipſas, ſed ſuccum tantum herbarũ aut fructuũ deſtillabat, repetendo aliquoties deſtillationem, & fecibus ſuper marmore cõtritis aquam deſtillatam ſuper eas refundendo, Guaynerius.

Auena (potus nimirum ex auena: vt ceruiſia ex hordeo) excalefacit & inebriat non minus quàm vinũ. Apud Tartaros referunt aquã è lacte deſtillato inebriare. Sed omnis aqua (non elementũ ſed liquor aliquis cõpoſitus aut ſuccus) cùm ſæpius deſtillatur hoc poteſt efficere. nã incaleſcit, attenuatur, & vim ignis magis recipit. vnde ardens ſępius deſtillata eò acuitatis deducitur vt bibi non poſsit, Cardanus. Quò autem liquor aut res deſtillanda craſsior fuerit, eò magis calorem & ignem repetita deſtillatione concipere videtur.

Conſtat aquã fieri poſſe (inquit Cardanus) quę lapidem veſicæ per catheterẽ immiſſa, illico confringet. Nã cùm duo

ſint

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſint neceſſaria & quòd lapidem atterat, & quòd veſicæ ſit innoxia: primum præſtabit modus ac materia: nam extremos vapores è ſcorpionum cinere, vel Macedonici Petroſelini vel tecolito, aut lapidibus cancrorum excipiemus. Sic enim aqua fiet, quæ etiam porphyritem comminuat. Porrò innocentiã pręſtat, ſi materia ex qua aqua excipitur, omnis ſalſedinis expers fuerit. Nõ igitur è ſalis genere: aut alumine vel chalcãtho, aut vini fece, ſed ex aliquo eorum quæ nuper retulimus, aquam excipere oportebit. Opus autem ſemper eſt diligenti experientia in confirmanda ſubtili ratione, vt ea quę adeò ſubtiliter explorauimus, ſecurè per experientiam confirmata, in vſum hominum poſsimus deducere. Equidem ſcio ſtercus columbicum, ac parietariam hoc vel illud hac arte in aquã deductũ, lapides veſicæ duriſsimos frangere poſſe. Quodnam autem illud ſit quod id facturum ſit & abſque noxa, experientia declarari oportet. Nam & hircinus ſanguis, & leporis pellis, & vitrũ, multum probantur ratione. Sed tamen nihil horum forſitan ſeorſum, ſed ex his aliqua ſimul iuncta, atque certa menſura. Metallicum certe ſit tale oportet, aut

ad

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ad metalli naturam mutatum. Audiui quondam inuẽtam à quodam Ianuenſe. ſed denuò amiſſam morte illius, qui eã notam nemini facere voluit. Hoc certũ ſanè eſt inueniri poſſe, atque hanc eſſe illius artẽ, hucuſque Cardanus. Iuuaret fortaſsis ad hanc artem chryſocolla quoque, arte facta nimirum & acrimonia carẽs, qualis etiam ab aurifabris laudatur, quamobrem ad boracem faciendum, aqua pluuiali deſtillata quidam vtuntur & lacte deſtillato, aliqui etiã melle, medullis, &c. Ego nuper audiui empiricum quendam calculos veſicæ in quibuſdam curaſſe cum borace mixta aqua ardente ad ſpiſsitudinem ferè mellis, admixto etiam trito tartaro aut calculo ab homine exciſo, aut fece vrinæ è matula. Iubebat per quatuordecim dies hoc medicamẽto vti, ita vt ſemper parum eius vino bibendo, etiã in prandio & cœna, admiſceretur. Memini legere de liquoribus quibuſdã, in quibus lapis aut ſilex poſitus reſoluatur. Chymiſtæ ad reſoluenda metalla aceto deſtillato vtuntur, & vrina deſtillata.

Diſſoluũtur aceto forti, pręſertim deſtillato, vel ſucco limonum, margaritæ, teſtę ouorũ, lapides renum veſicę, coral-

lium vtrunque:eaque poſt ſiccata promptè friantur, Syluius.

Non poſſum hic omittere aquā Epiphanij Empirici, quæ huiuſmodi eſt. R. Antalis & dentalis, boracis, ſarcocollæ, coralliorum alborum, cryſtalli albi, gypſi, anethi, orizæ, farinæ orobi, portulacæ, ana ſemunciam. Fiant trochiſci cum aqua fabarum moſcata. Vſus eſt mulieribus ad faciem dealbandam, ſed ſuffiatur antea facies cum aqua decoctionis hordei & auenæ: deinde trochiſcus vnus diluatur cum aqua fabarum, & illinatur facies ſub ingreſſum lecti, mane verò abluatur cum aqua decoctionis fabarum & furfuris ac rurſus cum aqua frigida. Quod ſi trochiſci fiant cum aqua limonum, magis ornabunt faciem, nam & limones aſsi per ſe illiti eandem ornant. Quod ſi hæc aqua à ieiuno bibatur, & pecten inde vngatur, frangit lapidem. ſignū eſt, quod ſi per noctem in ea porcellanas reliqueris, poſtridie ceræ inſtar eas digitis ſubigere poteris. (Porcellanas vocant conchas quaſdam, ſed & fictilia quædam precioſa.) Hæc pluribus, vt induſtriis medicis diligentius ſuper hac re cogitādi occaſionis aliquid præberemus.

De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

De multiplici vſu liquorum deſtillatorum tum in re medica, tum extra illam.

AQuarum deſtillatarū vſum multiplicē eſſe video: ſed maximū & pręcipuū medicis, qui ſtillatitijs huiuſmodi liquorib. ritè paratis tum intra tū extra corpus vtuntur per ſe & cum alijs medicamentis. Aquam ardentem & olea calida chimiſticè parata, vnguentis admiſcēt, vel odoris gratia, vel vt reddant calidiora, & vt promptius penetrent. Lintea his aquis madida imponūt partibus refrigerandis, precipuè viſceribus, fronti, temporibus, brachialibus, tumoribus inflammatis. Validè exiccantibus ad abluenda vlcera chirurgi vtuntur. Communiſsimus verò vſus longo iam tempore obtinuit in admixtione ſerapiorum quæ propinantur, & ad zulapia ſiue iuleb, præcipuè de roſis & violis.

Sunt qui propter ſolam odoris gratiam diuerſorum generum liquores, & olea conficiant. Aqua ardente vtuntur etiam vitrarij encauſtæ. Aqua forti, vt vocant, aurifices. De chimiſticis vſibus ad metallorum mutationem, & ad colores ac pigmenta diuerſa: necnon ad

venena, vt occidantur animalia noxia, hîc locus dicendi non eſt. Raymundus Lullus ardẽtis aquæ etiam in bellis ſub ipſos cõflictus vſum eſſe ſcribit mirabilem, ad excitandos confirmandósq; militum animos. Sed de vſibus aquæ ardentis ſuo loco amplius dicam. Quinetiam in bonæ & ſalubris aquæ inopia, vt quæ ſolæ ſuppetũt, ſalſæ, corruptæ & inſalubres, aquæ potui idoneæ fiãt, neceſſaria

fuerit deſtillandi ars. Poterit autem in magno lebete, cui magnum altúmq; ſit

oper

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

operculum roſtratum, aqua dulcis à ſalſa ſeparari.

Forma purgandi aquas turbidas. ex Bulcaſi.

OLlam magnam A aqua turbida replebis, & igne B leui ſubiecto duo ligna C tranſuerſa ollę marginibus im-

pones crucis inſtar:lignis verò impones lanam D mundam & diligẽter elotam: & quicquid imbiberint lanæ ex aſcendente vapore expreſſum repones,idq́ue continuabis quandiu aliquid vaporis aſcenderit. Sunt qui aquam turbidam inſtar roſaceæ deſtillent. Alij clarificant iniiciendo aliquid anethi, (error videtur,malim aceti)aut amyli,aut farinæ: quoniam iſta deſcendunt,& trahunt ſecum ad fundum vaſis craſsitatem aquæ.

De balneo Mariæ in genere, & de iis deſtillationibus,quæ fiunt in vapore aquæ feruentis,& in fimo equino.

AQuæ feruẽtes aut ab his vapor minus agũt in rem deſtillandã,quàm vel ignis ipſe per ſe,vel etiã per media alia ſicca prædicta. Ob id vt Galenus in diplomate,id eſt vaſe duplici (balneum Mariæ vocant cum chymiſtis pharmacopolæ)liquat,calfacit, coquit ea, quorum vires ignis violentia diſsipari non vult:ſic quæ mitia integriora volumus, in aquis feruẽtib.impoſita deſtillamus, vel earum vapore.Quę quamuis minus

duratúra putantur,ſunt tamen minus à ſua natura mutata:quam rem odor priſtinus declarat.

A Fornacem huius generis habeas, cui vas B æneum grãde ſuperponitur aqua plenum:ei verò vaſi æneo vaſcula in arcum ſuperponãtur quàm plurima poſ-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſunt, C in quorum fundo res deſtillanda inſit, A Alij aliter fornacem, velut in

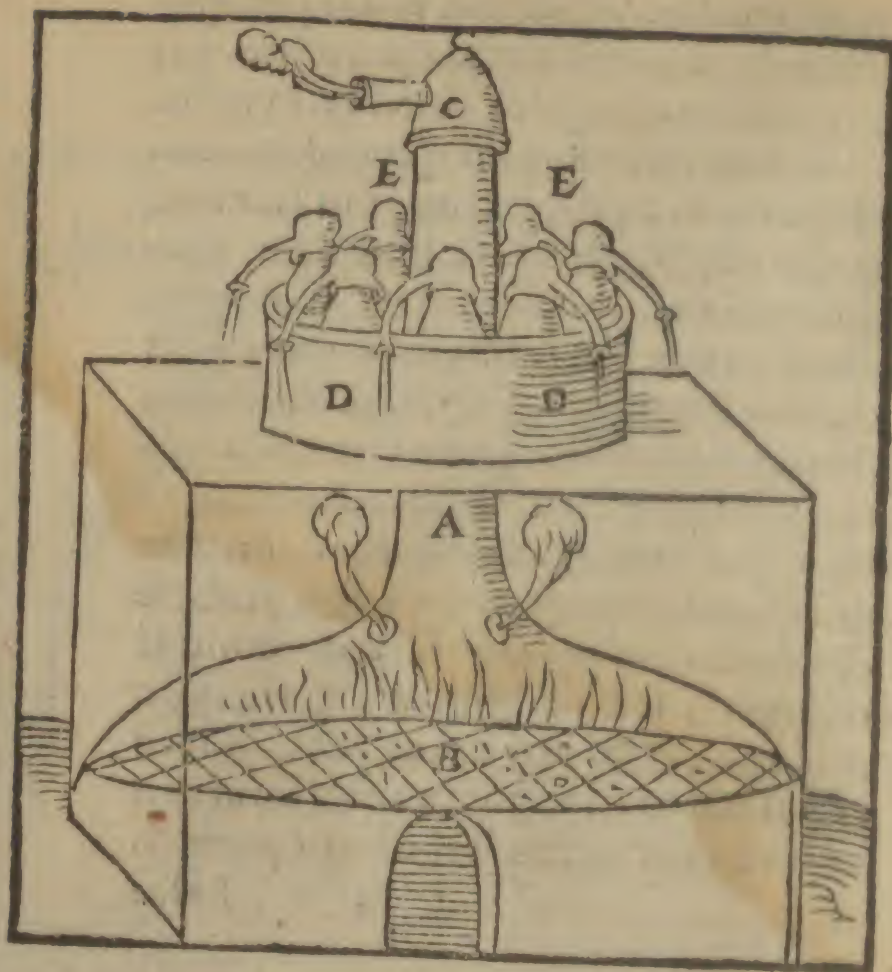
arcem ſcilicet extruunt, & eius lateribus vaſa inſerunt terrea, B longa, fundo latiore deſtillanda continente, intrò penetrante, ore foris tanquam lagena

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

na operculato, C in qua vapor per aptilem eius ventrem elatus concreſcit, per os eiuſdẽ prælongum deſtillat, Syluius.

Sed cur odor florum quorũdam non retinetur in aquis, verum vt in Iaſmino & Caryophilo flore ac lilio aqua euadit odoris expers, dictum eſt alibi: quoniam tam tenui ſubſtantiæ nulla pars craſsior iungitur. Ergo in his iuuabit, ſi folijs herbarum, quæ odore careãt alternatim poſitis materiæ craſsiori, nõ tamen quæ vratur, adiungatur odor, inde deſtilletur: atque hęc vnica ſpes proliciendi odoris cùm aquis infuſa nõ remittãt odorem, ſed putreſcant, Cardanus. Apparet autem hos flores proculdubiò in balneo Mariæ, aut in aquæ feruentis vapore vaſis vitreis deſtillari oportere.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Balneum Ma. commodè calfit cum amplo canali è cupro in mediũ immiſſo, A in cuius imo craticula eſt, B vt cineres defluant, vulgus pigrum Henricum vocat, Vldaſtius furnum acediæ. Imponitur & operculum è cupro, C cum paruo canali tranſuerſo, qui per feneſtram aut foramẽ aliquod fumum efferat. (Sic aliqui

qui iam ſolia etiam calefaciunt ad balneandi vſum.) Huius canalis D tum pręcipuè commoditas eſt, cum pluribus L vaſis deſtillatoriis in circuitu ponēdis E decem vel duodecim, ſimul vti libuerit, vt tēpori & labori nec non ſumptui parcatur.

Quidā cucurbitis ſtanneis vtūtur ad deſtillādū in Balneo Ma. alembicis verò vitreis, quorū roſtra ſi breuiora ſint aut fracta, alia ex cupro apponūt & lutant.

Herbas deſtillandas in Balneo vel aliter aliqui primum terunt, deinde aliquā diu relinquūt (per aliquot dies fortè) antequam deſtillent, tanquam ſic vberiorē aquam habituri, quod ſi in vaſis obſtructis præſertim loco calido id facerēt, bene haberet: ſed plerique pharmacopolæ & alij qui quæſtū inde faciūt, locis frigidis relinquunt in fiſcis apertis, donec odorem amittant, & humido craſſóque aēre vitientur.

Sunt qui aquæ Balnei Ma. arenæ etiā nōnihil admiſceant, vt vehemētior fiat calor: vt Matthæolus Senenſis in aqua philoſophica cōtra morbum catholicū. Et in tali deſtillatione duplicem liquorem excipi poſſe aït, primū dilutiorem alterum rubentiorem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Aqua in Balneo Mariæ nõ magis calere debet quàm digitus tolerat, Brunſuicenſis.

Deſtillationem cuiuſdam aquæ vitæ in Balneo Mariæ Vlſtadius ita lẽto igne fieri iubet, vt numeres vnum duo tria, vſque ad ſeptem, antequam vna gutta cadat.

Plura quæ ad communem Balnei Ma. rationem pertinet, leges infra in mentione aquæ Camphoræ ex Bulcaſi & aquæ roſaceæ ex eodem.

In Balneo Mariȩ deſtillatio adhibetur oleis etiam, vt loquuntur, rectificandis, vt plegma ab eis abſtrahatur. Sola enim aqua Balnei calore eleuari poteſt, oleo in fundo reſidente.

Cùm animaduerterem aquas vt ex plantis vulgò deſtillari ſolent, neque ſaporem neque odorem eundem ſeruare, anxiè cogitare & multa experiri cœpi, vt modum inuenirem, quo qualitates iſtæ in aquis cuſtodirentur. Longum autem eſſet ſcribere modos omnes quos attentaui. Vnum tantùm attingam, qui melior mihi viſus eſt & facilior. Is autem eſt, vt in duplici vaſe, eo modo quo Galenus iuſsit omnia vnguẽta confici, hæc fiat operatio, ita tamẽ vt eius vaſcu-

li A fundum in quo herba B continetur, aquã C in maiore D bullientem non attingat, ſed ſolo vaporifero humore ab ea eleuato incaleſcat. A calore enim illo miti, ex totius herbæ ſubſtantia vapores exhalant, qui in aquam vertuntur, omnium herbæ partium vires adſeruãtem, quæ ex odore & ſapore

aper

apertè cognoſcuntur, Hæc Manardus.

Sed hoc modo deſtillata, & ſi vires plantarum & qualitates (vt odorem priſtinum) interius retinēt: quia tamen excrementoſa ſunt, parum diu ſeruari poſſunt, Syluius.

Fimi vel (vt quidam loquuntur) ventris equini, vſus præcipuus eſt, vt materia deſtillāda in vaſe vitreo ei impoſita colore ipſius pręparetur, vt dicemus ſuo loco latius in putrificationis mentione. Poteſt tamē in eodem etiam deſtillatio fieri, ſi vel paupertas vel alia cauſa impediat quò minus igne vtamur. De hac deſtillatione plura vide infra, vbi de præparatione ad deſtillationem agitur. Fimi calor (propter calcē admixtam) medio gradu caliditatem Balnei Ma. excedere iudicatur à Brunſuicenſi.

Si aquā ex carnibus cuiuſcúnque animalis deſideres, animal ſuffocabis, ne ſanguis vllus ab eo effluat, & pinguedine omni detracta carnes minutatim cōciſas in fimo eqno deſtillabis (aut) igne lento ne aquæ fœteant, aut vſtilaginem ſapiāt, quod facile fieri ſolet, quāobrem vt bis deſtillentur præſtat, Brunſuicēſis.

Animalium partes, vel excremeta, vt ſanguis, iecur, pulmo, oua, (fel) & fimus

bu

bubulus,deſtillari debent in fimo equino,vaſis nõ prorſus obſcuratis,(ſed mel & lac obturare licet ,) ne fœtida reddatur aqua.Si tamen ſic etiam fœteat , deſtilletur iterum in Balneo Mariæ , præſertim aqua de fimo bubulo , cuius prima deſtillatio rarò ſine fœtore inuenitur.

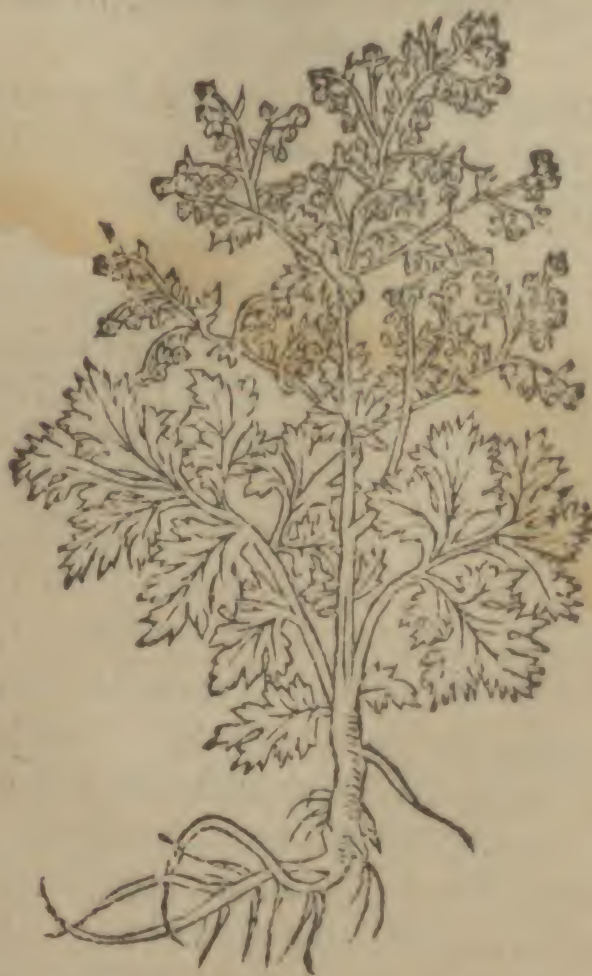
Brunſuicenſis.

Melius ſuccedet ſi exigua ſalis portio addatur,in fimo putrificandis aut deſtillandis,quominus corrumpantur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Egregiæ quædã aquæ ſimplices in Balneo Ma. deſtillatę, ordine alphabeti enumeratæ: primùm ex plantis, deinde ex animalibus.

Abſinthium, Abſince. *Aſſenzo.*

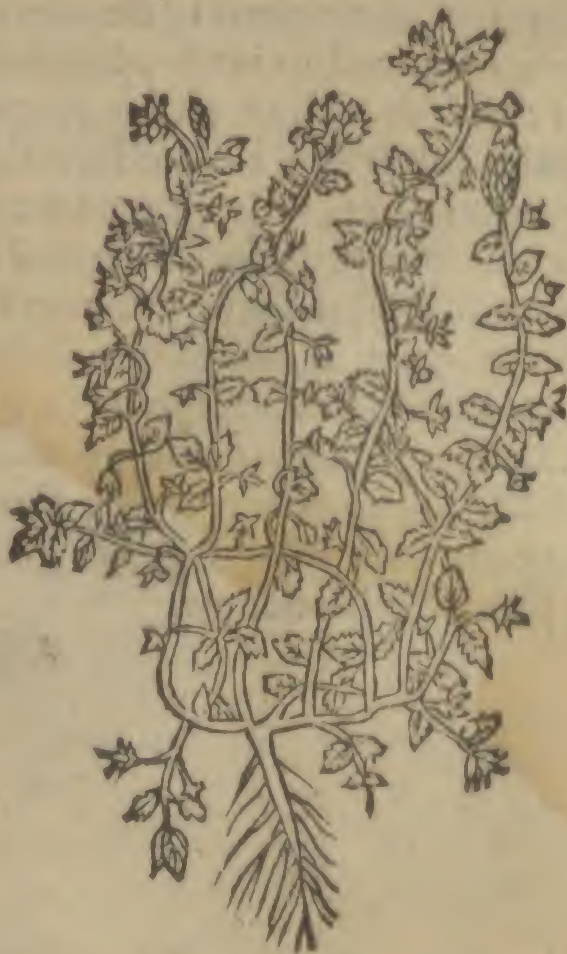

ABſinthij aquæ meminit Ioan. Meſue: & eius quidẽ & roſaceę tãtũ, vt anno

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

annotauerunt Monachi qui in Meſuen ſcripſerunt: vt exiſtimandum ſit eximiā quādam vim præ cæteris in duobus iſtis ſtillatitijs liquoribus ineſſe, ſi rectè parentur: nam vt vulgus pharmacopolarum parat, abſinthij aqua odore ſaporéque omni caret, vt in præcedentibus dictum eſt. Quod ſi quis efficaciorē hūc liquorem deſiderat, abſinthium aridum in vino maceret ac deſtillet in Balneo Mariæ, aut ſi adhuc validiorem, in cineribus. Sed quæ in liquore aliquo macerata deſtillantur, horum iam non ſimplices aquę, ſed compoſitæ ſunt: de quibus infra priuatim ſcribemus.

Alſines, Mouron, *l'Alſinè*.
Offic. Auricula Muris.

Alſine,(quam vulgò morſum gallinę
vocant,)aqua deſtillata,infantib.& pue
ris epilepticis datur per ſe, vel cũ aqua 5
fontana. Valde hoc commendant mu-
lierculæ, & quædam ſua experimenta
prædicant. Ego nuper fruſtra propinatã
vidi:ſed ea mihi guſtãti ferè nauſeã mo-
ue

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

uebat: forte quòd vetustior, aut in alembicis plumbeis collecta erat.

Cæpa, Oignon, *Cepola*.

CEpæ albæ aqua destillata lapidem frangit. Marianus Sanctus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Cerasus, Cerisier, *Cirego.*

Cerasorum quorumuis aqua bibitur contra nimios calores, & foris imponitur: priuatim verò dulcium nigrorũ quæ & contra paralysin à multis commendatur si ori infundatur, & os inde bene colluatur, vt amissum linguæ vsum restituat. Destillatur aũt vel caro sola, vel vnà nucle

nuclei quoque contriti, vt calculosam renum & vesicæ materiam educat destillatus inde liquor. Nigra & accida, visula vocantur, aquam reddunt salubrem infebribus tum aliis tum pestilentibus refrigerantē & cōfirmantē vires, vtilē quoque aduersus sitim & dysenteriam, Riffy us.

Dulcium nigrorum recentium destillata à Remaclo F. Lymburgēsi mirificè commendatur. Cùm primum, inquit, in os epileptici Paroxysmo correpti infusa fuerit (dosis est drachmæ quatuor aut amplius) illicò reuiuiscit recreatus: nec vllo amplius spasmo conuellitur, donec statuto tempore, vt fieri solet, post aliquot dies, alius paroxysmus oboriatur: quod vbi contigerit iterū infundēda est: impedit enim, aufert atque sanat paroxysmū.

Camphoræ aqua siue oleum, sic fit, Accipe vas ex vasis aquæ rosaceæ quod dicitur baten (id est venter) & imple id lignis (segmentis) pini quæ habet magna folia (latifoliæ, Syluius) & impleat vas aqua rosacea (Syluius ita accipit ac si aqua rosacea segmentis pini affundenda sit: mihi verò videtur vas aquæ rosaceæ simpliciter hîc pro cucurbita seu corpore nominari, vt sit repetitio quædam eiusdem quod prius dixerat) & co-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

operiatur vaſe habente naſum. Tum pones ventrem in vas æneum aqua plenum ſuper ignem donec bullire incipiat, nam deſtillabit oleum (atqui oleum per calorem aquæ attolli poſſe negant) ſubtile, boni odoris, quod appellatur aqua camphoræ. Aut ſi libet deſtilla in furno Aquæ roſaceæ, eodem modo quo illa deſtillatur, Bulcaſis.

At Bellunenſis, Aqua camphoræ ſecundum Arabes eſt (inquit) aqua quæ fluit ex arbore producente camphoram, quæ vt & arbor eius calidę eſt naturæ in tertio, camphora ipſa eſt frigida, Monachi in Meſuen. Apiculas tres pone in vaſe vitreo vbi camphora ſit, quæ ſic in Aquam vertetur, Obſcurus.

FRaga matura in vaſe vitreo putrificabis (poſſet forte ſal adiici, aut ſaccharum,) & deſtillabis. Hęc aqua (inquit Lullus lib. 2. de quinta eſſ.) ſalubris & diuina eſt. Confortat naturam, venena expellit, menſes prouocat, humores ardentes remittit, conceptum confortat. Pręcipuè verò maculas recentes oculorum de vtroque humore (calido nimirùm aut frigido) frangit, ſi modo non multùm excedant. Lachrymas ex vtraque cauſa (calida aut frigid.) exciccat. viſum vtraq; cauſa perdi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Fragaria, Fraiſes, *Fragaria.*

ſa perditum reſtituit & clarificat. Et ego vidi mulierem recenter in tota facie pu-
5 ſtulas ex percuſsione lapidis cum calore habentem, quæ ſola lotione huius aquę, ſtatim magna cum admiratione ſanata eſt. Eſt autem virtus eius centuplo mirabilior & efficacior cum aqua ardente, &

multò magis cum quinta essentia. Imo lepram curat hæc aqua, mixta cum quinta essentia, vel aqua ardente.

E Fraxini cortice interiore destillati li-
quoris vnciæ tres cũ totidẽ vnciis vi- 5
ni albi contra pestẽ bibuntur. & idẽ po-
tus post tres horas repetitur, sic Deo vo-
lente intra 24. horas liberabitur æger.

Hali

HAlicacabi acinorum Aqua contra calculum renum & veſicæ commendatur à nonnullis, ſi ſemel aut iterum in ſeptimana bibatur.

Helxine, Parietaire, *Parietaria.*

Helxines, quam parietariam vocamus, aqua contra calculum veſicæ proficit: vide ſupra in viribus aquarum deſtillatarum in genere ex Cardano.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Hieracij, Cichorée. *Hieracio.*

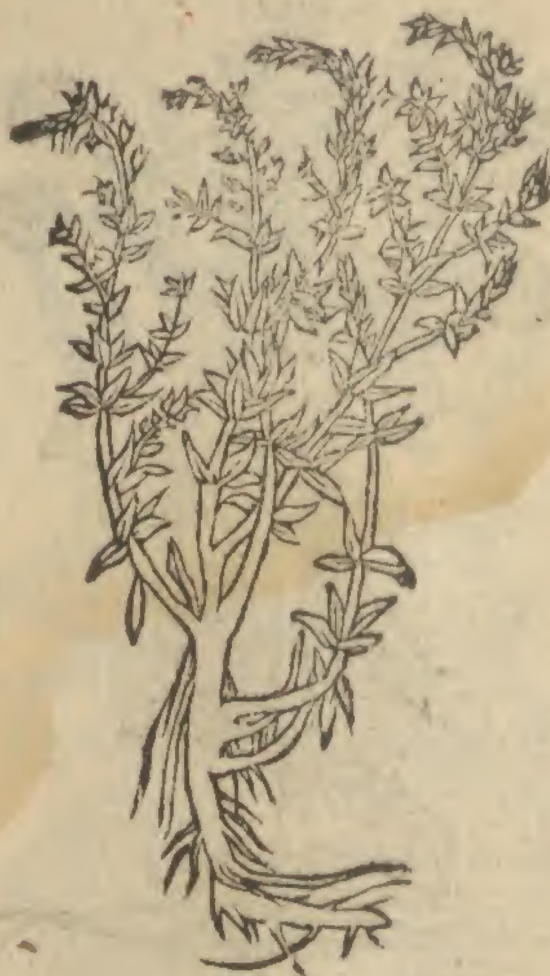

Hieracij minoris, siue dentis leonis, nostri vocãt[Korlfraut,]aqua, eiusdẽ facultatis videtur, cuius est aqua intyborum. Aliqui per dies circiter octo in vino maceratam destillãt, acetoso sapore, & contra comitiales paroxysmos propinant, mirifico(vt aiunt)experimento.

Hyss.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Hyſſopus, Hyſoppe. *Hyſſopo.*

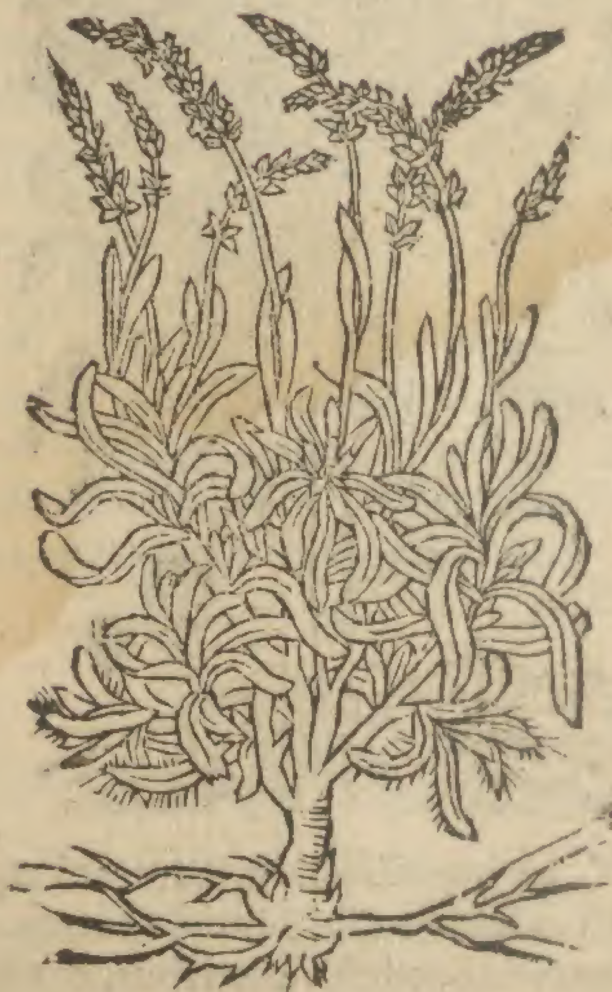
Hyſſopus mirè vim ſuam retinet inſtillatitio liquore, licet in cõmuni figli-
5 no alembico tantùm ſuper arena in patellam poſita deſtilletur: & ſimiliter pulegium,& aliæ quædã. Hyſſopi quidam aqua ad Dentium dolores mitigandos vtuntur, eſt enim acris & ſubtilis,&c.

INtybi ſeu Endiuiæ Aqua refrigerat omnes affectus calidos:& omnes aduſtiones ex igne vel Aqua calida factas ſanat,ſi inde abluantur. Conducit etiam febribus quotidianis,& obſtructionibus viſcerum,tum pota,tum foris adhibita, Lullus de aquis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Lauendula, Lauande, *Lauanda.*

LAuendulæ florum aqua odorata est. Remaclus.

Iuglans,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Iuglans, Noyer, *Noce.*

NVcum iuglãdium immaturarũ aqua circa feſtum diui Ioannis parata, fo
ris impoſita prodeſt vulneribus, & vlce- 5
ribus calidis,& anthraci peſtilenti:pota etiam ad duas aut tres vncias refrigerat, & peſtilentiæ reſiſtit. Ex putaminibus etiam exterioribus iuglãdium (ſiue ma-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

turis, ita vt iam à nuce ſoluantur: ſiue nondum omnino,) menſe Septembri Aqua deſtillatur; nec refert nigra fuerint, modo ne putredinem ſenſerint, imò nigra præferuntur. Huius aquæ mediocris potio, (cum tertia parte aceti, ſi cum calore morbus ingruat,) vena prius ſecta, aduerſus peſtem tanquam certum experimentum propinatur. Laudatur & ad aurium tinnitus, & audiendi difficultatem, & ad anginas gargarizata.

Foliorum verò iuglandis aqua circa finẽ Maij deſtillata mirè commendatur ad ſiccanda & adſtringenda vlcera, & inducendam eis cicatricem, ſi mane & veſperi inde lauentur, & madidum inde linteolum imponatur, Brunſuicenſis.

Orchis,

Orchis, Satyrium, *Satyrio.*

ORchis, id est testiculus, herba cum suis radicibus destillatur, ad epilepsiam vtilis, vt ferunt.

Bersi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Persica, Peschier, *Persicho*.

PErsicorum aliqui flores & folia etiã destillant.

Retro

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Petroſelinum, Perſil, *Petroſello.*

Petroſelini(hortenſis nimirum)con-
triti in mortario aqua deſtillata,appeti- 5
tum confirmat,& flatus omnes corporis
& ventriculi diſſoluit,concoctionem ro
borat,& pectoris(renum potius) prauos
humores expurgat, Aegidius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

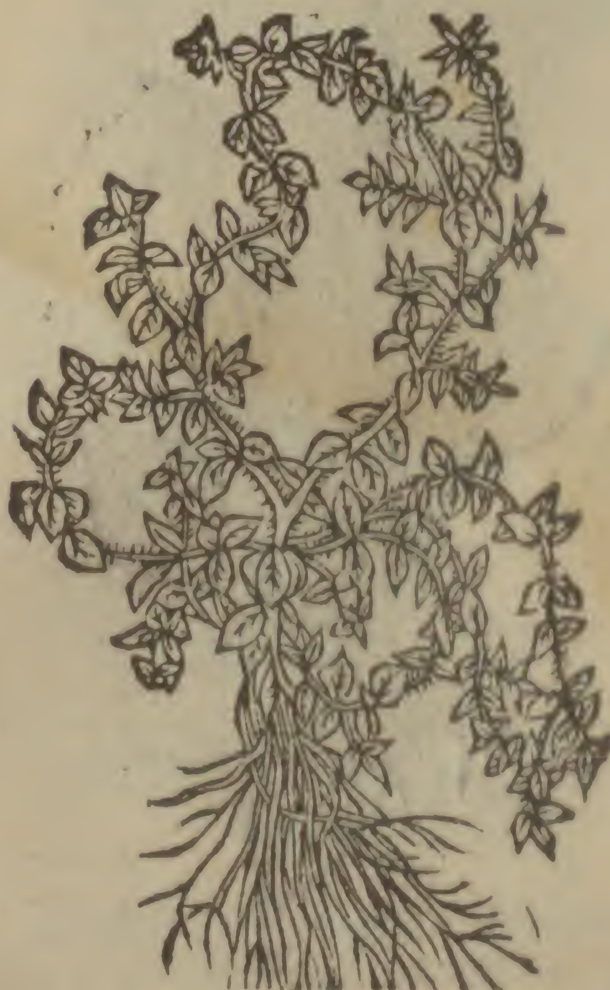
Plantago, Plantain, *Piantagine*.

Plantaginis aquæ vrceus fluentem vndequaque ſanguinem ſiſtere poteſt, Cardanus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

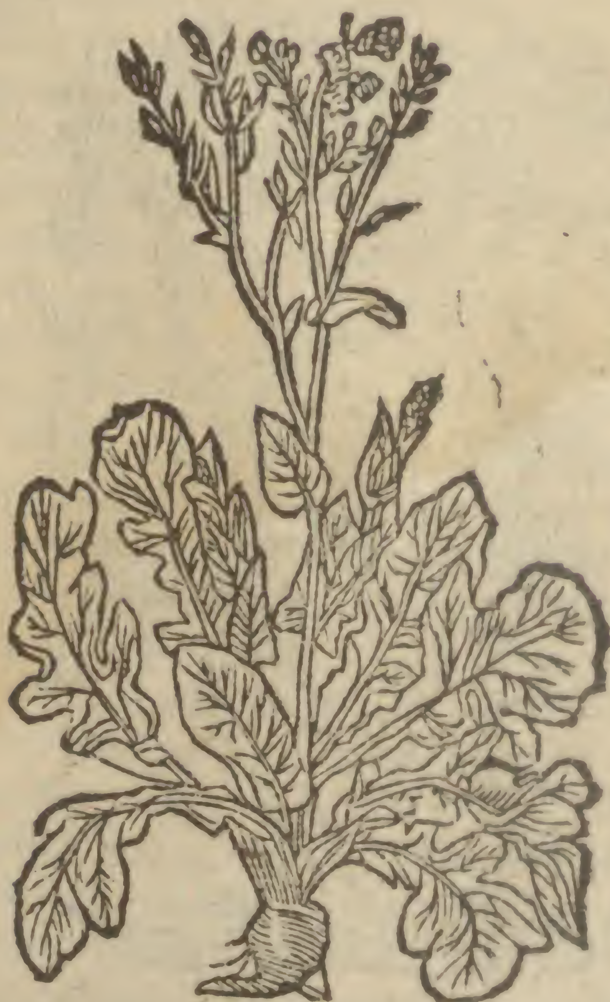
Pulegium, Poulieu, *Il pulegio.*

Pulegium. Vide ſupra in Hyſſopo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Rapum, Raue, *Rapa*.

5 RAporum aqua fieri poteſt, tum ex integris ipſis conciſis, tum ex corticibus priuatim, qui acriores & calidiores ſunt, vt vrina prouocetur, aut ſudor promoueatur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Roſa, Roſe, *Roſa.*

Aqua roſacea prima omnium inuen-
ta videtur, reperio enim eius mētionem 5
apud Auicēnā lib.2.in capite de Roſis.
Aqua roſarum, inquit, pota confert in
ſyncope, & eius ſuccus. Et rurſus, Aqua
roſarum bona eſt hepati: & confortat,
qui

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

qui ex ea nutritus eſt cum melle ſtomachum,& eſt geleniabin,& iuuat ad digerendum. Et roſa quidē & eius ſuccus conducũt ſtomacho nimis humido. Et quãquam Arabes plerunque aquam pro ſucco decoctóve dicere ſolent: hoc tamē in loco pro ijs accipi nō poteſt, cùm de ſucco ſeparatim loquatur, & decoctionis quoque mentionem prius fecerit. Aqua roſarum per ſublimationem facta plurimùm cōfortat: Meſue in capite de roſis. Et rurſus, Roſa & oleum eius,& aqua ſublimata confortant cor, &c. Idem de aqua roſarum deſtillata loquitur diſtinctione ſexta, vbi iuleb roſatũ deſcribit, vt Monachi eius interpretes probant: à quibus hoc etiam obſeruãdum eſt, duas ſolùm aquas deſtillatas apud Meſuē memorari, nempe roſaceam & abſynthij. Nullum ferè hodie fit epithema, quod nō accipiat aquam roſarum. In acutis & magnis inflammationibus ad membra principalia roboranda commodè adminiſtratur. Valet ad fluxus inteſtinorum & vomitum. Oculorum inflammationibus initio multùm auxiliantur, quidam admiſcere ſolent modicum thuciæ & ſaccari candi. Oculos corroborat & viſum acuit. Sanguinem à naribus

fluentem linteolo impoſita ſiſtit. Quæ paratur ex roſis rubris, magis, vt loquũtur, cordialis eſt magiſque roborat: ex candidis verò, magis refrigerat Remaclus F. De vino mixto cum aqua roſarum tẽpore cibi, vide apud Arnoldum in libro de vino.

Roſacea aqua licet variis modis paretur, optima fit tamen per Balneum Mariæ, Mattheolus. Si roſæ quas incarnatas vulgò vocamus, ſiccatæ vapore aquæ humectatæ deſtillentur: aquam roſarum bonam reddent, Syluius. Poterunt autem retineri in linteo ſupra aquam feruẽtem, donec ſatis vaporis imbiberint.

De *aqua roſacea ex Bulcaſi.*

Aquæ roſatę apparatus notus eſt apud pleraſque gentes. Melius autem fit cum aqua, quàm ſine ea: melius etiam per ignem carbonum, quam lignorum. vnde ex quatuor modis, qui ſunt, Sine aqua cum lignis accenſis, Sine aqua cum carbonibus, Cum aqua accenſis lignis, Cum aqua ſuper igne carbonum, primus viliſsimꝰ eſt & minimi odoris aquã reddit, melior eo ſecundus, ſecundo tertius, quartus verò omnium optimus, Secundus quidem & tertius modus vſita-

tior

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tiores ſunt. Ego hîc tertium, (qui fit cum aqua accenſis lignis,) deſcribam, vt in vſu eſt apud reges Aharach. A Facies igitur in domo ampla iuxta parietem berchilem B (ſic vocat vas quod aqua impletur) paruum, cuius fundum & latera ſint ex plumbo, ita ſolidatum, vt aquã non tranſmittat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Huic vasi deinde coopertorium aptabis ex vitro, vel terra vitrea, & foramina C rotũda in eo facies duo vel tria, plus minus pro vasorũ capacitate, & prout vel multam vel paucam aquam destillare desideras. Deinde ollam D æreã facies, similem ollæ balnei, quam construes super furno, ita vt berchile super furnum humiliore situ sit quàm olla, (ita quòd applicet de calore ignis berchilis ad ollam: sed hæc verba mihi redundare aut deprauata videntur.) Facies quoque caminũ per quẽ fumus extra domum efferatur totus, ne noceat aquę rosatę. Posteà reple ollã aqua, quæ sit in puteo (vase magno) iuxta ollã facto instar putei in balneo. Tum igne E sub olla accẽso aquam bullientẽ per canalem ex olla in berchile pertingentem transmittes, & alia aqua frigida ex puteo ollam replebis. In berchili quoque cannulã facies: per quã aqua cùm plenum fuerit extra domũ effluat. Pones autẽ cucurbitas siue ventres, id est vasa destillatoria in foraminibꝰ coopertorij berchilis: & adstringes circunuoluendo pannos lineos, vt firmiter maneãt in suis foraminibus, & aquę vapor non egrediatur, Similiter & capita eorum stringes panno lineo. Et

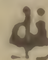
sint

ſint vaſa iſta ex vitro, vel ex terra vitrea. Tũ roſas impones, & addes coopertorium ſuũ cuique. Et ſuppones cuiuſq; naſo phialam ad recipiendum aquam roſatam effluentẽ. Deſtillatione perfecta roſas primas abijcies, & impones recentes, Hæc Bulcaſis. Miretur autẽ aliquis, quòd in tali fornacis apparatu, vbi ignis vaſi duplici ſeu berchili non ſubiicitur, (vt cõiicio, cùm ex plumbo fundũ & latera eius faciat,) ſed ad latus fornacis ponitur, referre putet ex lignis ne, an carbonibus ignis ollæ ſubiectus fiat. Præterea notũ eſt (inquit eodẽ in loco Bulcaſis) aquam roſaceam ex ſylueſtribus roſis quę ſine rigatione ſponte naſcuntur, odoratiorem eſſe quàm quæ fit ex roſariis domeſticis, quæ coluntur & rigãtur aqua. Fit autem ex his aqua deſtillata apud nos maiore compendio, quàm ſuperior, hunc in modum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Olla A ærea qualis tinctorum eſt, ad parietem ponitur, cui coopertorium B cum foraminibus aptatur, quibus ventres C inſeruntur. Olla repletur aqua, & ſubiicitur ignis D ex lignis vitis vel ſimilibus. Progrediente autem deſtillatione claudes os furni, donec abſoluatur tota deſtillatio. Pro lignis ſi carbones accendas, odoratior fiet aqua. (Hîc plus rationis eſt quã ſupra, quoniam ignis hîc ſtatim ſub ipſis vaſis deſtillatoriis fit.) Secũ

di modi, hoc eſt, deſtillandi ſine aqua cũ igne carbonum, ratio eſt huiuſmodi.

Fac furnum A quadratũ aut rotundũ cum coopertorio, B cui inſerentur ventres C facti ex terra vitreata, ita vt poſſint ſuſtinere ignẽ: & cùm accẽſis carbonibus aqua deſtillare incipiet, claude

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

os furni, & relinque foramina aperta per quæ fumus egrediatur. Eſt & aliud compendium tertij quartiue modi: Olla

A ænea plena aqua ſuper foco ponitur, cũ coopertorio B perforato ita vt duos aut tres ventres, C ex vitro, plus minus, recipere poſsit. Subiicies autem ignem ex ſarmentis vitium vel carbonibus donec bulliat aqua.

Sal

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

saluia, Saulge, *saluia*.

Saluiæ aqua odorẽ priſtinum retinet.
Remaclus. F.

Scabio

Scabiosa, Scabieuſe, Scabioſa.

Scabioſæ aqua propinatur vtiliter iis qui fiſtula aliqua laborant,& ıpſa herba trita fiſtulæ pariter inſeritur.

Sed

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Sedum minus, Ioubarbe, *Sempreuiue.*

Sedi minoris aqua in vſu eſt chirurgis ad partes calidas refrigerãdas, Rema. F.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Solanum, Morelle, *Solatro.*

Solani seu morellę aqua prodest contra omnes febres, si ęger in die accessionis ab omni cibo & potu abstineat: & cũ fuerit in calore magno & multum appetit bibere vt amplius temperare sibi nequeat: detur ei vitrũ hac aqua plenum. Postea diligẽter cooperiatur, & per vim etiam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

etiam retineatur in calore: & ſudabit ſudore fœtido. Abſtinendum autem ei ab omnibus acetoſis, & ab aëre nimium vel calido vel frigido. Item valet hæc aqua ad inflammationes & concuſsiones, ſi pannus lineus quadruplex in ea madefactus imponatur: & cùm ſiccatus eſt iterum madeſiat. Item ad omnes plagas & alios affectus calidos, ſi abluatur hac aqua, & pannus in ea tinctus imponatur. Iuuat etiam iecur calefactum, & pulmones qui ſiccantur aut hectica grauantur. Aduerſus omnes iſtos affectus propinari debet cum tertia parte vini, Lullus in libro de aquis.

Tilia. Tilier. *Tiglia.*

Tiliarum è floribus (quorũ perquam ſuauis odor eſt & vitium flori ſimilis odore) aqua deſtillatur in frequente vſu Apud Germanos. Exiſtimatur autẽ modicè calida, ſicca, & emplaſtica: pota vtilis ad epilepſiam, cordis tremorem, vteri dolores, calculũ renũ, & ſanguinem in

corp.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

corpore ob caſum, aut ictum aliquem concretum, ad quod remedium aliqui etiam tritos tiliæ carbones admiſcent. Doſis eſt vnica, aut ſeſqui. Oculorum dolores mitigat: & locos igne aut quauis materia feruente aduſtos ſanat, idq; efficacius ſi interior cortex albus tiliæ in hac aqua induretur, aut eius loco cydonij grana aut pſyllium, & nata inde muccilagine loci illinantur, Ryffius.

Aliqui liquore vi ignis extracto ex ſanguine Melis aduerſus peſtem vtuntur.

Item ex anatum ſanguine contra venena, &c. de quo plura leges in lib. Deſtillationum Ryffij Germanico.

Hirci ſanguinem aliqui medicamentis aduerſus calculum deſtillandis admiſcent. Aquam compoſitam ex ſanguine Maialis alijsque diuerſis medicamentis infrà alicubi deſcribemus.

De aqua ex lumbricis, & cantharidũ genere quod à menſe Maio. [Meÿlander fafer] denominatum ait, vide Brunſuicenſem.

Aqua ad rugas & maculas faciei tollendas, & cutim clarificandam. Albumina ouorum in aqua coctorum ad duritiem, remotis vitellis in mortario con-

teres,& in alembico vitreo aut alio vaſe vitreo deſtillabis. Vſus eſt, vt per tres vel quatuor dies facies quotidie ter illinatur.

Attexerem hic catalogum aquarum deſtillatarum ex plantis, quæ in Germanicis deſtillationum libris Hieronymi Brunſuicenſis, & pleraque omnia ab eo mutuati Gualterij Ryffij deſcribuntur, niſi breuis eſſe ſtuderem. Et ſane nihil attinet ſingulas enumerari, cum à plantis ijſdem omnibus quarum vllus in re medica vſus eſt, liquores etiam deſtillari & poſsint & ſoleant. Sed vires quoque & facultates ſingularum recenſere, vt quidam faciunt ſuperfluum eſt: cùm nullæ aliæ ferè, ſed eædem etiam aquis quæ plantis ipſis attribuantur, vt repetitiones iſtæ non minus quàm braſſica bis cocta faſtidium vel mediocriter erudito lectori excitent. Quoniam tamen pharmacopolis aquæ nõnullæ præcipue & præ cæteris in vſu ſunt, vt illę quas Remaclus F. deſcripſit, earum catalogum hic attexam, eodem quo ille vtitur ordine.

Abſinthium. Apium. Artemiſia. Agrimonia. Althæa. Acetoſa. [Alkekengi.] Auricula muris.

Baſi

Baſilicon. Buglofus. Balſamita, id eſt, menta Romana. Betonica. Burſa paſtoris.

Chamęmelum. Calendula. Carduus benedictus. Centorium. Chelidonium, Cichorium. Capillus Veneris. Caprifolium, id eſt, Periclymenon. Cucurbita. Cuſcuta.

Ebulus. Endiuia. Enula. Euphragia.

Fœniculum. Fumaria.

Gentiana Geniſta.

Hepatica, id eſt, Lichẽ. Hedera. Hyſſopus. Hippurus, id eſt cauda equina.

Lactuca. Lauendula. Lapathum.

Maiorana. Meliſſa. Marrubium. Melilotus Mille folium. Menta. Malua.

Nenuphar vtrunque cum floribus. Nigella.

Origanum.

Pæonia. Papauer ſatiuum. Parietaria. Pentaphyllon. Petroſelinum. Pimpinella. Paſtinaca. Plantago vtraque. Portulaca, Polygonos, id eſt centumnodia. Pulegium.

Roſæ albæ & rubræ. Ruta ſatiua. Roſmarinus. Rubea tinctorum ſatiua. Raphanus.

Saluia. Saxifragia. Satureia. Sambuci cortices, flores, folia. Scabioſa. Sco-

lopendrium. Solanum, cuius cùm plures ſint ſpecies, ferè, ex halicaccabo tantùm, id eſt[Alkekengi,] aquam à pharmacopolis elici ſcribit Remaclus. Semperuiuum. Serpillum. Salix. Senecio.

Thymus. Tapſus barbatus, id eſt Verbaſcum. Tanacetum. Tormentilla.

Violæ. Valeriana. Virga paſtoris, id eſt, Dipſacus. Verbena. Vermicularis, id eſt, Semperuiuum minus. Vrtica.

Harum autem ſingularum plantarum imagines non adpinximus, tum quod in acerrum congeſtæ ſingillatim diſtingui non patiantur, tum quod crambe hæc fuiſſet repetita, cùm eas in Fuſchij herbario ex noſtra officina typographica depictas ad viuum & deſcriptas videre liceat.

De

De aquis destillatis ex animalibus, earûmue partibus aut excrementis. Et primum ex animalibus integris.

EX catulis aqua destillata prohibet renasci pilos, Andr. Furnerius. Ego curiosis istis,& exquisitis remedijs & parum credo,& etiam si vera sint,non probo,pręsertim vbi alia multa & parabilia non desunt.

Ciconiam teneram aliqui suffocari & destillari instar aquę rosaceæ iubent,inde illini paraliticas aut contractas partes, & per vices ablui cum decocto cancrorum viuorum sine sale:mirificè enim subuenire aiunt,si continuetur. Sunt qui in ciconiæ tenerę,& quæ nondum volarit,corpus exẽteratum vnciam camphoræ & drachmam ambræ imponi iubeãt, & destillando tres aquas colore differentes,singillatim colligi : ex his vltimam præcipuè laudant, vt facies alba & pura reddatur.

Destillatur & aqua ex pica , de qua lege Brunsuicẽsem & Ryffium,vt de sequentibus etiam. Ex capone, de qua infrà priuatim agemus, non enim simplex

tãtùm,ſed & multis modis cõpoſita ſit.

Ex ranis,cancris,limacib.formicis.

Ex ſanguine anatis hirci,taxi,vituli: vide Ryffium & Brunſuicen.

Ex humano ſanguine: vide Brũſuicenſem:& infrà in mẽtione.Quintæ eſſent.

Ex iecore & pulmone vituli.

Lactis liquore deſtillato chymiſtæ vtuntur,& qui boracis ſeu chryſocollæ cõfectionẽ moliuntur aliqui. Mirum eſt quod refertur apud Tartaros aquã è lacte deſtillato inebriare. Oportet igitur lac denſius eſſe, & moram apud ignem cõtraxiſſe.Itaque ex lacte forſan equorum id contingit. Sed omnis aqua cùm ſæpius deſtillatur hoc poteſt efficere,nã incaleſcit,attenuatur, & vim ignis magis recipit,Cardan.

Sunt qui aqua ex vino & lacte ſimul deſtillatis cõtra quartanam vtuntur, in Anglia præſertim,vt ſcribit Brudus Luſitanus:aliqui contra auriginem bibũt. author Ioannes Gœurotus.

Priuatim verò aqua ex lacte caprino deſtillatur:vide Ryffium.

Aqua ex felle bubulo:vide apud eundem.

Ex ouorũ albumine & vitello. Ibidẽ.

Ex ſpermate ranarum in aquis inuen

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

to:vide Ryffium.

Ex vacarum ſtercore:vide eundem.

Humani excrementi aquam deſtillatam fiſtulas aliqui ſanare promittũt, itẽ vlcera corroſiua & difficilia curatu, & cancros, & tineam ſeu manantia capitis vlcera: item cicatrices cuti aſsimilare, maculas ſeu albugines oculorum abolere. Potam comitialibus prodeſſe, hydropicos iuuare, calculum é renibus & veſica pellere, cõtra rabidi canis alióſq; venenatos morſus antidotum eſſe. Oleũ ex eodem, quod poſt aquam igne aucto deſtillat, multò efficacius eſt ad fiſtulas & cancros, aliáque prædicta mala, Matthæolus Senenſis & alij. Vide mirabilia quædam apud Brunſuicenſem.

Vrina humana deſtillata chymiſtæ vtuntur ad metalla quędam reſoluenda: typographi ad atramentum librarium, ſed hi in roſarijs deſtillant.

De vaſis & inſtrumentis diuerſis ad deſtillationem pertinentibus.

VAs deſtillatorium nominantes corpus intelligunt, ſeu cucurbitam, quam Germani ſuo vocabulo à ſimilitudine figuræ clauam appellant [ein kolbem:] Idem aliqui cucurbitam vocant.

Corpus vel corpulentũ vas aliqui vocant latius vas, ſeu cucurbitã, in qua ponitur quod deſtillãdum eſt, Syluius. Habet enim hoc vas, alembico ceu capiti comparatũ, corporis ſeu thoracis quandam ſimilitudinem. Idem Arabicè à Bulcaſi Beten ſeu Batan, id eſt venter nuncupatur. Videtur & Atanor apud eundem vbi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

vbi aceti deſtillationem præſcribit, cucurbitam ſignificare.

(Furnum athannor vel fixatorium deſcribit Geber in libro Fornacum.) Cucurbitam quidam barbari Bocciam vocant. Eiuſdem figuræ maiora vaſa ad digerendum ſeu putrificandum apta ſunt: inde cùm deſtillari oportet, materia digeſta in aliquot minores cucurbitas diſtribuitur. Alembicũ pro corpore ſimul & capite accipi puto, magis propriè tamen pro capite.

Caput enim ſeu capitellũ, vt dixi, eſt vas ſuperius quod capitis quandam ſpeciem præ ſe ferat, inferioris quod maius & oblongius eſt reſpectu. Idem vas recentiores campanam vocitãt, & capellã, (aliqui metã, in quã per expiratum gut-

tatim

tatim colligitur liquor(alij pileum:nostrates Galeam.[ein helm.]

Tubus qui ab alembico oblõgus procedit & deorſum flectitur, naſus,roſtrũ, & ſimpliciter canalis vocatur : quòd per cauitatẽ eius còncretæ in alembico guttæ, quę omnes in limbo, id eſt, interiore circa imum alembici plica,conueniunt, effluentes deſtillẽt in vas ſubiectũ, quod vulgò recipiens, receptorium & matellam nuncupant. Naſus & roſtrum à ſimili figura dicuntur ꝗ hęc pars non aliter promineat quàm à capitibus auium roſtrum,& quadrupedum naſus. Recipiens vas cũ olea ex metallicis,vt vitriolo deſtillantur, vbi magno igne diúque

opus eſt,per amplũ requiritur. ſec⁹ enim propter copiã vaporum in vaſis collectã, ne diſsiliant periculũ fuerit. In amplis & largis capitibus aquas & olea præſtãtiora fieri creditur, quàm in anguſtis.

Cæcũ alembicũ dicitur, quod naſo roſtróue,& ſimiliter limbo caret,præparationi & rectificationi ſeu circulationi, id eſt perfectioni , idoneum. Eiuſdẽ genus alterum cũ limbo eſt , quo vtimur , cùm phlegma ab aliquibus aquis vel oleis in Sole aut alio loco calido abſtrahere voluerimus,vt dicetur in oleo vitrioli.

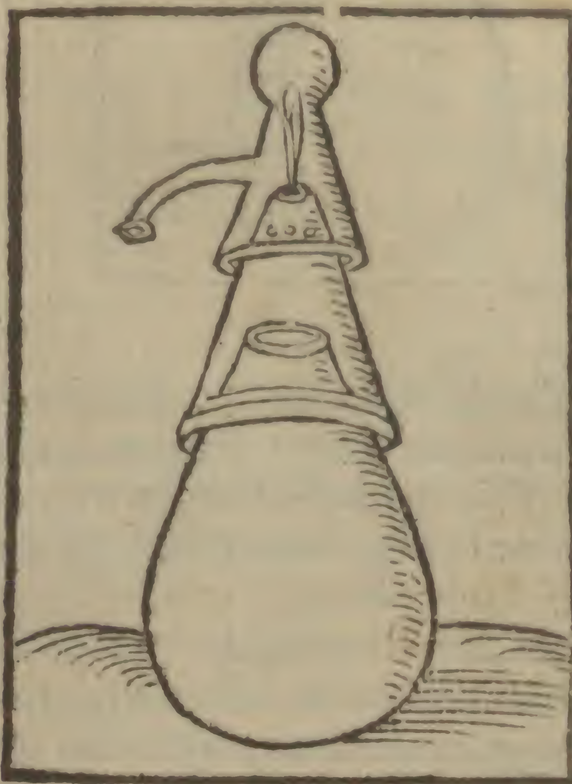
Quæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Quæ corporibus ſeu corpulẽtis vaſis non erectis, ſed velut cubantibus imponuntur capitella limbo carẽt, ſunt q̃ lagenis terreis vulgaribus ꝓxima, Syluius.

Vidi & capitella duo, vt per inferius pertuſum materiæ portio in ſuperius ferretur, qđ cùm inferiore clauiculati iungebatur, ne inferius lutatum eſſet auferẽdũ cùm recẽs materia vaſi corpulento erat infundenda. Idem.

Inter

Interdum capitelli forma est in altum pyramidis, modo mucronata, interdum parte summa capitis modo latescit, vt plus vaporis capiat, & largiorem aquam

cogat: sed tunc ferè in vas corpulentum ex vertice relabitur, Syluius.

Sublimare pro destillare multi simpliciter accipiũt, alij peculiariter pro eo qđ

est

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

eſt in alembicum eleuare vi ignis materiam illi figendam, vt metallica multa ſublimantur.

Alij vtriculos vitreos aut terreos mutuò applicant, quos Muſas cornutas vocant, quorum alter lutatus igni inſidet, materiam deſtillandam continens: alter ab igni procul abeſt, humorem recipiẽs in ambobus collis concretum, Syluius. Inſtrumenta hæc vulgò Retorta vocant, Galli etiam Cornetas.

Porrò

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Porrò Muſa cornuta muſicum inſtrumentum eſt, quod Germani vulgò Sacci fiſtulam nominant. Eſt autem vas retortum, idoneum deſtillandis illis quæ non poſſunt altius attolli.

Vas recipiens plerunque eſt, phiala vitrea collo oblongo, cuius ori alẽbici naſus inſeritur, & aliquando venter eius ollæ aut alteri vaſi concauo imponitur, vt firmius loco maneat, vel pro rei cõmoditate aliter atque aliter collocatur. Circulatoria vaſa dicuntur in quibus per vices vapor aſcendit, & rurſus in liquorem conuerſus deſcendit, vt dicemus infrà in putrificationis mentione. Ex his præ-

 ſtantiſsi

ſtantiſsimum eſt, quod vas Hermetis ab authore nominatur: & à figura, vt conijcio, Pelecanus. Nam vt pictores Pelecanum repræſentant roſtro ſuũ pectus pungentem: ita hoc vas vtrinque tanquam anſatum canales habet, qui à capite id eſt ſuperiore parte inchoãtes ſemi circuli figura deſcendũt & reflectuntur quaſi in principium vẽtris infixi, quæ figura eſt ſi à vitrarijs difficulter & magno prætio impetratur, omnium tamen optima eſt ad circulandum: ſi haberi tamen non poſsit, cucurbita cũ alembico cæco ſine limbo vtemur: aut vaſe ex integro vitro, quod in medio anguſtius

ſit

ſit, & ab initio ventris eminentem habeat breuem canalem per quem liquor infundi & effundi poſsit. Vtriuſque horum figuras ponemus infra in Titulo de quinta eſſentia: & alias quaſdam aliorum vaſorum & fornacum paſsim in hoc opere. Formæ vaſorum diuerſæ & propemodum infinitæ ſunt, chymiſtis vſurpatiſsimæ, Syluius. Figuras & nomina diuerſorum vaſorum qui requirit, ex Brunſuicenſi, Ryffio, Andr. Lonicero & alijs petet. In vitrarijs quidē officinis quos quis voluerit modos ſibi conficiendos locabit: quales & in Heluetia ſunt prope Scaphuſiam, & non procul Baſilea & Solodoro. Sed optima ex vitro albo fiũt, vt Venetijs. talia apud nos fieri poſſunt fragmentis orbiũ ſpeculariũ alijsq́ue vitri albi collectis. De Aludele, vaſe vide Gebrum in libro Sũmę perfectionis 1.4.4.4. & rurſus in libro fornacum. Albertus alutel ſcribit, & vas interpretatur ſublimationi deſtinatum: ſimiliter Bulcaſis. Idem arſenicum ſublimari iubet in patella terrea vitreata, cuius formam deſcribit in capite de ſublimando adichbardic. Aluthel (per th.) eſt alembicum quo vtuntur alchymiſtæ in deſtillationibus, Bellunenſis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

De materia Vasorum ad destillandum: & primum contra Plumbea & ænea vasa.

AQuę destillatę per Balneũ Marię tã tum excellunt illis, quæ per ignem simpliciter in alembicis plumbeis fiunt, quantum aurum pręstat ferro. Namquæ in Balneo Mariæ parantur cum capellis (alembicis seu capitibus) amplis, & bene magnis & vitreis, absque vllo molesto odore fumi aut empyreumatis, natiuum odorem saporémque herbarũ & florum, à quibus extrahuntur, referunt, quod in vulgaribus plumbeis minimè cõtingit. Nam quæ in his parãtur aquæ paucissimæ & raro, præsertim adhuc recẽtes, fumi aut vstilaginis insigni fastidio carẽt: quod quidem bibẽtibus ægris non molestum modo, sed etiam noxiũ est, nam praua plumbi qualitas stomacho pectori, & omnibus visceribus nocet: & similiter æris qualitas. Quo intellecto docti & præstãtes medici, veteres secuti, decoctionibus tantùm vtuntur. Sed aquæ vt par est destillatæ, id est, odore saporéque suę plantæ præditæ, nõ solùm decoctionum vires æquãt: verùm etiam superãt in eo quod

quòd tum guſtu ſuauiores, tum viſu clariores cùm ſint, magis oblectant. Debebunt autem boni tum medici tum pharmacopolæ relictis plumbeis inſtrumentis, balnea Mariæ dicta ſibi parare, & ſi plus in eis tum laboris tum ſumptus foret, ita Deo pariter & hominibus ſatisfacturi, Matthæolus.

Quæ plumbo deſtillantur, omninò improbanda cenſeo, propter ceruſam & qualitates alias plumbi maleficas: cùm & aquam per tubos plumbeos deductam damnarit Galenus, quòd dyſenteriam excitat, Syluius.

Multum præterea variant, vt cocta, ſic deſtillata, vaſorũ ratione. Quamobrem magna in his cura eſt adhibẽda. vt terrea ſint vel vitrea potius quàm metallica, &, quæ terrea ſunt, ex luto ſint puriore & diligenter cocto, qualia ſunt figulina Luteciæ Bellouaca, & Britonica, & Hiſpanica. Vitrea autẽ ſunt præſtãtiora, quia puriora & denſiora: ſed etiã chariora & fragilia magis, niſi paulatim incaleſcant & refrigerẽtur, in quo etiã diſcrimine ſunt terrea. Ob id vtraque luto ſapiẽtię, quod vocãt, paulatim vndique circumlinunt & ſiccant, quantum vaſis eius ignis violẽtia attingere debet, etiam ſi cineribus,

arenis, ſcorijs primùm excipienda ſit. Nam quæ aquis aut ipſarum vaporibus inſident vaſa, munimento nullo indigent. Metallica verò, plumbea, ferrea, ærea, ſtannea, argentea, aurea, cur damnẽ, in promptu Galeni ratio eſt, in ſingulis propè horum metallicorum generibus. Si enim aquam plumbeis tubis delatam affirmat dyſenteriam generare, quis metus ab aquis receptorio & capitello plũbeo deſtillatis? Adde quod ceruſa non pauca in ſuperficie interna plumbei capitelli, vt aceto deſtillando colligitur, ſic vi empyreumatis cum vapore plerunque etiam acri, nẽpe ex plantis acribus aſcendẽtis, ea quæ aquas ipſas inficit, & magna parte lacteas reddit, donec ſubſederit. Ex cæteris metallis, quæ vel ferruginem vel æruginem gignunt vaſa, tantum habent periculi, quantum ferrugo & ærugo nocentior ceruſa. Purgatiore argento & auro facta vt ſunt innocentiora, ſic paratu ob ſumptum magis difficilia, Syluius.

Vaſa optima ſunt vitrea, deinde figlina vitreata (intus foriſque.) deinde alembica ex ſtanno, patellæ (in roſarijs) ex plumbo. Tertio alembica ſimul & patellæ plumbea. Nam & lignorum ignis

ſub

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſubiectus ſi modicus ſit, plumbo non nocet: ſed oportet patellas iſtas plumbeas in cinere cribrato ſitas eſſe altitudine palmi, non in arena. Quarto alembica ex cupro intus ſtanno inducta. Quinto ærea, Sed cuprum, & magis etiam æs, duo incommoda habent. Primum quòd aquas reddunt ad ruffum colorem plerunque declinantes, & vſtilagine vitiatas. Alterum, quòd ſemper vis quædam venenoſa eis ineſt, magis quàm cæteris metallis, ideóque cauendum ab eis monet Chriſtophorus de Honeſtis, Brunſuicen. Cùm igitur eruditiſsimi quique medici & experientia ipſa, aquas in vaſis ex plumbo, ære & alijs impuris metallis deſtillatas omninò improbent, boni viri officium fuerit ad magiſtratum hæc referre, vt pharmacopolis aquas huiuſmodi partim nocentes, partim certè inutiles amplius parare aut venundare non liceat. Bulcaſis quidem cucurbitis plumbeis vtitur in roſis ſiccis deſtillandis: quod fortè concedi poteſt pro illis aquis quæ extra corpus tantum vſurpari debebunt. Sunt qui vaſa ex puro & optimo ferro parata non vituperent, quòd nulla praua qualitas inde, vt aiunt, in materiam aut li-

quores redundet:& metallica quædã ma
gno ac diuturno igne destillãda tam va-
lidis vasis indigere videãtur. Sed de hoc
alij iudicent:ego chymistis ea relinque-
rim. Berchile Bulcasis vocatvas in furno
aquæ rosaceæ bullientem Aquam exci-
piens ex aheno iuxta posito deriuatam,
cui vasi cucurbita rosas continens impo
nitur.

De Fornacibus, &c.

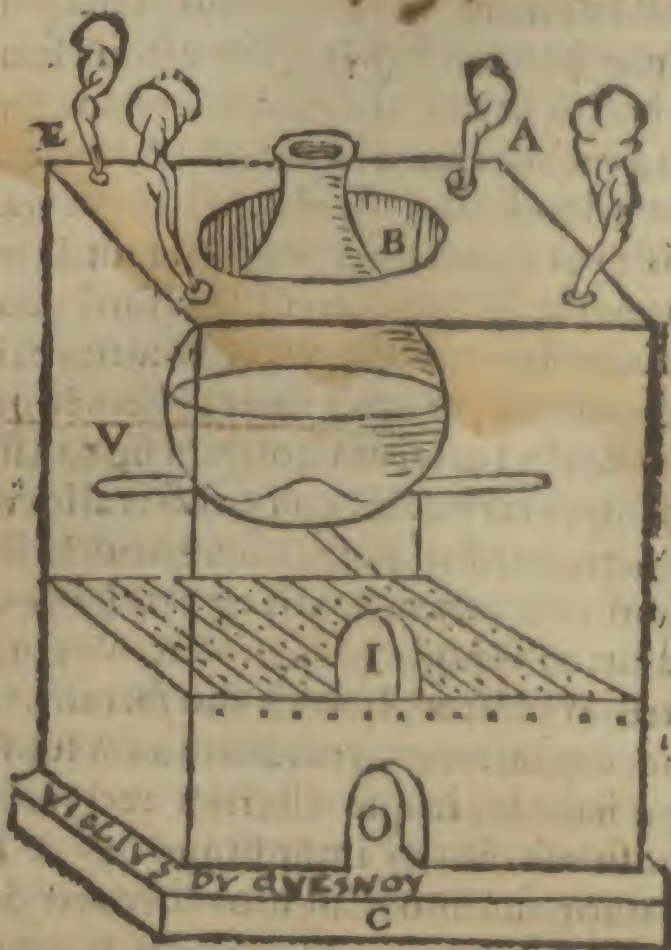
FOrnacũ genera duo destillationi per
cineres apta supra descripsi:& Balne
um Mariæ etiã ex Bulcasi. Hic aliud for
nacis genus delineabo, cuius vsus erit va
rius:præcipuus tamẽ cùm quid per ignẽ
validum destillari debet, ita vt nihil me-
dium sit inter ignem & cucurbitam qua
continetur materia destillanda:quo mo-
do olea quędam siue liquores caustici ex
metallicis eliciuntur, vt aqua fortis, &c.
Erit etiã vsus ad sublimandum:& si quis
lebetem in summo super crucẽ ferream
imponat, eam vel cineribus vel aqua re-
plebit, & luto circumposito quam volue
rit destillationem instituet. Pro aqua for
ti verò aut similibus cucurbitã lutatam
statim, recta super crucẽ imponet. Quin
& supra tabulam è ligno validã hæc for-
nax cõstrui poterit, vt ego feci, vt in quẽ
volu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

volueris locum trāſferatur. Itaque ſuper tabula lignea quadram fornacem ſtrues, ea capacitate quæ mediocri cucurbitæ imponēdæ ſatisfaciat. parietes ex lateribus eriges, quos luto optimè præparato cōglutinabis. Altitudo pedes duos non multū excedet. Parietes intus pedis plus minus ſpatio diſtabūt. Cōſtructo iā fundo hoſtiū fiet, O. vbi cineres eximantur, qui à carbonibus à ſupſtructa ſtatim craticula deciderint. quod ſi etiā altera craticula per quam cineres deciderent, interponeretur, (& ſpacium illud infimū paulò altius fieret,) non opus eſſet toties eximere cinerē, & ignis foret vehemētior.

Vocalis I. alterum hoſtium ſignat, ſtatim ſupra craticulā, quā punctis aliquot trāſuerſis ordine poſitis deſignaui. Id hoſtium, vt & inferius, ſatis eſt tantū eſſe vt manus commodè inſeri poſsit. V. crucē ferream indicat, hoc eſt duo ferramēta, quorum inferius in medio cauum ſubſidens habeat, in quo alterum recipiatur tranſuerſo ſitu ei impoſitum. A. & E. quatuor ſummos angulos fornacis demonſtrant, in quibus totidem ſpiracula (ventilia vulgo vocant) fieri debent. at ſi fornacem rotundam facere placuerit, ſpiracula iſta inferius alicubi fient, nem-

pe circa crucem, vel ſtatim infra lebetē, ſi quis andetur: quem per B literam notaui: tabulā ſuper qua fornax tota ſtruitur per C vt in figura hic adiecta apparet. Aliud fornacis genus pro oleo vitrioli, infrà deſcribam. pag. 381. 387

Fornacē pro Balneo Mariæ deſcriptā habes ſupra, vbi de Balneo Mariæ in genere tractamus, ex Syluio item in aquæ

quæ roſaceæ apparatu, ex Bulcaſi. De fornacibus diuerſis chymiſticis & deſtillatorijs liber Gebri extat. De fornace cõſtruẽda vide apud eundẽ in libro Summe perfectionis 1.4.43. ¶ De roſarijs cõmunibus, in furnis figlinis, etſi quidã ex ęre etiã faciãt, dicemus infrà, ſtatim poſt deſtillationẽ per cineres. ¶ De pigro Hẽrico ſeu furno acedię, id eſt, canali quo Balneũ Mariæ calefit, ſuprà ſcriptũ à nobis eſt, vbi de Balneo Mariæ in genere egimus. ¶ Carbonũ differẽtias ex Theophraſto: ſed melius ex fabris noſtris præſertim aurifabris, & ipſa experiẽtia cognoſcemus. Dãnãtur foſsiles propter odoris grauitatẽ. Ex fago abiegnis præferũtur.

Dioptrã appello inſtrumentũ quòd quidam faciei obtendunt manu, ne ab ignis vicinia lędãtur, cũ ad vehementiorẽ ignẽ accedere opus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

pus est. Ea est tabella rotunda in medio per transuersum excisa, cum manubrio, huiusmodi. Liquores destillati in phialis vitreis seruari debent, oris angusti. os epistomio ligneo præcipuè ex subere occludetur, & insuper inducta cera membranam circum illigare oportet.

Vasa quomodo claudantur & muniantur, tum luto, tum aliter.

LVtare vulgò dicũt pro eo quod est luto illinere, loricare, incrustare. Odores & qualitates eorum quæ destillantur vt melius conseruemus, caput cum corpore, & nasum extremũ cum recipiente, qua committuntur, diligenter luto sæpire & aptare oportet, lutare vulgò dicunt. Sunt qui luto simplici cum pilis bubulis subacto ad id vtantur. alij etiam calcem addunt, ni fallor. Sunt qui calcẽ cum oui albumine misceant, vbi festinatione opus est: statim enim induratur materia. alij aliter lutum quod sapientię vocant, componunt. Recipiens cum naso non opus habet tam firmo luti genere. Sat fuerit si cum duabus ceræ partibus vnã resinę incorpores. Ad hoc opus communis abiegna & impura resina adhibetur, sed purgata. Purgatur autẽ si vt primum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

mum liquata eſt igne, mox per faſciculũ ſtraminum traiiciatur & percoletur. De præparatione ceræ ad lutandum per ſtramen, lege Vlſtadium capite 10. Si caput non ſatis aptè reſpõderit ſuo corpori ſed laxius ſit, chartam in gyrum ductam interpones. Foris etiam vbi circa commiſſuram inducendũ eſt lutum, chartam madidã primùm iniicito, aut linteum: deinde lutato. ¶ Lutum ad conglutinandum cucurbitam cum alembico, &c. debet cũ argilla & pilis fieri, & ſiccari antequam ignis ſubiiciatur. Bulcaſis in oleo de lateribus. Erit autem firmius lutum, ſi non modò cum pilis aut lanis: ſed & ſanguine hircino ſubigatur: magiſque etiam cum ſquama fieri. Lutũ quomodo pro fornacibus parandum ſit, vide infrà vbi de deſtillatione per cineres docemus. ¶ De ſigillo Hermetis, id eſt vitreorũ vaſorum orificiis candente forcipe per lenẽ compreſsionem conſolidandis & quomodo poſtea iterũ reſerari debeant, vide Vlſtadium capite viceſimo. ¶ Luto muniũtur etiam toto ambitu cucurbitæ illæ quæ ignem ſuſtinere debent immediatè ſubiectum, idque bis vel ter, ſiccata ſemper priore cruſta antequã ſecũda inducatur, vt cũ aqua fortis & oleũ vitrioli deſtillantur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tur. Pro destillatione in cineribus lutatione nō opus est: si quis tamē vasorū fragilitati cōsulere velit, pſertim vbi plura vasa simul in vna fornace ponūtur, semel aut iterū incrustasse sufficiet. Cucurbitas illas quibus in Balneo Marię vtūtur, presertim cū plures simul ponendę sunt, aliqui panno laneo induūt, confectis ex eo veluti caligis aut soccis, qui infibulātur.

Vasa vitrea aiunt igni diutius resistere si incerentur: hoc est, si cera liquata vasis priùs calefactis bis aut ter illinantur.

De præparatione ad destillationem.

Quoniam in destillatione elementorum quęrimus separationē, siue propter vnum plurave ex ipsis, siue vt ijs remotis quintam essentiam adipiscamur: separatio verò sine caliditate fieri non potest: Nam caliditas ea quæ eiusdem generis & naturæ sunt colligit, discrepantia separat: varios modos, vt hoc ritè efficerent, tum Chymistæ tum Medici inuenerunt. Vocant autem huiusmodi pręparationem diuersis nominibus, digestionem, fermentationem, putrificationem. Digestionem dicunt comparatione cōcoctionis illius quæ in ventriculo fit, per calorē innatū, qui efficit vt ingesta

ſta omnia in vnum chymum vertantur. Nam quod digerere & cõcoquere verba indifferenter accipiant, qui minus latinè loquuntur, notũ eſt. Quòd ſi materia ſiccior cũ liquore cõiũcta ſic pręparetur, vocabulo magis ꝓprio macerationẽ aut infuſionem dicemus. Cęterũ fermẽtatio propriè dicitur vbi vis quædã calida interna, ſed ab externo calore aucta vel excitata in humorẽ agit, ita vt cõmunis quædã qualitas cũ ſpiritu calido & bullas ciente per totũ corpus miſceatur extendaturq́;, vt fit in fermenti propriè dicti cum farina ſubacta mixtione: item aceto in terrã effuſo. Et hic quidem affectus initium putredinis eſt in ijs quæ humorem ſuperfluũ habent. Ab hac nihil differret quę putrificatio vocatur, niſi vaſe quod pharmacũ deſtillãdum continet, in materia aliqua putreſcente collocato fieret: idq́; non aliam ob cauſam, niſi vt vnus idemq́; calor per dies aliquot continuus & æqualis pauco labore ſumptuq́; conſeruetur. Materiæ verò putreſcentis odor & qualitas pharmaco, qđ in cucurbita vitrea ore diligentiſsimè obturato conditur, meo quidẽ iudicio cõmunicari non poteſt, & ſi quidem aliter ſentiant. Nã ſi vas diligenter obſtructũ ſit,

vitium

vitium nullum accidere poteſt. accidit ta men aliquando non propter fimũ aliám ve externam cauſam: ſed quoniam mate ria in vaſe excrementitio humore habũ dat, qui accedẽte quouis calorẽ extraneo facilè putreſcit. Ipſum quidẽ vas vitreum vt cũque lõgo tpe in fimo permanſerit, nihil vitiatur, nec obſcuratur p̃ſertim ſi, ex optimo vitro fuerit, quale venetũ eſt. nã vulgare vitrũ viride nebulã quandam & veluti curtim in ſuperficie acquirit.

Deſtillatio quæ à putredine fit, vel fimi equini tam ſolius, quàm cum calce paulatim irrigata & ſępe mutata vel cor ticum humectatorum, vel aliorum putrentium, vt chymiſtis fuerit in multis vtilis: medico tamen non eſt recipienda, propter cauſam in lignis putribus & ex putredine vel alia de cauſa graueolentibus, ſi pręſertim intra corpus eſt recipiẽda. nam admouendorum foris minor habetur ratio, Syluius.

De hac deſtillatione in fimo equino, vide ſuprà in fine eorum quæ de Balneo Mariæ in genere ſcripſimus. In præſentia quidem de putrificatione potius quàm deſtillatione agendum erat. Sed quoniam putrificatio quoque in fimo equino improbanda videtur ſi deſtillatio

tio in eo vituperatur, non omninò præter propoſitum noſtrum & aliorum ſuper hac re ſententiam hoc in loco expoſui.

Putrificatio in fimo equino cũ calce, aliâs ſic fit, vt fimus quotidie aut alternis diebus, maioribúsve interualis aqua tepida aſpergatur, alias ſine aſperſione, cùm ſcilicet per ſe ſatis calidus fimus videtur. Scrobe effoſſa in aliquo dom⁹ angulo fimi equini ſtratũ ponitur, altum circiter pedem, id eſt tres palmos: deinde alterum calcis ad palmi vnius tantùm altitudinem, & ſic deinceps alternis. Opus eſt autem plerunque fimi tribus oneribus, quanta baiulus geſtare poteſt.

Sunt qui deſtillanda in vino prius macerata præſertim, in lagenam ſtanneam infundant, eamq́; clauſam in calce viua condant, quam aqua pluuiali per interualla extingunt. Alij fimo equino ſtramen de culmis auenæ miſcent, & aqua calida aſperſa vas imponunt, totúmque ſtuppis, pannis aut ſacco inuoluunt, in aliqua domus parte vbi frigori acceſſus non ſit. Alij in vinaceis per autumnum condunt. Alij in oliuarum fracibus, id eſt, poſt expreſsionem reliquiis omniũ optimè, vt Cardanus docet.

Pro leui quidẽ calore ſimpliciter inſtrumenta conciſa imponi ſatis eſt.

Germani quidam qui in ſtubis degũt per hyemem(hypocauſta aliqui vocant, ego zetas potius)fornaces A in eis humiliores faciunt, & in ſuperficie ſuperiore duas aut tres ollas B vitreatas imponũt ſuper bacillis ferreis, C lutóq; diligẽter muniunt. In his tenuiſsima arena repletis,aut cinere,& deſtillari aliquid poteſt quod & ipſe experiri volui, & liquores quidam præparari aut rectificari, & cætera. ſic ſumptui & labori parcitur.

Aliqui vt materiam deſtillandam in Sole digerant, caua ſpecula D in hunc

vſum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

vſum conficiũt, quæ quos exceperint radios B reddunt, & reflectũt in vas C quo materia continetur, ad hoc, vt audio, cõmodior foret figura parabolæ D cauæ.
5 eſt autem parabola coni ſectio. Vide Archimedem in libro de ſpeculis comburentibus.

Idem commodè fieret globis cryſtallinis A ſuſpenſis inter vas circulatorium
5 & Solē, B vt ita Solis radij per globos ad vas C pertingãt. Sed horũ ipſe nihil expertus ſum. Vnus omnium iſtarum præparationum finis eſt, vt liquor facilius, vberius, & efficacius etiam extrahatur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

¶ Digeſtionis tẽpus pro materia variat, quæ quo ſolidior eſt, eò longiore indiget tempore. Herbæ recentes breuiore egẽt tempore, cùm in vino alióue liquore macerantur: ſunt enim molliores & diutius relictæ mucorem contraherent. eædem aridæ paulò longiore. dein de ſemina, poſtremò radices: ita vt duplum ferè temporis ſequentibus debeatur, herbis recẽtibus dies tres, aridis ſeptem, ſeminibus & aromatibus pleriſq; duodecim aut quatuordecim, radicibus viginti octo, aut minus ſi recentes fuerint. Sunt quæ per dies quadraginta relinqui iubẽt medici quidã, chymiſtæ verò etiam amplius ſua metallica. Hoc etiã refert an ab initio ſtatim trita infundantur. nam ea quoque multo breuiori, duplo fortaſsis, tempore egẽt: quàm quę integra imponuntur. In aquis aureis, vt vocant, aromata aliquando integra per dies aliquot in vino macerari: tum exẽpta tritaq; rurſus infundi, & per aliquot dies adhuc relinqui ſolent.

Putrificatio herbarum deſtillandarũ in fimo equino ferè per dies quatuordecim fieri ſolet: in Balneo Mariæ verò per duos aut tres tantùm dies naturales, Brunſuicen.

Putrifi

Putrificatione prçcipuè indigẽt quorum ſubſtantia ſiccior eſt, cauſa, denſa, cruda minus quæ contra ſe habent, & per naturam aut Solem digeſta præparataque ſunt.

Putrificatio citiùs perficitur tempore nubilo, quàm ſereno, Vlſtadius.

Pleriſque quæ in fimo equino præparantur, aliquid ſalis adiicitur vt animaliũ ſanguini, carnib. piſcib. Guaynerius.

Vt digeras, accipito alembicum cæcum: ſi verò materia pura ſit, vt liquor purus, vas circulatorium, in quo genere optimus eſt pellicanus: quanquam is vix fieri poteſt, nec niſi magno ſumptu, &c.

Cæterum in digeſtione ſeu putrificatione vas totum occultari debet fimo equino, aut vinaceis, &c. Ad circulationem verò media pars vaſis, aut ſaltem tertia, in aërem liberum & frigidũ eminere debet (vt etiam ad deſtillationem,) Vlſtadius ca. octauo, vbi pluribus docet de putrificatione in fimo.

De rectificatione liquorum deſtillatorum.

AQuæ in Balneo. M. deſtilatæ, inſolari & rectificari debẽt: nẽpe in va-

se vitreo(cui⁹ os corio obligatũ sit)aqua destillata repleto,sic vt tertia pars vacua relinquatur,in arenã feruentẽ imposito per quadraginta dies,vt phlegma omne consumatur:debet autẽ tertia pars vasis in arena cõdi. Destillatæ verò calidæ facultatis aquæ,in vino aut aqua ardente prius infusę,ne nimio calore homini noceant,loco frigido in arena humida per mẽsem aut ampli⁹,si feruidior aqua sit, relinquantur,similiter tertia parte vasis in arenam condita:aut duæ vasis partes (duæ tertiæ)in ipsam cellæ vinariæ terram defodiantur, Brunsuicensis. Aqua quæq; repetita destillatione, præsertim super fæces bene contritas, rectificatur: eóque magis quo sæpius destillatio eius repetita fuerit:sed plerisque ter aut quater repetiisse sufficit. Curandũ autem vt singulis vicibus phlegma omne diligenter separet̃,quod fit si vel primus liquor, aut si aqua ardẽs destilletur,vltimus,qui aquosus est,seorsim excipiat̃,&c. Phlegmate iam separato,vltima per circulationem,(de qua iam proximè dictũ est, dicetúrque amplius in Titulo de quinta essentia,)rectificatio adhiberi debet.

Vt verò empyreuma, quod his inest paulatim expiret, satius fuerit phialas,

qui

quibus hi liquores ſeruantur, apertas ali quandiu tenere, obſeruãdo tamẽ ne interim odoris gratia, & cum ea viriũ multũ exhalet, Sylu. Liquores deſtillati diuerſi aliquãdo ſi miſceantur, turbulẽti fiunt inſtar ſeri: & plerunq; liquor vetus cum recente mixtus perturbat eum. His puritatem & claritatem reddes, in libras tres aceti albi acerrimi ſex aut octo guttis iniectis: nam turbulentã materiã ad fundum detrahunt, Brunſuicen.

Deſtillatio per filtrum.

DEſtillatio per filtrũ chymiſtis magis in vſu eſt quàm medicis excogitata, vt leuior & ſubtilior puriórque pars à craſsiori & fęculenta ſeparetur. Itaque ſucci herbarum ſic deſtillari poſſunt, in vaſe A aliquo poſiti, in quo pannus B laneus imponatur, cuius pars latior tantum in vaſe ſit, tenuior & in anguſtum deſinẽs, ſiue in vnam faſciolam mucronatam, ſiue in duas aut tres diſciſſas, extra vas depẽdeat. debet autem vas modicum à latere faſciæ inclinari. Licet & marginales aliquot panni faſcias imponere, ſingulas ferè longitudine pedis, per quas liquor in vas ſubiectum deriuabitur. Quod ſi iterum aut tertiò ſic

destillare voles eundem succum aut liquorem, vas primũ in quo liquor est in scalis ponere potes altiore gradu, secundum inferiore, & sic deinceps, cũ fasciis panni in singula vasa impositis & depẽdentibus in subiecta, vltimum solum fasciis carebit, quod excipere tantũ debet, non etiam effundere. Destillatio per filtrum fit etiam in duobus retortis vasis vitreis bene lutatis, quorum vnũ altius stet altero, cũ liquores pretiosos & odoratos à materia (digesta prius in Balneo Ma.) detrahere libet: vt meminit Vlstadius ca. 56. Ad syrupum qui de acido citri succo conficitur, succũ illum destillari oportet per pãnum seu filtrũ, alioqui coagulatur, cùm refrixerit: & similiter succum limonum & arantiorum.

Per filtrũ aliqui destillant etiã herbarum decocta ad lenissimũ ignem facta, quæ postea paulatim ad spissitudinem mellis decoquũt, vt è radici ellebori nigri. Alij simpliciter collare cõtenti sunt.

De aqua ardente seu aqua vitæ simplici, eiusque viribus & vsu multiplici.

AQua ardens, seu aqua vitæ, à vino extrahitur, apud nos ex fæcib. tantum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tùm ab iis qui vulgò vendunt, & ex hoc vno ferè victum quærũt. Et fortè nihilò deterior eſt, quę à fęcib. detrahitur: nam Lullus à corrupto etiam vino rectè ſeparari poſſe docet: imò ſi aliquoties deſtilletur, efficacior fiet, hoc eſt, calidior & ſiccior. Nam fæces etiam vſtæ perquã calidæ ſunt, & calidiſsimum reddunt oleũ, quod de tartaro vocant. Sed quæ à vino detrahitur aqua ardens, ſuauior mihi futura videtur & odore ſaporéque gratior & nihil vſtilaginis recipiens: & ad quintam eſſentiam quoque aptior.

Aqua ardẽs vocatur etiam aqua ſaponis, ex qua oleo admiſto fit ſapo, vrit enim corpus & veſicat. Fit autem hæc aqua, tanquam lixiuium, ex duabus ſeu tribus cineris partibus & vna calcis: & illa eſt fortior, in qua ouum ſubmerſum magis ſupernatat extra aquam. itaque primò ſic facta, fortior eſt ſecundaria ad vſum cauterij, Monachi in Meſuen.

¶ Aqua ardens ſæpius deſtillata eò acuitatis deducitur vt bibi non poſsit, Cardanus, ſed hoc vulgò notum eſt, ſolent autem vulgò qui vendunt bis tantũ deſtillare: ad encauſtorum vitriariorum verò vſum quater, ni fallor. Nos ſuprà docuimus, quomodo ſemel aut iterum

deſtillata in ſerpentinis aut aliis conſue tis vaſis,(cannis brachialibus æreis,) in cinerib. poſtea perſici poſsit, donec phle gma omne deponatur: qua ratione non tantũ calidior & ſubtilior fit, ſed etiam guſtui gratior odoratiórq;. Neq; corporũ quę vocãt, neque capitellũ(quę alẽbica dicũt) vna omnibus ad omnes ſuccos deſtillandos eſt forma.

Nam aqua trahitur quibuſdã ex vino impoſito in vas A æneũ magnũ igni incubãs: cui collũ B craſsũ trepidale eſt, & collo huic inſidẽs capitellũ C etiã æneũ in pyramidẽ faſtigiatũ, ambiente id velut ſitula D aquã frigidã cõtinẽte, vt ce-

lerius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

lerius vapor largus à capitello refrigerato deſentur,& ne ignẽ ſic referat aqua vini. Aliis loco colli & capitelli vaporẽ excipit fiſtula ex ferro albo vel alio metallo, prælõga in multos anfractus mæandrorũ modo& ſerpentũ cõtorta(vnde ei vulgò ſerpẽtinæ nomẽ eſt)in aquã magna ſui parte merſa. Aliis alia quoq; eſt forma, Siluius. Formas vaſorum diuerſas aquã ardentẽ deſtillandi, apud Gualtherum Riffium & And. Lonicerũ depictas vidimus, Bulcaſis ait vinum ita deſtillari poſſe, vt acetũ, cuius deſtillationẽ deſcripſerat. Vide infrà, mox poſt Titulũ de deſtillatione in cineribus. Sũt qui

ab operculo lebetis vinũ aut fęces cõtinẽtis fiſtulã A teretẽ rectà aſcẽdẽtẽ faciãt, infrà largiorem, vt quaſi coniformis ſit.

eam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

eam ſupra recto ferè angulo flectunt, & per ſitulã & aqua frigida plenam ſedi altiori impoſitã dirigunt, ſimplici quidem non intorto ductu, ſic copioſam aquam reddi aiunt. Similia inſtrumenta parua pharmacopolæ quidam parãt, & veſicas vocant: vt ſi quo alicuius herbæ ſtillatitio liquore indigent, ex tempore conficiant: quin & aquam ſuperfundũt, vt copioſior reddatur, quod minimè laudo.

¶ Aquam ardentem ſatis deſtillatam eſſe: hoc eſt vt minimũ quater, & à phlegmate omni purgatam intelligitur, ſi accenſa tota à flammis conſumatur, vt nulla prorſus humiditatis nota in fundo vaſis relinquatur: aut ſi intinctum in ea linteolum accẽſum non comburatur, quod maioris perfectionis indicium eſt, vt illud etiam ſi iniecta olei gutta ſubſidat.

Oleum enim aërium eſt, quo ſubſtantia ignea, ad quam aqua ardẽs toties deſtillata peruenit, leuior eſſe debet, Sed vltra caliditatẽ repetitis deſtillationibus maiorem ſubinde tenuitatem acquirit. & cùm ignis quilibet quò craſsior eſt, eò magis vrat, quò tenuior eò minus tenuiſsimus ſanè omnium minimè vret.

Eadẽ cauſa eſt, ꝙ gutta aquæ vitæ in volã infuſa, quò melior fuerit eò citius

euaneſcit & conſumitur. Audio & hanc eſſe notā huius aquæ laudabilē, ſi ſuccinum accenſum eique in cochleario immiſſum ardeat. Cùm vinum (inquit Vl-

ſtadius cap. 10.) bis aut ter deſtillatū fuerit, ſpongiam ſubtilē ſcinde in fruſta ita magna, vt ab omni parte poſsint attingere cucurbitā in parte ſuperiori, (nempe in ambitu interiori.) debet autem alligari ſpongia tribus aut quatuor funiculis extra eminentibus, quando ſuperimpoſueris alembicum, ita quod ſpongia non poſsit in fundum deſtillatorij cadere: & intingatur in oleum oliuæ, & parum iterū exprimatur, ne fortè oleū in cucurbitam incidat, & cum materia deſtillāda miſceatur. Tum alembico ſuper

per impoſito claudat cũ cera(vel reſina purgata)prędicta. Per hanc ſpongiã ſpiritus optimè deſtillabũtur, & phlegma propter oleũ non tranſibit. Et hoc modo plus proficies vna deſtillatiõe, quàm alioqui tribus. Alembicus tamen ſit factus abſque limbo, vt cæci, ſed roſtro nõ careat, Hæc ille. Noſtri phlegma quod infundo remanet à fæcibus deſtillatis aquã mortuã vocant. eſt enim inſipida & fœtida. Talis, hoc eſt fœtens, à ſolis ne fęcibus reddatur, an etiam vino, non ſum expertus. Pro aqua ardente deſtillanda, vinum eligẽdum eſt optimum, nigrum, vel rubeũ, vel album. Nigrum quidem & vetus vberiorem & meliorem aquam reddit. Ignis primò læuis, deinde vehementior fiet: ſed cauendũ eſt ne vllo modo bulliat vinum. Quæ elicitur aqua, ardens cognominatur, aut anima vini: & cum bis vel ter deſtillata fuerit, aqua flagrans, Albertus vt quidam citant.

¶ Ex fęcum quinque partibus duplici deſtillatiõe, hoc eſt prima & ſecũda, vnã relinqui audio, vel paulò minus. Phlegmate omni iam conſumpto, nihil amplius deſtillando amittitur, ſed totũ redditur. De quatuor menſuris vini plerúmque vna mẽſura aquę ardentis colligitur

gitur in prima deſtillatione,plus minus ſecundum bonitatem vini.Deinde in altera deſtillatione, pro vna mẽſura redit dimidia.In tertia,pars vna de quinq; cõſumitur:in quarta tantundem redditur, quantũ impoſueris,vt plurimũ ſi deſtillatio ritè fiat. Perges tamẽ deſtillare.ſic enim aquã magis magisq́; perficies, ita vt nona & decima repetitiõe quàm perfectiſsima euadat. Sed quoniam ad deſtillationem toties repetendam & tempore maiore, & ſumptu opus eſt, tertiò aut quartò deſtillata aqua ſæpè ſumus contenti,& perfectam vocamus. Et ſanè vt citius tardiúsue perficiatur aqua, plurimum refert inſtrumentum. Vapor enim magis deſtillatur in prima deſtillatione canonis, quàm in tribus ſerpentinæ.(Vide an legendum ſit, Vapor enim magis deſtillatur & perficitur in vna deſtillatione quæ per ſerpentinam, id eſt cannam anfractuoſam fit , quàm vel tertiò repetita per cannam rectam.) Sciendum præterea quòd tres diuerſæ aquæ ex prima deſtillatione colligi poſſint,quarum prima perfecta eſt, illa ſcilicet quæ ardet & igne conſumitur : linteum verò in ea intinctum quamuis ardens,non conſumitur.(facies igitur ali-

quot

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

quoties periculũ,& cùm ardere aqua desierit:quod in destillatorio superest,tanquam inutile auferes. Secũda inter vtilẽ & inutilem media est.) Tertia inutilis, nisi quòd oculos & faciẽ clarificat, si ter quotidie mane, meridie & vesperi inde lauetur. (Sed hæc vis tertiæ aquæ, si ex vino destillatio fiat,fortè vera est:sin ex fæcibus, vt apud nos, non vera.) Porrò destillatorium nõ supra duas partes impleri debet,vt tertia relinquatur vacua, & vaporibus,suum sit spatium, Hactenus Lullus.

De viribus aquæ vitæ ex libro Arnoldi de Villanoua,qui de aqua vitæ inscribitur.

ARnoldus in libro de aqua vitę quã plurimas eius facultates describit, tũ ipsius per se, tũ alijs medicamẽtis ad mixtis ei post destillationẽ, seruato 12. signorum ordine à capite ad pedes.quoniam,vt ipse ait,remedia capiti adhibenda multò efficaciora sunt, si eo tempore admoueantur,quo Luna in ariete est,& similiter in cęteris,id quàm verum mihi videatur,nunc nõ dicam:hoc tamẽ non tacebo,quo nostro seculo doctior quisque

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

que eſt eò minus illum huiuſmodi perſuaſionibus, quas Arabes in rem medicã inuexerunt tribuere. Aqua vitæ ſimplex (inquit Arnoldus ex neſcio quo Theoderico), rumpit abſceſſus tũ intrinſecos ſi bibatur, tũ illita extrinſecos. Rubentes, & calligantes oculos emẽdat. Fluxum lacrymarũ reſtringit. Epilepticos pota iuuat. Paralyſin inuncta curat. Ingenium acuit, memoriã reſtaurat. Exhilarat & iuuentutem conſeruat. Lẽtigines, impetigines, & omnes maculas faciei tollit. Synnanchem gargariſata curat, & vuam humore flaccidã, item phlegma ſalſum, guttam roſaceam & dolorem dentium remouet. Maniacis & melãcholicis mirabiliter confert. Venenum fugat. Odor eius (accenſæ) muſcas & reptilia frigida interimit. Decoquit carnes, & piſces à putredine ſeruat. Vinum putrefactum reſtituit. Extrahit virtutes herbarum & radicum, ſi per quatuor dies (aliâs horas) imponantur in ea, viola tantùm excepta. Debet autem reponi in vitreo vel argenteo vaſe optime clauſo. Melior vberiórque fit ex vino vetere, puro & rubro. Hæc ille. Qui plura deſiderat quod ad vires aquæ ardentis, legat quæ ſuperius ſcripſimus de viribus quorun-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

dam liquorũ quos aureos vocãt nostri, & aquas virtutum. Nam plerasq; omnes facultates ex æquo tum illis tũ aquæ vitæ simplici adscribunt, & multò magis cõpositę, maximè verò quintæ eius essentiæ. Adeat præterea Lullũ in libro de aquis. Vidi etiã Alberto adscriptũ quoddam fragmentum de aquæ ardentis viribus. Sed homines empirici rerũ atque tẽporum imperiti, aut vt sponte decipiant quos possunt, multa impudẽtissimè Galeno etiã & Hippocrati & Aristoteli, de aqua ardente scripta attribuunt. Frigidas passiões omnes, quæ curabiles sunt, breui curat: præcipuè verò cerebri, neruorũ & iuncturarum affectus. Tineã & vlcera, omnémque scabiẽ, si assiduè lauetur, curat. Lienẽ iuuat. Vermes omnes interimit. Anhelitũ fœtentem emendat. Lumborum dolorem tollit. Membra lęsa, si illinãtur, pristinę reddit sanitati. Carnes & pisces à putrefactiõe pręseruat: sed antequam edantur aqua communi ablui debent. Camphora in eam imposita, dissoluitur. Infusa in eam aqua communis, fundum petit: & similiter oleum, Hæc Albertus vt quidam citant.

¶ Sapor eius sapores omnes excedit,

immo-

immutátq;,& odor odores omnes, Lullus. Calorem natiuum magis quàm vllum aliud remedium cõfortat, ventriculo, cordi & hepati ſaluberrima, ſanguinẽ nutrit, cũ hoĩs natura mirã & maximè conuenientem habet familiaritatẽ. Membrorũ, venarũ & meatuũ omnium orificia aperit & purgat: obſtructiones tollit omnium, & oĩa corroborat. Quin etiã animi affectus immutat, triſtitiã & anxietatẽ tollit: lętos ingenioſos & animoſos reddit, Lullus. Capitis dolorẽ illita aufert: lũbricos interimit à ieiuno pota. Animi deliquia excludit. Vlcera pudẽdorũ ſanat inde abluta. Stomachicis ſuccurrit. Flores omnes exterminat. Cadauera ne corrũpant à vermibus cõſeruat. Caniciẽ excludit. Prægnãtibus non concedit. Capitis pituitã aut catarrhũ emendat. Potentiã ad coitũ auget. Auditus difficultati auribus infuſa prodeſt. Cum vino mixta & pota comitiali medet. Ore diutius retenta varios dentium dolores tollit. Oculorum maculas ſeu albugines abolet(infuſa nimirum:) fluxiones verò eorum auertit, vel ore tantùm retenta. Lepram aliquãdiu prohibet & occultat. Putrida vlcera corrigũtur impoſitis madentibus inde linteis. Cũ pauco apij deco

ɑ̃o calculos vesicæ pellit. Mulieres fœcundas reddit, grauidis nocet. Dolores diuersos curat, & ossibus quoque fractis vtiliter calida (cum stupa aut emplastro aliquo) imponitur. Spasmũ in cruribus illita remittit, Innominatus. Sunt autẽ pleraque vt videtur, ex Lullo desumpta.

¶ Noui ego mulierẽ vetulam, frigidã, cachecticã, in sudario per aquã ardẽtem intus accensam calefacto, restitutam.

¶ Sunt qui Constantini testimoniũ de viribus aquæ ardentis adducant.

¶ Aqua vitæ præter cætera ad strãguriã & alios vesicę affect⁹ valet: ad tertianã & quartanã febres cũ frigido humore cõiunctas, ad lupũ, ad vermes, ad vlcerosum doloris sensum. Mẽses in mulieribus promouet. Calculũ renũ frãgit & expellit, & fœtus mortuos absq; magno dolore. Fluores vteri cuiuscũque coloris emendat. Perfectã esse aiũt, quæ ex decẽ vini partibus ad vnã redacta fuerit, (hoc tertia aut quarta destillatione fieri puto.) Capiti illita vermes, crustas, scabiem, porriginẽ & achores sanat. Maculas in facie & alibi tollit. Oua fracta aut quibus adempta est crusta, si imponas, in ea coqui possunt. Apoplexiam, tumores, phlegmata, tenesmum & lassitudinẽ

inuncta.

inuncta ſanat. Morpheam potu & illitu emẽdat. Cutim mollem & puriorẽ reddit. Deniq; contra morſum canis rabidi valet, vulnus quoduis aqua ardẽ. ablutũ egregiè ſanatur, ita vt nihil mali ſymptomatis ſuperueniat.

Ego cùm aquam ardentem nimis calfacere & ſiccare perciperem, mel aliquãdo admiſcui, vnde & ſuauior potus, & mitior factus eſt ventriculo frigido vtilis, per hyemem præcipuè. Sunt qui cum aqua mulſa permiſceãt, aut potius cum apomelite, quod vulgò noſtri ex fauis faciunt, &c. Aliqui caricas eo perfuſas & accẽſas, calidas deuorãt. licebit & quẽuis ſyrupũ, prout morbus requiret aliũ atque alium dulcem admiſcere.

Vinum ne cõturbetur aut putreſcat, decima pars ardentis aquę infuſa efficit: melius longè ſulfur, ſed odore prodit dolum. Idem poteſt alumen, ſed noxia ambo, valetudini vehementer obſunt, Cardanus.

Si vinum per ſaporem vaſorum vel vuarum fuerit corruptum, aqua ardente infuſa reſtituitur. Eadem vinum pendulum recentius purgat: item vinum putre factũ, & acetoſum quoque, nam acetũ conuertit. Deniq; cuiuis malo aut cor-

rupto odorem & ſaporem bonum conciliat, ex bono etiam vino melius reddit, Albertus vt quidam citant. Cùm vinum infundendum eſt vaſi vacuo, plerique orbiculum ex ſulfure incenſum, immittunt: alij aquam ardentem, intincta in eam ſtuppa.

¶ Vinum cui datur omnis ſapor & odor in momento, & eſt res curioſa, maximè pro diuitib. qui diuerſitatem vinorũ obſtentare volunt, & etiã vtilis: poſſunt enim vino hoc modo communicari diuerſorum remediorum qualitates. Herbæ, ſemina aut aromata quęuis infundãtur in aquam ardentem per horas viginti quatuor, ſic vis illorum extrahetur. Tũ aquę ſic imbutę modicũ vino bibendo miſcebitur, Arnoldus de villa noua.

Cum aqua ardente aromatibus imbuta quomodo fiat vinũ quod vulgò Hippocraticum vocant, in vinis dicam.

De quinta eſſentia vini dicam infrà ſub Titulo de quinta eſſentia.

De iis quæ arida deſtillantur, in liquore aliquo infuſa.

QVæ ſicca vel arida ſunt, deſtillari non poſſunt, niſi in liquore aliquo

quo infuſa & macerata fuerint. De his hoc in loco ſcribam: de iis verò quæ recentia in liquore aliquo ante deſtillationem præmacerantur, inferius inter aquas compoſitas, ſtatim ab initio. Quãuis & illæ de quibus hic agimus, compoſitis adnumerari potuiſſent. Arida igitur conteruntur primùm, deinde in aliquo liquore macerantur, vino, aceto, aqua pluuiali aut fontana, atque his ipſis vel crudis, vel deſtillatis. Acetum quidem & vinum hunc in vſum alias ſemel alias ſepius deſtillantur: aut in alio quopiam ſtillatitio liquore. Poterunt & in plantæ alicuius ſucco macerari, eoq́; ſimiliter crudo, aut (quod pręſtat) deſtillato. Aqua ardens rectificata aromatib. macerandis magis cõuenire videtur, niſi nimiam caliditatem, qua vtẽtes detracto inde liquore affici poſſent, vitemus. Aliqui cinnamomum contritũ aqua fontana affuſa deſtillant, vt inter olea dicemus. Semina etiã & alia aromata, quib⁹ oleũ elicit, in aliquo ex prædictis liquoribus macerãtur. Pręſtat aũt hęc omnia, arida dico, infuſa in cineribus igne lento deſtillari, meo quidem iudicio. De aquis virtutum ſiue aureis quæ fieri ſolent ſaluia, aliiſq́ue herbis odoratis &

aromatibus in vino infuſis, infra dicam inter aquas compoſitas: & de iis quæ in aqua ardente infunduntur inter aquas vitæ compoſitas. Refert etiam quandiu infuſa in vino macerentur, nam recẽtia, tenuia, rara, minori tempore indigent quàm ſicca, craſſa & denſa: & contrita quàm integra: radices quàm ſemina & aromata: & ea rurſus quàm herbæ. Vide ſuperius vbi de præparatione deſtillãdorum præcepimus. Vulgaris quidem conſuetudo ea ferè tantùm ſicca in vino infuſa prius per aliquot dies deſtillat, quæ odoris maximè gratia requirũtur, vt aromata & herbæ odoratæ. Sed reliqua etiã omnia quorũ odorem ſaporémque, qualiſcunque is ſit in liquore ſtillatitio, ſeruari volumus, rectè deſtillantur in vino infuſa, vt ſupra etiam docui, vbi de aqua abſynthij mẽtio fuit, & de viribus remediorum retinẽdis in aquis deſtillatis. Et ſanè in iis quæ cũ recentia ſunt, & humore multo habũdãt, ideóque minus odora ſunt, vt gentiana, aſtrãtia, iris, baccæ, iunipi, & alia: liquores ex ſiccis in vino aut alibi infuſis magis probarim: ſi quæ verò rara vel tenuia ſunt, aut nulli⁹ odoris, aut refrigerare & humectare debent, ea recentia potius deſtillanda fuerint

ſint. Eſt quando anni tempus aut recentium inopia, ad ſicca confugere cogit.

Gentianæ aqua. Gentianæ magnæ ſiue albæ(cuius radices pinguiſsimę ſunt, & vino infuſæ: nec ipſe corrumpũtur, nec vinum corrumpi ſinunt, vt ipſe per biennium expertus ſum)libras quatuor radicum recentium,aut potius ſiccarum cõſiſarum minutatim,in duo vaſa vitrea magna iuxta fornacem in zeta ponito aut ſuſpẽdito vaſe diligenter occluſo:& vinum generoſum ſuperfundito, vt per duos digitos excedat. Perges autẽ recẽs affundere donec radices imbibere deſinant, & ſic eminẽte per duos digitos vino,vt dixi,vas per menſem relinques & demum in duabus cucurbitis vinum cum radicibus diſtributum diſtillabis in Balneo Mariæ, vel in cineribus igne lento. De aqua centaurij minoris & gentianę ſimul in vino deſtillatorum,vide infrà inter aquas compoſitas.

Baccæ iuniperi etiam aridæ vino infuſæ optimum & ſuaui odore liquorem reddunt:abſynthium verò (dies paucos præmaceratum) per quàm efficacem & amariſsimum , idq́ue magis ſi in cineribus deſtilletur,quorum vtrunque nos experti ſumus.

Pyretrum vel recens vel ſiccum vino infunditur, aut aceto ſimplici deſtillatóue.

In aqua ardente etiam infuſa, vt dixi, vim ſuam ei communicat, ſed multò efficacius hoc fieri audio, ſi contrita remedia ab initio ſtatim fęcibus vini deſtillandi (ex his enim potius, quàm vino aquam ardentem noſtri eliciunt) admiſceantur. Sic & abſynthij aquam & alias optimè parari, quidam ceu rem arcanam me docuit: ego eius rei periculũ nondum feci.

Aqua roſacea cum roſis ſiccis ſic fit. Roſis ſiccis ſuper infunde aquam, non amplius quã vt in ea macerari poſsint. Transfer in cucurbitas vitreas aut plumbeas, & deſtilla paulatim. Vtilis erit hęc aqua in remediis, & ad ornatum (ſeu odorem.) Eſt qui libræ vni roſarum ſiccarum, aquæ libras decem affudit, & deſtillauit ſatis bonã. Sed hoc non fit, niſi cũ ex recentibus fieri non poteſt, Bulcaſis. Si roſæ quas incarnatas vulgò vocamus, ſiccatæ, vapore aquæ callidæ humectatæ deſtillentur, aquam roſarum bonam reddent, Syluius.

Nucis vomicæ aqua ſiue ſuccus igne decerptus, aquam colore, non odore vel

ſapor

ſaporē imitatur, præſtātiſsimum contra venena remedium, Cardanus libro ſecū do de ſubtilitate. Et paulò poſt, Si venenum recēs ſumptum adhuc in ventriculo maneat, præſtantiſsima ſunt auxilia quæ vomitum validum prouocant, lac, lixiuium, oleum, aqua nucis vomicæ. Ego per ſuccum igne decerptū, aquam deſtillatam ab eo intelligi puto. Nam & aquā nominat, quod colore ei ſimilis ſit, non item odore ſaporeque, quod aquis deſtillatis conuenit. Sed cùm nux vomica tota duriſsima ſicciſsimaque ſit, apparet ſcrobem eius oportere in aliquo liquore macerari vt aqua, vino, aqua vitę, aceto. Ego in aceto potiſsimùm macerarim, quod & venenis per ſe reſiſtit, & ad vomitum quoque ſciendum prodeſt.

Aquæ ex recentibus plantis deſtillatę (inquit Brunſuicenſis) præferri debent. Quæ ſi quandò haberi non poſſunt, ſiue aliam ob cauſam, ſiue quod peregrina quædā arida tantum afferuntur, vt ſpica, ſaliunca, ſtichas, ſchœnuanthos, epithymus, &c. ex aridis hūc in modū deſtillabis. Mēſe Maio quotānis ante Solis ortum, cùm ea nocte nō pluerit, & cœlum fuerit ſerenum, rorem colliges, ex prato aliquo diuerſis herbarum & florum genere

nere virenti, non aquoſo aut vliginoſo, neque in cõcauo loco, ſed potius in monte aliquo, ſi fieri poteſt. Colliges autem linteum albũ extenſum per herbas trahẽdo, donec roris plurimum imbiberit: tũ exprimes in aliquod vas: & iterũ trahendo replebis & exprimes, donec ſatis collegeris. Hunc rorem in Balneo Mariæ ter deſtillabis, & in ſole rectificabis, (nempe in arena feruente per dies quadraginta,) & ſeruabis per annum. Quocunque autem anni tempore liquorem ex herbis ſiccis deſideraueris, ſic facies. Herbarũ quas in vmbra ſiccaris, (foliis deſtrictis ſeorſim ſeruatis) quantum volueris in vaſe vitreo pones, & roris aquæ ſuperinfundes ter tantùm, aut tribus vicibus ita vt primũ tantũ infundas, vt herbę ſatis operiantur aqua, & rurſus bis tantum. deinde per duos aut tres dies in fimo equino pones, deſtillabis, iterũque putrificabis: ita vt tertiò alternis putrificetur ac deſtilletur. Hæc ſanè aqua multò præſtantior erit quàm ſi quis, vt Bulcaſis ſcribit, ad vnam aridarũ roſarũ (aliarúmve herbarum aut florum) aquæ communis libras decem affundat, & mox deſtillet. Medicus quidam peritiſſimus, ſi ex aridis modo iam dicto aqua deſtil

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

deſtilletur in rore infuſis non ter tantũ, ſed nouies deſtillato, meliorem aquam ſcribit futurã quàm ſi ex recentibus fieret, quę multum phlegma ſecum habẽt. Idem ait rorem nouies deſtillatum vires ex plantis ei infuſis non minus extrahere quàm aquam vitæ, Hactenus Brunſuicenſis.

Rori quidem per ſe etiam vis medicata ineſt, vt in aqua eius deſtillata alibi docet Brunſuicenſis. In comitiali morbo ſi placẽtulam ex farina cũ nocturno rore diui Ioannis ſub cinere coxeris, ac eam infirmo dederis commanducãdam, ſanari aiunt, Alexander Benedictus.

De quinta eſſentia remediorum.

QVintam eſſentiam nominant ſummã & cœleſtem in quacunq; plãta, metallo, animali, aut partibus eorum facultatẽ & virtutẽ, quę totiꝰ eſſentiæ vi & puritate, nõ vlla elemẽtari aut ſenſibili qualitate (etſi abſque qualitatibus nõ) ſi humani corporis valetudinem cõſeruet, iuuentã extẽdat, ſenectã differat, & omne genus morbi abigat. De hac primus omnium Raymundus Lullus ſcripſit, omnibus ſuo etiam ſeculo medicis

ignota:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ignota,nec literis prodita, nec vſu ipſo tentata. Illum præter alios ſecuti Ioã. de Rupe ſciſſa,(quem tamen quidam ante Lullum floruiſſe putat, vt ſuprà ſcripſi: ego contemporaneum fuiſſe iudico.) Hieronymus Brunſuicenſis. Philippus Vlſtadius,& alij forte pauci, & ipſi quidam literis de eadem mandarũt. Eſt autem alia ſimplex,vt celebratiſsima illa vini ſeu aquæ ardentis quinta eſſentia, chælidoniæ, ſanguinis humani, fragorum,antimonij,&c. Aliæ cõpoſitæ,nempe cùm remedia quędã ad aliquã quintã eſſentiam iam perfectam adiiciuntur,vt vires eorum extrahat, quibus & aurum potabile adſcribi debet.

¶ Dubitatio oritur,inquit Cardanus, an aquam liceat facere temperatam,quã Quintam vocant eſſentiam. Erit autem hæc,vt docebo,æther,id eſt ſubſtãtia tenuiſsima mobilis,& quæ motu calorem temperatum retinet,& eum plurimum. Hæc igitur vires omnes conſeruare poteſt,& vitam producere. Nam cũ tenuiſſima ſit, miſcet ſe humido primò penetrans ſolida,ac excrementa ſeparat,quæ in illo cõtinentur. Quia verò calidi plurimũ habet eiicit impurũ quicquid eſt, naturalemque ob id calorem inſtaurat.

Nihil

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Nihil enim aliud eſt ſenectus, quàm naturalis caloris imminutio, imminuitur verò, quia motus prohibetur: vt de igne dixi, ſimilis eſt enim huius ad illũ ratio. Motus verò prohibetur ob terreæ ſubſtantiæ abũdantiã. Quoniam ſola terra plurimã habet materiã, & motu omnino caret. Ergo aqua illa calore cũ ſit ſic tẽperato, nec cor vexabit, nec iecori infeſta erit. Itaq; ſola hæc iſta quæ diximus præſtare poteſt. Cùm igitur ardẽs aqua diuturno circulatiõis motu tenuitatem retinens caliditatẽ acuménque ſaporis ac odoris exuerit, æther eſt: ac tũ primũ fragrat. Eſt enim nihil aliud odor fragrans, quàm acutus cum moderatus extiterit. Indicio eſt quod piper non fragrat &c. Igitur ardẽtem aquã, ſi ad temperamentum redierit, tenuitate retenta, neceſſe eſt fragrantem fieri: & ſi fragrãs fiat, neceſſe eſt viciſsim in æthera eſſe conuerſam. Fit & quæ iuuentutem inſtaurat aqua cum tyri carne, fit & cùm elleboro, qualem apud patrem meum vidi. Sed hæ diuexant corpora, & iuuentutis imaginem fucatam reddũt: æther verò veram præſtat, cùm eam retineat diu quam quis habet & exornet. Sed nunquid igne qui calidiſsimus eſt, te-

nuior æther? Certe ſic. Nam cœlo contiguus, ideóq; leuiſsim?, impreſſam enim ab aſtris caliditatem circulatione moderatur tenuitate retenta, atque eodem modo hæc aqua calore ignis ad ſummã redacta tenuitatem motu ipſo refrigeratur ac temperiem acquirit. Itaq; & hæc & æther, mediũ quaſi ſunt inter mortalia immortaliaq;. Locũ enim cũ habeat ac temperiem tum ſubſtantiã cœlo proximam corrumpi nequit. Dum verò infrà impellitur, refrigeratur, atq; ſic poſt multa ſecula corrũpitur. Itaque mediũ eſt quaſi mortalis ac immortalis, cuius generis Stoici animam humanam eſſe credunt, Hæc omnia Cardanus.

Virtus cuiuſcunque rei latet in quinta eius eſſentia, calida, frigida, humida, ſicca, &c. et idem operatur quod prius in ſuo mixto vel cum ſua materia, ſed celerius & mirabilius multis modis. Poſt deſtillationem ſuper fęces aliquoties repetitam, intercedente ſemper noua digeſtione, ſemper quęlibet aqua tandiu circulari debet in fimo equino aut alibi, donec ſuauiſsimi odoris fiat. Nam fragrantia ſumma in omni quinta eſſentia requiritur. Quędã ſemel & iterũ deſtillari ſatis eſt, tum circulari, & poſt dies aliquot

ſi

ſi quid de terra & fęcibus ſupereſt in fundo circulatorij, ſeparari defundendo. Eſſentia quinta vini non amplius vrit os, nec amplius eſt aqua ardẽs, ſed ſubtilior, & cœlum vocatur: cui ſtellas ſuas addi dicimus: cùm diuerſarum qualitatũ herbę, & contra diuerſos morbos excellentes, in ea macerantur, vt infrà in aquis vitæ compoſitis docebimus. Solificari autem ſiue deaurari, cùm Solis, id eſt auri virtutem ei imprimimus, vt ſupra in auri potabilis mentione explicatum eſt. Hæc ferè ex Lulli libro de quinta eſſentia.

Eſſentia quinta cuiuſque medicamenti millies maiorem habet virtutẽ, quàm antea habuerat, dum adhuc corpus elementatum eſſet, Vlſtadius.

Quomodo extrahatur quinta eſſentia rerum omnium, ad applicandum illas (vires earum) corporibus humanis, ex primo libro Lulli de quinta eſſen.

QVinta cuiuſque rei eſſentia extrahi ab ea poteſt, lignorũ, fructuum, florum, radicum, foliorum, ſeminum,

lapidum, metallorum, carnium, & quarumuis ſpecierum, hunc in modum.

Quácunque rem à qua volueris quintam eſſentiam ſeparare, impones in quintam eſſentiam vini (puram & perfectam vt prædictum eſt:) & expones inſolandá in vere, vel in vaſe ad ignem leuem: & intra tres horas habebis quintam eſſentiá rei mixtam cũ quinta eſſentia vini, quæ cõuertetur in talem naturam, qualis rei impoſitæ eſt, ſiue ea calfaciat, ſiue refrigeret, humectet, ſiccet, purget, vel cuiuſuis alterius cõditionis aut odoris fuerit: neque idem tantùm efficiet, ſed eodem in gradu quoque, hoc eſt non magis aut minus, &c. Poſt hæc enumerat remedia ſingulatim quæ in primo gradu calida ſunt, deinde in ſecundo, tertio, quarto: & ſimiliter frigidorum, humidorum, ſiccorumq́ue catalogos inſtituit. Deinde de gradibus remediorum & eorum mixtionis artificio in genere docet. Poſtremo addit etiam catalogos iuxta ſecundas qualitates, vt vocant. Quę omnia nos omittimus, quoniam doctis & medicis ſcribimus: neque conuenit partes ſcientiarum inter ſe confundi. Deinde lib. ſecundo per ſingulos morbos, (eos duntaxat qui grauiores & fere incurabiles vul

gò

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

gò habentur,) docet quænam remedia quintæ eſſentiæ vini admiſceri debeant. Scripſit & rogerius Baccho libellum de facultatibus aquæ vitæ per 12. ſigna, ſecundum morbos à capite ad pedes, aquis & medicamentis pro ſingularum partium & affectionum natura aliàs alijs adiectis. Hunc aliqui Arnoldo de Villa noua attribuunt.

¶ Io. Braceſcus vir in chymicæ artis myſteriis noſtro ſeculo exercitatiſsimus vt ſcripta eius teſtãtur, in Dialogo cuius interlocutores ſunt Raymundus Lullus & Demogorgon (quẽ author. Italicè edidit, vnà cum altero ſuper expoſitione librorum Gebri. Ioã. Petreius Norimbergæ vtrunque Latinè excudit ſine authoris nomine,) quintam eſſentiam illã quæ ad humanã vitã conſeruandam & extendendam faciat, non ex plantis, annimalibus aut gemmis, ſed ex ſolis metallis requirendam aſſerens, ita ſcribit Raymũdus. Cùm neceſſe ſit vt hæc medicina omnino incorruptibilis ſit, & omnia elemẽtata ĩ hoc ſuperare debeat, neceſſe eſt vt extrahatur materia quæ ab omni corruptione quẽ alieniſsima ſit. Demogorgõ. Tñ dixiſti tu in lib. quẽ de naturæ ſecretis inſcripſiſti, hanc extrahendã eſſe

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

de vino rubeo. Idem confirmat Ioan. de Rupe scissa: alij verò Chelidoniam accipiendam esse autumant, alij sanguinem humanum. Raym. Non parum erras, si persuasum habes philosophorum scripta ex nuda scripta intelligenda esse, maximè verò in hac scientia, quātò clarius & appertius loquūtur, tātò plus obscuritatis habent eorum scripta: similitudinibus enim & per ænigmata locuti sunt.

Demog. In hac re qua vsi sunt similitudine. Raim. Dicit Senior philosophus hanc medicinam conuerti & variari de colore in colorem, & de sapore in saporem, & de natura in naturam: propterea nomina eius multiplicata esse.

Item Minois philosophus, Si quæratur (inquit) quare factum sit rubrum antequam reciperet albedinem. Respondendum bis denigrari, bis in colorem citrinum conuerti, & bis recipere colorem rubrum. Cùm verò bis colorem rubrum recipiat, vt rubrum vinum & sanguis humanus, videlicet post putrefactionem & in destillatione: propterea veteres per similitudines loquentes vocauerunt ipsam vinum rubeum, sanguinem humanum, & sanguinem draconis & his similibus, &c. Paulò post etiam si-

gna

gna illa quæ Io. de Rupe ſciſſa de quinta eſſentia iam prefecta ponit: nempe vt ad eam in angulo domus poſitam ingredientes omnes mirificè alliciantur: & alterũ vt ad eam collocatam in vertice turris congregentur omnes aues, quæ illam odoris ſuauitatem percipiunt, allegoricè interpretatur: vt per turrim intelligatur fornax in angulo domus poſita, in quam vitrum quod materiam continet dequoquendam ponitur: per intrantes verò domum iſtam, & per aduolantes aues ſignificentur ſpiritus & vapores illi qui virtute caloris ſurſum feruntur ac aſcendunt in altum per collum longum vaſis ſiue bocciæ: qui cùm figuntur, & amplius non aſcendunt, indiciũ eſt (inquit) humiditatem aqueam iam conſummatam & materiam dulcoratam, & medicinam finitam eſſe. Et in hanc quidem ſententiam etiam Raſis fuit, Hæc ille.

De quintæ eſſentiæ à vino extractione, ex philoſopho Vlſtadio & Raim. Lullo.

VInum quã generoſisſimum, cuiuſcũque coloris vinoſum potiùs quã dulce, quater deſtillabis in alembico, ita

vt cõmuniter aqua ardẽs paratur. Quod si etiam sæpius destilletur, præstabit. Perfectè destillati indicium est, si accensum

in vase aliquo (argẽteo vel stãneo) totũ cõsumat, sic vt nulla humiditas in vase remaneat. Sic igitur pręparatũ imponatur in pellicanum, id est vas vtrinque ansatũ, quod etiã vas Hermetis aliqui vocãt, per cuius in summo foramẽ materia circulãda immitti potest & extrahi. Et vase diligẽter lutato, & luto forti cęmẽtato, & frequẽti ascensu descẽsuq; aqua in veram quintã essentiam conuertetur. Porro vinum sic destillatũ, vt diximus, cũ habeat omnia quatuor elementa, tamen per crebram motionẽ & agitationẽ ascendendo descẽdoq; de corruptibili ĩ incorruptibile fermè transit & cõuertitur. Quod si per crebrum destillationis ascensum ac descensum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſum craſſum à ſubtili, impurum à puro ſeparatur: quãtò magis id contingit in deſtillatorio vbi millies milleſies ſurſum ac deorſum agitatur? Hoc igitur motu exiſtimandũ eſt materiã elementarẽ cõuerti in ſubſtantiã inelementarẽ & corpus incorruptibile, ita vt tãtò remotior quinta hæc eſſentia à corruptione corporis elemẽtati ſit, quãtò cœlũ ipſum quatuor elemẽtis incorruptibilius eſt. Cæterùm hac circulatione multoties iã facta, tandẽ aperiatur quod in ſummo eſt foramẽ: vbi ex precioſiſsimo & ſuauiſsimo odore cognoſces, nũquid de quatuor elemẽtis reſtet, quod in quintã eſſ. nõdum cõuerſum ſit. Nã ſi res pfecta ſit, odor lõge omniũ fragrãtiſsimus prodibit, adeò excellẽs vt q eo fruũtur, ex terra ad cœlũ eleuati ſibi videãtur, & cœleſti quadã fragrãtia frui. Hic vapor ſi in ſecretũ aliquẽ domus locum ſe inſinuet, adeò replebit totam domum, vt nihil ſuauius, amœnius, & odoratius vnquam ſenſiſſe videaris, res dictu mirabilis & ferè incredibilis. Quod ſi in faſtigio turris ponatur, omne genus auium quæ in vicinia ſunt alliciet. Si verò excellens illa odoris gratia nondum appareat, iterum claudes in pellicanum, & diligenter lutatum rurſus impones ad

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

destillationem circulatoriam, quousque appareat perfecta ipsa quinta essentia, siue vt vult Raimundus libro primo capite secundo, mercurius vegetabilis. Nõ solùm verò habet odorem illum & saporem excellentissimum: sed etiam quandam incorruptibilem naturam circa alias medicinas. Et certè nullam habet adustionem in ore sicut aqua vitæ, neque vllam humiditatem siue phlegma: quia omnis materia terrestris & elementaris in fundo residet.

Quomodo quinta essentia facilius & minore sumptu extrahatur, in gratiam pauperum ex iisdem.

FImum equinum impone in vas B magnum & profundũ, vel in foueam ad

hoc

hoc factũ. & in medio fimi ponatur deſtillatorium c impletum materia deſtillãda ad duas tertias: ita vt tertia pars remaneat extra fimum vacua, vt materia aſcendere & deſcendere poſsit, & ſic in aquam clariſsimam conuerti Sed fimus per ſingulas hebdomades ſemel vt minimum renouandus eſt. Idem hoc fieri poteſt in vinaceis recẽs expreſsis per vindemiam: vel in diebus canicularibus ad Solem. Poteſt etiã extrahi quinta eſſentia ex vino turbido immundo & putrido, modò nõ ſit acetoſum: nam etiam ex corrupto vino, quod in bono loco natũ ſit, quanquam turbato & mali ſaporis, optimam aquã vitæ deſtillari videmus.

¶ Eſt & alter modus ſine labore extrahendi, huiuſmodi. Aquam vitæ quam inueneris nobiliſsimam, pone in vitrum cum collo longo habente in ſummitate foramen, quod debet claudi & lutari cera ritè præparata, (vt inferius docet Vlſtadius capite decimo.) Deinde ver-

tatur vitrũ, & cũ collo imponatur in fimũ, ſic craſsior materia reſidebit in fundo deſtillatorij: quod cùm longo tempore in fimo ſepultum fuerit, tandẽ extrahetur ab ipſo leniter in forma, ſicut eſt impoſitum. Tunc videbis ſeparationem puri ab impuro, & ſubtilis à craſſo: omnis enim materia craſsior erit circa collũ vitri. Itaq; ſtillo ferreo tenui & acuto cerã perforabis vſq; ad aquã: & ſtillo extracto efflnet materia craſsior, quę in collo reſidebat: hæc cùm effluxerit tota vſque ad ſubtilem, hoc eſt ipſam quintã eſſentiam, vas digito obſtructum inuertes.

Sic habes quintam eſſentiam, ſed minus precioſam ſuperiore. Simili modo poteſt aqua ardens in vas vitreum poni, quod nõ vertatur, ſed directè in fimo ſepeliatur per aliquod tempus. Poſtea colando ſeparetur materia craſſa quæ reſidebit in fundo à ſubtili ſuperiore: ſed hæc adhuc minus precioſa eſt. Attrahit tamen omnes virtutes herbarũ & aliarũ materiarũ, vt non ſit contemnenda. Poſſunt & alij modi excogitari, ſed ego primum modum ex animo omnibus commẽdo ceu optimum & excellentiſsimũ. non magno labore & ſumptu paruo cõſtabit, nec pœnitebit te huius vel illius:

thesaurum enim magno cum fœnore reperies, Hæc Vlstadius capite octauo.

¶ His subiicit modum extrahendi quintam essentiam è musto, id est vino nouo feruente in vase per autumnum, quod absque vllo vini nocumẽto fit, quem breuitatis causa, & quia ab aliis etiam authoribus, quod sciam, nõ attingitur (nisi à Lullo fortè) omittam.

Quibus locis Vlstadius in cœlo suo varias quintas essentias extrahere doceat.

QVomodo extrahatur quinta essentia vini, in qua potest resolui aurum ad faciendum aurum potabile, capite xj.

Quomodo extrahatur quinta essentia mellis, quæ ingreditur aurum potabile, capite xij.

Quinta essentia ex chelidonia, c. xiij.

Ex sanguine humano, ouis, carnibus, &c. cap. xiiij.

Ex pomis, piris & alijs fructibus, capite xv.

Ex floribus, herbis & radicibus, capite xvj.

Ex antimonio, cap. xvij. ¶ De iisdem omnibus leges etiam apud Lullum libro 1. de quinta essen.

Quintam essentiam vini aliqui vegetabilem Mercurium, item cœlum & clauem philosophorum vocant, hæc, (vt aiunt,) omnis rei per tres horas in ipsa maceratæ vim attrahit. ¶ Io. Bracescus per vinum rubeum à quo quinta essentia extrahenda sit, allegorice aliud quippiã & metallicum intelligi putat, vt supra recitauimus, vbi de quinta essen. in genere egimus.

Aqua mirabilis quæ contrarium efficit quam aqua vitæ: quæ quinta essentia frigida appellari potest.

FLorum sambuci, florum vngulæ caballinæ quæ crescit super aquas habens magna folia & florem giluũ (aliàs florum nenupharis, quod placet, & sic Rogerius interpretatur (vtrorumque libra. Seminis portulacæ, sem. latucæ vtriusque libræ tres, (aliàs selibra.) Foliorum solani scrup. duo. (aliàs, solani, quantum de omnibus.) Debent autem hæc omnia recipi viridia, & destillari

septies

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſepties,ſeruariq́; in terra profunda in vaſe vitreo. Hæc aqua in Sole cùm caleſcit in meridie, vaſa vitrea vel lignea ſubtilia, imagines vel teſtas ouorum facit per aëra volare, (locus videtur corruptus, aut res ipſa falſa.) Pānus ex ea madidus & in ignem proiectus reſilit ab igne illæſus: & quicquid in ea intinctum fuerit, calorem ignis non patietur. Nec ab igne læditur pannus in iſta aqua madefactus, ſi aqua vitæ ſuper aſpergatur, & in ignem proiiciatur, vel per candelam accendatur: ardet enim, ſed non conſumitur, nec vllum vſtionis veſtigium in panno relinquitur: Quod ſi pars huius aquæ ſub ardente Sole in ſcutella ponatur, & in aërem cum aſperſorio (vel aſpergillo, vt vocant) fundatur, nubem magnam & denſam efficit ſubitò, & calorem Solis pro magno tēpore mitigat. Menſes ſiſtit, ſudorem prohibet, appetitū excitat, dolorē capitis ſedat, maximè ex calida cauſa, vel Solis aduſtione obortum. Cancrum omninò & integrè ſedat. Denique multas & magnas virtutes habet: valet enim in calidis cauſis, ſicut aqua vitæ in frigidis. Quamobrem vſus eius eſt in omnibus febribus tā acutis quā peracutis: in omnibus affectibus

calidis

calidis, & oculorum doloribus & capitis & caliditate item ad tædium (fastidium) stomachi. ad lupum, & fistulam & dolorem lateris, & calefactionem membri virilis ex coitu, & omnem passionem circa hæc membra genitalia ex quacunque causa calida. Et post partum mulierum perutilis est, si pannus ea intinctus superponatur vuluæ, & super locum passionis, si passio fuerit extrinseca: si verò intrinseca, sumatur de ea, & per clysterem in vterum immittatur. Si vitium in stomacho fuerit, sumatur de ea ad dimidiam testam oui mane & vesperi. Virgæ intrinsecus dolenti per syringem iniiciatur. Ad obstructionem verò hepatis & lienis & alios affectus ex calida causa, linteum in ea madefactum ter die apponatur ad affectum latus, sanguinem enim maximè purgat. Sed diligenter cauendum est ne pannus inde madidus super stomachum reuoluatur.

Eiusdem facultatis videtur aqua in libello Raymundi Lullij de aquis descripta. his verbis. Aqua composita secundũ residuum (vt habet codex manuscriptus, lego contrarium) aquæ vitæ: R. camphoram candidã, rosas, papauer album & nigrum, lactucam, cichorium, portulacam,

lacam, violas, ſolanum, capillos Veneris, cymbalariam, ſemperuiuum, vermicularem, roſtrum porcinum, cardicellum. Folia terenda terantur & deſtillentur.

De Chelidoniæ eſſentiis omnibus extrahendis: quo exemplo induſtrius quiſque vti poterit ad aliarum quoque plantarum eſſentias extrahendas.

PEr Chelidoniæ quintam eſſentiam aliud quippiam allegoricè intelligi Ioan. Braceſcus putat, vt ſuprà retuli vbi de quinta eſſen. in genere egimus.

Chelidonia (inquit Vlſtadius) vires innumeras poſsidet: & quinta eius eſſentia, quam hic elicere docebimus, etiam ipſum aurum potabile ingreditur. Chelidoniā quum maxime matura eſt cū herba, radicibus & floribus minutatim cōciſam ac in mortario cōtuſam, pone in cucurbitam terream vitreatam. Cucurbita autem tota repleta, clauſa, & luto ſepta ponatur in fimū equinum recentem per

tres

tres hebdomadas. Deinde impoſito alẽ-
bico deſtilletur in Balneo Mariæ igne
ad modũ lento, & exibit phlegma. Tum
fæces extrahes, & ſuper marmore quàm
ſubtiliſsimè tritas in cucurbitã repones
cũ alembico cæco, & in balneo Ma. per
hebdomadẽ relinques: aut in fimo equi-
no (pluribus diebus.) Deinde paulatim re
frigerata materia, alẽbicũ roſtratũ impo
nes, & in cineribus deſtillabis, vt capite
decimo de ſeparatione olei ab ipſa terra
diximus, & exibit aqua clara cõtinẽs in
ſe aërem & aquã. Separabis autẽ aquam
ab aëre in cucurbita recẽti per balneum
M. modico igne: aſcẽdet enim phlegma,
& oleum remanebit, quod ſeruabis. Tũc
iterum fæces ſuper marmore cõteres, &
quatuor partes phlegmatis ad vnã fæcũ
affundes, miſcebis, incorporabis, & in
Balneo Mariæ per ſeptẽ dies relinques,
denique per arenã magno igne deſtilla-
bis, & exibit phlegma primũ, deinde A-
qua rubicunda, ſiue potius oleũ quod eſt
elemẽtũ ignis, à quo phlegma in Balneo
Mariæ ſeparabis, vt ſupra. Cæterũ fæces
relictæ quæ nihil amplius præter terram
continẽt, igne forti vrgeri & ad calcem
redigi debent per decem cõtinuos dies,
(nimirũ in calcinationis ſeu reuerbera-
tio

tionis fornace,aut in ipſa fornace calcis. vt ca.decimo docui.) Deinde iterũ tritæ ſuper marmore imbibãtur cum ipſo phlegmate , & deſtillentur per alembicum, donec in illa materia videas paruos lapillos albos inſtar ſalis. Et hoc ipſum ſal iterum diſſoluatur cum aqua, ex qua deſtillaueris: & poſtea iterum deſtillabis,idq́ue toties repetes,donec ipſa terra amittat omnem impurum & terreum colorem , & ad album deducatur, (ad albedinem ceræ) & ſic terra erit rectificata. Debent autem reliqua etiã elementa rectificari , ita vt ſingula ſepties deſtillentur,aëri quidẽ & igni ad ſingulas vices affundendo phlegma & poſtea ſeparando,vt prædictum eſt.Quum autẽ faciliori via id facere volueris,diſſoluatur quodlibet elemẽtum cũ aqua ſua per partes æquales,& cetera: quæ omitto,quod obſcurius tradita ſint. Eſt etiã alia via ſubtilior redigẽdi quodlibet elementum in ſuam perfectionẽ ſeu quintam eſſentiam,ſed præſupponitur,quod elementum quodque prius iuſtificatum ſit. Deinde ponatur in vas circulatorium in fimo equino aut in Balneo Mariç per dies xxx.tunc iterum deſtilletur. Sic corpus ipſum tanquam materia craſſa per-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

mutabitur in ſpiritum vel ſubſtantiem ſubtiliſsimá. Sunt qui idem facilius efficiunt accipiendo quatuor partes terræ, & vnam partem de vno quatuor elemẽtorum quodcunque voles, & digerendo modo prædicto, & circulando per dies xxx. ſic quoduis elementum in quintam eſſentiam permutant. Materia autẽ ſatis circulata iudicatur, quum quinta eſſentia ſuper reliquam materiam innatat.

¶ De viribus ſingulorũ chelidoniæ liquorũ. Elemẽtũ aquæ prodeſt ad omnes ęgritudines corporis, calidas & frigidas. Temperat etiam omnes venas circa cor, & omne venenũ à corde expellit. Omnes qui pulmoni accidũt morbos curat. Sanguinẽm purgat, & hominem preſeruat ab omni corruptione virtutis naturalis. Prodeſt in ſumma omnibus ægris in quocunque morbo.

Elementum aëris, oleo ſimile, iuuenũ vires & venuſtatem confirmat & auget, ſi interdum cum cibo vtantur: omnem enim ſanguinis putredinem prohibet. Adurit (Cõſumit) & expellit omne phlegma ſalſum, & tollit melancholiam & omnem bilis aduſtionem.

Elementũ ignis quantitate grani tritici cum vino optimo permixtũ, & infu-

ſura

ſum in fauces hominis ægroti, imò etiã ſemimortui, omnes vires corporis reſtituit & recreat, penetrat enim vſque ad cor, & ipſum calefacit, & expellit omnia venena & omnes humidas ſuperfluitates à corde. Lullus cum quinta eſſentia vini infundit huius olei guttulã, vt moribundos aut deſperatos reſtituat intra vigeſimam horæ partem.

Sunt qui alio modo breuiore quintã eſſentiam à chelidonia extrahãt. Chelidoniã cũ radice & flore minutatim ſcindũt, ponderant, & aqua fontana ſuper eã infuſa decoquunt donec ad idem pondus reducatur. Deinde in pila lapidea terunt, & ſuccum expreſſum linteo à fæcibus purgãt, reliquũ ad mellis conſiſtentiam decoquũt. Poſtea in cucurbitam ponunt, ita vt repleatur dimidia: & in Balneo Ma. deſtillãtes, aquam ſeu phlegma colligũt. Deinde vaſe in cineres trãslato oleũ aëriũ excipiunt: cui cũ ſupernatans alterũ olei genus viderint (aucto nimirũ igne,) aliud vas recipiens ſupponunt, in quo ignis elementũ colligitur. Horũ liquorũ vnumquéque rectificari oportet, vt idoneus ſit remediis corporis humani: nempe ſepties repetita deſtillatione aquæ quidem ſeu phlegmatis in Balneo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Mariæ ita vt ſingulis vicibus cucurbita diligenter lauetur(purgetur) à fæcibus remanentibus , quæ admiſceri debent elemento terreo poſt ignei liquoris deſtillationem relicto in cucurbitę fundo. Similiter aërem rectificabis ſeptena per cineres deſtillatione , admiſcendo fæces cum terra. Denique liquorem ignis ſimiliter. (Materiam verò terream, ita vt in ſuperiore modo dictum eſt.) His ita paratis vires attribuūt, eaſdem quas ſupra ſcripſimus , ſingulis , quas nihil attinet repeti:ea tantū in quibus differunt, adſcribemus. Aqueus Chelidonij liquor omnes à pectore calores & venena pellit. Pulmonis & hepatis obſtructiōibus prodeſt. Humorem enim & phlegma ſuperfluum conſumit. Denique hominem intra dies nouem ab omni infirmitate liberat. Aërius liquor non atram bilem, non amaram , nec phlegma in corpore humidum obtinere ſinit. Sanguinem auget, & in omnes corporis partes eum diſtribuit penetratione ſua. Quam obrem hoc oleo vtentes ſæpius venam incidūt. In periculo amittendi oculi ſi per triginta dies vna aut altera gutta quotidie inſtilletur, mirifice prodeſt. Liquor igneus multò efficacior eſt aqueo & aëreo , &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

iuuat vbi illi fruſtra tentati ſunt. Iuuentutem conſeruat, ſenectam vegetam & iuuenilem reddit: cor recreat: & cum aqua ſiliginis ſumptus dicitur eſſe elixir vitæ. Porrò terrea materia rectificata per diſſolutiones, coagulationes, & calcinationes, eſt ſubtile ſal terræ, quo cum omnia metalla in lapidem cõuerti poſſunt, & omnes ſpiritus figi habentes humiditatem radicalem. Nutrit etiam leproſos. Ex hoc philoſophi priſci lapidem fecerunt, quem philoſophicum vocant. Modus liquores prædictos intra corpus ſumendi, huiuſmodi eſt. Tres guttas ignis chelidoniæ, tria cochlearia aquæ roſarum, modicum cochleare de aëre ſanguineo (liquorem aërium intelligo,) permiſce, & propina ieiuno: ſi affectus eſt calidus, cum vino: & ſi homo exceſſerit annum vigeſimum quartum, cum aqua vitæ. In febribus autem calidis, nullo modo ſumi debet, Hæc omnia Vlſtadius.

De quatuor elementis extrahendis à chelidonia, & à foliis Lauri, vide etiã Io. Ganiueti librum qui Amicus medicorum inſcribitur, differentia quarta capite ſeptimo.

Quomodo extrahatur Quintum esse à fructibus, vt pomis, piris, prunis, cerasis, castaneis, &c. ex Vlstadio.

FRuctus minutissimè concisos & contusos in mortario terreo (lapideo,) misce tum decima parte salis cõmunis. Deinde in cucurbita cũ alembico cæco pones in fimo, vt supra dictum est de sanguine humano, &c.

Ex floribus, herbis, radicibus.

PLantas bene maturas collige, cœlo sereno, Luna crescẽte & iam ferè plena, purgatas minutissimè discinde, & in pila marmorea cõtũde cũ decima parte salis: & in circulatorio seu alembico cæco fermentabis in fimo equino per mensem. Deinde in alembico rostrato destillabis in Balneo Mariæ augẽdo primum ignem vsque ad tertium gradum. Tum fæcibus è cucurbita extractis & minutissimè tritis, aquam destillatam rursus superinfunde, & rursus putrificata in fimo vt prius, tandem destillabis, ignem minuendo per gradum medium. Deinde iterum teres fæces, &c. vt prius, & destillando rursus minues ignem per medium

dium

dium gradum. Putrefactio quoque decreſcat ſemper per mediũ gradum: nempe ita vt in ſecunda digeſtione putrefiat per dies viginti & vnum, in tertia per dies quatuordecim, in quarta per dies octo. Quarta autem deſtillatione peracta ponatur in circulatoriũ. (ſupra infráq; clauſum & largũ, in medio anguſtũ, cũ breui roſtro cauo ex ſumma inferioris ventris parte ſurſum tendente:) & digeratur in fimo vel balneo cũ igne primi gradus: vel in Sole, aut vinaceis, per menſem. Euadet autem liquor tantò nobilior, quantò ſæpius deſtillatur. Et ſic habes quintam eſſentiam: quæ tamen efficacior fuerit, ſi ex herbis ſeminibus vel radicibus deſtillaueris aquam: & eam rurſus infundas ſuper fæces ſuas, digeráſque per ſeptem dies: & poſtea deſtilles per cineres, prorſus eodem modo vt ſupra de Chelidonio dictũ eſt: vt ſingula elementa ſeorſim habeãtur, & quidem rectificata.

De quinta essentia ex sanguine humano, ouis, carnibus, & melle.

QVinta essentia quomodo eliciatur ex sanguine humano, ouis & carnibus, lege apud Vlstadium capite decimoquarto. Additur eis pars decima salis, cum quo bene miscentur, putrificantur, & destillãtur, idque quater alternis vicibus: & demum circulatione longa perficiuntur, donec ad summam odoris suauitatem, & substantiæ subtilitatem perueniãt: meminit & Lullus libro primo capite quarto, de quinta essentia, sed illic addendum esse salem codices impressi omiserunt. Videtur autem sal rectè addi humidis rebus destillandis, illis scilicet quæ facilè putrescerent, quales præcipuè animalium partes sunt.

Aqua preciosissima Alberti Magni, vt in libro quodã manu scripto reperi. Sanguinem hominis sani destilla per vitrum tanquã aquam rosarum. Hęc illita omnis corporis infirmitas sanatur, & potu eius quicunque internus est morbus. Exigua eius quantitas sumpta omnibus viribus exhaustos restituit, paralysin efficaciter curat: & ab omni futura ægritudine præseruat. In summa omne morborum

borum genus curat. Ego verò neque ex ſanguine humano remedium hominibus fieri probare poſſum, quod etiam ſi ratio & experientia ſuaderent, religio tamen prohibere videtur, præſertim in tanto remediorum numero, &c. Sed neque ipſa præparandi ratio placet, in hac Alberti aqua ſi modò eius eſt, cũ ſemel tantùm & ſimpliciter deſtillari iubeat. Plus rationis habet quæ ſequitur compoſitio, ipſa quoque in eodem libro manu ſcripto mihi reperta.

Oleum ſanctum ſiue oleum viuum, quòd vitam hominis cõſeruet, Hugonis Gordonij, quo ille plurimas grauiſsimas ęgritudines curauit. Sãguinis rubicũdi de homine ſano vel hominibus ſanis, ætatis annorũ viginti quinque aut triginta, lib.tres Spermatis certi, medullæ bubulæ, vtriuſque libra. Deſtillentur in alembico bene lutato: & exibit aqua prima alba, altera pallida, tertia flaua, quarta rubea & craſsiuſcula. Oleum ſic deſtillatũ cũ Luna pariter creſcit decreſcitque, quãobrem ſanctũ cognominãt. Quòd ſi ægroto qui & vires omnes & loquẽdi facultatem amiſerit, tres guttas cum vino perexiguo infuderis, mox & loquetur & validior erit. Si quis quoti-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

die huius olei guttam cũ cochleari vini biberit, animo & corpore per omnia mẽbra robusto euadet:& senectutẽ prorogabit quàm fieri potest lõgissimè, nec ab vllo veneno lędetur. Curat etiã fistulas, fracturas veteres & chronica vlcera, si vini lotione prius sicciora euadẽt. Vulnera recẽtia triduo sanat illitu. Ficos ani internos externósque curat. Medetur variis affectibus, lepræ, morpheę, paralysi, & aliis, si quis ieiunus gutta cũ vini albi cochleario biberit.

Nonnulli multum gloriantur de sanguine humano sublimato, vt quidã Bartholomæus de Montagna Paduæ faciebat, sed certè ipsum pręparare nesciebat quo si vti volueris, facias sic Sanguinem de sanguineis iuuenibus bono victu vtẽtibus recens extractũ, quiescere permitte:& aquam supernatãtem abiice : deinde cũ modico salis triti fortiter agita, & in vase diligenter occluso (lutato) reconde in fimo equino per quadragĩta dies. demum destilla aliquoties, super fæces semper aquam refundendo. Vltimo veró habebis aquam mirabilem, quæ cum zulabio aliquo mixta hecticis summoperè conducet. Fiet autem melior si post destillationem rursus quadraginta dies

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

in fimo maceretur. Licebit etiam cum ſanguine alia remedia hecticis ſalubria admiſcere, Guaynerius.

De quatuor elementis extrahendis à ſanguine humano, vide Ioan Ganiueti Amicum medicorum 4.7.

De ſanguine humano ſimpliciter deſtillato lege Bruſuicenſem in libro Germanico deſtillationum: Idem hāc aquā & excrementi humani, ſi miſceātur, mirabilia quædā efficere ſcribit. Mihi animus ab huiuſmodi remediis abhorret.

Ioā Braceſcus per ſanguinē humanū allegoricè aliud quippiā & metallicū veteres inſinuaſſe putat, vt recitaui ſupra vbi de Quinta eſſentia in genere ſcripſi. Vlſtadius capite decimo Cęli philoſophorū docēs quomodo fiat qnta eſſentia vini, ſingulis elemētis ſeorſim abſtractis: Et hoc(inquit) quod in ſeptima deſtillatione eſt deſtillatū, appellatur ſanguis humanus, quem chymiſtæ maximè inquirunt, & eſt ipſe aër, Hæc ille. Videtur autem aëris liquor qui in pleriſque deſtillatis oleoſus eſt, ſanguinis humani nomine appellari, quoniam corpus noſtrum ex quatuor humoribus tanquam elementis conſtat, ex quibus ſanguis aëri comparatur calidus, humi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

dus & pinguiuſculus &c. Ioan. Braceſci verò ſanguis humanus metallicum quid dam eſt à colore ſic dictum.

De extrahēda quinta eſſentia à melle quæ intrat aurum potabile, lege Vlſtadium ca. duodecimo, & cap. viceſimoſecundo, vbi & modos diuerſos pręſcribit ad triplicem aquam mellis colligendã, & facultates addit, de quibus cap. duodecimo nihil dixerat, & duas tãtùm aquas diuerſas elicere docuerat.

De quinta eſſentia metallorum.

IOan. Braceſcus in dialogo Raymundi & Demogorgonis, cũ aſſeruiſſet quintã eſſentiã humanę vitæ ſeruandæ & extendendæ vtilem non aliunde quàm ex ſolis metallis haberi poſſe, ſubdit tandem: Cùm autem ſecundum opinionem philoſophorum veterum ſingula metalla ſecundum ſimilitudinem, virtutẽ, nomen, colorem, & proprietatem in omni metallo ſint cõprehẽſa, vt apertè demonſtratum eſt in libro expoſitionis librorũ Gebri. Igit̃ & hæc noſtra medicina, quãuis ſolummodò ab vno aliquo metallorum extracta fuerit, habebit tamen nihilominus virtutem omnium metallorũ & planetarũ, & virtutem ſuper totum

corpus

corpus humanum ſanandi plures infirmitates curabiles. Idem voluit ſignificare Ioã. de Rupe ſciſſa de humiditate noſtra radicali loquens, & de quinta eſſentia ſub nomine aquæ vitæ: dicit enim aquam ardentem bonam in ſe continere omnium metallorum virtutem, & non aquam eſſe vitis, ſed vitæ: quia vitam hominibus donet. Qui hac de re plura cognoſcere volet & clarius, legat eiuſdem Braceſſi dialogũ quo Gebrum interpretatur.

De quinta eſſentia extrahenda ab antimonio, plumbo, ceruſſa, ex Vlſtadio.

ESſentia quinta ex antimonio ſic fit. Puluerem antimonij ſubtiliſsimum incorpora cũ aceto acerrimo deſtillato, & relinque donec acetũ in colorẽ maximé rubicundum vertatur. Deinde colabis acetum & in vaſe puro aliud acetum deſtillatũ antimonio ſuperinfundes, & pones ſuper ignem modicum donec acetum coloretur. Hoc toties repetes, donec acetum deſinat colorari. Quicquid verò eius coloratũ fuerit, per alembicũ deſtillabis in cineribus: defluet autem primo acetum ipſum: poſt hoc videbis

egredi materiam mille colorum,& hæc est illa quinta essentia quę à philosophis appellatur plumbum philosophorum, & à quibusdam lac virgineū,(differt tamen ab illo de quo infra dicetur,inquit Vlstadius,)& ferè oleum benedictū colore refert. Hanc pones in pellicano vt circuletur per dies quadraginta. Vulnera exciccat,& vtilis est ad omnes plagas loco balsami:nam facilè & citissimè omnia vulnera curat:& apostematis omnibus mirum in modum confert.

¶Quin etiam ex plumbo vel cerusa extrahitur quinta essentia sicut ex antimonio,superfundendo acetum destillatum per digitos quatuor,postea in fimo digeratur,vt dictum est de quinta essentia herbarum & florum.Deinde destilletur,& primò videbis ascendere ipsum acetum : post ipsum liquorem quendam oleo similem. Et hoc etiam appellatur oleum plumbi,siue quinta essentia plūbi,& habet in se quandam dulcedinem sicut oleum antimonij. Valet autē contra omnes cōbustiones ignis & aquæ calidæ, vt contra impetiginem & vesicas cholericas. Notandum tamen est,cerusam prius debere ablui sępius cum aqua rosarum , colando per pannum lineum,

donec

donec nihil in ipſo remaneat de puluere ceruſſę. Deinde exiccata vſui referuetur. Sic fieri iubet Bulcaſis, & Io. de S. Amando ſuper Antidotario Ioan. Meſuæ.

De extrahenda quinta eſſentia ex metallis diuerſis, vt auro, argento, plumbo, ſulfure, auripigmento rubeo, ſandaracha, antimonio & marchaſita plumbea, qui voluerit leget apud Lullum in libro de quinta eſſentia.

Spiritus ſiue quinta eſſentia vitrioli laudatur à quibuſdam aduerſus comitialem morbũ & apoplexiam. Spiritus auri ad vitia iecoris. Spiritus beryllii aduerſus renum aut veſicæ calculum. Sed de his & aliis quibuſdam infra dicemus inter olea metallica & alibi.

De aquis vitæ compoſitis.

AQuæ vitæ compoſitæ propriè dicuntur, vbi remedia quædam in ipſa aqua vitæ macerata & ſimul deſtillata fuerint. Minus ꝓpriè vbi poſtea addũtur, nec deſtillantur ſimul. Sunt & aquæ virtutũ ſeu aureæ dictæ, vbi remedia nõ in aqua vitæ, ſed in vino prius macerata deſtillantur, de quibus infra ſcribimus:

&

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

& harum quædam plurima cũ iſtis quas hîc deſcribimus communia habent niſi quòd minus vehementes minuſque calidæ & ſiccæ ſunt.

Aquæ vitæ quædam ſimpliciter remediis in aquam vitæ infuſis fieri iubẽtur: aliæ in aquam vitę ter quatérue deſtillatam. Sunt quibus etiam tempus infuſionis ſeu digeſtionis præſcribitur, vt dies xiiij. &c. Quædam initio trita immittũtur, alia integra: terũtur autem poſt dierum aliquot fermentationem. Sunt quæ ſemel tantùm deſtillentur, aliæ bis aut ter. Et quędã in Balneo Ma. tantùm, alię in Balneo Ma. ſemel & iterũ, tertio verò per cineres, vt quam Vlſtadius deſcribit cap 46. licet illic infuſio tantum in vino fiat. apud eundem cap. 44. Aqua vitæ ter deſtillãda deſcribĩt, cuius prima aqua dicitur benedicta, ſecũda aqua vitæ, tertia mater balſami. Rurſus quarũdã deſtillatio ſic repetitur bis aut ter, vt aqua prius deſtillata ſemper iterũ refundatur ſuper fæces. vt Apud Vlſtadiũ capiti 49. & 56. Item aliæ lẽto igne in Balneo Ma. detrahi iubentur: aliæ in eodem valido igne, vt deſcripta Vlſtadio ca. 46. Nõnunquã in prima deſtillatione herbæ tantùm recentes & ſemina recentia ponuntur tum

aqua

aqua vitæ: à quibus extractæ aquæ postea adduntur sicca odorata, aromata & alia, item mel, & iterato destillantur: deinde ambra, moscho & camphora adiectis, tertiò alembicum semper inuoluendo cum pãnis madidis ex albumine ouorum cum farina: Vide Vlstadium capit. 51. & 56. Quod ad materiam, nulla ferè sine aromatibus componitur: plerisque etiam herbæ quædam odoratæ adduntur: quibusdam & flores & semina, interdum & aquæ aliæ destillatę. Item vinum maluaticum, mel, saccarum, ficus: quibusdam denique aurum integrum: ego nisi extinguatur in liquore, frustra adhiberi puto. Sed hæc omnia clarius exemplis patebunt. Vlstadius Aquas vitæ compositas numero quatuordecim descripsit, quas nos breuitatis studio omittemus. Aqua vitæ cum aromatibus & melle, &c. quater destillanda in Balneo Mariæ legitur apud Vlstadium capite 53. & alia similiter, sed sine melle, capite 54.

Mirabilem quandam aquam vitæ describit Vlstadius capite 56. Primum varia medicamenta recentia iubet digeri in Balneo Mariæ per dies quatuor infusa in aqua vitæ: deinde destillari in cinere igne lento. Postea aromata & alia sic-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ca addit, & per dies quatuordecim dige-
ri iubet, ac iterum destillari in Balneo
Mariç. Deinde addit camphorã, rhabar.
crocum, ambram, & moscũ. Quod si a-
quam inquit, adhuc meliorem desideres,
adiice preciosos quosdam pulueres seu
species confectionum diambrç, diamos-
chi, diamarg. &c. & ducatos aliquot opti
mi auri cũ sacchari selibra, & tribus die-
bus in tepida aqua Balnei Mariæ dige-
res: postea destillabis per filtrum in vi-
tris retortis bene lutatis, ita vt vnum vi
trum altiore situ sit quàm alterum. Et
hæc aqua vitæ (inquit) excellentissima
est inter omnes alias.

Aquæ vitæ, contra plerosque morbos
auxilium. In aqua vitæ quater destillata
impone rosmarinum, cinnamomum, ca-
ryophillos, zinziber & macis, & duos
aut tres florenos aureos, quib. hac ratiõe
nihil decedit. Quater destillata vtere ma
ne & vesperi ante somnũ. Varia morbo-
rũ genera depellit, & iuuẽtutẽ restaurat.

Aqua vitæ in qua maceratus sit rosma
rinus quid possit, vide infra in Oleo ros-
marini.

Dianthos facti cum saccharo, vncias
tres pone in tribus libris vini per triduũ
vel aqua vini destillata semel pro seni-
bus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

bus, (ea ſcilicet quæ prior manat, non quæ poſterior:) præterea deſtilletur per filtrum: quidam in alembico deſtillant, & ſeruant ad vſum. Alij miſcent roſatæ
5 nouellæ partem ternam, vt remittant ca liditatem & ſiccitatem dianthos.

Aqua vitæ contra peſtem.

R. Rutæ, ſaluiæ, florum lauendulæ,
20 maioranæ, abſinthij, roriſmarini, roſarum rub. cardui bened. pimpinellæ, tormentillæ, valerianæ, granorum iuniperi, baccarum lauri, terræ ſigil. boli Armeniæ præpa. ana drach. duas. Dictamni,
5 angelicæ, biſtortæ, corticum citri, mel-liſſæ, zedoariæ, inulæ camp. gẽtianę, rha pontici, ana drac. tres. Coriãdri præp. florum borraginis, bulgoſsi ſandali albi & rubri, ſeminis acetoſæ, baſilici, rhabar-
20 bari ben albi & rubri, granorum paradiſi, piperis, ana ſequidrachmam. Zinziberis drac. duas. Cinnamomi, croci, ſpecierum confectionis contra peſtem electuarij liberantis, elect. de gemmis, dia-
5 moſchi dulcis, diacameron, diãbræ, dia rhodon abbatis, lætificantis Almanſoris ana drachmam. Calami arom. caryo phyllorum, macis, nucis moſch. cubebarum, cardamomi, galangæ, agallochi,

ana ſcrup. duos. Oſsis de corde cerui, ſpicæ nardi, cãphoræ ana drach. ſemis. Folia auri octo. Moſchi ſemiſcrup. Theriacæ electæ vnc. quatuor. Mithridatij vnc. duas. Vini ſublimati rectificati menſuras duas. deſtillentur per alembicum.

Aqua vitæ contra peſtem, à quodam noſtri temporis medico Solodori in Heluetia anno Domini 1547. magno & mirabili ſucceſſu comprobata. ita vt vix decimus quiſque ex infectis qui eam ſumpſerunt, perierit.

R. Margaritas optimas, hyacinthum orientalem, matrẽ perlarum, corallos albos & rub. de ſingulis vncias duas. Vnicornis cornu ſeſcunciam. Croci, myrrhæ boli Arm. terrę ſigillatę, zedoarię Venetę, ligni aloës, eboris, Mithrydatij, Theriacæ Alezandrinæ, cinnamomi electi, ben albi & rubei, corticum citri & ſeminum, ſingulorũ vnc. duas. Sandalorum omnium, de ſingulis ſeſcunciam.

Oſsicula de corde cerui numero duodecim. Granorum pæoniæ, baccarum iunipe

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

niperi, vtrorumque numero ſexaginta. Conſeruæ bulgoſſæ vnc. duas. Radicum tormentillæ, dictamni vulgaris, inulæ, aſtrantię, chelidonij, Libyſtici vulgaris, morſus diaboli, ari, Valerianę, ſaxifragę illius quam Germani bibinellam vocãt, angelicæ de ſingulis iſtarum ſtirpiũ radicibus vnc. duas. Saluiæ, ſcabioſæ, rutę, mentaſtri, pulegij, centaurij minoris, abſynthij, roſarum alb. & rubr. de ſingulis manipulum. Liquorum deſtillatorum, roriſmarini, gentianæ, meliſſæ, betonicæ, roſarum ſylueſtrium, ſonchi ſiue cicerbitæ quam noſtri carduum ancerinũ vocant, cardui benedicti, hyſſopi, florũ boraginis, plantaginis maioris, iridis, ſingulorum vncias quinque.

Liquores deſtillatos, vt decet, in balneo Ma. miſcebis cũ optimo vetere vino Alſatico, aut potius cũ aquæ vitæ ſexies deſtillatæ libris quatuor, in valida cucurbita vitrea menſurarum quatuor capace: quã bene lutatã per quatriduũ in Balneo Ma. relĩques. Deĩde hyacĩthos, corallos, marguaritas & matrẽ perlarũ in calcẽ rediges igne vrendo, & ſuper marmore cõteres diligẽtiſsimè, ita vt nulla amplius aſperitas tactui ſe offerat. Hunc puluerẽ in vaſe aliquo impones, & cũ aqua roſa-

cea dilutum defundes: & quicquid aſpe-riuſculũ remanet, quod nõ miſcetur cum aqua iterũ teres & denuo dilues. Corallos quidẽ tritos liceret ꝑ dies quatuordecim in ſucco berberis impoſitos ĩ aquã reſol-uere, qui modꝰ melior videtur. Poſt hæc radices mediocriter contundes, & ſimili iuniperi & pæoniæ ſemina: herbas verò diſcindes. Deinde in validam cucurbitã vitream ſex menſurarũ capacem immi-tes herbas radices & gemmas cũ roſacea dilutas, & ſuperinfundes aquam vitæ quæ cũ liquoribus ſtillatitiis in Balneo Ma. digeſta eſt: & luto ſapientiæ munitã cucurbitã impones in foueã quam in lo co humido excitaris, vt in cella aliqua ſubterranea, altitudine duorũ cubitorũ, longitudine & latitudine ferè quatuor cubitorum, quam fimo equino & calce replebis alterno ſitu ſtratorum, vt vocãt ita vt pedes duos ſupra foueã emineant, In huius medio cucurbitã relinquies per menſem. Deinde paulatim remoto fimo auferes eam: & materiã quam continet deſtillandam in ſex minores cucurbitas diſtribues, & in Balneo Ma. deſtillabis igne tam lento, vt ab vnius guttę ad alte rius delapſum decem vnitate ordine nu-meres. Omninò enim cauęndum eſt.

ne iu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ne iuſto calidꝰ ſit Balneũ. Peracta deſtillatione fæces in ſingulis cucurbitis relictas rude ſiue bacillo aliquo mediocriter agitabis, & aquam à ſingulis detractam denuò ſuperinfundes, ac iteratò deſtillabis igne lento, vt prius. Hac etiã deſtillatiõe finita, fæces omnes effunde: & liquores in ſex cucurbitis collectos diſtribue in duas cucurbitas, quarum vtraque tres menſuras capiat, & in Balneo Mariæ leniter deſtilla. Sic habes theſaurũ & incomparabile aduerſus peſtem remediũ.

Vſus eſt tum ad præſeruandũ, tum ad curandum, imperato ſudore poſt eius potum, & cætera. Cùm primum autem aliquis ſe peſte infectum ſenſerit, (modo ne poſt viginti quatuor horas id fiat, poſt enim id tempus nulla aut minima remediorum ſpes,) ſemuncia huius liquoris epota, in lecto mediocriter opertus ſudorem expectet, in cubiculo, vbi aëri aditus ſit recluſus. Incipit autem ſudor ferè poſt ſeſquihoram, & perferri debet vt minimum tribus horis: præſtabit autem ſi paulò plus vel quatuor horis ſudetur, nullo interim potu admiſſo, & facie ſubinde abſterſa linteo. Poſtea paulatim remotis ſtragulis & abſterſo corpore, cùm ſurrexerit æger, hordeum co-

ctum, aut paucam toſtam farinam arenæ in iuſculo edet admixto aceto roſaceo, aut ſimplici, quod etiam per dies octo ſemper admiſcebitur cibis eius. Pro potu ſumet hordei decoctum cum paſſulis & glycyrrhiza, bene refrigeratum, quantum libuerit: & vino per tres aut quatuor dies abſtinebit, poſtea diluet aqua. Cibo igitur poſt ſudorem ſumpto, lectus nouus egro parabitur, aut permittetur ei pro arbitrio in cubiculo, ſed abſque aëre, verſari per tres quatuórue dies. Quòd ſi à ſudore internum calorem adhuc perceperit, bibat liquorē deſtillatum ex refrigerantibus, vt papauere erratico, moris, intybis, floribus ſambuci, aut acetoſa. Et ſi inter ſudandum, vt ſæpe fit, anthrax aut bubo exoriatur, hoc remedio vteris. Cepam parte aliqua reſcinde excaua, & in cauum impone theriacam, tormētillam, dictamnum diligenter trita partibus æqualibus, & partē reſciſſam repone, & inuolue ſtuppa humida, & ſub cinere per ſex horas aſſato: tum in pila tritam, per linteolum aceto roſaceo affuſo exprimito. Inde madidum linteolum loco impones, & quoties inaruerit, rurſus madefacies.

Quòd ſi quis ſemel in mēſe ſemuncia

huius liquoris pota ſudauerit, præſeruabitur. Proderit etiam ſi quis quotidie manè vnam aut alteram guttam ore aliquandiu retinuerit.

Aliam aquam vitæ tum ad peſtem tum alios morbos commendatam deſcribit Vlſtadius cap. 46.

Aqua vitæ ſeu quinta eſſentia, cuius præſentaneus eſt effectus aduerſus venena, præſertim ex animalibus morſu ictúue relicta, à Matthæolo Seneſi deſcripta libro 6. commentariorum in Dioſcoridem. Libra antidoti noſtræ iam deſcriptæ, (cuius deſcriptionem nos breuitatis cauſa omittimus, licebit autem eius loco ponere optimã theriacã, vel Mithridatium vel aliam efficacẽ antidotũ) & libræ ſyrupi de corticibus citri, miſceantur cum libris quinque aquæ vitæ toties diſtillatæ, vt ad quintam eſſentiam peruenerit, & ponantur in cucurbita vitrea duplæ capacitatis, (hoc eſt librarum quatuordecim) & eam bene lutatam tandiu leuiter commoueto, donec antidotus tota reſoluatur & miſceatur cum liquore. Sic per mẽſem relinques, bis in ſeptimana ſimiliter mouens aut agitans. Exacto menſe aquã claram, quæ ſupra antidotũ in fundo ſubſidẽtem aſcendit, paulatim

& leniter defundes in aliud vas vitreum, & optimè obstructum reseruabis. Hic liquor tā efficax est, quod innumeris experimētis mihi constat, vt si media eius vncia è vino bibatur, aut cū aliqua aqua destillata idonea aut etiā per se, hominē veneno ex morsu ictúue cuiuscunq; animalis infectū restituat, etiā & si vocē & sensus iā amiserit, & magna cū admiratione omnium reuocet. Vt plurimū etiā humores iam infecti, vomitu reddūtur. Eadem vis est contra venena quę quis in cibo aut potu sumpserit. Est enim huius liquoris vis adeò subtilis & efficax, vt vel momento temporis omnes corporis venas penetret. Similiter etiam aliis multis & diuersis affectibus medetur, vt eruditus quisque medicus per se æstimabit: imprimis verò pestillentiæ resistit, tum præseruando tum curādo infectos, Hæc Matthæolus. Aqua vitæ ad cholicam affectionem. In mensurā aquæ vitæ rectificatæ immites cinnamomi semunciam, nuces moschatas duas aut tres, caryophyllorum scrupulos duos, singula trita, diei spatio, & destillata inde aqua in alembico vitreo, cochleare plenum ægro propina, Andreas Furnerius.

Aqua vitæ Georgij à lapide. Cinnamomi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

momi,cubebarum,zinziberis,nucis moſcatæ caryophyllorum, galangæ,ſingulorum vncia. Saluiæ recentis vnciæ quatuor. Vini ſublimati ſexies ex vino optimo & non ex fæcibus, ad pondus omnium,id eſt vnciæ decem.

Deſtillatæ per alembicum aquæ quotidie tantùm ſumi debet quantùm auellana caperet. Hac vſum aiunt M. Gallum phyſicum Caroli Imperatoris,& vixiſſe annis 124.

Aqua virtutum nobiliſsima, auro & argento præferenda, ex libro quodam manu ſcripto. Caryophyllorum,cinnã. macis,galgãgę,zedoariæ,baccarũ lauri, granorum paradiſi, ſingulorum ſemunciam. pulegij,ſaluiæ,hyſſopi,rutæ betonicæ, ceri folij, camphoræ, ſerpentinæ, ſingu. ſemunciam, granorum iuniperi, ſem. fœniculi,ſem. petroſelini,ſem. aquilegiæ,ſileris montani,florum coſti,ſem. apij,herbæ paralyſis, caſtorei,ſing. drachmas duas. Libyſtici,ſpicæ nardi,cubebarum ana vnciam. Pimpinellæ vncias duas. diatr. (vox eſt corrupta) drachmas duas. Hęc omnia in vino deſtillato per dies quatuordecim,deinde colabis vinum,ſpecies cõteres, & rurſus admixtas vino per dies octo relĩque & deſtilla:

& tan

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

& tandem iniice aliquot folia saluiæ recentia. Vires ei attribuuntur eædem omnes quas supra scripsimus in aquis virtutũ, quę circiter viginti vni ex eis attribuũtur. Sanitatis conseruatio, iuuẽtutis restauratio, & aliæ quæ etiã ferè simplici aquæ vitæ rectificatæ adscribuntur.

Aqua vitæ quædã in libro quodã manuscripto contra leprã & pestilentiã cõmendatur: ad cuius compositionem fumus terræ, vrtica minor, folia bedeguar in vino macerãtur in Balneo Ma. per mẽsem, deinde destillantur iniecta etiã auri in puluerẽ redacti drachma: deinde additur vinũ destillatum quod cum pipere sit decoctum, vt æqua sit vtriusque liquoris portio: qui iuncti & per octo dies simul in balneo Ma. macerati iterũ destillãtur. Huius aquæ cochleare quotidie manę bibi iubetur per mensem, & loca leprosa inungi. Purgari ea sanguinem aiunt, & congelatum dissolui, & totam corporis temperiem inde mutari: & si credere fas est, omnes ferè morbos curari.

Aqua vitæ Emperici cuiusdam, ad diuersos morbos peculiari quodã & egregio apparatu composita. Pedis coruini, iuæ moschatæ, saluiæ, turionum ebuli, betonicę, hyperici, chamædryos, sam-

suchi

ſuchi, chamæpityos, origani, pulegij, hyſſopi, rutæ, caryophyllatæ, gentianæ, ariſtolochiæ rotũdæ, ſingulorũ manipulus ſeſqui. Polypodij, ſchœnoanthi, ſpicæ, caſsiæ ligneæ, folij, ſingulorum drachma. Baccarum lauri drachma ſemis. Chamæmeli drachmæ duæ. Nucleorum perſicorũ, balſamitæ, pimpinellæ, chelidoniæ, agrimoniæ, ſingulorũ vnciȩ duȩ. Roſmarini vncia. Dictamni tormẽtillæ, ſcabioſæ albæ, ſingulorũ vnciȩ quatuor. Seminis bardanȩ ſeſcũcia. Aniſi, fœniculi, ſerpilli, [alkekengi,] granorum iuniperi, petroſelini, ſingulorũ ſemuncia. Sauinæ, naſturtij, vtriuſque manipulus ſemis. Carui, cumini, ſeſelios, ſingulorum drachma ſemis. Cineris veſpertilionis, tamarici, radicis ireos cum floribus, ſingulorum ſemuncia. Ex his omnibus fiat puluis qui diuidatur in ſex partes: quarũ vnam pones in aqua vitæ ter deſtillata, & relinques fermẽtari per diem naturalem: tum deſtillabis, & poſtea aliam partem pulueris in aqua iſta deſtillata fermentabis deſtillabisq; ſimiliter. & ſic deinceps ſingulatim cæteras quoque partes omnes fermentatas deſtillato, & vltimum liquorem ſerua. Deinde Nucis moſchatæ, macis, cardamomi, foliis, cin-

namo

namomi, zedoariæ, ſingulorum vnciæ tres. Agallochi, ſandali albi & rubei ſingulorũ vnciæ duæ. Oſsiũ de cordibus ceruinis, vncia. Theriacę veteris, vncia. Zinziberis, amomi, cubebarum, granorũ paradiſi, galangæ, piperis, ſingulorum vnciæ quatuor. Moſchi electi vncia vel plus, ſaltem non minus ſemuncia. Trita hęc omnia ponãtur in prędicta aqua per triduum: deinde iterum deſtillentur lento igne in balneo Mariæ ter, ſemper refundẽdo aquam abſtractam ſuper fæces.

Tandem adde huic liquori olei oliuarum clariſsimi quartam partem, & tantundem mellis optimi deſpumati, & cùm per diẽ quieuerint deſtilla vt ſupra. Vtilis eſt hic liquor dolori capitis, epilepſię, maniæ, vertigini, obſcuritati viſus, deficienti auditui, pectori obſtructo, cardiacæ: item contra venena, chiragrã, podagram, guttam, arthritin. Sanguinem purgat, febres omnes de frigida cauſa tollit. ſtomachũ roborat. Curat cholicã, ileon, diabeten, ſplenis & iecoris obſtructionem, aquam hypoſarca, & paſsiones omnes ex frigida cauſa natas. Denique ſelectiſsimum eſt remedium pro conſeruatione corporis. Propinatur quantum dimidia nux auellana caperet cum cyatho

cho puri vini albi.

Alia. Mellis deſpumati libram. Aquæ vitæ ſelibram, ligni aloës vncias tres, Gummi Arabici vncias duas, Nucis moſcatæ, galãgæ, cubebarum, cinnamomi, maſtiches, caryophyllorum, ſpicę nardi, moſchi, ſing. drachmas tres, Ambrę drachmas duas. Hæc omnia pariter trita miſce liquidis, & deſtilla. Hæc aqua fœtentem animam emendat, dentes dealbat, ſurditatem & tineam capitis curat: & omnia vulnera ſanat, ſi intinctũ ea linteũ ſuperponatur, denique iuuentutem conſeruat, & amiſſæ ſpeciem reuocat.

Aqua magnæ virtutis in paralyſi, quã amicus quidã ceu experimentis cognitã nobis communicauit. Caryophyl. galãgæ, zedoariæ, nucis moſcatæ, piperis vtriuſq;, baccarum iuniperi & lauri, corticum citrij & arantij, zinz. albi. foliorum ſaluiæ, ozimi, libanotidis, ſambuci, menthæ pulegij, gentianæ, florum ſambuci, roſarum rub. & albarum, ſpicæ, ligni aloës, cardamomi, cubebarũ, calami aromatici, ſtichadis Arabicę, chamædryos, chamępityos, macis, mercurialis, ſem. artemiſię, caricarum, paſſularum, dactylorum ſine oſſib. amygdalarũ dulciũ & amararũ, pineorum, ſingulorũ drachma,

con

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

consolidæ vtriusque, virgæ pastoris, ben albi & rubr. singulorum drachmæ duæ. Scolopẽdrij sesquidrach. Laureolæ drac. semis. Mellis albi drach. quinque. Sacchari libræ tres. Theriacæ, Mithridatij vtriusque vnciæ quatuor. Aquæ vitæ quater destillatæ libræ sex. Destillẽtur in vase duplici, lento & continuo igne, donec mutetur color, tunc muta recipientem, idque ter facies.

Compositiones duæ aquæ vitæ ex Raymundi Lulli libro de aquis.

IN sequentibus aquis vitæ compositis etsi Raymũdus non exprimit vinúmne medicamẽtis an aqua ardens, vt simul destillentur, addi debeat: visum est tamẽ hoc loco eas recensere, quòd Raymũdus videatur omninò in aqua ardẽte hæc remedia destillari velle, potius quàm in vino, vt qui vbique liquores perfectiores & sæpius destillatos probet.

R. radicum fœniculi, rusci, capillorum Veneris, asparagi, raphani, petroselini, eryngij, milij solis, endiuiæ, scariolæ, singulorũ partes æquales: miscæ & lẽto igne destilla. (Apparet hunc liquorẽ mouẽdæ vrinæ, & aduersus calculos vtilem esse.)

Alia

Alia. R. Caryoph. nucis moſc. maſtiches, doronici, zedoariæ, galangæ, piperis longi, corticum citri, ſaluiæ, ſambuci, (forte ſanſuchi,) anethi, ſpicę nardi, ligni aloës, cubebarum, cardamomi, lauẽdulæ, mẽtæ, pulegij, origani, calami aromatici, ſticados vtriuſque, chamedrios. chamepithyos, ſingulorum partes ęquales, & parum moſchi. Trita deſtillentur. (Facultates ſunt eædẽ quæ aquę vitę ſimplicis ſed longè efficaciores. Vel eædem quæ ſupra aliis aquæ vitæ compoſitis ex pluribus medicamentis attribuuntur.) Deinde ſequitur aqua ex multis remediis frigidis compoſita (non ſuo loco, vt videtur) quam ſupra commemoraui in Eſſentia quinta frigida. Deinde ſubiicitur Aqua vitæ perfectiſsima, (vt vocat: nimirum quòd ex plurimis iiſque calidiſsimis compoſita ſit.) R. Euphorbij, ſerapini, opopanacis, pyretri, capparis, chœnoanthi, ſpodij, bdellij, piperis longi & albi vel nigri, cubebarum, caſtorei, zedoariæ, ſingulorum partes æquales, quibus addes maſtichen bonam & parum ambræ, croci & oſsis de corde cerui. Item R. omnia antedicta in aquis compoſitis, & igne lento deſtillentur. Eſt enim aqua mirabilis, & remediorũ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

omniũ mater ac princeps: cuius mirabiles & innumerę ſunt virtutes contra oẽs paſsiones frigidas. Et fit tali modo, &c. Subiungit autem deſtillandi modũ per ſerpentinas, vt vocant, & alia addit quæ omnia aquæ vitæ ſimplici conueniunt, vt codicem noſtrum librarij culpa mutilatum exiſtimem.

De remediis quæ Aquæ uitæ miſcentur citra deſtillationem: primùm intra corpus deinde extra.

SAepe inſtrumenta, tempus aut ſumptus aliquẽ deficiũt, quò minus medicamenta quorũ vim impreſſam vellet (ſeu per metempſychoſin quandam) in Aquam vitæ per deſtillationẽ ei admiſceat, qui vnus miſcendi optimus modus eſt. Nam & per digeſtionem ſeu præparationem in moderato calore primùm aliqua mixtio fit, deinde in deſtillatione dupliciter, vaporẽ primò per minimas & tenuiſsimas ſpirituum partes, deinde guttatim cùm in aquam concreſcunt, mixtionis verò omnis perfectionem & colophonem circulatio imponit, & ſanè nulla quam homines moliãtur mixtio, proprius imitari poteſt naturalẽ. Quod

vel

vel hoc argumẽto à fine & effectu ſumpto conſtat: quoniam hoc modo parata & mixta, minus quàm vllo alio corrumpũtur:& ũmpliicſsimã quãdam puriſsimámq; eſſentiam nacta, vt omninò ad ſenſum ſimplicia, & ætherex ſeu quintæ eſſentiæ ſimilia videãtur ad incorruptionem quandam, quoad eius fieri poteſt, perueniunt. Hoc quidem conſtat quo quæque res minus exactè & per omnia mixtas è quibus conſtat partes habuerit, eò viciniorẽ eſſe corruptioni: quòd primum & præcipuè in iis que meteora dicuntur corporibus, deinde aliis multis, ſiue per naturam, ſiue per artem mixtis, facilè intelligitur. Sed quoniam in diuerſis adeò hominũ conditionibus aliis de cauſis impediti, non ſemper quod optimum eſt ſequi poſſunt, ſi quinta eſſentia fieri nõ poſsit, ſecunda ſaltẽ aut tertia, aut quotquot licu erit, deſtillationes lento igne repetãtur. Multò melius enim omnis mixtio peragitur paulatim & lẽtè, quàm ſubitò & violenter. Et ſi deſtillare ſimul cum aqua vitæ remedia, (quorũ vim miſcere ei deſideramus) nõ licuerit: contrita ſaltẽ aliquãdiu in ea macerentur: attrahit enim ad ſe omnium ei impoſitorũ vires.

Extat Arnoldi de Villa noua liber, aut Rogerij potius quem manu ſcriptũ habeo, in quo docetur ſigillatim ad quos affectus & morbos, quæ medicaměta in aquã vitæ maceranda infundi debeant, per ſingulas corporis partes, quas ille duodecim zodiaci ſignis attribuit.

Gentianã aduerſus grauiſsimos quoſdam morbos & venena antidotum eſſe optimum multis hactenus ſeculis notum eſt, ſed multò efficacius pollinem eius cũ aqua ardente faucibus pecorum quæ veneno in cibo potúue vel morſu ictúue læſa ſciunt aut ſuſpicantur, quidã infundunt: & ſi gentiana deſit, ipſam aquam ardentẽ per ſe. Ad hominis morborum quorundam remedia, præſertim thoracis, apomeli addi poteſt. Nam & alioqui in deliciis quibuſdam apomeli cum aqua ardente mixtum, & madidus eo toſtu panis pro ientaculo ſumitur. Poteris & arte deſtillatam ex gentiana cũ vino aquã cũ apomelite aut vino aromatite dulci contra diuerſos morbos propinare.

Abſyntites vinum præſtantiſsimum aliqui hunc in modum parant. Abſynthij, præſertim ſicci comis aquam ardentem optimam ſuperinfundunt, & tantũ

dem

dem vini maluatici:huius cochlear parnum miſcent cum paruo vini hauſtu & propinant. Sic ſtatim & efficaciter fit, & diu cõſeruatur:ego in cholica aliquãdo feliciter propinaui. Eadem ratione in aliis etiã tum herbis tũ aromatibus, & cæt. vti licebit. Nam & breui tempore ſic virtus extrahitur:& gratior fit potus,& ſatis longo tẽpore cõſeruatur.

Aqua vitæ viridis. Meliſſæ & balſamitę,quas in vmbra ſiccaueris, illius vn cias tres, huius duas, infunde in libras quatuor aquæ vitæ quater deſtillatæ in Balneo Mariæ per dies octo:deinde vtere ſiue ꝑ ſe,ſiue admiſcẽdo ei alias aquas vitæ compoſitas,ad confirmandum ſtomachum. Oportet autem in vmbra ſiccatas eſſe herbas,vt viridis & pulcherrimus color reddatur. Nam ſi in ſole ſiccaris,aqua fiet obſcura ſeu ſuccus alicuius herbæ, Vlſtadius capite 56. Licebit & aliis colorib⁹ tingere,qui ſimul & coloris gratiam & remediȷ vim augeant, vt croco,paſtinacis luteis & rubẽtibus aridis. Sunt qui per æſtatẽ ceraſa acida nigra addunt, vnde etiã ſapor fit gratior, & calor nimius remittitur.

Aquæ ardenti quidã iniiciunt mẽtam conciſam & contuſam,inſolantq́ue per

quatuor aut quinque dies, poſtea colant, & rurſus inſolant. Hac extremum naſum illinunt aduerſus corruptum & peſtillentem aërem.

His ſubiiciam aquæ ardentis uſum cum aliis medicamentis. extra corpus.

Multi vnguentis calidis, qualia ſunt, Martiatũ, Arragon, dialthæa, vſus tempore aquæ ardentis aliquid miſcent, & ita inungi iubent.

Aqua cerebro calorem fouens ac reſtituens, qua perfricandũ eſt caput. Aquæ vitæ vnciæ duæ. Moſchocarij, caryophillorum, ſampſuchi, cubebarum, piperis longi, ſing. drachma ſemis. Trita miſceto, capitique infricato aliquandiu. Sunt qui euphorbij ſcrupulum ſemis addant, Epiphanius, Empyricus, alij alia odorata & calida addunt, vt Saluiæ vncias ſex. Rutæ, zinzib. granorum paradiſi, ſinnami, florũ roriſmarini, corticũ citri, ana ſemunciam. Olei laurini vnciam. Spicæ drachmam. Caſtorei ſeſquidrachmam. Et in deſtillato liquore ſuſpendunt moſchi & ambræ, vtriuſque granum. Hunc illitum capiti prodeſſe aiunt, etiam odore, paralyſin & apople-

xiam.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

xiam aduertere.

Aqua mirabilis ad pudendorũ abſceſſus, eiuſdem. Ouorum vitellos tres ad duritiem toſtos & minutim inciſos pila contere: aquæ vitæ eminã ſuperinfundes cũ ſcrupulo aluminis, drachmis duabus camphorę, & dimidia æruginis, ſingulis contritis. Macerata aliquãdiu per linteum validè exprimes. Hoc liquore imbuta linamenta ter quatérue per diẽ vlceribus imponãtur, miraberis effectũ.

Aqua pro lauandis partibus paralyticis. Myrrhæ, aloës, ladani, terebinthinæ, caſtorei, ſing. drachmas duas, zedoariæ, galange, cubebarum, nucis moſch. piperis longi, pyretri, ſingulorum drach. tres. Herbæ paralyſis, iuæ arthriticæ, ſtichados Arab. ſaluiæ, ſampſuſchi, mẽtæ, pulegij, centaurij minoris, roſmarini, ſingulorum ſemunciam. Omnia trita infundes in aquæ vitæ deſtillatæ libras duodecim per tres dies: Vt reperi in libro quodã manuſcripto, ſed fortè nimia eſt aquæ vitæ menſura. Nam ad ſingulas libras eius, ſex drachmę tantùm (cũ ſcrupulo fortè) ſpecierum adduntur.

In Catholicomorbo interdũ fauces & guttur ex prauis deſtillationibus ero-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

duntur,quibus niſi ſuccurratur,ſępe gar gareon abſumitur, ſæpe vſque ad oſſa tranſit corruptio. Itaque purgationes & diuerſiones fieri debent,&c. Fit & aqua ad id mirabilis. Deſtillatur theriacha in aqua vitæ & aceto per alembicum,aqua exit limpidiſsima virtutum multarum: præcipuè autem valens vbi profundius conduci vis medicamenti debet, ſi ergo bolum Armenium aut ſphragida in ea diſſolueris,ac partes eroſas tetigeris,& ſeminaria eius contagionis abſumes,& eroſionem omnẽ ſanabis, Fragaſtorius libro tertio de contagione.

De aquis deſtillatis compoſitis,ſed alijs quam cum aqua vitæ.

AQuas quæ ex duabus aut pluribus medicamentis permixtis deſtillatę ſunt,compoſitas voco. Harum aliæ medicinales ſunt,alię odoriferæ.alię coſmeticæ,id eſt ornandi gratia inuentæ. Sunt quæ ſimul duo ex his aut etiam omnia præſtent. nos vnamquãque tamen ad vnũ genus referemus, in quo ſcilicet magis excellit. Medecinalium rurſus aliæ intra corpus ſumuntur, alię extra tantum adhibentur, aliæ vtrobique. Nos

duo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

duo tantum capita inſtituemus. Nam licet quædam vtrobique vſurpentur, magis tamen vel intus vel extra.

Nunc earum quæ in corpus ſumũtur quædã ſimpliciores ſunt quas priore loco deſcribemus: ſecundo ex pluribus cõpoſitas. De aquis vitæ compoſitis, vbi ſpecies in aqua vitæ ſimplici macerantur, ſeparatim ſcripſimus. Hîc reliquas vt dixi, & quas caponum aquas vocant ponemus, & vnam cum medicamentis aliquot in ſanguine porci infuſis.

In vino macerari & poſtea deſtillari, de iis præcipuè herbis & medicamentis inſtitutum videtur, quę per ſe parum ſucci habent, vt ſaluia betonica, meliſſa, abſynthium, &c. quæ inſuper odorem ſuũ attrahẽte illum ac imbibente vino, nec ob tenuitatem diſsipetur, ita firmius retinent. Dicemus autem hic etiam de quibuſdã in vino macerandis, ſed recentibus. Nã ſupra de aridis in vino aliôue liquore maceratis atque ita deſtillatis egimus.

Betonica, vulgò dicta [eerenbrenſz,] in vino per dies aliquot maceratur, & ſimiliter meliſſa. Vires nimirum eædem ſunt, ſed efficaciores tenuioreſque, quæ herbis ipſis per ſe.

Melissa id est citraria (inquit Lullus) ponatur in vino ad destillandũ. Huius vini cochlear bibatur à ieiuno. Intelle-ctum & ingeniũ acuit, memoriã auget. Cui lingua impeditur, is linteum hoc vino madidum linguæ imponat, & rectè loquetur, nisi balbutiat naturaliter. Epilepticus cũ pauca theriacha ieiunus bibat, & perfectè curabit. Curat anhelitũ fœtentem, & aufert dolorem dentium. Carnes vel pisces in eo positi nõ putrescunt, & seruari possunt quãdiu libuerit. Vino corrupto infusum, id restituit. Calculos frangit, vrinã & menses prouocat. Valet cõtra iliacos & renũ dolores. Cõtra scrophulas bibi debet, & amplastrũ ex herba fieri. A ieiuno pota rumpit omnes internos & latẽtes abscessus. Sanat oẽs punctiones, quæ ad cor aut latera feruntur. Omnibus vermiũ intra corpus generib aduersatur. Omnes denique corporis tũ viui tũ mortui corruptiões tollit, & omnia quę tangit sanat, seruátque in bona sanitate & bona virtute. Spirit⁹ exhilarat omnibus mẽbris cõfert, & sanat omnia genera guttarũ frigidarum. Neruos super oĩa confortat. Vtilissimũ est contra scabiem ex frigore generatã. Visum bibentis acuit: caliginem & lachry

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

chrymas & superfluos humores oculorum tollit. Pectori salubre, concoctioni vtile cõtra malos humores quibus impeditur. Cũ bono vino potũ, appetitũ ciet. Labes, lẽticulas siue maculas faciei inde ablutæ abstergit. Quod si adiecto pauco balsamo facies lauẽt, bonitas coloris efficitur. Gingiuas curat. Odor eius occidit omnes muscas & vermes. Hydropẽ sanat cuius causa est frigida, & cholerã superfluã, potu & ablutione. Omne genus vulnerum vtiliter eo abluitur, & sic ab omni putrefactione præseruatur. Omnia febriũ genera sanat, maximè quartanas. Sancti lazari morbus huius vini potu crescere prohibetur. Prodest etiam iis quorum imminutũ est cerebrum, & phreneticis. Item si quis casu ederit araneam & statim hoc vinũ superbiberit, veneno lædi non potest, Hęc Lullus. Melissa contusa in vino per noctem maceratur. Destillatam hanc aquam quotidie potam vel (&) in ore retentam apoplecticos sanare aiunt. Item comitiales, hydropen, quartanam, aliósque varios ex bile atra aut pituita affectus. Datur etiã ad vuluæ strangulationem & dolorem dentium, Remaclus F.

Aqua centaurij minoris, auro compa

randa

randa. R. Gentianæ partẽ vnam centaurij partes duas. Trita & quinque diebus in vino macerata destillato. Hæc aqua mane & vesperi pota præseruat corpus ab omni morborũ genere omnia apostemata excludit, bonum colorem facit. Pestilentiæ resistit. phthisicos sanat, stomachum repletum inanit, calculũ in rebus frãgit, aquosos splenis humores separat. menses promouet, si nouem diebus quotidie mane bibatur, & vterũ expurgat. Item purgat omnem bilẽ & sanguinem corruptũ. Omnes plagas intra corpus sanat. visum clarificat. Morsus venenosos curat. Ad vulnera quidẽ sananda cẽtaurij etiam puluis imponi debet, Lullus in lib. de aquis. Quidam hodie aridas gentianæ radices in vino macerant, & aquã inde efficacissimam destillant.

Saluię & pulegij partes ęquales ĩ mortario contusas destilla. Hęc aqua calefacit hominem nimis refrigeratũ. Coctã cum castoreo quotiescunq; aliquis biberit ca. (calidã vel eam) per tot dies prolongat vitã eius vsque ad tẽpus statutũ à Deo. Nec põt esse quisquã tãtopere refrigeratus, quin ea pota cũ castoreo nouẽ diebus perfectè sanetur. A ieiuno potare mouet malum ventris, & omnem guttã

& sca

& ſcabiem, & facit bonum ſanguinem, optimum colorē in facie: & ad alia multa prodeſt, ter die pota, Aegidius.

Aqua de iuniperi baccis recētibus vino maceratis deſtillatur. Ego aridas in vino maceraui, vnde liquorem deſtillatum optimum & odoratum habui.

Iridis radices cōtuſæ per duos aut tres dies in vino albo macerantur, & deſtillantur.

Sed quarumuis herbarum radices quę in vſu medico ſunt aut eſſe poſſunt, conciſę minutius & dies aliquot in vino maceratæ, aquam reddunt eiuſdem facultatis, ſed tenuioris, & cętera. Minus autem vini affundi debet recentibus radicibus, quàm aridis: & fortè illis etiam minus, quæ aut refrigerare debent, aut modicè calefacere: quare eaſdem recētes potius quàm aridas deſtillabimus, vt pauciore vino indigeant: aut ſi recentes deſint, in aqua potius macerabimus aridas, aut in alio quopiam liquore idoneo, aceto interdum, præſertim ad vſus extra corpus.

Gualtherus Ryffius radices in vino maceratas deſtillandas enumerat, quæ ſequuntur: Allij, Angelicæ ſatiuæ & aquaticæ, ari, ariſtolochiæ, cauæ quā vul-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

gò ſic Germani vocant, aſari, biſtortæ, bryoniç, carlinç, dracũculi, eryngij, hibiſci, hirundinariæ, iridis, inulæ, lapathi, liliorũ, mei ſeu dauci cretici, pęoniæ, paſtinacarũ, petaſitæ, peucedani, pimpinellæ ſeu potius ſaxifragiæ: polygonati, pyretri, raphani communis & ſylueſtris, raporum rubię, ſatirij, ſcrophulariæ maioris, ſymphyti maioris, valerianæ. Hic dũ ſuas ſingulis facultates adſcribit integrum librum facit, cùm tamen alias vires nõ adferat, quam quæ remediis ipſis ſimplicibus etiam ante deſtillationẽ attribuuntur, quod vno verbo ipſum ab initio monuiſſe ſatis fuerat. Et ſanè miror cũ tanto ſtudio libros tranſcripſerit, & ſua omnibus modis ad magnitudinẽ augere conatus ſit, cur alias plurimas radices omiſerit, imò potius cur nõ omnes quæ in vllo ſunt medicorum vſu enumerauerit cum ſuis ſingulas repetitis facultatibus, quod quidem ne faceret non voluntatem ei, ſed memoriam feſtinatione impeditam defuiſſe puto.

Raphanum ſylueſtrẽ, quẽ vulgò maiorẽ vocant, in vino per aliquot dies maceratũ, minutatim conciſum, efficacem ſtillatitium liquorẽ reddere crediderim. facilè enim acrimoniã ſuam deponit in

liquo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

liquores in quibus maceratur, ita vt etiã dulces quædã radices, vt paſtinacę, ſimul cum eo in aceto maceratæ, acriores euadant, raphani verò ſegmenta ſuam acrimoniã exuant. Aduerſus calculos quidẽ in aceto macerari poterit, vnà cũ apij radice & aniſo, &c. & deſtillari in cineribꝰ.

Pyretri radix recens (vel etiam arida) contrita & in vino macerata deſtillatur: vel etiam, ad dentiũ dolores & apophlegmatiſmos, in aceto ſiue recenti ſiue deſtillato, vt docet Ryffius.

Aqua vtilis aduerſus dentium putredinẽ. Radices pyretri tenuiſsimè contritas cum vino generoſiſsimo miſce & fac mixturam quæ ſit ſimilis aquæ vitæ cõpoſitæ. hanc per alembicum deſtillabis. Vſus tempore cochlear plenũ guſtabis, ore continebis, mane vel quando volueris, nam breui ſenties remedium. Sanat dentes infirmos, corruptos, cõcauos: eoſdem purgat & clarificat: Et ad omnẽ putredinem ſiue immunditiam oris extrahendam, & per ſputum excreãdam prodeſt, Innominatus.

Aqua ad epilepſiã, cuius duo vel tria cochlearia in ipſo paroxyſmo dari debẽt ab amico nuperrime nobis communicata. Aquam angelicæ, quam in vino optimo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

mo per triduum pręmacerare poteris, & aquam lauendulæ pari portione misce, & da patienti.

De vino & lacte simul destillatis, scriptum est supra in simplicibus aquis ex animalibus.

Aquæ compositæ quædam, vel ex remediis per se, vel cum aqua fontana destillandis, ex Rogerij tractatu 4. cap. 6.

Aqua extracta è foliis hyssopi, leuistici, satureiæ, prassij, inula, & floribus iridis, & trifolij illius quod multos flores gerit ad magnitudinē nucis gallæ, cuius flores si sugantur succū dulcē reddūt. Humores phlegmaticos thoracis dissoluit, sputum attenuat, promouet & incidit.

Aqua destillata ex gūmi Arabico, tragacantha alba, glycyrrhiza, violis, maluis, omnibus in aquā infusis & destillatis, caliditatem pectoris reprimit, & siccitatem emendat.

Aqua foliorum plātaginis, quinqueruiæ, tormentillæ & rosarum, si bibatur cū vino calido, pectoris vulnera ex causa calida consolidat, & dyscrasiam calidam alterat.

Aqua extracta è foliis vel florib⁹ iaceę albæ vel nigræ, verbasco, rosis, sauina, lappa inuersa, intēperiem thoracis frigidam

dam emendat, phlegmaticos humores conſumit,& vulnera thoracis ex frigĩda cauſa conſolidat. Aqua deſtillata è mẽta, betonica, meliſſa, balſamita, ſatureia, ſaluia,ſerpillo,polio,puleio regali,haſta regia,ex foliis ſingulorum,capitis & ſtomachi infirmitati ex cauſa frigida medetur:fluxum ventris eadem ex cauſa ſiſtit, concoctionem iuuat.

Aqua è floribus violarum & maluarum alterat & laxat.

De aquis virtutum ſiue Aureis, & aliis quibuſdam compoſitis ex pluribus remediis, cum vino deſtillatis.

AQuæ virtutum, quas Germani aureas nominant, omnes deſtillantur aromatibus & herbis odoratis,(pręcipuè ſaluia, quæ tanquam baſis in hiſce aquis cõpoſitis videtur,) per dies aliquot prius in vinũ infuſis,& in vſu frequẽtiore ſunt foris adhibitæ,quã intra corpus ſumptę: præcipuè ad ſpiritus ſuo odore confortãdos,& cõtra capitis dolores,&c. Sunt qui ſimpliciter in vino infundi iubeant, alij vaſe optimè obturato (quidam in lage-

na stanea)posito in cella vinaria, in fimo equino, in Balneo Mariæ, in Sole, in paleis aut stramēto conciso, in calce cui aqua pluuialis aspergatur in lagena.

Aquas virtutū Gualtherus Ryffius in suo destillationum libro cōplures cum aqua ardente compositas describit, pauciores verò aromatibus & cæteris speciebus in vino maceratis, quæ tamen præferendæ videntur, vbi vitia leuiora sunt, & corpora sicciora, & minori caliditate indigēt. Sumptu quoque & tēpore minores fiunt. Et licet in his quoque aquā triplicem colligere, viribus differētem, ex quibus mediā præcipuè probarim. Nam aqua vitæ purior circa initiū destillationis fluit, circa finem aquosior. Ex aromatibus verò & gummis, prius dilutiores partes ascendūt, calidiores & sicciores sequūtur, quod vel color magis magisque ad ruffum vergēs declarat. Postremæ vstilaginē olēt, & gustu insuauiores sunt. Sed extra corpus efficaciter adhibētur, &c. Verùm triplex melius colligitur ex aromatibus & speciebus siccis tantum, non in vino, sed aqua ardenti quæ nihil amplius in phlegmatis habet rectificatis, in quibus similiter mediā elegerim.

Aquis virtutum, aliqui etiam semina odora

odorata diuretica admiſcent, & fœniculum, violas, petroſelinũ, ſaxifragã, thus, maſtichen, pomũ arantiũ: præter aromata & herbas odoratas, ſaluiã, coſtũ, rutã, abrotonũ, ſerpillũ, lilium conualliũ. Talis Arnoldo cuidã Pariſienſi adſcribitur.

¶ Omninò in aromatum tum ſpeciebus, tum numero & pōdere varietas eſt. Sunt qui ad diuerſa aromata, vt caryophyl. nucem moſc. cinnamũ: ſingu. ſemũciam: (quibus aliis addũt zedoariæ, galãgæ, piperis longi, granorũ paradiſi, ſingul. drachmas duas) ſaluiæ & lauendulæ tantùm addant, vt coniunctum pondus earum æquet pondus aromatum, &c.

Huius aquæ tres aut quatuor guttas vino quod in prandio & cœna bibitur, miſceri conſulunt: aut mane & veſperi cũ modico vino ſeorſim bibi. Hæc aqua (aiunt) viſum clarificat, cerebrum & ingenij bonitatem confirmat. Paralyſin amolitur. Faciem candidam & nitidam reddit, cutem abſtergit: & alia plurima præſtat.

Aliqui menſe Maio vel Iunio, quum ſaluia & lauendula in vigore, ſunt huius dimidiũ, (vncias ſex) illius duplum accipiunt, & minutatim concidunt. Addunt caryophyl. zinzibe. nucis moſcatæ. ma-

cis, granorum paradiſi, cinnami, zedoar, galangæ, roriſmarini, ſingulorũ ſemunciam conterunt, vino infuſa deſtillant. Hæc aqua (inquiunt) poſt tertium annũ melior eſt quàm initio. Vires habet eaſdem omnes quas ſupra ſingulatim circiter viginti in alia aqua virtutum enumerauimus. Deſcriptionis huius Iudæum quẽdam authorem faciunt, qui vires has omnes attribuat.

Aqua mirabilis & multæ virtutis. Caryophyllatæ, zinzib. roriſmarini partes æquales ponantur in generoſo vino per octo dies, & poſtea deſtillentur vt aqua vitæ. Prodeſt dolenti pectori, ſtomacho debili, dolorib. & tortionibus ventris. Vermes in corpore & inteſtinis interimit. Si quis obeſior attenuari cupit, hãc bibat: & ſi quis macilentus habitum meliorem deſiderat, cum ſaccharo bibat.

Aqua virtutum. Saluiam, lauendulam, roriſmarinũ, carui, & aromata diuerſa, conciſa aut trita in optimo vino in lagenam ſtanneam infuſo macerabis: quam obrues calce viua per dies xiij. & calci aquam pluuialem aſperges, poſtea deſtillabis inſtar aquæ roſaceæ. Hac aqua madidum linteum fronti & ſyncipiti in capitis dolore impones.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Alia bona & nobilis, Saluiæ libr. 1.ſ. Nucis myriſticæ,zinzi. caryophyllorũ, granorum Paradiſi, Cinnamomi, ana vnciam. ſ. putrefiant in vino præſtantiſſimo, more ſolito. Tum ſpecies conterantur & deſtilletur totum.

Sunt qui præterea addant,florum borraginis,roſarum rubearum, corticis citri,ligni aloës, ſingulorum vnciã ſemis. & in optimo vino (cuius pondus ſextuplex ſit ad reliqua)p tredecim dies macerentur:deinde vino colato ſpecies diligẽter conterant in pila lapidea, iterũmque admiſceant vino, & vel mox deſtillent, vel adhuc dies aliquot relinquãt. Aliqui etiam in vas recipiens deſtillantem aquam ſaluiæ recentis ,(malim aridæ) ſemunciam ponunt Facultates eius hę prædicantur.1.Carnem omnem,piſces & cibaria reliqua quibus aſpergitur, ab omni corruptione integra cum odore ſaporéque ſuo conſeruat .Omnia vinorum vitia emendat,vt cum turbantur,pendula ſunt,aut ſitum olent.alitérue corrumpuntur,ſi modicum eius vino inſtilletur, ita ſaporem & colorem recuperant, alia intra ſeptem dies , alia intra vnum , neque amplius deinde corrumpuntur , neque medicata ſentiuntur.3. Aromatibus

aspersa vim eorum cõseruat & odorem. 4. Abscessus interaneos rumpit, & antequam suppurentur per inferiora expurgat. 5. Abscessus extrinsecus similiter si illinatur aperit, & afluere facit, demum sanat. 6. Vitia oculorum curat, vt lippitudines tum fluidas tum siccas, & pustulas & maculas, aut albugines seu pterygia, si modicè cum penna instilletur. 7. Quicquid præter naturam in facie sub oculis excrescit, & lepræ incipientis suspicionem facit, illita hac aqua per pennam sanatur. 8. Pota affectus omnes interaneos curat. 9. Item vitia iecoris, splenis, intestinorum, ventriculi. Omnes malos humores ex cruditate in ventriculo natos, tollit. 10. Argentum viuum ab argento verò separat. 11. Vulnera quæuis si illinatur percurat: item plagas & ictus & ortos inde tumores. 12. Hædropen pota & illita depellit, item auriginem. 13. Cerebro (craneo) illita, guttam ex catarrho cerebri nascentem emendat. Illita & pota capitis dolores aufert. 14. Oris vitia emendat, si quis per noctem in eo retinere possit. 15. Ozænis & fœtori narium & catarrho medetur, si quis intra nares aliquandiu retinendo tolleret. 16. Dentium malis illita succurrit. 17. Cordis affectus sanat,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

nat, & pectus cùm ſiccius vel humidius iuſtò fuerit, aut tuſsi aut anhelatione ægrum, & cæt. 18. Memoriam auget & obliuionem tollit in homine, qui ſæpius per interualla vel guttam inde hauſerit. 19. Furfures, porriginem, ſcabiem, vlcera, poſtulas & ſi quid aliud impurum cutim infeſtat, aut etiam interiora corporis abſtergit, & venena exigit, illita & pota. 20. Illita faciei vtcunque modicè colorem nitoremque iuuenilem conſeruat, vt vel octogenarius, vix paucos ſupra triginta annos natus videatur. 21. Omnem lepram incipientem auertit. Hęc ex libro quodam manu ſcripto Germanicè ſine authore. 22. Exhilarat, & iracundiam remittit. Et aduerſus peſtillentiam commendatur. Attribuuntur autem ab aliis iidem aut ſimiles effectus etiam aliis aquis virtutum: aut aquis vitæ potius compoſitis, quæ deſtillantur ex aromatibus & herbis odoratis, &c. in aqua ardente optima maceratis, & fere etiam Aquæ ardenti ſimplici.

Alia aqua virtutum. Saluiæ nobilis vnciæ decem, lauendulæ herbę (aliàs florum) vnciæ duæ: rutæ, zinzib. caryophyllor. granorum paradiſi, nucis moſc.

ſingulorum vncia, cinnamomi ſemun-
cia, Galangæ, piperis longi, vtriuſque
drachmę duæ. Spicę, citrij caſtorei, ligni
aloës, granorum paradiſi, ſingulorum
drachma. Hæc omnia cõtrita in vaſe ſtã-
neo cum libra olei laurini, & ſeſquimen
ſura vini generoſi, per dies nouem aut
tredecim ſeruentur: & ter aut quater in-
terim agitãdo miſceantur, poſtremò de-
ſtillentur. Alij non oleum laurinum,
ſed baccarum lauri vnciam addũt, & ru-
tæ tantundẽ, & macis drachmam. Vires
ei eaſdem omnes attribuũt, quas & pro-
ximè præcedẽti adſcripſimus circiter vi-
ginti. Alij eandem aut ſimilem nõ cum
vino, ſed cum aqua ardente parant.

Aqua vitæ qualis Conſtantinopoli fit
in aula Imperatoris, vt idem liber manu
ſcriptus habet. Caryophyllorum nu-
cis moſch. zinz. coriandri, galangæ, pi-
peris longi, granorum iuniperi, arantio
rum, ſaluiæ, baſilici, roſmarini, amaraci,
menthæ, lactucæ, foliorum lauri, pule-
gij, gentianæ, florum ſambuci, roſarum
alb. ſpicæ nardi, ligni aloës, cardamomi,
cinnamomi, artemiſiæ, ſingulorum par-
tes æquales: malum punicum, ficus duas,
paſſulas, amygdala, dactylos, de ſingulis
parùm. His tritis admiſce partem mellis

& ſac

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

& sacchari. Omnia in generoso vino per quinque dies macerentur, ac destillẽtur. Est autem optimus qui primus effluit liquor, alter infirmior, tertius infirmissimus. Quod in fundo simile vnguẽto relinquitur, vtile est ad multos affectus frigidos. Primus liquor remedio est ad omnes maculas oculorum, ruborẽ & sanguinem (concretum.) Ventriculum confirmat, animum exhilarat, guttæ medetur, febri, tussi, vtero, & tineę capitis, bonum denique colorem conciliat.

Aquas vitæ aliquot Vlstadius describit, plures quidem cum aqua ardente cõpositas: cum vino autem ternas, capitibus 46.49.& 55.

Petrus Andreas Matthæolus Senensis morbum suum Italicum sanguineũ cholericumque recenter contractum curare docet aqua philosophica, vt ipse vocat (codicis Basileæ olim excusi folio 70.) cõposita (ex diuersis medicamentis, succis, syrupis & vino, per octo dies simul maceratis.) ac destillata in vase vitreo per balneum feruentis aquæ, cui arenæ quantitas sit commixta. Excipit autem duplicem aquam, primã clarã, secundam rubẽtiorem. Deinde ad pituitosum vel melãcholicũ morbũ Italicum, aliã com-

poſitionem ſubiūgit ſimiliter deſtillandam. Quòd ſi efficacius, inquit, in atram bilē remediū deſideraueris, tres aut quatuor angues longos, nigros, excoriatos exēteratóſque tum multo ſale, temporis aliquo ſpatio, tum aceto perfricatos, vt vnà colliqueſcant, addere poteris: nam hoc ſolùm morbo Italico ſed lepræ multiſq; aliis ægritudinibus, quas nunc prętermittendas duximus, maximè confert, Sed compoſitionem iſtarum aquarum & vſum apud ipſum authorem leget qui voluerit. Ipſe quidem ſe quoſdam decimo potu curaſſe ait: alios longiori tempore, in quibus grauior erat morbus.

Io. Almenar libri de curandi morbi Gallici ratione capite quarto: Humoribus, inquit, euacuatis, procuranda eſt membrorū alteratio: pro qua intētione fiat balneum ſiue ſtufa cū aqua dulci, in qua buillant malua, biſmalua, meliiotus, chamæmelū, roſæ, lapathū, fumaria poſtridie poſt purgationem. Et quū incipit ſudare æger, accipiat infra ſcriptā aquā. R. radicis althęæ, fumi terræ, lapathi, inulæ, ſingulorū ſelibram. minutim inciſa pone ī quatuor libris vini maluatici per diem & noctem, deinde addatnr theriacę ætatis decem annorū aut amplius ſeſcun

cia. de

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

cia. deſtillatæ huius aquæ accipiantur vnciæ tres cum vnciis duabus aquę bugloſſæ in principio, vt dictũ eſt. Et iſta ſtufa reiteretur omnibus ſex diebus tranſactis aut ſeptẽ bibendo iſtã aquã, quæ eſt optima & ſingularis, & in hoc morbo magnum ſecretum, & vltimum eſt cauteriũ.

Aqua ad aſthma certi remedij. Calaminthæ, hyſſopi, adianti, marrubij, ſcabioſæ, tuſsilaginis, ſingu. manipulus. Ariſtolochię rotundæ vncia. Ireos ſeſcuncia. Sem. vrticę tantundem. Radicum fœniculi, petroſelini, vtrarũque vnciæ duę. Lilij cœleſtis vnciæ tres. Inulæ campanę ſelibra. Sem. ſinapis, naſturtij, vtriuſque ſeſcuncia. Coſti drachmæ quinque. Spicę drachmæ decem. Baccarum lauri vnciæ quatuor. Nigellæ, ſeſcuncia. Omnia tenuiter trita per dies ſex relinquantur in vini albi ſex menſuris infuſa, deinde lento igne deſtillẽtur. Propinabis mane vncias ternas. Epiphanius Empiricus.

Aqua ad renum & veſicæ calculos. Aſparagi, ruſci, apij, fœniculi, petroſelini, rubię, ſing. ſemuncia, ſeminum quinque diureticorum, liguſtici, lithoſpermi, ammeos, raphani, ſeſelis Maſsiliẽſis, dauci, ſaxifragæ, ſin. drachmę tres. Adiãthi, matricariæ, ceterach, ſcolopendrij, trifolij,

graminis, ſenecionis (cardaminā intelligo) hepaticæ, ſem. peucedani, ſing. manipulus. Iridis ſemuncia. Xylobalſami drachmæ ſex. Glycyrrhizæ vnciæ duæ. Quatuor ſeminum cõmunium frigidorum maiorum mundatorum, ſing. ſemũcia hederæ terreſtris, pimpinellæ, ſingu. manipulus j.ſ. Nucleorum ceraſorũ vncia. Spicæ nardi drachmæ tres. Gũmi hederę drachmę ſex. Hircini ſan. præparati vncia. Cinnamomi tantũdem. Trita infuſa vini alibi libris denis, aut q.ſ. deſtillato. Similis aqua & ad eũdem vſum deſcribitur à Rogerio tractatu 4. ca. 6. ſed cum aceto deſtillata, non cum vino.

Aqua ad calculum Epiphanij empirici. Hyperici, chamædryos, chamæpityos, ſenecionis, (non erigerontem, ſed ſiſymbrium cardaminē intelligit.) graminis quinque folij. ſcolopendrij, helxines, verbenæ, eupatorij, pulegij, rutæ, ſingu. manipulus. Quinq; radicũ diureticarũ, acori, inulæ, rubeæ, aſari, tamaricis, ſingulorũ drachmæ tres. Quinque ſeminũ diureticorũ, ſaxifragiæ, lithoſpermi, dauci raphani, petroſelini Macedonici, ammeos, marathri, cari, libyſtici, ſing. drachmę duę. Nucleorũ perſicorũ drachma ſemis. Quatuor ſeminũ cõmuniũ frigidorum

dorum maiorum mundatorum, de ſingulis ſeſquidrach. Glycyrrhizæ vnciæ duę. Baccarum iuniperi ſemuncia. Trita hæç biduo in libris quinque vini relinques infuſa, tum deſtillabis igne lento. Propina poſt balneum, vel mane in aurora tepidam, à ſemuncia vſque ad vncias duas.

Aquæ compoſitæ nonnullæ cum aceto deſtillatæ.

De ipſo aceto deſtillato vide ſupra vbi de aquis in Balneo Mariæ deſtillatis egimus.

Aqua veſicæ calculum comminuens, Epiphanij empirici, Succi ſaxifragiæ libræ duæ. Succi milij Solis, petroſelini, aniſi, ſing. ſelibra. Aceti albi vnciæ octo. Inde deſtillatā aquā ieiuno propinabis.

Aqua irundinum ſic fit. Hirundines iuuenes tritas in puluerem miſce cū caſtoreo & pauco bono aceto, & deſtilla. Hæc aqua à ieiuno pota eſt vera medicina morbi caduci de quacūq; cauſa prouenientis. Et quamuis homo paſſus fuerit illum morbū per quinque annos, curabitur, ſi huius aquæ patū ſumpſerit per quatuor dies, & curabitur perfectè. Phrenitin quoque à ieiuno pota curat intra no-

uem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

uem dies. Cerebrũ bonum facit ſupra o-
mnes medicinas: purgat ſtomachũ & pe-
ctus mollificat, neruoſ confortat, radices
paralyſis eradicat, augmentat naturam,
& refrigeratos calefacit. Item cum hyſſo
po cocta (cum hyſſopi decocto malim)
& pota, hydropen ex frigiditate natum
curat, & febres quotidianas. Sed abſtine-
bunt ea grauidæ, ne fœtus in vtero cor-
rumpatur. Cum hyſſopo pota capitis do
lorem arcet: ſomnum facilem præſtat, &
concoctionem & vrinæ (aliàs alui) excre
tionem promouet. Pilos remouet, vbi-
cunque cuti puræ illinitur, ita vt nunquã
renaſcantur, Lullus & Aegidius.

Aqua Rogerij (tractatu 4. ca. 6) aduer
ſus obſtructiones hepatis, lienis & matri
cis ex frigida cauſa frãgit etiam lapides
renum & veſicæ. Poteſt autẽ bibi per ſe,
vel cum ſaccharo. R. radicum ruſci, a-
ſparagi, dianthos, ſcolopẽdriæ, ceterach,
politrichi †pentilidiõ, hepaticæ, pulmo-
nariȩ, graminis ſenecionis, cretani † ſim-
plicis, centaurij, pſylij, ſeminum citrulli,
melonum, cucurbitȩ, cucumeris, ruſci, a-
ſparagi, apij, petroſelini Mace. fœniculi,
leuiſtici, ammeos, ſileris mõtani, dauci,
ſaxifragiæ, milij Solis, xylobalſami, peu
cedani, vel ireos, hederæ arboreæ & ter-
reſt

reſtris, gummi hederæ, nucleorum ceraſorũ, cantharidum vel cariarborum, lapidis ſpongię, †plumbũ, ſanguinis hirci, aceti albi, (cardui) fullonis ſe. minoris (ſeminum minorũ fortè) cinnamomi, ſpicę nardi, ſeminis †acori vſti, vrticæ, trifolij, tribuli marini & campeſtris, vniuſcuiuſque quantum libuerit. Ponantur hæc in amphora A magna amplum habente fundũ & ſtrictum os, quod cooperiatur ſuperius cum argilla B. Itẽ iuxta vſque quantũ libuerit: ponatur caput emboti. Item ligentur & tunc ſub amphora prima fiat ignis lẽtus D, ita ne materia ebulliens attingere poſſit caput emboti. Sic vapor per embotum ad aliã ollam tranſiens in ſuperiori condenſabitur, & in liquorem valdè clarũ & ſubtilem vertetur, qui in inferiore olla recipitur E, Hęc Rogerius. Quę à librariis corrupta iudicaui, hoc ſigno † notare volui.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Caponum aquæ.

CAponum aquæ, vt vocant, propinãtur ad vires reſtaurãdas, valde debilitatis morbo aut nimia euacuatione, puerperis & ſenibus ægrotãtibus. Solẽt autẽ caponem ipſum in aqua diutiſsimè coquere, vt caro omnis ab oſsibus ſoluatur: & ſic vnà cum iure deſtillare, vel per ſe, vel adiectis aliis aquis precioſis, aromatibus, auro, argenteo, gemmis. Caponem aliqui eò magis commendant, quò fuerit annoſior: nec iugulant, ſed ſuffocant: nec in aqua bulliendo deplumant, ſed plumas manibus extrahunt, & ſic exenteratum minutatimq; conciſum deſtillant. Alij non integrum, ſed pulpam adimunt. Aqua capi analeptica, & ſubadſtringens. Caponem coques in aqua ſecundum artem: & addes aquæ roſaceæ libram, conſeruæ roſarum, borraginis, bugloſsi ana vnciam. Corallij vtriuſque ana drach. duas. Specierum diarhodon abb. drachmam. Paſſularum ſine nucleis vnciam. Coriandri præp. ſemunciam.

Fragmenta omnium (gemmarum,) mrgaaritarũ, ana vnciam. f Deſtillentur.

Alia. Capus decoquatur cum libra bubulæ ad ſufficientem decoctionem: cui

addes

addes vini maluatici,aquæ roſarum vtriuſque ſelibram : panis albi, vt imbibatur, vncias tres. Contundes hæc ſine carne bubula, & addes ſpecies illas quæ ſequuntur. Specierum electu, de gemmis, diarhodon abbatis, diamoſchu dulcis, ſin. drachmam. Diamargaritō, ſpecierū cōfectionis contra peſtē, vtriuſque ſcru. duos, Folia auri puri octo. Miſceantur omnia cū iure, & deſtillētur lento igne.

Sunt qui hāc aquā parent cum croco & cinnamomo, &c. pro puerperis quæ & debiles ſunt, & vteri fluxio eis nō procedit. Propinatur autem vel per ſe, vel cum ſaccharo.

Aliqui etiam ſine deſtillatione hunc in modum parāt. Capum vetuſtiſsimū exenteratum & ritè paratum diutiſsimè decoquunt: pulpam deinde & oſſa comminuunt, & in vaſe ſtāneo aut vitreo, bene obturato, & in cacabum aqua plenū bulliēte impoſito, circiter ſex horas coquunt, ſunt qui aurum adiiciant, vt annulos aut numos aureos.

Aqua quædam cū capone gallóue aut gallina decoctis ſimul variis medicamētis confortātibus, deſcribitur apud Guainerium in capite de cura hecticæ: nō deſtillanda, ſed coquēda tantum in vaſe vi-

treo, imposito in cacabo pleno aqua.

Aquæ compositæ, ad varios affectus, intra corpus præcipuè, quarũ quædam ex recentibus adhuc pharmacis & succulentis fiunt, aliæ verò infusæ in plantarum succis aut aquis destillatis sero lactis, aut sanguine.

AQua somnifera, Hyoscyami vnciæ duæ. Radicum mandragoræ vncia. Opij drachmæ sex. Gith, succini, vtriusque drach. duæ. Sedi maioris & minoris, nymphææ, lactucæ, singul. manipulus. Trita infundantur in libras duas aquæ papaueris, cum vncia j.ß. seminis lolij. per biduum destillentur.

Alia sommifera. R. sem. lolij libram. Sem. hyoscyami selibram. Sem portulacæ libras duas. Sem. vel rad. mandragoræ vncias tres, halicacabi tantundem. Sigillatim tritis affundes, succi fabæ inuersæ, succi rad. vel foliorũ hyoscyami, vtriusque libram. Succi foliorũ papau. nigri, aut si id deest, rubei, librã. 1. destillati huius liquoris exhibe vnciam. vehemens est.

Aqua petralis dicta, tertia Aegidij: ℞ petram

petram seu calculum comminuat. Seminis pimpinellæ, petrocelini, apij, ari, (aliâs caryophylli, sinapis, aro & lappa omissis, item apij, nimirũ herbę & radicis: nam semen prius nominatur) lappæ, mastiches singulorum partes æquales. Bene trita misceãtur cum sanguine lyncis (aliâs hirci, & melius) & pauco aceto affuso relinquantur per dies aliquot in vase bene occluso: tum destillentur. Vtilis est calculosis, qualiscunque fuerit calculus, rubeus, albꝰ, acutus, planus, quod si calculus fuerit confirmatus, patiens de hac aqua bibat quotidie, sic enim cõminuetur & redigetur in arenam. Hac aqua si semel quotidie lauẽtur capita scabiosa, curãtur, & noui capilli renascuntur, & scabies intra nouẽ dies curabitur. (aliâs & quæuis scabies inde lota curatur intra tres vel quatuor dies,) A ieiuno pota, sanguinis & coloris bonitatem facit (supra omnem medicinã) mirificè, neruos roborat, & morbum caducum tollit bis die pota. (Aliâs additur, Paralysin exterminat, si nõ sit mortua in membris) Aegidius & Lullus.

Aqua experta in vlceribus renũ & vesicæ per cardinalem Tutellensem. Caudæ equinæ, plantaginis rosarũ rub. gra-

norũ hallicaccabi, radicum althææ, glycyrrhizę, rasa singulorũ vncia. Iuiubarũ sebesten vtrorumque drachmæ sex. Boli armeni semuncia. Quatuor seminũ cõmunium frig. maiorum mundatorum sing. drachmæ tres. Sem. papaueris albi drachmæ sex. Cytoniorum semũcia. Seri caprini libræ sex. Relinquantur per duos dies in infusiõe, postea destillẽtur. Propinabis ieiuno vncias quatuor tepidas, quandiu durauerit, Epiphanius empiricus.

Aqua alia composita, secunda inter Aegidij aquas: legitur etiã in libro Lulli de aquis. Ruta, satyrium cum manibus & testiculis, chelidonia, (aliâs, Ruta, agrimonia, satyrion, chelidoni.) saccharũ (aliâs tutia) & lapis calaminaris, æquali singula pondere contrita destillentur igne lento. Hęc aqua multis viribus pollet. Nullus oculorum dolor tam improbus est, qui non huic remedio cedat. Pota venenum omne pellit, aut cum cibo sumpta. Sic enim venenum vomitu reddit. Hydropicis medetur, stomachum ab omnibus prauis humoribus expurgat. Ignem sacrum vno die extinguit, si stuppa canabis in ea intincta superponatur. Valet etiam in igne

nigræ

nigræ diſpoſitionis exterius candido. vel (vt Germanicus quidã liber habet) contra internum calorem ignis: nam ſi rubedo foris appareat, nullo modo emplaſtrum imponi conueniet. Cancrum curat admixta aloë,& ſiuppa canabis in eam intincta emplaſtri modo impoſita, bis in die.

Aqua compoſita, prima inter Aegidij aquas. Hyſopi, pulegij, caryophillatæ, cichorij, ſingulorum drachma. Contrita deſtillentur. Poſtea accipe tutiæ petroſelini Alexandrini, rutæ, zedoariæ, aloës & lapidis calaminaris, ſingulorũ drachmam. Contrita decoques in prædicta aqua ad cõſumptionẽ tertiæ partis, & liquorem panno colatũ ſeruabis in vaſe vitreo diligenter obſtructo per dies nouẽ (aliàs quadraginta.) Poſtea detur in potu quotidie mane ante diem (aliàs per decem dies) ægro ieiuno. Prodeſt autem contra morbum caducum, ſi ſex horis poſtea qui ſumpſit ieiunare pergat. Et ſanè efficaciſsimum eſt remediũ. Omnem neruorũ reſolutionem ſanat, & membra corroborat. Cum caſtoreo pota valet contra omnẽ guttam, quæ nondum radices egit in membris. Nouem continuis diebus à ieiuno pota fugat o-

mnem febrim ex quacunq; materia prouenientem, (ſi per nouem dies quotidie manè bibatur.) Eſt etiam vtiliſsima hæc aqua ad abluendum vulnera in quibus nerui diſſecti ſunt.

Alia Aegidij numero nona, aliqui duplicẽ vocant. Seminis apij, ſem. papaueris albi, apij. zinzib. (aliàs, Sem. apij, papaueris albi, ſacchari, caryophil.) ſingulorum æquale pondus. Tritis in mortario adde aquam conſeruatiuam (hoc eſt ex petroſelino deſtillatã) & deſtilla. Hoc ſummum eſt tuſsis remedium, & malè affecti pectoris, ſi quis ieiunus eam frigidam biberit, & veſperi quàm poterit calidiſsimam. Cum caſtoreo calida pota valet contra apoplexiam & membra paralytica ſanat, modo paralyſis non ſit mortua in mẽbris. Somnum & quietem facilem conciliat: membra omnia exhilarat: prauos humores pellit, & caput ac cerebrum confirmat.

Alia inter Aegidij aquas numero ſext. Gladioli, hyſſopi, ſauinę, abrotoni (aliàs ſeminis abrotoni, omiſſa ſauina, nõ placet.) ſingulorũ æquas partes, ſimul tere, & per dies aliquot relinque, tũ deſtilla. Hæc aqua ꝑquã efficax eſt. Reſiſtit omnibus febrib⁹ tũ calidis tũ frigidis. Menſes

ſes prouocat, ſi modo ter bibatur, ſed noxia foret prægnāti, & fœtū perderet. Reſtringit fluxum ſanguinis & vētris, (ego ſanguinem ab ea vndecunq; cieri potius quā ſiſti dixerim: alius codex, nihil quā ventris fluxum ab ea ſiſti, habet.) & ſtomachū purgat à malis humoribus. Vermes interimit à ieiuno pota, & omnem dolorē curat: cum caſtoreo paralyſin ſanat, ſi quotidie quā calidiſſima bibatur, intra tres dies. Eandem deſcriptionem reperio in libello Lulli de aquis.

Aqua contra peſtem, &c. ex ſanguine maiadis, id eſt verris caſtrati, ex libro quodam Germanico manu ſcripto.

MAialē vndiquaque ruffum & boni habit⁹ iugulato ſanguinē olla recens exceptū, bacillo de iunipero rubra diu agitato, & agitādo collectū ſanguinis grumū abiicito. Tum ramēta eiuſdē iuniperi immites, & baccas de iunipero rubra ſimiliter circiter vigintiquinque. His addes parum agrimoniæ, rutę, pini, ſcabioſæ, veronicæ vulgò ſic dictæ, pimpinellæ, cichorij, pulegij, ſingu. manipulum. Quòd ſi ſanguinis menſura ſextarios tres exceſſerit, adiicies theriacæ vn-

cias duas: ſin minor fuerit, pro portione ſanguinis theriacę modum minues. Debent autem omnia pręparata in promptu eſſe, vt ſanguini adhuc calenti imponantur. Permixtis omnibus liquorem ſtillatitium elicito, quem diligenter ſeruatũ in vitreo vaſe dies octo inſolabis. quod ſemel quodãnis facies: durat enim circiter viginti annos. Hunc liquorem experiẽtia conſtat egregiè prodeſſe aduerſus peſtem, apoſtemata capitis & laterum ſeu coſtarum, iecoris & pulmonis morbos, lienis inflationem, ſanguinem corruptum, febrim, tumores, cordis tremorem, hidropem, calores præter naturam, malos humores, & imprimis aduerſus venena & peſtillẽtem febrim. Bibet autem æger quocũque ex prædictis morbis correptus, lingulę mẽſuram, vel quatuor aut quinque guttas, & vt inſuper ſudet curabis.

De purgantibus medicamentis compoſitis deſtillatis.

AQuæ compoſitæ dicendæ ſunt etiã illæ quæ ex medicamentis compoſitis, in vino, aqua ardente, alióue liquore maceratis, deſtillantur. Aromaticæ quædam compoſitiones, ad cordis & ſpirituũ vires inſtaurandas aquis caponum

paran

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

parandis per deſtillationē, vt ſupra dixi, miſcentur: Item aquis ardētibus, ſeu potius quintæ eſſentiæ vini aduerſus peſtē & venena, vt ſupra docuimus. Sed & purgātia medicamēta electuaria præcipuè, in quibus diacrydium & alia vehementia & ſtomacho inimica recipiuntur, liquoribus admixta, prȩcipuè cū aqua ardente rectificata, aut cū vino, (fortaſsis etiam cum vino & lacte, aut lacte ſeróue ſeorſim, in calidiorib. naturis & morbis, rectè fieret,) & aliquādiu in infuſione relicta, artificioſe deſtillantur, vt propinentur iis qui vel delicati ſunt & diuites, vel nimium viribus exauſti, aut ſtomacho ad reliqua pharmacha abhorrente. Quod & Lullus vehementer laudat, & empirici quidam nobis cogniti cum gloria vſurparunt. Noui ego quendam qui electuarium hamech & quòd de ſucco roſarū cognominatur, præcipuè deſtillabat: & exceptum liquorem per ſe propinabat imbecillioribus, robuſtioribus verò electuarij aliquid miſcebat, ita ſe ſine omni moleſtia ægros purgare inquiens. ¶ Cum elleboro aqua fit quæ iuuentutem inſtaurat: talem apud patrem meum vidi. Sed huiuſmodi aquæ diuexant corpora, & fuccatam iuuētutis

imaginem præſtant, Cardanus.

Aurum potabile.

DE auro potabili, qui volet, legere poterit multa in lib. Philippi Vlſtadij, quem Cœlũ philoſophorũ inſcribit, & in libro Lulli de quinta eſſentia. Ineſſe quidem vim auro, quæ ab eo igni to extinctoq́ue in aqua, emanet, argumẽto eſt, quòd aqua in qua extincta fuerit maſſa ferri, vel auri, vel argẽti, aduerſus aconitũ venenũ commendatur à Nicandro: videtur enim de aqua intelligendum, in qua hæc metalla extingui debeant, cum nullũ alium liquorem nominet. Ferrum, inquit, ignitum, extinguas aut ferri ſcoriam, aut aurum ignitũ aut argẽtum, in turpida potione intinguas. Vbi interpres, Ferrum (inquit) in aqua extingue, & bibe. Et paulò poſt, Scoriã ferri in melle extingue & bibe apobamma, ſic vocans liquorẽ in quo aliquid extinctũ eſt. Dioſcorides in vino extingui iubet (vt & Auicẽna habet & Aegineta nec nõ Aetius, qui & molarem lapidem ita extinctum conferre addit, & vinum bibendũ eſſe calidum) his verbis, Et ferri ſcoria, aut ferrum ipſum, aut aurũ, aut argentum candens vino extinctum, ſi is liquor bibatur. Et ſanè vinum plus virium

rium auri candẽtis quàm aqua recipere poſſe videtur. Aquam cùm aliquãdo guſtarem, in qua ſæpius extinctum erat aurum, nullam in eo qualitatem odoris ſaporiſue mutati deprehendere potui. Rurſus aquam ardentem, præſertim ad quintam eſſentiã redactam, amplius vino viriũ auri attrahere credibile eſt: magiſq́; ſi aurum in tenuiſsimas diductum laminas fuerit, maximè verò ſi in calcẽ redactũ. Sed hæc omnia ſuperabit, quod ex auro redditũ fuerit oleum. Simpliciter verò decocti auri, vt in iure caponis, vim planè nullã eſſe, niſi quid ipſa perſuaſio poteſt, crediderim cum pleriſque omnibus eruditis. De auri facultatibus vide Auicen. lib. 2. cap. 78. Sed quoniam puriſsimũ ad remedia deligendũ eſt, adſcribam hic Plinij verba ex lib. 33. circa finẽ capi. 4. de auri purgatione. Torretur aurum cũ ſalis grumo pondere triplici miſſo: & rurſum cũ duabus ſalis portionibus, & vna lapidis, quẽ chiſton vocãt: ita virus tradit rebus vnà crematis in fictili vaſe: ipſum purũ & incorruptum. Ego Pliniũ hoc loco non rectè ſchiſtum lapidem pro ſchiſto alumine accepiſſe coniicio, nam & alibi, (lib. 35. cap. 15.) aurum à lumine nigro purgari ipſe ſcribit.

Exce

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Excellit autem inter aluminis genera quod schistum vocatur. Quin & ratio à viribus sumpta magis pro alumine facit: nã & sale p se purgari dicit aurũ, & schisto addito, atqui alumẽ ad salis effectus, magis quàm lapis schistos accedit, cui veteres nullam aliam vim tribuunt nisi quã cum hæmatite (cui cõgener est) communem habet, nempe sanguinis sistendi. Alumẽ verò ad purgationem metallorũ etiam in aqua forti, vt vocãt, assumitur. Excusari tamen Plinius potest, quòd lapidis nomen communis apud eum sit: nam & argentum viuum, & metallica multa lapides nominat: quare etiã alumen schistõ, lapidem schiston, appellare potuit. Nõ debuit tamẽ hoc facere propter differentiã illius qui propriè lapis schistus vocatur. Eodem in loco Plinij post verba iam recitata, mox subiicitur. Reliquus cinis (salis scilicet quo cũ vna cremato purgatum est aurum, vel duarũ salis partiũ, schisti verò vnius) seruatus in fictili & ex aqua illitus, lichenas in facie sanat, lomento eum conuenit ablui, fistulas etiam sanat, & quæ vocantur hæmorrhoides. Qnòd si trito spuma adiiciatur, putria vlcera & tetri odoris emẽdat. Ex melle verò decoctũ cum

melan

melanthio,& illitum vmbilico, leuiter ſoluit aluum. Verrucas curari eo Mar. Varro author eſt. Hic in prioribus verbis, cinis ſeruatus & illitꝰ, nemo dubitare poteſt quin de cinere loquatur. ſequētia verò decoctum & illitum, ad aurum ipſum videntur pertinere. Sed meo quidem iudicio legendum fuerit decoctus & illitus, idem nimirum cinis, vt & ſermonis conſequētia & ipſa remediorū ratio poſtulat. Nam & ſalis vſus apud medicos (Dioſcoridem & alios) eſt ad lichenas ſiue impetigines, ad excreſcētias omnes eryſipelata & herpetes: & cū melle toſti ad phagedænas, &c. Puerorum verrucas noſtri ſale & fuligine perfricant. Et alumen apud Plinium putreſcētia vlcera compeſcit, cum adipe: phagedęnas vlcerū ex aceto, aut cum galla pari pondere cremata: cum ſalis duabus partibus (qua proportione etiam ad auri purgationem miſcetur) vitia quæ ſerpūt. Porrò ſpumę nomine Plinius haloſachnem intelligit vt etiam 31.7. In hunc locum nihil obſeruatū inuenio ab Hermolao aut Gelenio. ¶ Cæterum vt alumine aurum purgatur, ſic etiam miſy, teſte ſimiliter Plinio 34.12. & alia ratione cum argento viuo, vide Pliniū 33.6. Vt purge-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tur cum plumbo coquitur, Idem 33.3. Alium eiusdem purgandi modum Cardanus lib.6.de subtilitate describit.

Aurum potabile, Recipe mel & fauos de examine apum nouellarũ: cui miscebis ambram griseam, sperma ceti, agallochum, piper lõgum, caryophyllos, nucẽ moschatã: sandalos & aurũ purũ. Hęc in fimo equino per dies triginta relinquens. Postea destillabis per alembicum in Balneo, deinde materiam relictã con teres (læuigando super lapide nimirũ,) & aquam destillatam denuo ei superinfundes, & iterũ destillabis in cineribus. Hæc aqua aurum soluit. Quòd si aurum potabile induratur, accipies de eo magnitudine pisi, & impones in ouum coctum durum, cui vitellum ademeris, ita soluetur. hoc egro propinabis, corroborat enim per se, Innominatus.

Chymistæ ex auro solido liquorẽ faciunt, qui potus, vt aiunt, corpus lætificat, Geor. Agricola.

Sapientibus placet, quod edere cibos paratos in vasis aureis, vel quorum decoctioni adiunctæ fuerunt laminæ auri: & bibere vinum in quo laminę vel monetę aureæ extinctæ fuerint multoties, bonã habitudinem cordi cõciliat & imprimit

vali

validè. Arnoldus de cõseruanda virtute.

In quinta essen. vini, aurum, argentũ vinum, margaritæ, & lapides pretiosi aliaq; metalla dissolui possunt, ad faciẽdũ aurũ potabile Sed hæc auri resolutio ad chymistas potius quàm medicos pertinet, Phil. Vlstadius capite nono & deinceps: vbi plura de auro potabili legent qui volent.

Vinum in quo lamina auri quadragesies aũt quinquagesies extincta fuerit, apud quosdam loco auri potabilis habetur, Arnoldus de Villa noua.

Idem in libro de vino. Vinum extinctionis auri, (inquit) habet proprietatẽ magnam in multis cõditionibus, fit autem extincta lamina auri in bono vino quatuor aut quinque vicibus, dimittatur clarescere, & diligenter colatum seruetur, habet enim virtutem confortandi cor, & desicat superfluitates omnium aliarum fęcum à sanguine: & substantiam cordis & spiritus sua claritate illuminare potest. sua soliditate confortare: & suo temperamento temperare & pręseruare, sanguinem purgare, & sua grauitate superfluitates ad partes expulsionum inclinare, & iuuentutem conseruare: virtutes partium princi-

palium in ſuis actionibus conſeruat, & tẽperie ſoluit vrinam delegatam, ſanat epilepticos & inſenſatos, & cõfert lepro ſis. Multi hoc tẽpore viri diuites & principes, partes aliquas auri cũ ferculis eorum coqui iubent, alij vtuntur in pánellis cum electuariis, alij in limatura, nam in cõfectione diacameron additur tum auri tum argenti limatura. Sunt qui fruſtum auri in ore tenere & ſaliuam deglu tire ſoleant. Conſtat autem quòd argen tum ore retentum extinguit ſitim: & co ralium confortat ſtomachũ, tum retentum ore tum collo ſuſpenſum, ita quòd pẽdeat verſus ſtomachum, ſic enim eius conturbationẽ prohiberi expertus ſum. Alij cõuertunt aurũ in aquã potabilem, qui modus ſine dubio optimus eſt. Et alij quidẽ aliter eo vtuntur pro diuerſis hominũ conditionibus & tẽperamẽtis. Eſt ſanè aurũ res arcana, perfectiſsima, temperamento æquali & mirabili proportione elemẽtariũ virtutũ compoſita, cui nullũ corpus mixtũ cõparari poteſt. Vulnus cũ eo factum non inflãmatur, in electuariis cõfortat viſum, & ſynceram reddit ſupra omnia ſubſtantiã cordis & principium vitæ. leprã palliat & refrænat. Sed hę virtutes auro vero & naturali

non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

non chymiſtico attribui debent.

Elixir vitæ, quod nuper amicus quidam nobis communicauit per literas his verbis. Huius remedij deſcriptio Roma ad me miſſa eſt, quod an tantum poſsit quantum pollicetur nondum expertus ſum. Extingue aurum ter vel quater in vino, vel ſæpius pro quantitate vini. Deinde deſtillabis in Balneo Ma. quater, & vteris in variis morbis tam calidis quàm frigidis, addendo calida vel frigida remedia, & interdum aliquid bonæ theriacæ prout morbus poſtulauerit.

Spiritũ ſiue quintã eſſentiam auri, quidam ad vitia iecoris ſananda extollunt.

Aquæ aliquot compoſitæ ad oculorum affectus.

AQua mirabilis ad viſum cõſeruandum, & contra maculam oculorũ. Rutæ foliorum, mentæ, roſarum rub. ſaluiæ, capillorum Veneris, (alij mentã & ſaluiam omittunt, & pro iis addũt, fœniculum, verbenã, eufragiã, betonicã, ſiler montanum, & endiuiã,) ſingulorum manipuli ſex. Ponãtur in vino albo per diẽ naturalem, deinde deſtillentur per alembicũ. Quæ primò effluxerit aqua, argẽto

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

comparatur: secunda auro: tertia Balsamo, & hæc in vitro diligentissimè seruari debet. Lullus. Aqua ad omnes curabiles oculorum affectus, ex Aegidio & Lullo, descripta est à nobis superius inter aquas compositas ad varios affectus internos. Aqua composita ad oculos.

Per initium Maij collige chelidoniã, verbenam, rutam, fœniculum: teres singulatim, & de succo singularum vncias ternas accipies: miscebis. addes parum de pampinis (vt Galli vocant, pampes) rosarum, tres vncias sacchari candi, tutiæ optimæ vncias quatuor, & tantundem sanguinis draconis. Omnia trita miscebis & destillabis in alembico vitreo. Liquorẽ qui extillauerit per duos aut tres dies in recipiente clauso relinques, deinde vteris. Efficax est ad oculos male affectos, rubentes, & catarractam siue suffusionem. Aqua vitis vnà cum melle per ignem sublimata, oculorum lippitudines maximè curat, Monachi in Mesuen. Est autem aqua vitis, inquiunt, quę tempore veris cùm putantur vites, ex locis incisis, per aliquot dies clarissima destillat. Hæc aqua etiã non destillata, punctiones & calorem oculorum remouet, & visum ex calida causa impeditum clarificat

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

rificat, ſi in vtroque angulo oculi gutta vna ponatur, Rogerius.

Aqua vel oleum de ſponſa ſolis viſum acuit, & quemuis oculorum affectum intra quinque dies curat, & cæt. vide infra in coſmeticis aquis inter eas quæ ad capillos tingendos faciunt. Aqua pro oculis æſtate, ad præſeruationem viſus, deſcripta à Io. Manardo in epiſtolis 6.4.

Roſarũ partes tres: herbæ fœniculi, rutæ, ana partẽ vnam: incidantur, & ſimul bene commiſceantur, & poſt tres dies deſtilletur aqua, vel cum ſolo vapore aquæ bullientis, vel in Sole, vel ad Balneũ Mariæ vocatum, ita vt in recipiente aquam vaſe pugillus earundem herbarum (melius ſi aridæ fuerint, noſtro iudicio) imponatur, vt ſuper eas ſtillæ cadant & roſtrum ſuperioris vaſis cum inferiore illo ſtudioſe committatur, & circumlinatur vt vapores exire non poſsint.

Aqua ophthalmica quædam ex Rogerio.

REpleto vaſe deſtillatorio foliis agrimoniæ, verbenę, fœniculi, rutæ, memithę, & leuiſtici ĩciſis, ſupaſperge aliquantulũ vini albi & clari, & vaſis lutatis

destilla. Hic liquor tumorem palpebrarũ ex frig. causa reprimit, lippitudinẽ desiccat, lachrymas intercipit. visum clarificat, maculas frangit. Quòd si efficaciorẽ volueris pro maculis frangẽdis, adde folia callitrichi, & morsus gallinæ (anagallidis) cui flores rubẽt. Potest etiam è fœniculo elici aqua ad easdẽ causas. Nã ex radicibus & foliis fœniculi in aqua decoctis liquor collectus in pelui, supra aquã illã adhuc bullientẽ posita, in phiala seruatur, & quotidie mane & vesperi gutta vna in angulo oculi ponitur ad prædictas causas, communi experimento.

Vt maculam frangas, myrrham & aloën trita cum præditis aquis misce: & colati liquoris guttam mane & sero in vtroque angulo oculi pone.

Aqua de floribus spinæ albæ & salicis destillata, punctiones, calores & rubores oculorum remouet, lachrymas de calida causa intercipit, & maculas de eadem causa frangit.

Aqua de foliis (& floribus) euphragiæ lachrymas de frig. causa intercipit, palpebras de eadem causa tumidas extenuat, maculas ex eadem causa frangit, & visum impeditum restituit. (Ego euphragiam nõ calfacere, sed temperatam esse,

vel

vel modicè refrigerare gradu primo; siccare autẽ secundo dixerim.) Aqua egregia, ad visus debilitatem à Gordino descripta. R. Chelidoniæ, fœniculi, rutæ, sileris mon. eufragiæ, verbenæ, rosarum rub. electarũ ana. lib. ſ. caryophyllorum piperis longi ana vnc. duas. Cõcassata in alembico vitreo igne lento destilla, & quotidie impone in oculis.

Alia eiusdem ad fistulas, quibus eam mederi certum est. Vini albi optimi destillati eodem vase, quo aqua vitæ lib. 2. aquæ rorismarini, saluiæ, sing. lib. 5. sacchari lib. 2. Simul denuo destillatis adiicito saluię, florũ rorismarini, sing. vnciã. Macerata diebus octo, colabis, & vteris.

Aqua ad cancrum in quacunque parte corporis. Herba cancri quæ etiam pes columbinus vocatur, flores cotoneorũ, flores cerifolij, frondes aut folia rubi Idęi (quem Galli frambosiam vocant,) & paucæ rosæ albæ, mel, & vinum album, & alumen quod Galli à glacie nominant. Hæc omnia simul destillentur, Andreas Furnerius.

Aqua ex talpa, &c. ad omnem guttam, noli me tãgere, capitis scabiem, guttam rosaceam & lupum: Vide infra inter cosmeticas vbi aquæ ad tingendos capillos

inuentæ recēſentur. In coſmeticis etiam referemus aquas illas qua tubercula & vlcuſcula in facie ſanantur.

De aquis odoris.

AQuę nōnullę ſolius ferè odoris gratia fiunt, vt manibus, faciei & capitis barbæque pilis aſpergantur: item linteis ſudariolis, & veſtimentis, cum aliis tum lectorum, quibus non ſolùm aſperſione, ſed etiam vapore ſuo feruidam odoris ſuauitatem communicent. Roſacea etiam ad ciborum condimenta venit, ſola puto in hoc genere. nam & ad intinctus aſſumitur, & infunditur aſsis carnibus adhuc calidis, &c. Cæterum ex odoratis aquis alię ſimpliciores ſunt, alię ex pluribus compoſitæ. Vtriuſque aquæ virtutum aureas noſtri vocant. adnumerari poſſunt: nam & harum aliæ ſimpliciores ſunt, aliæ compoſitæ. Sed aquę aureæ plerę que omnes etiam intra corpus ſumuntur. & omnes in vino aut aqua ardente herbis aut aromatib. infuſis fiunt. Odoratæ nobis ſimpliciter dictæ aliter vt ex ſubiectis exemplis patebit. Rurſùs odoratæ vel totæ deſtillantur, vel poſt deſtillationem etiam odorata quædam pretioſa ei adduntur.

Quæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Quædam ſine deſtillatione fiunt.

Ireos puluis aquæ calidæ mixtus, odoratam reddit, & barbitonſoribus in vſu eſt. Lauendulæ & multò magis ſpicæ vulgò dictæ flores, tum recentes, tum aridi, in aquam aut vinum, aut aquam ardentem vaſe bene obturato inſolatoque iniiciunt, vt odore ſuo imbuant. Sed recentes & adhuc humidi, vinum ferè in acetum conuertunt. ſicci non item.

Odoratior autem fiet liquor, ſi flores in vaſe vitreo clauſo, in Sole ſiccentur: & poſtea vinum album affundatur. Quòd ſi quis odoratam aquam ex tempore deſideret, vnam aut alteram guttam olei de ſpica aquæ puræ ſatis copioſæ affundat, & ſimul in vitreo vaſe oris anguſti agitet. Hæc omnia quanquam ſine deſtillatione fiunt: eadem tamen ritè deſtillata, præſertim aliis quibuſdam admixtis, ſiue pretioſis, vt moſcho, ambra, ziuetta, caphura, agallocho, ſiue mediocribus, vt aſſa dulci, ſtyrace, & ſtacte, myrrha, aromatibus quibuſuis, præcipuè caryophyllis: aut etiam vilibus, vt roſis, corticibus aut floribus, aut foliis citri, limonis, arantij, foliis lauri, herbis communibus odoratis, roſmarino, amaraco, ozimo, &c. multò ſuauiora fient.

Crocus quidem nimis vehemens est, & caput replet.

Aquæ rosarum cum moscho, cum croco, cum caryophyllis, cum caphura, &c. ex Bulcasi.

CVm moscho. In aquæ rosaceæ libris duabus pones moschi boni cõtriti aureũ, in vẽtre destillationis vitreo. Et destillabis paulatim, & repones in vase vitreo diligenter occluso. Aqua est mirè odorifera, & regibus conueniens, vt panni eorum inde aspergantur.

Cum croco. Croci boni semunciam in libris duab. aquæ rosaceæ infundes per spacium diei, & destillabis. Vtilis est hæc aqua vt misceatur medicamentis: item ad odorem & ornatum.

Cum caryophyllis. Caryophllorum contritorum semunciam in sesqui libra aquæ rosaceæ per horas xxiiij. pones, & destillabis.

Cum caphura. Vnciam caphuræ cum libra aquæ rosaceæ destillabis, & vtêris in medicamentis regum.

Eodem modo fit aqua rosata cum sandalis, & aliis speciebus (aromatibus) quibusuis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

buſuis. Sunt qui deſtillant hæc omnia in aqua ſimplici loco roſaceæ.

¶ Tribulum quaſi trifolium Romæ vocant, herbam odoratiſsimam, quam deſtillant pro ſuffumigiis, & aliis variis odoramentorum laſciuiis faciendis, Monachi in Meſuen.

Aqua odorifera, qua capitis, cordis & ſtomachi vires refocillantur. Florum lauendulæ manipuli quatuor. Roſarum alb. & rub. vtrarumque manipuli duo. Roriſmarini, caryophyllatæ, cyperi recentis, corticum citranguli, ſingu. manipulus. Menthæ, ſaluię, thymi, ſambuchi, foliorum lauri, vel pulegij ſingu. manipulus ſemis. Caryophyllorũ vnciæ quatuor. Galangæ, nucis moſch. calami aromatici, zinziberis, cinnamomi, florum (malim radicis) ireos, ſingul. ſemuncia. Vini albi libræ ſex, (vel q. ſ.) Trita infundantur per octo dies in vitro bene clauſo. poſtea vtere. Egregia eſt ad manum lotionem, ſi parum inde ad copioſam aquam puram miſcueris. Poteris etiam deſtillata vti. & imponere moſchi ſcrupulum, Epiphanius empiricus.

Alia eiuſdem eximia odoris ſuauitate oblectans, zibetti, moſchi vtriuſque drachma. ligetur in linteo ſubtili, & infun-

datur ad Solem per aliquot dies in aquæ rosaceæ libris duabus.

Alia eiusdem, perquàm odorifera.

Ozimi, menthæ, sambuchi, iridis, hyssopi, balsamitę, (sisymbrium interpretor,) satureiæ, saluiæ, melissæ, lauendulæ, rorismarini, singulorum manipulus semis. Caryophyllorum, cinnamomi, nucis moschatæ, singul. vncia. Citrangula poma (à citriorum genere ouata specie, colore luteo) tria aut quatuor. Terantur & infundantur in aqua rosarum triduo. deinde lento igne destillentur. Destillatione peracta addes moschi scrupulum, & insolabis.

Alia eiusdem, excellentissimi odoris.

Aquæ rosarum libræ tres. caryophyllorum, cinnamomi, sandalorum citrinorum, singul. drachmæ sex, florum lauendulæ manipuli duo. Assę dulcis drachmę sex. Vini maluatici, aquæ vitæ, vtriusque vnciæ duæ. Relinque per mensem in infusione ad solem bene clausa in vitro, vel super fornace. Deinde in balneo Mariæ destilla, & adde destillationi mosci drachmam semis. Tum rursus diebus decem in Sole vel super fornace relinque, vtere. Mirum in modum odorata est.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Aqua odoratæ Andreæ Furnerij, in libro eius Gallico de decoratione naturæ humanæ.

AQua mirę ſuauitatis, pro ſuffiendis lectorũ linteis, vnde locus vniuerſus grato odore ſpirat. In paruam phialam vitream immittes octodecim aut viginti grana moſchi, & zibetti, & ambræ parum, deinde aqua roſacea impletam igni appones, & cum incaluerit auferes, & bene obſtructam refrigerari ſines. poſt quam biduo ſic reliqueris, vtêris deinceps. Tam elegans eſt, ac ſi deſtillata fuiſſet. Cum induſium aut lintea ſuffire volueris, pones eam in vaſe ore largo, & ſupra eam bullientem veſtimenta extendes, vt vaporem imbibant. Alius modus aquæ odoratæ quam vocant caſſolettam, id eſt capſulam. In vas paruum ex orichalco funde modicum aquæ roſaceæ moſchatæ, & modicum zibetti, & caryopyllos, agallochum, ſtyracem calamitam, omnia trita ad ignem miſceto: & exhalante inde vapore imbues quæ volueris veſtimenta. Mirabilis eſt odor, quem vt conſerues, vas diligenter claudes: & cùm videbitur, amplius roſaceæ

affun

affundes, vt renouetur.

Alius. In aquæ rosaceæ libras quatuor immittes assæ dulcis crassiuscule tritæ. styracis, & caryophyllorum, camphorę, agallochi singulorum vnciam. Moschi, zibetti, vtriusque grana viginti. Hæc pariter indes in vas vitreum membrana clausum, decem aut duodecim foraminibus modice pertusum & vas ipsum in cacabo aqua pleno per horas quatuor bullire permittes, quasi in balneo Mariæ. Postea refrigeratum colabis per linteum subtile, & in vitreo vase seruabis, in quo moschi grana quindecim iniecta fuerint, quibus cum aqua iam dicta perfusis. (dilutis) vas obstrues, & per quinque dies insolabis. Sic aquam habebis longe odoratissimam.

Aqua odorifera & secreta, cuius pars vna cum decem aquæ purę partibus mixta totã facit suauissimã. Moschi grana viginti plus minus, (prout odor eius magis minusue tibi placuerit,) nucis moschatę, caryophyllorũ, galãgę, spicęnarbi, granorũ paradisi, macis, cinnamomi, singulorum vncia. Omnia trita indãtur in vas vitreum destillationi idoneũ, affusa aquæ rosaceæ sesquilibra aut circiter. Sic per quatuor aut quinque dies relin-

ques poſtea addes ter tantum aquæ roſaceæ, & totum hoc deſtillabis in alembico in cacabo pleno aqua bulliente tanquam in Balneo Mariæ. Aquam inde collectam diligenter occluſam ſeruabis ad eundem vſum, vt ſuperiorem.

Alia excellens. Aquæ florum citri libræ duæ. Aquæ de roſis rubeis libra: de myrtis, ſelibra. Roſarum moſchatarum bona quantitas, & ſimiliter iaſmini (ſcilicet florum,) caryophyllorum ſemuncia. Aſſæ dulcis bene contritæ vnciæ tres. Vernicis vncia. Styracis calamitæ & rubei, vtriuſque ſemũcia. Omnia trita & aquis admixta deſtillabis in alẽbico vitreo cũ capite & recipiẽte diligenter luto ſeptis, ad exiguũ ignem aut in balneo Mariæ, vel in cacabo aquæ bullientis.

Aqua odoratiſsima, qua cum etiã oleũ deſtillatur. Illa quidẽ vel cum cẽtuplo aquę purę, permixta, totã ſua ſuauitate imbuit. hoc verò etiã cũ millecuplo. Myrrhæ electæ, puræ, recentis & pinguis in fruſtula minutatim cõtritæ libra. Succi roſarũ ſelibra. Mixta in alembico deſtillantur in cinerib. vbi primum lẽto igne aquam ſeparabis, aucto deinde oleũ: demum aquã ab oleo ſecernes. Aqua illa faciei nitorem cõciliat. Vulnera efficaci-

ter glutinat tum vetera tum noua. Oleũ verò maximè pretiosum est, & eadẽ quę aqua efficit, sed multò celerius: verbi gratia, horæ spatio, quod aqua diei. Aquæ huius destillatæ vnciæ cẽtenis aquæ puræ admixta, omnes reddit egregié odoratas, olei verò vncia, aquæ puræ etiam centenis libris addita, idem facit.

Aqua rosacea moschata: quæ ad aliàs etiam compositiones requiritur. In vase vitreo quod inferius largũ, supra angustum sit, moschi grana duodecim aut amplius immitte, & sic membrana clausum per quatuor aut quinque dies insolato. Deinde vas aliud simile rosis repletum modicè siccis & tusis, obstrues linteo tenui & raro, vel cilicio. Tum os vasis quod rosas continet, impones in os alterius quo moschus continetur, & diligenter luto obstrues ambitum, & insolabis, ita vt vas rosarum superiore loco sit, alterum inferiore, in fenestra aut alibi vbi calor Solis vehemens sit. Poteris etiam rosas modicè siccas & contusas optima aqua rosarum aspergere, & ita in destillatorium immittere, &c. Hac aqua longè suauissima tum per se vteris cum volueris, tum aliis compositionibus eam admiscebis.

Aquæ

Aquæ destillatæ Cosmeticæ, hoc est ad ornatum pertinentes.

AQuæ destillatæ cosmeticæ in aliquot differentias distrahũtur. Aliæ enim faciei conueniunt, vt colorem eius reddant, album, roseum, nitidum, rugas amoueant, à Sole præseruent: aut vt maculas & scabritiem in ea aboleant. Aliæ ad capillos & colorem in eis mutandum pertinent. Aliæ dentes dealbant.

Non debet autem omnis cosmeticorũ vsus inhonestus, & homine probè instituto indignus videri. Nã Galenus quoq; clarissimus medicorum cosmetica medicamenta non pauca præscribit in opere de compositione sec. locos:& sæpe vtilẽ & honestũ eorum vsum esse docet. Nam maritorum quorundam improbitas paruis & leuibus cõiugum vitiis, ab amore earum ad pellices & meretrices auertitur:& vitia quædam huiusmodi sunt, vt hominem ingenuum cum iis in publico apparere pudeat: nonnulla etiam molestiam inferunt, dolórémue aut pruritum, vt tubercula quædam in facie, &c.

Nos quidem hæc non mulieribus aut

aliis hominibus, ſed medicis tantum ſcri bimus, quos viros bonos, & prudentes eſ ſe conuenit: vt cum aliàs honeſtis iſtis re mediis vtantur, tum imprimis cum huiuſmodi à Regum & principum nobiliúmque matronis ſpectatæ probitatis requiruntur. Plura de iſtis, & quid coſme tica ars, qua honeſtus ornatus quęritur, à commotrica & fucatoria differat, leges apud Galenum de compoſ. medic. ſec. locos libri. 1. capi. 2.

Aquas coſmeticas ſimplices hic non referemus, vt ſunt aqua florum fabarum, fragorum, roris, lactis caprini. Vide ſupra de aqua fragorum, & de eadem ac cęteris apud Brunſuicenſem aut Ryffium. Habet & aqua vitæ vim coſmeticam vt ſuo loco recitauimus.

Aquæ deſtillatæ de foliis perſici & ſalicis, æquo pondere mixtæ humectata inde tubercula in facie rubicunda, Galli vocant [rubiz,] perſanant.

Vinum aromaticũ ad ornatum mulierũ, quæ cutim albã ſubtilẽ, purã & coloratiorẽ reddit. Zinziber & cinnamomũ pone in vino, & deſtilla ad modum aquæ roſaceæ. Valet etiam contra omnes frigidas complexiones, & maxime contra paralyſin, Arnoldus in libro de vino.

Coſm

Coſmeticam aquam,qua cum mulieres cutē craſſam,nigram & ſquamoſam emendant,ex argēto viuo cocto in ouo crudo,&c.habes apud Nicol.Maſſam de morbo Catholico lib.6 capi.2.

Aqua ad faciei candorem.Spumæ argenti lib.ſ.Tritam cerne,& in aceti albi lib.2.decoqueat tertiæ partis conſumptionē,rudè agitando,decoctam deſtillato. Tandem addito caphuræ ſemunciam aphronitri,olei de tartaro,aluminis ſciſsilis,ſing.vnciam.Colato per pannum craſsiorem , faciem & collū illine, Epiphanius Empiricus.

Alia eiuſdem ad faciei nitorem.R.radicum lilij,arij,dracunculi, ſingularum recētium ſelibram.Aquæ florū fabarum ſeſquilibrā. Aquæ roſaceæ vncias octo. deſtilla,adiice moſcho carij , cinnamomi,vtriuſque drachmasduas.Faciem bis die abluito.

Aqua ad eundem vſum elegans,eiuſdem.R.Florum fabarum , amygdalarū amararū,perſici foliorum,ſingu.vncias tres:lactis caprimi,quātū aliorū omniū deſtillatis,adde 6.vel 8.ouorum elixorū albumina,quę miſceri agitariq; cū aqua deſtillata oportet : mox iterū deſtillato atq; caphurę drachmas duas admiſceto,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Aqua Gallicana, ad lentigines, omnẽ ſcabritiem & maculas faciei. Tartari ad albedinẽ vſque cremati libra. Maſtichæ, tragacãthæ, vtriuſq; ſemuncia. Camphoræ drachmæ ſex. Albumina ouorũ quatuor. Trita mixtaq́; in aqua roſacea deſtillentur. Remediantur cum admiratione, Epiphanius Empiricus.

Aqua cõciliãs faciei roſeum & formoſum colorẽ. R. pintã aquę vitę ter deſtillatæ, praſiiij vnciã: caryophyllos numero decem & totidem grana paradiſi. cubebas quinque numero. Omnia trita & cribrata cum aqua vitę perparũ feruefacies in vaſe diligẽter operculato, ne quid vllo modo expiret. Deinde refrigeratam hanc mixturã deſtillabis per alẽbicũ vitreũ omnino lẽto igne, & habebis aquã bonã & clarã. Cùm vti volueris, ſpongia inde madida faciẽ vel cutẽ alicuius tinge. Facit eñ ſine dubio colorẽ roſeũ, candidum formoſum. Et durat iſta tinctura longo tẽpore: nẽpe per duos vel tres annos. Quòd ſi aqua vitæ defuerit, accipe vinum rubeũ de Rupella quod reperiri põt optimũ, mẽſura ſemiloti: maior eñ vini mẽſura eſſe debet quàm aquæ vitæ. Sed aqua vitæ multò melior eſt ad hanc aquã parandã Hæc aqua cutẽ hominis

ſubtiliter

ſubtiliter & mirabiliter ornat, Ex codice manu ſcripto ſine authore.

Huic ſimilem mox ponemus ex Gordonio.

Alia rugas maculas faciei tollẽs, & cutim clarificans ex albuminibus ouorum deſtillatis. Vide ſupra inter aquas ſimplices in Balneo Mariæ deſtillatas.

Aqua mirabilis quæ delet napas (tubercula ſeu puſtulas papuláſue, aliqui napas vocant. Itali puto) Lupinas, glandulas, ſcrophulas, porros, id eſt verrucas, & omnia naſcentia mala vbiuis in corpore tollit. Olei laurini libræ duæ, thuris albi, maſtiches electæ, gummi Arabici, terebinthinæ claræ, ſingulorum drachmæ tres. Tritis terendis miſce omnia & deſtilla per alembicũ. Et in aqua iſta ſic deſtillata infunde ſelibram cineris terræ, & iterum deſtilla: & ſerua aquam tanquam theſaurum, Innominatus. Videtur autem hic liquor oleum potius quàm aqua futurus: & niſi cinis adderetur, recte deſtillatis balſamis adſcribi poſſet.

Aqua coſmetica faciem dealbans, & calculum comminuens, deſcripta eſt nobis ſupra circa finẽ tituli vbi de viribus liquorum deſtillatorum in genere egimus

mus. Vide etiam Rogerium tractatu 4. capit. 5.

Cosmeticas quasdam ad faciem reperies etiam mox in sequentibus ad capillos inscriptis. Sunt inter balsama quoq; inferius quæ ad ornatum faciant.

Aquæ destillatæ aliquot ad faciei ornatum ex Andreæ Furnerij libro Gallico de decoratione naturæ humanæ.

AQua ad nitorē & albedinē faciei. Florū rosarū albarum, nymphææ, sambuchi, liliorū adēptis crocis, fabarū, singulorum istorum florū libra. Aquæ fragorum selibra. Medulæ panis albi quantum videbitur. Albumina ouorum duodecim. Thuris albi vncię duæ: in his omnibus per noctem infundatur cerussa trita. Destillentur omnia in alembico vitreo aqua extracta. Soli exponatur. Ea abluatur facies manè & vesperi, ita ne abstergatur.

Alia, vt facies & reliquę corporis partes pulchrā & iuuenilē speciē retineāt. Aquæ vitæ vnciæ duæ. Aquæ de floribus fabarum, rosaceæ, vtriusque vnciæ quatuor. Nymphęæ vncię sex. Mixtis omnibus adiice tragacāthæ albissimæ drachmam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

mam, per ſex dies inſolatam hãc aquam colabis linteo puro. Vſus eius eſt manè, ita vt non abſtergatur.

Alia ad ſplendorẽ & formam faciei. Aqua de albuminibus ouorum recentiũ per ſpongiam facta cum æquali mẽſura ſucci limonũ, deſtilletur vt roſacea: Huic aquæ poſtea addes lixiuij communis cir citer duas vncias: & limonem integrum contuſum (decorticatum potius) immit- tes, poſt octo dies exprimes ab eo ſuccũ. & miſcebis cum aqua. Facies prius ablu- ta aqua pura, & abſterſa, hac aqua deſtil lata lauetur. Nitorem elegantẽ cõciliat, cutim conſeruat, & omnino optima eſt.

Alia qua vtebatur Iſabella ex Arrago nia duciſſa Mediolani. Florẽ farinæ fru- menti ſubigito cum ſextario lactis capri ni, inde panem in furno leniter coquito, & extrahito antequam nimiũ coctus ſit. Huius panis medullam per minuta fru- ſtula diuiſam aut friatam, & in alio recẽ ti lacte caprino infuſam per ſex horas re linquito. Admiſcebis aquã è duodecim albuminibus ouorũ cum ſpongia factã, calcis de putaminibus ouorum vnciam. camphoræ, aluminis ſaccharini, corallij albi, ſingulorũ drachmas duas. Omnia hæc trita cum liquidis incorporentur, &

in alembico vitreo destillentur. Aqua inde proueniet optima,& vtilissima ad tollendum omnes molestias in facie nascentes. Decorem faciei quàm fieri potest summum conciliat.

Alia formam faciei concilians. Folia rorismarini,& tartarum album cum vino albo miscebis, & aqua inde extracta per alembicum vtêre vt præcedentibus ad eundem effectum.

Alia ad idem. Flores fabarum in bono vino albo per vnum aut alterum diem insolabis in lagena vitrea, deinde lento igne destillabis. Vsus eius est mané & sero vt ea abluatur facies, sed eadem semper prius lauetur decocto cerussæ. Et breui tempore videbis effectum.

Alia quæ omnes maculas tollit. Crystallij & corallij partes æquales pone in vase vitreo cum aqua limonum digitum transuersum superante, hoc vas obstructum in loco aliquo frigido vt in cella vinaria, in terram impones,(addendum erat per quot dies.) Deinde limaces abiectis testis aqua modicè salsa toties lauabis, donec omnis eorum viscositas abierit. Tum destillabis & seruabis aquam. Deinde ex rapis etiam minutat

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

nutatim concisis aquam elicies in alembico. Vsus tempore, accipe primæ aquæ cochlear vnum, secundæ quatuor, & tertię quatuor, misce & ablue faciem, quæ tamen prius abluta sit aqua pura & abstersa.

Alia ad idem mirabilis. Accipe limaces sine testis suis, & laua vt supra dictũ est. deinde salis (aliàs salis gemmæ) contriti vnciam in vase vitreo sparges, & limaces superimpones tum rursus salem alterum sperges, & limaces superimpones, idque alternis facere perges donec tertia pars vasis impleatur. Tunc affundes succi limonum tantùm, vt supra salem & limaces duobus digitis excedat, & destillabis. Aqua ista vtêris vt suprà scriptum est. Quòd si destillandi commoditas non fuerit, simul omnia mixta insolabis vase clauso, donec vnguenti formam recipiant, eóque vtêris vesperi. vt aliis supra scriptis vnguentis, (facie prius abluta, abstersáque,) & postridie manè ablues faciem cum aqua de floribus fabarum. Hoc etiã in Antidotario Gordonij legimus.

Alia non destillata. Duodecim limones, singulos in quatuor partes diuisos, in bono vino albo pone. Hoc li-

quore vtèris ſicut aquis prædictis. Feliciter ſuccedet.

Poſt hæc ſequitur eiuſdem effectus aqua deſtillata ex ciconia tenera, quam ſupra deſcripſi inter Aquas medicinales ſimplices.

Alius modus optimus & ſecretus. Oua ſex recentia, vini Maluatici ſelibra, pipio nondum totus plumis veſtitus, caſeus à preſſura recés cui nihil adēptū ſit butyri, arātia poma 8. olei de tartaro vncię 3. ceruſſæ vncia. Terētur quę teri poſſunt, & miſceātur oīa, vt deſtillent igne lento. Aquæ vſus eſt vt præcedentium. Cutem reddit elegantem, ſubtilem, teneram, quàm fieri poteſt maximè.

Lotio ſiue aqua regia quæ tollit omnes maculas. In aquam terebinthinę claræ, quanta de libris duabus extrahitur, impone maſtiches ſemunciā, thuris albi vncias tres, tragacanthæ ſemunciam. Trita commiſce cū aqua, & deſtilla, aquam ſeruabis. Deinde axungiam porci maſculi nō ſalitam liquato, & per linteū duplex colato. Deinde accipito, zinziberis albi, caryophyllorum, cinnamomi, euphorbij, ſpicæ nardi, camphoræ, ſingulorum vncias duas, nuces moſchatas tres. Trita hæc omnia cum

axungia

axungia colata, vt dixi, miſceto. his adde vncias duas argenti viui ſępius abluti cum ſale & aceto & per corium traiecti, & cum hoc incorpora ſcoriam (la feuille ou de la laueure, vt Gallicè ſcribitur) argēti fini (de couppelles.) Omnia ſimul mixta deſtillato, aquam ſeruato. Poſtea accipe aquæ de terebinthina prædictæ vncias ſex, & poſterioris aquæ de axungia duplũ miſce: & cum vti volueris, abluito faciem prius cum decocto ceruſſæ & abſtergito. Tum de aqua iſta cõmixta circiter ſex guttas in volã manus effunde, & vbi volueris illine, & locũ illitum linteo intege donec ſiccetur. Effectus ſequetur mirabilis.

Alia de limacibus. Limaces albæ triginta. Lactis caprarum libræ duæ, Adipis porci vel hœdi recentis vnciæ tres. Camphoræ tritę drachma, deſtillentur in alembico vitreo.

Alia. De medulla panis frumenti albiſſimi ſex vncias infunde & laua in libris duabus lactis. Miſce diligenter, & deſtilla, vt ſupra, & laua.

Probatur etiam aqua deſtillationis albuminum ouorum.

Alia candorem faciei inducens. Myrrhæ vnciæ duæ: thuris albi, maſtiches

vtriusque semuncia, zinziberis albi drachmæ tres, cinnamomi electi argẽti sublimati, vtriusque drachmæ duæ. Camphoræ drachma. albuminis ouorum libra aut sequi. Omnia diligenter mixta ponãtur in ventre gallinę iuuenis & bene habitæ, exenteratæ. Quòd si voles, gallinã simpliciter adiicito, sed pelle detracta minutatim diuisam: addãtur etiã lactis asinini, aut caprini sextarij circiter tres. Destilla in alembico vitreo.

Vt facies eleganter splẽdeat. Oua recentissima triginta macerato in aceto quàm acerrimo per tres dies & noctes: deinde cum acicula pertundito, vt quicquid humoris continent effluat. Hæc in rosario destillabis vt facies eo abluatur.

Aqua faciẽ clarificans. Radicẽ serpentariæ purgatã & concisam in tenues rotulas per dies nouem macerabis in vino albo ita vt quotidie vini recentis selibra aut amplius affundatur, deinde accipe omenta (toyllettes Galicè) hædina mense Maio seruata numero sex: oryzę contritæ & coctæ in trib. libris aquæ solani nigri, & libram de farina oryzæ, aquæ prunorum syluestriũ selibram, fabarum contritarum sine corticibus quę in aqua iam dicta bulliãt. His adiicies duodecim

poma

poma putrida, & oua decem. radicum iridis communis aut iridis Florẽtinę mani. duos mellis librã amygdalarũ amarorũ ſelibram, gummi Arabici, ſarcocollæ, tragacãthæ, boracis, cãphoræ, ſingulorũ drachmas duas: lactis ouilli, libras ſex. terebinthinę Venetę vncias duas. aquæ de floribus nymphææ libras duas. Hæc pariter in alembico deſtillentur igne lento. Aqua deſtillata Soli expoſita ſæpiuſcule moueatur.

Alia quæ maculas cutis delet & dealbat. Boracis vncia. camphoræ drachma ſemis. aluminis communis drachmę tres. gummi Arabici, & tragacantæ, vtriuſque ſemuncia. ſarcocollæ, aſſæ dulcis vtriuſque drachmę duæ, ceruſſæ vnciæ quatuor. Omnia hæc tere, miſce & infunde in aquæ ſerpentariæ aut(&)de floribus lilij vtriuſque ſelibram, vnà cũ aquis de floribus geneſtę, de ſolanco, de nymphæa, ſingularum vnciis quatuor. Mixta deſtillabis in alembico vitreo.

Vt facies clara & iuuenilis fiat, adeò vt vix maiorẽ quindecim annis ætatẽ præ ſe ferat. Oua gallinæ recentia ſine corticibus duodena. cinnamomi vncia. lactis aſinini libr. Aqua inde per alembicum detracta ablue faciem.

Coſmeti

Cosmetica quædam ex Antidotario Gordonij.

R. Radicum lilij, rad. dracunculi, ari, cicerum excorticatorum, orizæ amyli, cerusæ lotæ, saponis Gallici, ana, vnc. duas. Ponantur in olla noua cooperta, decoquantur in furno, & cõterantur. Tum R. tragacanthæ, gũmi Arabi. ana vnciam. infundantur in aqua de floribus fabarum. Deinde porcellanas tempera in aqua limonũ, donec possint malaxari. adde boracis semunciam. Hæc omnia cũ valde exigua axungia porci, misceantur cum aqua fabarum. Hinc facto quasi vnguento illine totam faciem mane & vesperi, & ablue cum aqua tepida colaturæ furfuris. Hoc medicamẽ abstergit, purgat, dealbat: deniq; faciẽ reddit summè & mirificè venustam, planam, æqualem, gratiosam.

Aliud. Limones scissi in tres vel plures partes, decoquãtur in vino albo, quo cum facies abluatur.

Aliud ad rubificandũ poma maxillarum, (cui supra quoque similẽ descripsimus.) R. Aluminis, brasilij, granorũ ex quibus fit persicum rubeũ, terantur cum aqua vini destillata. Inde plurimum illi-

nat

natur locus quem libuerit rubificare. Quòd ſi adderetur per exiguũ aquæ ſalis Ammoniaci deſtillati, color foret firmior ac diuturnior. Caueatur tamẽ iſta aqua Ammoniaci: quia omne corpꝰ corrodit, & ſi vti libuerit minima quãtitate adiiciatur, ne corrũpat medicamentum.

Qui plures liquores, deſtillatos præſertim, ad faciei puritatẽ & nitorẽ requirit, legat Rogeriũ tractatu 4. cap. 5. vbi is deſcribit aquam fabarum, & limonũ, quarum vſus ſit vel per ſe, vel cum compoſitione quadã, &c. item aquam cum bryonia & dracunculo compoſitam, & ſimplices, ex fragaria, ex haſta regia, ex herba muſcata, ex floribus nigellę, &c.

Aqua ad tingendos capillos & alios pilos.

SPonſam Solis tritam (aliàs, Solſoſij ſemina trita) pone in lacte mulieris nutriẽtis puerũ maſculũ, decẽ (aliàs quadraginta) diebus, deinde fac oleum. Hoc oleum decoctum cũ auro foliato leniter bulliendo per diẽ vnũ, mirabile eſt: nã ſi quis cum eo lauerit crines, auro ſimiles euadent. Eadẽ ſi facies illinatur & fricetur, plana & clara erit, vt angelica videri poſsit, continuando per quinque dies.

Quin

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Quin & visum clarificat,& quemuis oculorũ affectũ intra decem (aliàs à quatuor)dies curat: nec nõ omnes dentium dolores intra triduum: & si gingiuæ cũ ea bene fricentur vermes cadunt & moriuntur, Aegidius, inter cuius aquas hæc numero quarta est. Si quis biberit de hac medicina nouẽ diebus, curatur à paralysi de quacunq; causa proueniente, etiam si durauerit per quatuor annos, Lullus in lib. de aquis. Videtur autẽ hic liquor nõ destillatione, sed expressione tantum fieri, vt dicam inter Olea ex seminibus.

Aqua ex lardo destillata, vt capilli lõgi & flaui ac splendidi fiant, & facies elegantior. Lardi quantum volueris radendo quàm minutissimé conscindes, deinde in pila marmorea contũdes vt pastam subactá referat. Hac in alẽbico destillata liquorẽ albũ colliges, quo pilos & faciem inunges. Pulchritudinem enim eis & splendorẽ conciliat, Andr. Furnerius.

Aqua ex melle destillata pilos venustos & prolixos reddit. Vide infra vbi dicemus de quintis essentiis simplicibus: & inter aquas quę destillãtur in rosariis,

Aqua dealbans, &c. ex talpa, sexta inter Aegidij aquas. Talpam in puluerem redige cum sulphure, & affuso chelido-

niæ

niæ ſucco relinque per aliquos dies, poſtea deſtilla. Hac aqua lauabis locum cuiuſuis beſtiæ, & dealbabitur. Eidem ſi admiſceas aquam, aliâs omittitur vox, aquam aloën & ceram, inungendo locũ affectũ curabis omnem guttam: & quod vocant noli me tangere, ſi emplaſtrũ inde factum imponas. Iuncta ſimiliter ſcabiem capitis emendat, & curat guttã roſaceam emplaſtri modo impoſita. Cęterum cũ lapide calaminari & aloë mixta, curat lupũ perfectè, emplaſtro inde impoſito bis in die, ſi etiam ſuperfluitates eadẽ mixtura lauentur. Nullo modo autem intra corpus ſumi debet.

Aqua tingens viridi colore. Cuperoſæ, id eſt vitrioli libra. Smerilli ſelibra. Deſtilla & vnge, Epiphanius Empiricus. Capparorum aqua deſtillata virides verè pilos & capilos efficit, Cardanus.

Aqua ad dentium purgationem bene faciens.

R. Salis Ammoniaci, ſalis gemmæ, ſingu. vncias tres. aluminis ſaccharini ſeſcunciam. deſtilla, aut in lib. duabus aquę macerentur octo dies colétúrque, dẽtibus lauãdo affrica, Epiphanius Empiricus. Alias duas ſimiles ad eun-

dem

dem vſum reperies infra poſt Aquæ fortis deſcriptionem.

Per deſcenſum quomodo deſtillentur aquæ ex herbis, floribus & radicibus.

Modus deſtillādi per deſcenſum aquas odoratas & efficaces ex floribus & herbis.

ACcipe vas figulinū, ſuper quod linteum lineum rarum extende, & ſuper ipſum roſas, (nam ſic roſacea fragrās mirum in modum euadit,) aut vacinia floréſue alios aut herbas ſparge. Inde habeas patellam quæ vas integat, & ſuper fundum ignem pone. Sic deſtillatur odoratiſsima nō ſolum, ſed etiam efficaciſsima aqua. Roſacea in Sole concluſa poni ſolet, vt fumi odore priuetur, cùm tamen odorem roſæ retineat. Cardanus.

Roſæ recentes linteolo ſuper peluim tenſo impoſitæ, ſi vas carbonibus igni-

tis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tis plenum acceperint, deſtillant aqua multa & odora in eam peluim. Eodem modo flores reliqui. Syluius. Mihi quidem hoc deſtillationis genus pro iis omnibus quæ frigida ſunt & refrigerare debent, commodum videtur, præcipuè ſi odore careant, vt pleraque omnia adſtringentia: & magis etiam quæ frigida & humida ſunt Quinetiam multam aquam & breuiori tempore, minoríque ſumptu ſic habebimus, nec periculum eſt quòd euaporent. Sed danda opera ne vas impoſitum nimis ferueat: & ne diutius quàm par eſt relinquatur, ne aqua aduſtionem recipiat.

Si duæ matulæ ſibi applicentur, & ſuperior roſis impleatur & inſoletur (interpoſito linteo) deſtillat aqua odoratiſſima in ſubiectam, Syluius. Aqua roſarum moſchata quomodo in Sole fiat per deſcenſum, præſcripſimus, ſupra in capite de aquis odoratis. Palpebras inuerſas emendat violarum florum luteorum humor, qui per ſe in vitream ampullam deſtillat. Vas impletur floribus qui diebus pluribus ſole continuo macerantur: vnde liquor quidam colligitur in fundo, is oculis ſalutariter imponitur, Alexander Benedictus.

R. Turiones fœniculi, antequam floreant, ſucci plenos cũ foliis. hos in phialam vitream imponito, non omninò tamen replebis: & os eius inuerſæ in alterã phialam ſubiectam immittito, ac oblinito ferméto, ne ſpiritus exhalare poſsint.

Pones autem phialas in foramine alicubi in pariete, ſolem meridianum ferui diſsimum verſus. Sic intra ſex aut circiter horas aquam habebis vtiliſsimam ad lippitudinem & viſum acuendum: cuius vtilitatem amicus in ſeipſo expertus, qui aquam quoque ipſe parauerat, nobis indicauit. Squillæ recentes detracto cortice exteriore, cultro inciſæ vaſi infernè foraminulento, & ſupra operculato luto&que munito imponuntur. Huius ollæ fundus immittitur in alteram ollam ſubiectam in ſcrobæ terræ, & luto commiſſura circundatur. Tum ignis excitatur circa ſuperiorem ollam per noctem vnã (horas decem aut amplius.) Sic aqua defluit in ollã inferiorem, quæ cum farina vel pane miſta, guſtata mures cito necat: citius ſi lithargyri paucum miſcueris, Bulcaſis li. 2. & ex eo Syluius. Eſt quãdo per deſcenſum fiunt aquæ & olea quædam, quomodo ex reſinoſis arboribus vrendis pix, Syluius. Sed de oleis quæ per

deſcen-

descensum fiunt, infra dicemus. Quædam medio ferè inter ascensum & descensum modo fiunt, vt oleum vitrioli cucurbita in latus posita transuersa.

Destillatio in cineribus, vel arenis, aut scoria trita, &c.

IN cineribus destillantur tum aquæ, tum olea. Aquę, mitissimo calore, quē manu tum cineres, tum ipsa destillatoria vasa tangendo discernes. Et forte nihil interest in Balneo Mariæ aut cineribus quasuis aquas destilles, si ignis modum obserues. Nam in Balneo Mariæ aquam cui destillatoriū vas imponitur feruere licet: cineres feruere aut calere nimis nō licet: nempe cū herbæ, radices flores, aut liquores aliqui ad deriuandam ex eis aquam destillantur. Eò quidem suauiora, & empyreumatis minus olentia fieri creduntur in cineribus destillata huiusmodi, quò lenius lentiusque res perficitur, ita vt capitellum non caleat, & aliquando inter vnam & alteram guttam delabentem, circiter quinquaginta vnitates ab accelerante numerari possint. Olea verò maiori igni & calore vehementiore indigent: nempe sic ciore, itaque licet in cineribus rectè fieri

posſit, quicquid in aqua fit, non conuertitur tamẽ: nam olea in cinerib. fieri posſunt, in aqua bulliente nequeunt. Sed hęc res clarior fiet infrà vbi de quinta eſſent. docebimus. Facilis autem & in promptu eſt per cineres deſtillatio, ſi vas figlinum aut æneum mediocre, ſatis profundum, & cucurbitę ſeu corporis deſtillatorij capax cinere tenui & cribrato aut arena tenuiſsima, euſque repleatur, vt quæ in vaſe eſt materia deſtillanda, tota infra cineres habeatur neque emineat. Hoc vas cineribus plenum ſupra quinque aut ſex ferreos cylindros aut bacillos pones: qui trãſuerſi de latere ad latus impoſiti ſint, tribus nempe lateribus foco impoſitis, eorum duo latera occupabũt, poſteriori, ſi res ad parietem fiat, non eſt opus. Anterior pars huius ceu quadratę conſtructionis aperta relinquetur, vt ignis illic fieri & ſubiici poſsit. Longitudinem laterum ſingulorum pedalem eſſe ſatis eſt: altitudinem digitorum ſex, aut circiter.

Hæc omnia circunquaque luto (admiſtis fruſtulis teſtaceis) obfirmabimus, vt calor melius contineatur, duobus ſpiraculis relictis in angulis. Sed modus hic prorſum extemporaneus eſt, & pro vno duntaxat vaſe idoneus. Ego operoſiorem

fiorem aliquando fornacem conſtruxi huiuſmodi. In angulo domus baſin cum lateribus & calce erexi, ad altitudinem ſeſquipedis. Super baſi fornacem rotundam cū hoſtio vno anguſto, longo latoq; inſtar parui lateris, (ita vt manus inſeri poſsit,) qui cum claudere libet fornacē opponitur. Spiracula ſeu ventilia erant tria. Altitudo fornacis ad digitos circiter decem. Supra hanc fornacē eiuſdē circunferētiæ lamina ferrea impoſita erat, diametri ad duos pedes aut amplius circa hanc vndique margo erigebatur ex crudis lateribus (nam pro fornace lateres coctos accepi) in orbem, altitudine ad duos palmos: Rotundum hoc ſupra laminas ſpatium cineribus replebatur. In cineres per circuitū circiter quinque vitrea deſtillatoria indebantur, vt eodem tempore, & eodem igne plures ſimul aquæ, aut olea deſtillarentur. Vndique autem fornax munita erat luto ſubacto cum aqua valde ſalſa, cui pars aliqua fimi equini miſta erat. Eſt ſanè hoc genus fornacis valde idoneum, quòd exiguo igne indigeat, qui & ipſe in tali forma diutiſſimè durat: vt mane & veſperi ſemel curaſſe ignem ferè ſufficiat. Debet autem is ex carbonibus tantum fieri, qui per bacil

lum ferreum, tantùm vt commodè per ostiolum inseratur, in fornacem omittuntur. bacilli huius margines vtrinque modicè eleuãtur, vt carbones cõmodius cõtineantur. Opus est etiã bacillo ferreo oblongo (pro modo fornacis) in fine curuato secundum angulũ rectũ, & ibidem in fine aliquãtulũ dilatato, per quem moueantur & digerantur qui intus sunt carbones & de bacillo detrudantur. Sed hæc experientia melius cognoscuntur. In his fornacibus, & quomodocunq; in cineribus, tũ alia aquarũ oleorũq;, vt dixi, genera rectè parãtur, & pcipuè quæ sicca in vino infusa & aliquãdo vase optimè clauso macerata fuerint, eundem prorsus odorem saporemq; redditura: vt absynthium, sicut supra docui, gentiana, baccę iuniperi, & aromata ex quibus destillatas aquas aureas denominant nostrates, &c. tum aquæ vitæ destillatio aliquoties repetitur: in aqua hoc animaduerti, meliorẽ semper & puriorẽ partẽ primã fluere & quicquid phlegmatis est, (vel aquæ mortuæ, vt quidã vocant quòd inutilis, noxia, & fere fœtida sit,) postremum sequi, quod in capitello vitreo pulchrè dignoscitur. nã dum essentia purior, ignea scilicet & aërea fluit, nullum in capite signum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

gnum apparet: vbi verò iam phlegma cōmeat, aquæ ſtriatim fluentis veſtigia manifeſtò apparent, quæ vt primum videri cœperint, remouendum eſt vas recipiēs, & quicquid in cucurbita ſeu ventre reliquum fuerit, tanquam inutile effundendum: & altera deſtillatio inchoanda, idq́; repetendum, donec nullū amplius phlegma ſe probat, quod quarta plerunque aut quinta deſtillatione contingit. Poſtquam non amplius deſtillatione ſed circulatione opus eſt, vt liquor rectificetur, vt illi loquuntur, & in cœlum aut quintā eſſentiā vertatur. Deſtillata vapore aquę calentis vires & qualitates plantarū integrius retinēt: ſed quia excremētoſa ſunt, parum diu ſeruari poſſunt. Diutius quæ cinerū aut ſchoriæ puluerataæ calore deſtillātur in vaſis lapideis aut vitreis, quātumlibet multis, ſuper lōgam aut rotundam fornacem tegulis intectam, quæ ſuſtineant arenas altas plumbo alto circundatas. Sed vaſa hæc paulatim calfacienda & refrigeranda ſunt priuſquam aëri frigido aperiantur: aliqui mox rumpuntur, Syluius.

Vllladius deſtillationem quandam in cineribus fieri iubet igne tā lēto, vt poſſis numerare vnū duo tria p ſingula gut-

tarum interualla.

Fructus quilibet bene maturos, concisos & contritos destillabis in arena igne lento, Vlstadius.

Extemporaneus quidam modus.

COnficitur & repente aqua, dum calefacto aut feruente succo, cyathus superponitur vitreus, in quo fumus transit in guttas. guttæ inde collectæ in aquam coguntur. Sic acetum in aquam facilè vertitur. Vtilis hæc ad oculorum maculas & suffusiones detergendas, maximè si albo aceto ruta incoquatur, Cardanus.

Resinam larignã aliqui in vase ligneo ponunt cuius fundus ad perspicuam, & quàm fieri potest summam tenuitatem à tornatore redactus sit: sic in loco calido purior & tenuior pars destillat.

De rosariis, id est instrumentis, quibus ex rosis & aliis medicamentis liquor stillatitius elicitur, igne subiecto plerunque immediatè, ex carbonibus aut segmentis lignorum.

Ignis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

IGnis in deſtillatione magis aduſtionis odorem communicat aquæ deſtillandę quàm carbones aut aqua, quod vt caueas arenam imponito patellæ in communibus roſariis: aut potius fac vt arena inter ignem & patellam ſit, necnon circa patellam, eamq; vitreatã ſi terrea eſt, nam & ex ære ſit. Patellę & alembici cõmiſſurã luto munies, faſcia ſcilicet lintea luto inducta & aptè circũpoſita, necnon vas recipiens cum naſo alembici, Brunſuicenſis. Hodie quidam roſarias iſtas capellas ex ære faciũt, & ſuprà arenam ponunt herbas deſtillandas: & in circuitu patellæ (& infra ipſam quoque, ni fallor) ſpatium vacuum aqua replent, canali vbi infundantur ad id facto. Ignem autem vel ex carbonibus ſubiiciunt, vel ex lignorum ſegmẽtis breuiſsimis, quòd ignis flamma propter ambientem aquã minus poſſe nocere videatur. Sed procul dubio hæc omnia in vitreis vaſis multò fœlicius deſtillabuntur, ſiue in Balneo Mariæ ſiue in cineribus. Acetum deſtillatione candidum redditur, cùm ad alios chymiſtarum & medicorum vſus, tum vt ſyrupo acetoſo miſceatur, de quo Bulcaſis verba adſcribam. Conſtrue atanor ſimile illi in quo deſtillatus aqua

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

rosacea. & semper pone vas destillatoriũ ex vitro vel ex terra vitreata: & imple tres partes ex aceto bono, vt quarta pars vasis superius sit vacua, ne cum ebulierit acetum effundatur. Deinde operi vas cũ vase aliquo superius, sicut nouisti, haben te nasum, vt fit in aqua rosacea: & fac ignem leuem nõ fortem: nam si esset for tis, non fieret acetum adeo album. Opor tet autẽ acetũ quod destillatur, esse ex vi- no albo, & accerrimũ. Sic albũ & purum colliges liquorem, & repones. Eodẽ mo- do destillari potest vinũ, Hæc Bulcasis. Ego in vitreis vasis in cinerib. aliquando destillaui, quod aliquot hactenus annis seruo odore saporeq; aceto nõ destillato simile, colore tñ & substãtia differẽs qui bus aquã purã refert. Videtur autem Bul casis sentire destillandũ esse acetum cum igne sine aqua, non in balneo Ma. sed eo modo quẽ in rosis destillãdis, primum & secũdũ facit. i. sine aqua cũ igne lignorũ, aut potius carbonũ. Nos in cinerib. opti mè destillauimus. Dissoluũtur aceto for ti presertim destillato, vel succo limonũ, margaritę, testę ouorum, lapides renum, vesicę: corallium vtrũque, eàque post sic- cata promptè friantur: præcepitata & su blimata in cinabrium, & in argentum

viuum

vinum redeunt, Syluius. Aceto deſtillato metalla reſolui chymiſtæ aiũt item vrina humana deſtillata. Cannabis folia in farinam verſa, quòd caput feriant potum ſuauiter inebriantem efficiunt. Cardan. Videtur autem aqua ſuperinfundenda, & cum ſimul fermentata fuerint, deſtillãda, ſimiliter vt aqua ardens vel in roſario, aut ſimili inſtrumento, vbi ignis immediatè ſubiiciatur: & fortè bis aut ter repetenda deſtillatio.

Idem dixerim de auenæ aqua, de qua ſimiliter Cardanus: Aqua (inquit) ex auena deſtillata vtuntur Moſcouitę quod vino careant, nec minus excalefacit aut inebriat quàm vinum. Cùm enim auena craſsioris ſit ſubſtantiæ, neceſſe eſt vt ex deſtillatione incaleſcat, attenuetur ac exacuetur, & ad naturam aquę ardentis accedat. Hæc illæ. Idem ſanè fieri poterit ex quouis potu inebriante, vt zytho, ceruiſia, curmi, & apomelitæ, præſertim vetere: & eo qui cum milio decoquitur.

Mel inter deſtillandum inflari & exundare ſolet, cùm incalefactum eſt: hoc cauetur, cùm deſtillatio ſit in roſario cõmuni, ſup̃ impoſito in patella ligneo cribro (cũ ſetis equinis.) ita vt mel attingat.

Deſtilla

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Destillaturus autem in cucurbita vitrea, puram & bene lotam arenã admiscebis, & ignem lentũ facies. Aqua prima abiicitur, colligitur verò secunda cui color aureus, & sub finem ruffus. Huius aquæ vsus est mulieribus ad capillos, vt augeã tur, mollescant, & flauescant, ea madefacti præsertim in Sole. Defluuia capillorum emendat. Oculis tumidis & lippis medetur: & aquosas earum tunicas & caliginem discutit. angulos oculorum læsos & vlcerosos sanat. Locis ambustis egregiè medetur. præsertim mollib. & teneris, ita vt nulla cicatrix relinquatur. Posterior aqua, quæ ruffa est, expurgat pus & saniem in putridis vlceribus, si ea lauentur. & imponantur madida inde lintea, & cum ea repurgarit, carnem etiam producit, Ryffius. Vide Vlstadium.

DE OLEIS DESTILLATIS.

Et primũ genere deinde particulatim:
De Oleis ex plãtis, floribus, herbis, gũmis, resinis, seminibus, corticib⁹, lignis:
De Oleis compositis illis quæ balsama (vocant.
De Oleis ex animalibus.
De Oleis metallicis.

Olea

OLea quæ vasis chymisticis siue per descensum, siue per ascensum parantur, quædam simplicia, quædam composita sunt: horũ quędam ex pluribus composita vt balsama, quę artificialia vocãt, aliquot: quædam ex paucis. Sunt quæ inter simplicia & composita media videri posſint, vt illa vbi vni medicamento cõtrito liquor aliquis additur, quo cùm maceretur & vnà destilletur, vt per id quasi vehiculum ascendat, postea separatur.

Item quædam ex plantis fiunt earúmue partib. floribus, radicib. seminibus, corticibus, resinis, gummis, lachrymis. Quędam ex animalibus, earúmue aliqua parte, aut excremento. Alia ex metallicis, aut simili. vt ex antimonio, plumbo, succino. Nos de singulis loquemur, per tres istas posteriores classes. De cæteris verò oleis quæ alio quopiã modo fiunt, vt expreſsione, infusione, &c. infra seorsum tractabimus. Vt oleum benedictum ex lateribus ignitis oleo restinctis destillatur per sublimationem, sic ex ladano, cera, liquoribus, gũmis, resinis, oſsibus, medullis, & aliis pingui humore abundantibus potest sublimando, trahi oleum, Syluius. Olei natura rebus mixtis siue à natura cõpositis omnibus inesse videtur, cũ

sali

ſali etiam corpori aridiſsimo inſit, vt Cardanus ſcribit. (Eſt etiam in ſale pinguitudo, quod miremur, Pli.) ſed aliis pl⁹ aliis minus. Eſt enim oleoſus & pinguis humor qui in mixtis ineſt, non aqueus ille & facilis exiccatu, ſed aëreus qui etiã calidus eſt. Vtrique enim elemento ſui generis humiditas eſt. Hunc liquorem in quibuſdam ipſa natura ſeparat, non in plantis tantum per ſuccos ſiue liquores, opoùs Gręci dicunt: lachrymas, gummi, reſinas, elæomeli: ſed etiam in corporibus inanimatis, vt in metallicis pinguibus, ſurfure, argento viuo: item in bituminum generibus diuerſis, naphtha, ſuccino, ambra, & petrelæo, cui nomẽ quòd è ſaxis effluat. Manifeſtiſsime verò in animalibus, tum per alias eorũ partes, tũ præcipuè adipes, medullas, ſanguinẽ & in ijs quæ ſanguine carent congenerem ei pinguẽ aliquem humorem. Idẽ neque excrementis deeſt, alui, veſicæ, ſudori, melli, ouis, &c. In ſolidis quidẽ tum animaliũ tũ plantarũ partibus, iis præcipuè omnibus ineſſe videtur quę fibras ſeu venas habent manifeſtas, per quas ſcilicet nutrimentum attrahitur. Nutritioni enim dulcia maximè deſtinãtur, quæ quidem facilè in pinguitudinem à medioeri

calo

calore vertũtur. quin & ipſa pinguia ſub dulcia ſunt. Et ſucci pinguis abundantia in iis maximè ſpectatur, quæ dulcibus multis aluntur. Pinguia tamen ipſa per ſe non nutriunt, quod innatent, neque in maſſæ ſeu chili in vẽtriculo vnitatem redigi poſsint. Iam pinguiuſculus ille ſuccus eò plus olei continet, quo in ſolidiore aut ſicciore ineſt materia, vt pote ſyncerior & minus aquoſus. Guaiacum quidẽ quod in aqua ſubſidit, eo abundat. Rariora & leuiora ligna pinguẽ ſuccum in gũmi aut reſinas conuertunt, quamobrẽ eo minus abundant ſolidiora denſioráque & grauiora eundẽ retinent, vt guaiacum, iuglans, fraxinus.

Porrò oleũ lignis omnibus ineſſe vel cinis oſtẽdit. omniũ enim cinis pinguitudinem ſuam habet, quã in lixiuium deponit. Adeò durabile eſt pingue aëreum & magis etiam igneum, vt cùm terra comburatur, aqua euaporet, illa remanẽt, partim in cinere, partim in fuligine: quanquam in vtriuſque etiã illis terræ eſſentia reliqua ſit, vt ſola aqua abſumpta videatur tota. Sed hæc ad philoſophos pertinent.

Quo

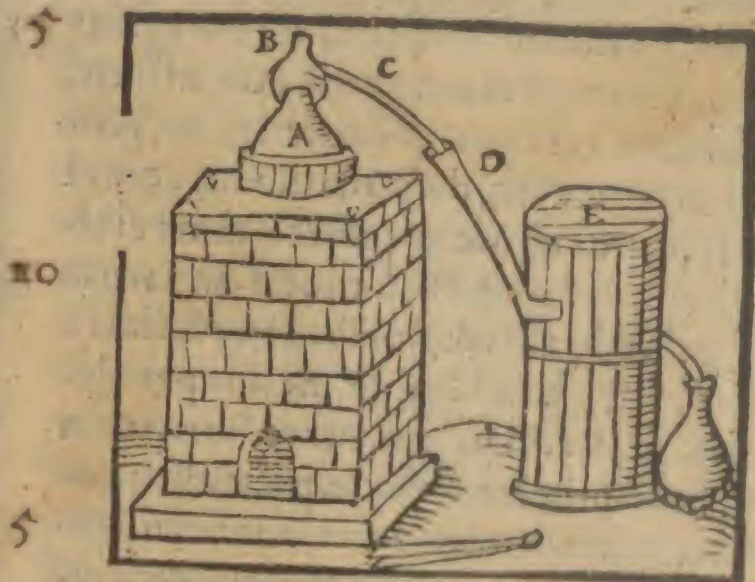
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Quomodo extrahendum sit oleum ex aromatibus, vt caryophyllis, nuce moschata, croco, macis, & aliis.

ARoma quodcunque volueris concisum, & contritum crassiusculè, aqua vitæ rectificata & circulata, mediocriter perfunde, & simul macerata demũ destilla igne perquàm lento. Et cum aqua vitæ omni iam detracta, oleum stillare inceperit, materiam aromatum è cucurbita exemptam sacculo impones diligenter filis obligato, & in prelo ad id apto exprimes, vtriusque ferreis preli laminis bene calefactis. Sic expressum oleum destillare, rectificare & circulare conuenit: vt oleum syncerum à crassiore materia separetur. Fæces deinde rursus digeri seu putrificari possunt cum aqua vitæ prius separata, & denuò destillari. Et hic modus commodissimus vtilissimúsque inter cæteros videtur, Ryffius: sed obscurius quàm oportebat, nos vt licuit vertimus.

Oleum

Oleum quomodo per deſtillationem extrahatur è lignis,& ſimilibus,velut caryophyllis,ex Cardanó.

IN vitreo vaſe A contrita ponuntur, & quanto leuiore licet igne deſtillantur:& ſi liceat aqua feruente circum vas poſita oleum elicere , longe erit melius. Summitati vaſis pileus vitreus B imponitur,ac luto ne reſpiret aptatur,cui de more canalis adiacẽt,C cui alter canalis vitreus adiungitur D ita luto ſeptus vt nihil poſsit reſpirare.Hic per vas ligneũ E tranſit,quod aqua perpetuò frigidiſsima repletũ habere oportet,cannula detrahentes quicquid iam calorem contraxerit,aliam nuper hauſtam denuò adden

do,nam ſic refrigidatur, fumique non vtuntur, ſed in aquam vel oleum tranſeunt, cõuerſique per canalis partem obliquam & vltra vas aqua plenum exporrectam, guttatim in vas cadũt. Vt igitur vidi, primò turbidum quoddam effluit, ſubſtãtiam rei tenuiorem efferens, pòſt aqua clarior exit, demum oleum, quod exuſti potius odorem refert quàm rei illius à qua defluxit. Hoc modo aquarum etiam (ex herbis & floribus) deſtillatio fieri poteſt, ſed is longè melius per deſcẽſum fit, &c. Sunt qui iuxta Fornacem moſchum ponunt aliáque pretioſiora odoramẽta, retinẽtque aqua odores nõ ſolum proprios, ſed etiam moſchi, & aliorum quæ apponuntur.

De deſtillatione per deſcenſum. Vlſtadius capitu. xix. docet de hoc deſtillandi modo in genere: & priuatim de oleis ex lignis iuniperi, ex vitellis ouorum, ex nuce moſchata, & Benedicto: ex quo ego clarius & breuius rem oſtendere conabor. Docet igitur conſtrui fornacem A huic deſtillationi aptam, ſimilem foco qualis apud Germanos fit, ex lateribus non coctis, altitudine ſeſquicubiti vndique, excepto anteriori latere, (quod humilius fieri poteſt, & lateribus tenuibus

tegi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tegi, ad imponendam aliquid vt ferramenta, quibus ignis regitur,) latitudine trium cubitorum quoquo versus. In medio huius foci foramen B sit tantum vt pes hominis immitti possit. (Erit autem hæc fornax etiam ad alium vsum apta, nẽpè ad sigillandum sigillos Hermetis, vt vocant: cũ cucurbitæ vitreæ os in foramen furni inditum palmi, id est quatuor digitorũ longitudine, & si quid amplius circa ipsum patet eo argilla obstructo, vbi incanduit forcipe similiter candente cõprimatur.) Destillaturus ergo in hac fornace, cucurbitã C accipe de optima terra: sin minus de cupro vel orichalco. hãc imple vsque ad tertiam partem materia destillãda, & include ei operculum D ferreum tenuissimum ex lamina ferrea. foraminibus paruis plenũ. Tũ inuertes, & impones os vasis in fornacis foramen ad tres vsq; digitos inserẽdo, & quicquid circunquaque patet, luto diligẽter explebis, ita vt nihil quicquam in hoc foramẽ decidere possit. In parte autem inferiore foraminis curcubitam E vitream subiicies (pro qua imponenda eximendaq;, & vt videas quando materia tota destillarit, anterior fornacis pars debet esse apertæ:) cui superioris cucurbitæ os insert

tum aptetur,) non lutando tamen. Tum ignis fiat ſuperius circa vas quod materiam continet circũquaque. Sed ignis primò exiguus eſſe debet, & à vaſe quatum fieri poteſt remotus: deinde paulatim & maior & vaſi proprior excitari.

Sciẽdum eſt autem quòd à quauis materia, à principio aqua deſtillat, plus minus, ſecundum materiæ differentiam. Hæc cùm fluere deſierit, & iam oleum deſtillare cœperit, euacuabis cucurbitã è vitro ſubiectã, iterúmque ſubiicies: & ignem augere perges, & eũdem propiùs vas excitare, donec nihil amplius olei deſtillet. Tũc enim ignis mox longè remouendus eſt vt ſuperior cucurbita refrigeretur. Deinde inferiorem, id eſt excipientem auferes, & oleum ſeruabis. Cæterum ignis, vt dixi, in principio perexiguus requiritur: paulatim augendus ad quartum vſque gradum, duabus ex cauſis. Primũ ne nimij caloris ſubito exceſſu omnis humiditas, etiam oleoſa conſumatur: quod præcipuè cauẽdum eſt, cum ex vitellis ouorum & nucibus moſchatis oleũ deſideramus. Nam in aliis quibuſdã, vt ex lignis iuniperi, repẽtino etiã & magno igne excitato nihil deliqueris. Deinde quia lignũ accẽſum fortè, cucurbitam

bitam lædere, vreret, rūperet, aut oleum ingrato odore afficeret. Porrò in oleo Benedicto ſimplici, augebis ignem ſaltē in fine deſtillationis, & deſtillādi locum huiuſmodi parare poteris. Foueā in terra fodito, longam, latam & profundam pro modo ollæ in eam imponendæ. Sit autem olla vitreata, aqua abluta: & ſuper orificium eius ponatur lamina ferrea tenuis, multis foraminibus perforata, ita vt lamina infra ſummū ollæ marginem ſit digiti trāſuerſi latitudine. Supra hanc impones aliam ollam quæ materiam deſtillandā contineat, ſic vt orificia coniungantur, & omnia optime lutentur. Tum fiet ignis circa ollam ſuperiorē, quæ tota ſit extra foueam præter orificiū. Sed ſecundus hic modus incommodior primo eſt: quoniam aqua ab oleo ſeparari nō poteſt: nec facilè cognoſci quando tota materia ſit deſtillata, niſi vſu & conſuetudine id cognoſcatur. Poteſt etiam fornax fieri in colle præcipiti, vt idem Vlſtadius, docet: ego ne ſim prolixior, omitto.

Oleum de foliis citri, arātię, aut limonis cùm deſtillatur, primò aqua elicitur: deinde oleum, quorū vtrunq; ſeparatim ſeruari debet, oleum quidem imprimis ſuaue & bonū eſt. Fit autem hunc in mo-

dum. Folia de quauis prædicta arbore, discissa contunde in mortario, & destillādo aquam excipe:& cùm videris guttam aliquam diuersi coloris aquę innatanté, mutato recipiente ignem auge, & oleū collige, id modicè olebit adustionem, quæ vitium emendatur, si diu Soli expositum relinquatur. Sunt qui iam dicta folia inter duo lintea siccent & conterant, adiiciantque alia multa odorata, vt zibetū, moschum, ambram, styracem cal. ladanum, cinnamomum, & benzoinum: non quidem substantiam eorum, sed fumum dūtaxat, hæc enim iniiciunt in aquam rosaceam super igne, & vapore eorū folia imbuūt. His ita diligēter imbutis, accipiūt aquā rosaceam in qua macerata sint aromata quædam vt charyophylli, galanga, nux moschata, &c. per vnum aut alterum diem: eaque maderactum puluerem foliorum in cineribus igne lento destillant, donec aqueus liquor separatus sit: deinde aucto igne oleum excipiūt, quod longe gratissimi, & suauissimi odoris est, Furnerius.

Empiricus quidam mihi retulit, hoc modo commode oleum separari ab herbis & radicibus. In terebinthina aut larigna resina lota (octies aut nouies) donec

albeſcat,herbas aut radices impone,& in arena calida relinquæ q.ſ. Deinde deſtilla igne lento,& profluet primò terebinthina,mox ab initio,aut ſi parum mouet cõferta ſeu vniuerſa deinde fluet, primũ lacteo ferè colore,deinde flaueſcens. Deprehendes autem guſtu quando liquor optatus fluere incipiat: colore mutato, vas recipiẽs quoque mutabis, vt ſeorſim excipias,poſtremus enim liquor ignobilior eſt,& extra corpus vſurpandus:prior verò intra corpus, Hæc ille. Ipſe mihi videor oleũ de baccis iuniperi vidiſſe hoc modo paratum.

Olea deſtillata quæ intra corpus dantur,omnia miſcenda ſunt cum licore aliquo,vino,apomelite, aut ſyrupo cum aqua deſtillata quapiam, alióue medicamento, vt infra etiam inter balſamelæa dicemus,hoc eſt quod empirici dicunt, oleis vt pote ſpiritibus, addendum eſſe aliquod corpus.

De oleis ex floribus.

Oleum ex croco paratur ſic. Aſperſa aqua vitæ digeritur materia,& abſtracta per deſtillationem aqua vitæ prælo expreſſus liquor circulatus, vt ſupra ſcriptum eſt de aromatum deſtillatione in genere,ex Ryffio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Oleum de ſpica, ex Gallico libro furnerij. Herbam (flores potius) ſpicę aut lauendulæ ad breue tempus inſolato: tum in alembico aquam extrahito. Hæc per æſtatem Soli loco quàm calidiſsimo expoſita, oleum in ſuperficiẽ effundit, quã ſubinde ab aqua ſeparatam ſeruabis. Nã & ſuauiſsime olet, & aduerſus morbos varios, præſertim frigidos, vtile eſt: & dolores tollit.

Eiuſdem alter modus. In quanta volueris copia olei de amygdalis dulcibus, flores ſpicæ bene maturos macerabis in vaſe vitreo in fimo equino per dies quadraginta: deinde lento igne deſtilla: poſtremò in Sole rectifica vaſe diligenter obſtructo. Si tamen aduſtionis odor ſit, duo aut tria exigua foramina in cooperculo relinques. Sic in Sole purgatum, bonum & odoriferum remanebit.

Eiuſdem tertius modus. Floribus ſpicæ bene maturis vas vitreum imple, obſtrue, & quotidie quãtum poteris adiice. Hoc facere perges diebus octo: deinde vas obſtructum in fimo equino per tres menſes putrificato: tandem deſtillabis: in alembico magna diligentia, & extractum oleũ inſolabis, ita vt ſemper quicquid clarius eſt, ſepares & reſerues. Sunt

qui

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

qui materiam, vt primum ab igne (ſic habet Gallicus liber, ſed puto legendum à fimo, ſcilicet equino in quo macerata eſt per tres menſes) extracta fuerit, Soli exponunt, & innatans aquæ oleum ſubinde remouent. Vbi vero flores oleum reddere iam deſierint, quantum poteris exprimes, & ſuccum expreſſum in Sole relinques vaſe inclinato, vt ſupernatans oleum facilius ſeparetur. Sic oleũ perquã odorum habetur ſine omni aduſtionis vitio, Hucuſque Furnerius.

Idem oleum Ryffius fieri ait, vt oleũ de roſmarino, conciſis floribus in vino vetere maceratis, deſtillatiſq; ita vt alembici ſpiritus ſubinde refrigerentur, &c. Vide ſupra in Oleo de Roſmarino. Sunt qui hoc ſpicæ oleum publicè vendant, & balſamũ nominẽt, cum tabulis in quibus facultates eius deſcriptæ habẽtur. Valdè calidum & ſiccum eſt. Noui ego mulierem quæ vnam, & alteram guttam eius non ſine periculo intra corpus ſumpſit, ſed lumbricos inde multos deiecit. Miſcetur rebus quàm plurimis, odoris præcipuè gratia. Gutta eius cum multa aqua agitata, totam reddit odoratam. Medici etiam oleis vnguentíſque calidis eã admiſcẽt, tum odoris gratia, vt vel gratum

augeat & conſeruet, vel celet ingratum: ſuperat enim omnes odores:& fortè nullus liquor reperitur æquè ſimul & vehemens & ſuauis odore. Ex ſpica certè longè odoratior quàm ex lauendula fieri videtur.

Oleum roriſmarini quod vicem balſami gerit. Ampulam floribus roriſmarini impletam ſepelito in arena clauſam panno duplicato ſerato,aut cum cera & coopertorio ita quòd nõ reſpiret, Arnoldus:duplici linteo,deinde etiã cera occluſam, Hollerius vſque ad mediã partẽ:& ſic relinque per menſem aut amplius, donec flores in aquã cõuertãtur. Hæc aqua ſeparata & ſoli expoſita per dies decẽ aut xx.(aliàs xl.)dẽſatur inſtar olei. Cor,cerebrum,neruos, & totũ corpus roborat. Pannos faciei & maculas delet, iuuentutem cõſeruat.Gutta eius aquæ impoſita, vt balſamum ſubſidit. Prodeſt ad telas & lachrymas (aliâs maculas & alios affectus) oculorum, ſi gutta vna imponatur in oculos, bis aut ter ad ſummum. Membra paralytica vt plurimum recalfacit,& ſanat aliquando. Phlegmati ſalſo reſiſtit, fiſtulas & cancrum, quæ aliis non cedũt remediis,perſanat. Ad eadem facit aqua vitæ ex vino in quo decoctus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſit roſmarinus deſtillata, Lullus.

Ego roſmarinum non decoquerem, euaporat enim vis vini & quinta eſſentia: ſed in vaſe obſtructo macerarem aut putrificarem, deinde in Balneo Mariæ primũ pòſt in cineribus aqua ſuper fæces rurſus infuſa deſtillarem. Mecum facit Arnoldus de Villa noua, qui in libro de vino, (vbi ille de roſmarini etiam oleo eadem ſcribit, quæ iam ex Lullo ſcripſimus, ſi modo Lulli ea ſunt.) Sæpe (inquit) expertus ſum quòd aqua vitæ facta de vino in quo remollitus fuerit roſmarinus, curat phlegma ſalſum, ſcabiem, cancrũ, & fiſtula, quæ aliter ſanari non poſſunt, Sed hoc oleum roriſmarini non aliter fit quàm è floribus verbaſci oleum, non per deſtillationem.

Oleum roſmarini fieri debet ex floribus decerptis cũ ſummis turionibus, ſeu ramulis quibus adnati ſunt, contritis, & in optimo vino vetere maceratis ſeu putrificatis. Debent autem deſtillari lento igne, ita vt alẽbici ſpiritus ſubinde refrigerentur: poſtea circulari, donec quoad eius fieri poteſt omnis craſſa ſubſtantia à ſubtili ſeparetur. Gualtherus Ryffius. Poterit autem deſtillari, vt coniicio, vel in cucurbita, præſertim breuiori, cum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

alembico: vel in retorto cum recipiente diuersæ figuræ, vel potius in duobus retortis, quorum alterum sit recipiens, vel in vasis æneis, quæ vesicas vocant pharmacopolæ, vt aqua cinnamomi, aut aqua ardens.

Eodem modo destillantur olea, vt idē docet, de vernice seu gummi iuniperi, de spicæ aut lauendulæ floribus, anisi semine, & multis aliis seminibus.

Chelidonij quarta essentia siue ignis qui est tanquam liquor olei, &c. quomodo paretur & in quē vsum, lege supra vbi de quinta essentia tractauimus. Licebit autem à plerisque herbis & aliis medicamentis, oleum duplex, aëreum & igneū, eodē modo quo in Chelidonio illic præscriptum est, extrahere.

Oleum rutaceum. Cardanus lib. secū. de subtilitate, venena quædā esse scribit, quæ solo tactu occidāt. Aduersus hæc inquit, auxiliū est, nō hærere loco cuiquam donec incalescat manus: lotio frequens partiū cū aqua tepida, olei quoq; rutacei: nō illius vulgaris, sed eius quod eodē modo factū sit quo & spicatū & caryophyllatū apud pigmentarios fieri solet, inunctio, Hęc ille. De oleo ex seminibus rutę, paulo post ex Lullo scribem⁹: id verò cuius

ius hîc Cardanus meminit, ex ruta ipsa hoc est summis eius ramulis florentibus parandum existimo.

De oleis ex seminibus & fructibus.

OLeum de caryophyllis aliquando in Italia gustaui, supramodũ suaue & efficax. Id quo modo extrahatur, docuimus supra verbis Cardani. vbi de oleis extrahẽdis in genere scripsimus. Item alio modo ex Ryffio, eodẽ scilicet quo ex quibusuis aromatibus, quæ in aqua ardẽte macerata destillãtur, donec aqua ardens separetur, & cum primùm cœperit fluere oleum, materia é cucurbita exempta exprimitur, &c. vt supra ex Riffio scriptum est: qui huius etiam olei vires particulatim describit.

Oleum de nuce moschata quomodo eliciatur, vide superius vbi in genere tractauimus de destillatione oleorum per descensum ex Vlstadio. Oleum de nuce moschata & inuolucro eius macis, eodẽ modo quo ex caryophyllis extrahitur, Ryffius qui vires vtriusque singulatim describit.

Anisi oleum extrahitur, (vt ex aliis sic

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

cis quæ in plantarum genere sunt,) seminibus contritis optimo vino maceratis, deinde paulatim per ascēsum destillatis. ita vt spiritus in alembico assiduè refrigerêtur, &c. & liquore postea circulato. Vires eius Ryffius enumerat, nos omittimus vt & aliorū ferè vbi nullus peculiaris effect⁹ aquis & oleis attribuitur, quin idem illis etiam à quibus detrahuntur remediis ante destillationem conueniat, nisi quod destillando subtilior & efficacior redditur.

Olea è baccis iuniperi, & è baccis lauri eodem modo fiunt: nempe contrita vino macerata, aut aqua pluuiali, destillantur eodem modo quo aqua ardens, vel in vesica ænea, vt pharmacopolæ nominãt, vel ita vt ex lignis & caryophyllis oleum trahi supra scripsimus ex Cardano, vel vt ex aromatibus ex Ryffio. Non multum enim referre puto, modo spiritus qui per alembicum feruntur, in ipso rostróque commode refrigerari possint.

Vires oleorum istorum Ryffius recēset. Solent & agyrtæ apud nos oleum de baccis iuniperi vendere, cum tabellis impressis quæ virium eius catalogum continent. Hoc inter cætera etiam tertiana laborantibus mederi audio.

Oleum

Oleum de frumento quidam faciunt exprimendo inter duas laminas ignitas: alij hoc pacto inutile fieri putant, & parari debere vt oleum de iunipero, nimirum ex lignis iuniperi per deſcenſum. Meſue triticum excorticatum in vaſe ſublimationis etiam deſtillari ait, vt oleum philoſophorum. Curat impetigines, & cutis aſperitates à ſiccitate natas lenit & humectat, & cæteras cutis infectiones emendat. A Raſi etiam in antidotario deſcribitur. Vide infra inter olea non deſtillata. Poſſet etiam de hordeo & ſimilibus fieri, tum per ſublimationem, tum per deſcẽſionem, Monachi in Meſuen.

Oleum de ben (id eſt balano myrepſica) moſchatum, quod Furnerius retrabã vel retrahan vocat, pretioſiſsimi odoris. E fructibus ben (qui Genuæ ſatis copioſe reperiuntur, eodem ferè pretio quo amygdalæ) exprimes oleum vt ex amygdalis, ſines quieſcere, & impones moſchiſatis bonam copiam: & ſic in vaſe vitreo bene obſtructo immittes in caccabum vt aliquandiu bulliat, deinde oleum per deſtillationẽ excipies, quod ſuauiſsimũ & odoratiſsimum erit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Olea quædam ex ſeminibus, quæ reperi in libro de aquis Raymundi Lulli.

HAec olea ſeparatim cõſcribere volui, quòd dubitẽ an author per deſtillationẽ ea fieri voluerit, aut ſimpliciter per expreſsionem, in ſingulis quidem hæc verba adiicit, & extrahatur oleũ ad modum laicorum: quibus innuere videtur, ſimpliciter per expreſsionẽ ſeminũ in torculari, vt vulgus facere ſolet, colligendũ eſſe oleum, præſertim cum ab iiſdem in Sole ſiccatis extrahi velit. Non dubium eſt tamen quin eadẽ ritè deſtillata longè efficaciora eſſent: ſed ad deſtillandũ oporteret liquorem in quo ſemina trita macerantur cum eis relinqui, & putrificationem præcedere, &c.

Semina ſponſæ Solis macera in lactæ muliebri quadraginta diebus: & deinde fac oleum ad vſum (modum) laicorum. Vide ſupra inter liquores coſmeticos.

Ex. Lib. HB manuſcripto

Oleum ex ſeminibus rutę. Rutæ ſemina trita miſce cum auro foliato, & pone in aceto per diem vnum. Deinde leuiter ad Solem deſicca, & extrahe oleum ad modum laicorum. Id pretioſum eſt

& ve

& venenis reſiſtit, ita vt vomitu reddantur: quòd ſi quis ſecundò inde biberit, reliqui etiam humores ab eo infecti eiiciẽtur: ſi tertiò, curabitur perfectè intra tres vel quatuor dies. Omnem dolorem oculorum curat ex quacunq; cauſa, dũmodo pupilla illæſa ſit, ſi oculi bis die hoc oleo lauẽtur, & gutta vna in oculũ infundatur, curabitur enim oculus intra tres vel quatuor dies. Si à ieiuno bibatur, nõ ſinet venenũ appropinquare ad hominẽ illo die. Quòd ſi quis etiam lætali vulnere ſaucius inde biberit ieiunus euadet, modo reliqua cura vulneris fiat vt par eſt. Item à ieiuno potũ, guttam omnem & ſcabiem depellit: & hydropem ex frigida cauſa natum, ſi vel biduo ſumatur. Deniq; membra omnia dormientia (paralytica, inunctum ſcilicet,) excitat & reſtituit. Ruberta (ſi rectè legitur, forſan à colore: ego Sperma potius legerim) id eſt oleum naſturtij. Naſturtium (malim ſemina naſturtij, vt in reliquis ibidem, ante & poſt oleum) madefactũ acri aceto, ſicca in Sole, & extrahe oleum ad modum laicorum.

Hoc mixtum cum aloẽ & oleo laurino curat omnẽ ſcabiem & guttam, locis inunctis. Cum aloẽ & carbonibus de vl-

mo potum tertianam & quartanam curat, & omnem rupturam in corpore. Cũ ptiſana coctum & potum, ſanguinis fluxum ſiſtit, & aluum aſtringit. Cum furfure coctum & potum omnem guttam depellit. Oleum de ſeminibus pimpinellæ. Pone ſemina in vino rubro per aliquod dies, deſicca, tere, & fac oleũ ad modum laicorum: Potum hoc oleum à ieiuno arenam & quemuis calculũ veſicæ, etiam conſummatum ex quacunque materia diſſoluit, frangit, expellit. Aggrauata hominis mẽbra alleuiat, Hæc ille.

De oleo ex baccis iuniperi deſtillando, primùm per aſcenſum, deinde per deſcenſum vt ex amicis accepi.

R. Sextarium vel modium plenum baccis iuniperi, contuſas biduo macera in aqua fontana: deinde pone baccas illas vnà cum aqua in qua maceratæ ſunt in cucurbitam aut veſicam, vt vocant, ex cupro, quam replebis ita vt vacua remaneat menſura duorum aut triũ digitorum. Tum igne ſubiecto mediocri deſtillabis per omnia tanquam aquã

arden

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ardentem,hoc eſt per fiſtulam ſiue cannã quæ tranſeat per vas aqua frigida plenũ.

Redditur autem aqua copioſa, ita vt vas recipiens vnum non ſufficiat.

Tandem oleum ſequitur,quod permittendum eſt in aqua defluere, cui innatabit:ſeparabis autem vaſe, in quo eſt, anguſti colli inuerſo, ita vt aqua permittatur effluere,donec modicũ adhuc ſuperſit,quod deinde oleo in aliud vas tranſfuſo ſeparabitur. Reddit autem baccarum ſextarius, vt in Alſatia vocant, olei circiter quatuor vncias. Alij vt oleum ab aqua ſeparent, imponunt in calicem vitreum cui pes ſit ademptus arte per filum ferreum candens,aut caſu,ita vt exiguum in imo foramen relinquatur. tranſit enim aqua, & cùm ad oleum peruentum eſt obturatur foramen, & effunditur oleum in vas vbi ſeruari debet. Sunt qui ſimpliciter deſtillantes,materiam in deſtillatorio ſępe moueant, ne aduratur. Et ſimiliter aiũt aromata trita,vt caryophyllos,cinnamomum, rectè deſtillari. Aliqui,vt audio,in retorto deſtillat,non vitreo, ſed ex cupro, ſtanno interius obducto, quod inſeratur in cannam ex cupro oblongam, vt pro aqua ardente fit.

Alius eiuſdem apparatus per deſcen-

ſum,ab amico quodam qui ipſe parauit, tanquam res ſecreta nobis communicatus. Baccas iuniperi bene maturas & ſiccas per autumnum, vel ſub autumnum, inter duos, vt in faſtis aſsignantur, ſacros diuę Virgini dies colligito ante meridiẽ octaua vel nona hora, in magna copia, quæ circiter duos ſaccos impleat, tempore ſereno. Deinde bene contuſas in ciliciо,quo piſtores vtuntur,pones non nimis multas vna vice,& ſub prelo exprimes,atque ſic per diem & noctem relinques ſub prelo,vt ſuccus aquoſus interim deſtillet. Hunc per ſe repones in vaſe aliquo,vt vtaris eo tum ad remedia quædã intra corpus,tum extra ad purgãdas partes,(cum aliquo vnguẽto & aqua vitæ,) præſertim arthriticas. Facilè autem conſeruatur,neq; facilè corrumpitur hic ſuccus,& ſuauis & efficax eſt. Aliqui humorẽ aquoſum non ſub prelo eximunt, ſed in communi fornace(Balneo Ma.)ſeparant. Reliquam materiam bene ſiccatã tritamq; pone in cucurbita quatuor mẽſurarum capace,non prorſus tamen implebis. In ea luto ſapientiæ, ne quid expiret occluſa,putrificabis materiã per dies circiter vigintiocto in fimo equino:aut ſi hyems ſit in Germania, iuxta fornacem

cem. Ad putrificationẽ quidem in fimo equino ſcrobem fieri oportet duos pedes alta, & fimũ ac calcem alternis imponi: aſperges autem aquam calidam quotidie aut altero quoque die. Tandẽ cùm ſatis putrificata & mediocriter liquida apparebit materia, deſtillabis. Vas recipiens eiuſdem ferè magnitudinis eſto, & imponatur circulo ſtramineo. Vtrũque autem vitreũ, & filo cãdente ferreo ſectũ eſſe debet. Ea inter ſe cõmittes mediante lamina ex metallo, potiſsimum argento, frequentibus foraminibus, quæ nõ ſint maiora quàm ſi acu cõmuni pertuſa eſſent. Huius laminę circũferentia ſupra infráque eminere ſeu limum habere debet, vt vaſa in limbos illos immittantur. Primũ igitur vas ſuperius in quo materia eſt, cũ lamina cõmittes & luto firmabis: & foramen quoque fundi circunquaque luto explebis: deinde partem illam vaſis per foramen mediæ fornacis demittes tãtum, vt inferius quoque vas .i. recipiens, inter limbũ laminæ inferiorem inſeri ac luto muniri poſsit. Lutũ ſubactũ eſſe debet cũ aqua ſalſa & tomento: hoc aliqui lutũ ſapientiæ vocant. Fornacis ratio hęc eſt. In medio conſtrui fundum debet cũ foramine, vt diximus. Supra hoc fundum

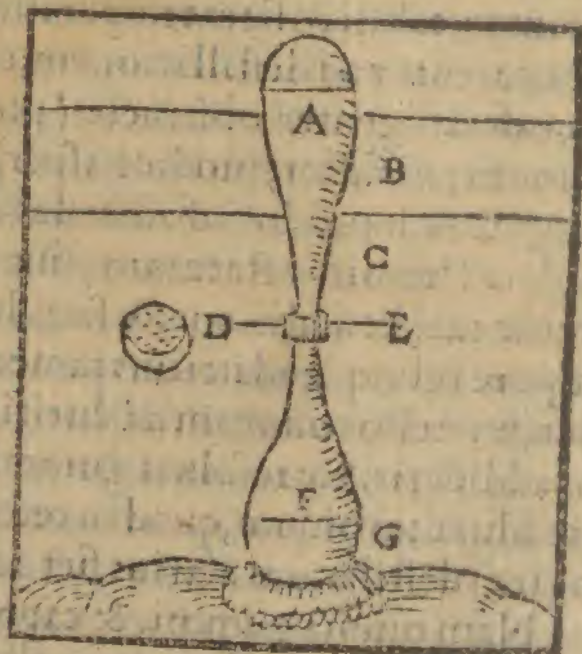
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

circa cucurbitã arena ponitur, ferè vſque ad tertiam cucurbitæ partem: ſupra arenam verò pruna, plus quam tertia parte cucurbitæ, nec opus eſt remoueri cinerem, reliqua pars cucurbitæ, quarta fortaſsis, aut paulò minus quàm tertia, vacua & libera emineat. Quod ſi metueris, ne fortè cucurbita ſuperior non ſatis vim ignis ferre poſsit, luto eam loricabis, ea ſaltem parte, qua pruna circum ponetur. ſed ſi ignis paulatim, nec ſubitò augeatur, non opus erit hac incruſtatione. Fundum in medio fornace ex lateribus conſtruetur, qui ferramentis oblongis imponentur. quâ autem foramen orbiculare relinqui debet, lateres in orbem exciſos eſſe oportet. Sic inſtructa fornace deſtilla, & effluet primũ liquor aquoſus, in quo vt primùm olei gutta apparuerit, vas recipiens mutabis: & primum illum liquorem per ſe ſeruabis. Hoc ſanè oleum per deſcenſum in vaſe vitreo extractum, minus aduſtionis vitio affici poſſe mihi videtur. Hactenus etſi ſatis clarè rem mihi, vt dictauit amicus, deſcripſiſſe videor: adiiciam tamen figuram aliquam, vt quàm clariſsimè poſſum, rem ob oculos ponam.

A. cucur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

A. cucurbita continens grana.
B. pruna.
C. arena.
D. lamina foraminulenta.
E. fundus ſuper quo arena iacet.
F. cucurbita excipiens.
G. circulus ſtramineus cui recipiens imponitur.

OLeum ex pineis nucleis ad erugandam mulierum cutem deſtillatione per deſcenſum fit, vt oleum é ligno iuniperi, Syluius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

De oleis ex gummis, lachrymis seu liquoribus densatis, & resinis.

OLeum de myrrha. Vide supra inter aquas odoratas Furnerij, vbi vnam descripsimus quę fit cum myrrhæ parte vna, & rosarum succi parte dimidia, longè odoratissima.

Liquores natura densati & quæ gummi vocantur, calidi & sicci temperamenti, vt præparentur ad destillationem, contrita in vase diligenter obstructo (poterit & vinum, ni fallor, modice aspergi) loco frigido & humido infodienda sunt profunde ad hominis staturam, sine vlla materiæ calidæ additione, & satis longo tempore relinquenda: citius tamen resoluētur, si vitellos ouorum ad duritiem coctos addideris. Sic resoluta gummi oleum reddunt turbidum, quod in retorto (vt vocant) destillatum clarius fiet ac purius. Nam omnia gummi, & caphura quoque cum pinguem liquorem album contineant, qui per destillationem eis detrahitur, facilè ignis iniuriam & adustionis vitium sentiunt: vt licet in vasis admodum humilibus destillentur, liquor tamen emanat fæculentus, crassus, adu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſtus,& odoris ingrati cuius vſus ne extra quidem corpus placeret, nedum intra: viribus quoque non iiſdem. Sic reſolutam materiam colabis per pannum laneum aut ex pilis contextum, vt quicquid ineſt terreſtræ, arenæ & quiſquiliarum ſeparetur. Deinde quod colatum eſt denuò quot volueris diebus in loco mediocriter calido relinque, poſtremò deſtilla. Sunt autem olea huiuſmodi maximè ſubtilia & efficacia: cũ ipſa natura prius præcipuas ſtirpium facultates, illarum quæ gummi aut lachrymas fundunt, in eis quaſi collegerit. Hæc ferè Ryffius libro primo de deſtillatione. Idem Ryffius in eiuſdem operis tractatu de oleis nullã peculiarem ex gummi extrahendi olei rationem præſcribit: ſed ad librum primum remittit. Sigillatim autem deſcribit vires oleorum ex Ammoniaco, Belzoo, Camphora, Caryophyllis, Euphorbio, Galbano, Ladano, Myrrha, Opopanace, Sarcocolla, Sagapeno, Styrace liquido & calamita. In ſolo de Maſtiche oleo, tritam maſtichen cum vetere vino reſolui & digeri iubet, deinde deſtillari. Et gummi Iuniperi ſimiliter in vino reſolui ac macerari, propter ſubſtantię eius ſiccitatem: poſtea deſtillari.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Oleum belzoi. Libram belzoi aut amplius crassiuscule contusam aqua ardente rigabis:& in retorto, supposito recipiente destillabis in cineribus, lento igne primùm, deinde magno. Oleum hoc odorem egregium & suauissimum spirat. Qui effluxerit aqueus liquor seorsim seruari debet, Furnerius.

Oleum de styrace, ex eodem. Styracem calamiten succulentum & pinguem crassiuscule tundes, & aqua vitæ optima irrigabis, tũ destillabis in retorto vt precedens oleum, & aquam seorsim repones. Hoc oleum mira odoris fragratia excellit. Oleum camphoræ: Vide supra in Aqua camphoræ, inter aquas simplices destillatas.

De oleo terebinthinæ siue larignæ resinæ.

RESinæ terebinthi aut laricis libras quatuor pone in capaci retorto siue cucurbita vitrea, & destillando elice oleum ita vt cucurbita aut retorta arenę imponatur: primò autem cum aqua exibit oleum tenue & clarum, secũdò aurei coloris, vltimò fuscum & crassum. horum vnum quodque per se auferto & reponito

ponito, Valerius Cordus.

Plura de oleo terebinthinæ eiúsque apparatu & viribus Ryffius scribit, quæ nos breuitatis causa omittimus.

Hoc imprimis cauendum, ne dum destillatur, ebulliat, vt in melle quoque. facilè enim turgent & inflantur liquores isti calefacti: quamobrem ignis primò perquam leuis fieri debet, ac paulatim augeri: & alembicum, vt artis est, refrigerari. Sunt qui lateres crassiusculè tritos addant, aut silices albos, aut arenam lotam resiccatamque, aut hederæ folia & modicum vitri crassiusculè contusi, huiusmodi quædam etiam melli destillando adduntur,) vt ebullitionem istam prohibeant.

Ego laterum silicúmue frustula minima oleo vetere, aut aliquo medicato perfusa adderem, vt in oleo Benedicto: vt eadem opera & ebullitio impediretur, & virtus olei augeretur. Mecum ferè facit sequẽs descriptio, quam in libro quodam manu scripto reperi. R. Arenam puram, vel silices albos paruos, claros, & pone super ignem in vase donec cãdescant, deinde extingue eos in terebinthina, vt bene imbibant, & arenam illam extinctam destilla in alembico.

Oleum terebinahinæ aliqui ad lithiasin commendant. Item illa, Terebinthinum oleum è terebinthinæ libra, laterum antiquorum (vel, vt Albucasis, recentium, quia plus olei combibant,) vncia, & mastiches & styracis, vtriusque vncia. Lateres igniti extinguuntur oleo: extincti triti que cæteris commiscentur in alembico vitreo. Tres liquores effluunt, quorũ tertius est optimus, Iac. Hollerius inter olea anodyna ad dolores frigidos.

¶ Aliter ex libro manu scripto. In cucurbita semiplena terebinthinæ, pone vitri triti manipulum, & spongias duas quantitatis digitorum (deest numerus:) & pone secũdum artem alchymistarum tam circa ignem, quàm circa cucurbitas (videtur legendum, & pone secund. artic. alch. ignem circa cucurbitam.) & fiat ignis per xxiiij. horas. Perfecta prima destillatione, iterum destillato, renouando vitrum, cucurbitam & spongias.

Ad cicatrices delendas, vel potius remittendas & emolliendas, terebenthinum oleum summè proficit, his demptis quas varioli reliquêre. Nam qui ad variolorum quoque stigmata hoc oleum commendant, decipiuntur, Brassauolus.

Oleum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Oleum ex tartaro ſublimatum.

TArtarum (contritum) pone in vaſe (cucurbita vitrea luto inducta, aut fictili) & impoſito alembico vitreo deſtilla. Effluet autem primò aqua, deinde oleum, quod ſeorſim excipies igne paulatim aucto donec fluere deſinat, Codex Germanicus manu ſcriptus. Empirici quidam ſpiritum ſiue quintam eſſentiam tartari aduerſus apoſtemata interna, & morbum regium commendant.

Olea de corticibus.

OLeum cinannamomi fit vt ſupra ex Cardano docuimus, quomodo olea extrahuntur ex lignis & ſimilibus, vt caryophyllis, depictis etiam inſtrumentis, Vel vt ex Ryffio ſcripſimus de oleis ex omni genere aromatũ extrahẽdis. Cinnamomũ circiter dies octo in aqua ardente ſexies deſtillata macerari: tum deſtillari poteſt, vt ex amico audiui. ¶ Huc adſcribam aquæ etiam, vt vocant, cinnamomi parãdæ rationẽ: nam in huius etiã deſtillatione oleum tãdem ſequitur, quanquã paucum & propter aduſtionis vitiũ intra corpus inutile: aqua verò nobiliſsima vtiliſsimáq; eſt cuius deſcriptionem

nuperri

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

nuperrimè amicus quidē ad me trāſmiſit huiuſmodi. Fornax & inſtrumenta omninò eiuſmodi eſſe oportet, qualia pro aqua ardente habētur, canna per vas aqua frigida plenum tranſeunte, (quæ, niſi fallor, melior erit, ſi bene longa ſit, nēpe ad lōgitudinē quinque pedū Rom. quātam ſe vidiſſe aut etiam longiorē in huius aquæ deſtillatione alius quidā nobis retulit: ſed fortè minus longa opus eſt, cū nō magna aquæ copia deſtillatur.) Poſſet etiam deſtillari in cucurbita vitrea luto incruſtata, vt aqua fortis, eo modo fortaſſis melior futura. Cinnamomi optimi triti, non cribati libra, pone in fundo vaſis deſtillatorij cautè, ne puluis diſsipetur aut lateribus adhæreat, & mox ſeſquimēſura aquæ recentis affundes, & operculo impoſito, & vaſe recipiēte ſubiecto, ignē ex carbonibus paruum facies. Quæ prima effluit aqua craſsiuſcula eſt, fere inſtar olei. Curandum autem diligenter vt cū primùm color ſe mutauerit, vas recipiens quoque mutetur. Fluit autem aqua ſecūda albidior: tum rurſus mutatur, alio quoque vaſe excipiēda, & ſic deinceps donec fæces emanent. Quartæ mutationis aqua clariſsima eſt: quæ cum flaueſcere cœperit, illico auferendum eſt operculū

cum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

cũ canna, quòd res iam perfecta ſit, & omnis cinnamomi virtus extracta. Hoc totũ tribus aut quatuor horis fieri poteſt. Sed oportet huic deſtillationi duos homines adeſſe, quorum alter diligẽter obſeruet liquorum mutationem, & ignem curet ne maior ſit iuſto néue liquor effluens nimis acceleret. Alter curabit vt vas aquæ frigidæ per quod aliquota pars cãnæ trãſit, recte habeat, & ne canna nimiũ incaleſcat, quare ſubinde mutata aqua frigidiorẽ è vaſe aliquo proximo infundet, & lintea madida ex aqua frigida cannæ circumponet, & operculo ſimiliter, ſi nimis caleat. Plurimum enim iſtarũ partium refrigeratio refert, vt & copioſior liquor & melior fluat. Hanc aquã cinnamomi ipſe vidi guſtauíque, pergratam & ſuauem odore ac ſapore. Erat autem liquor acris quem vidi, lacteo ferè turbido calore: cui ruffę aliquot olei guttę innatabant, quæ inſuauiores erant quàm aqua & aduſtionẽ olebant. Idem ferè Cardanus ſcribit in genere, de liquoribus ex odoratis lignoſis, vt caryophyllis, &c.

Vires hic liquor egregie reficit: reliquas eius facultates Ryffius deſcribit ſed ex ipſa cinnamomi natura cuiuis conſtare poſſunt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Eodẽ modo paratur etiã oleum de cortice nucis moschatæ quẽ macis vocant, ipsum quoque à Riffio descriptum.

Oleum mirificè odoratum, quo chirothecæ & alia quædã inunguntur, ex Furnerio. Mense Maio accipies corticum arboris almon(sic legi inquit Furnerius in libro à quo transcripsit, dubitat autem vlmũmne potius an limonem citri genus intelligi oporteat) secundorum partes tres, & eiusdẽ arboris florum partes pinguiores, [les espis de la fleur qui sont grasses,] æquale põdus. Exiccato in vmbra. Præfertur autem hæc arbor si locis non aquosis nascatur. His addes tertiam partem baccarum iuniperi recentium, & destillabis per descẽsum, paruo igne primùm, deinde magis magisque augendo. donec oleum omne descenderit in receptorium vas quod vitreum & luto obseptũ esse debet. Postea insolabis, orificio vasis aperto aliquandiu, aut membrana foraminibus aliquot pertusa, clauso, donec adustionis odor exhalet. Sunt qui gratiæ odoris augendæ causa adiiciunt belzoum, spicã nardi, agallochũ, scobem cypressi, styracem, ambrã, moschum & pariter omnia destillant, secundò etiã repetita destillatione.

De

De oleis quæ extrahuntur ex lignis.

OLea de lignis omnia per deſcenſum vt vocãt, deſtillantur. De oleo quidẽ ex ligno iuniperi parando, ſupra docuimus ex Vlſtadio, vbi de oleorum deſtillatione per deſcenſum in genere tractauimus. Qui plura cupit, præſertim quod ad vires, requirat ex libro Germanico Ryffij: qui eodem plane modo etiam de Guaiaco oleum elici ſcribit; nec non ex Roſmarini ligno. Aſcribam hîc quod in libro quodam Germanico reperi. Lignum iuniperi pro oleo inde parando, ſcindi debet initio Maij, vel autumni, quod viride ſeu recens ſit, cortice rubente. Decorticatum diligenter ſiccabis in furno ſtatim ab extractis panibus, deinde ſecuri diſſectũ in ollam impones cui fundum ſit foraminulentum, & in ollam ſubiectam aptè inſeratur. Ollam ſuperiorem replebis ſegmẽtis è ligno iuniperi, & etiã populi illius quam tremulã vocant, cum parte lapidum alborum è quibus calx paratur, deinde cum operculum diligẽter luto munieris, inſeres inferiori, & ignem circunquaq; excitabis. Hoc oleum etiã ſolo iuniperi ligno paratum,

ferè extra corpus tantùm adhibetur:nam valde vehemens eſt,& aduſtionem admodum reſipit. Inquinat tamē cutim vt non facilè abluatur. Ego vim eius aduerſus ſcabiem & impetiginesegregiā eſſe noui. Idem aduerſus peſtilentem morbū Braſſa uolus commendat. Frigidas cauſas remouet, & reprimit typum quartanæ. Inunctum ab vmbilico vſque ad muliebria & renes, matricem confirmat,& eius humiditatem deſiccat,& ad conceptionem præparat, Rogerius.

Oleum quod deſtillatur de lignis iuniperi ſiccisſimis,duorū vaſorum fictilium orificiis intereſſe oppoſitis:aut etiam per alembicum vitreum, ſi retineatur ore, mirabiliter tollit dolorem dentium ex frigido catarrho natum: & ſimiliter prodeſt contra omnes alios dolores ex frigidis humoribus prouenientes, vt dolores neruorū, articulorum,ſpaſmum, paralyſin, & ſimiles, Matthæolus. Oleum iuniperi(inquit Meſues)emendat cutis infectiones,ſerpiginē,cancrum, vlcera maligna, qualia quæ in tibiis & cruribus quorundam, malum mortuum recentiores vocant. Segmentis iuniperi tenuibus vas vitratum oris anguſti, reple laminam ferri tenuem foraminibus multis in cribri

triticei

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

triticei modum pertuſam,ori toti applica,luta eandem cum ore tum dicti vaſis, tum alterius minoris etiam vitrati oleũ excepturi:quod terræ vbi infoderis,igne luculento maius alterũ iuniperi fruſtula capiens, circunda horis duabus: ſic oleũ in vas minus deſtillabit,Hæc Meſues interprete Syluio.Ibidẽ Syluius in commẽtariis,Hac arte(inquit)oleũ fit ex pineis nucleis ad erugandam mulierum cutẽ,ex ligno Guaiaci,& potẽtius ex ligno ſancto ad morbi Hiſpanici dolores ac vlcera(quibus & oleũ iuniperi, & geniſtæ & fraxini,& ſimilium prodeſt)& lignis aliis,præſertim pinguibus ac ſucculentis,vt fructibus, baccis ſeminibus. Vas autẽ maius eſſe poſsit metallicum, aut ſi vitreum eſt vel ſiliceum,probè totũ luto ſapientum muniatur: figulinum autem:quia rarum eſt oleo foras exhalãti viam daret, ob id vitratum ſit intus. Infernum autem vas ac receptorium vitreum eſſe poteſt, ambitu non lutatum modò ſit paulo craſsius. Poteſt & metallicũ, poteſt denique terreum eſſe modo ſit vitratum: alioqui oleum tenuiſsimum hâc illàc per vaſis poros difflueret, multò minus, fouea intra terram parietes terra figulari paratos habente

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

(quod Me.imperabat) recipi tutò id oleũ poſsit. Adde quòd neque minus vas terrę infodere eſt neceſſe, ſi velut area aliqua poſsis carbones & ligna ſuſtinere: quibus vas maius eſt circundandum, Hęc Sylui.

Oleum fraxiniũ ſplenicos iuuat, præter id poteſt quæ oleum iuniperi, & eodẽ fit modo, Meſues. Vbi rurſum Syluius. Id oleum hypochõdrio ſiniſtro illitum, & potum, ſplenis obſtructiones potenter liberat, duritiáq; emollit ac digerit. Hoc oleum (inquit Rogerius) arthritidẽ frigidã reprimit, excoriatis cicatricem inducit: morpheam albam ſoluit, & denigrat eam.

Ioan. Manardus in Epiſtolis 16.4. conſulens valetitudini cardinalis Campegij articularij. Laudo (inquit) & modum & vſum ſpumæ decocti ligni ſancti ſeu Indici ad loca dolẽtia. Efficacius tamẽ eſſe puto, oleum ex eodẽ ligno modo quem chymiſtæ per deſcenſoriũ vocãt, deſtillatũ, inũctis videlicet ex eo locis dolẽtibus & tumidis. Soleo etiam ex ramẽtis igni crudi, in nobiliq; aliquo vino decoctis, addito antiquo oleo, linimẽtum parare, quod dolentibus locis vtiliter illinitur.

R. Lignum teſſeratim conciſum, hoc imple nouũ vas fictile, quod operculo

culo teſtaceo punctim pertuſo obturetur, id diligenter lutatum excipiat altera teſta vacua in terra defoſſa ad os vſque ſuperiori deſuper incumbente luto conglutinata, per operculum flammarum vi circumcirca æſtuãte, in vacuam quatuor aut quinque horarum ſpacio defluet oleum. Vbi deferbuerit, aperi & offendes oleum aquæ innatans: quo ſi papulas, exulcerationes, tubera compagum & neruorum dolores inunxeris, iuuamentum non modicum pręſtabis. Aqua etiam illa bibitur mane & ſero, per ſe vel cum Syrupo ſequente, &c. Andreas Matthæolus in libro de morbo Italico.

Poteſt etiã vt ex amico audiui, deſtillari guaiacum eo modo quo aqua fortis: optimè quidẽ in fictili vaſe vitrato quod igni reſiſtat, qualia Haganoæ præſertim faciunt. Hoc oleum prodeſt articulorum vitiis ex Italico morbo, ſi cũ optima aqua ardente inungatur.

¶ Oleum ex ligno Guaiaco, & potentius ex ligno ſancto, ad morbi Hiſpanici dolores ac vlcera prodeſt, Syluius. Empiricus quidam aliquando mihi retulit, nõ abiiciendum eſſe hoc lignum quãuis bis aut ter decoctum, nam ſic quoque adhuc oleum optimum ex eo deſtillari.

Accipe ligna ſicca hæderæ, & grana & gũmi ſi poteris habere. Fruſtatim conciſa ponãtur in vas terreum perforatum in fundo duob. vel tribus locis: & tũc ſupponatur alia olla. Ponantur in terra: & coniungatur fundum ſuperioris cum orificio inferioris, cum argilla vel paſta, & olla ſuperior tota emineat ſuper terrã. Demũ excitato igne circũquaque deſtillabit oleũ nigrum in vas inferius. Hoc oleũ præ omnibus oleis ſanat arthritidẽ ex cauſa frigida, Rogerius.

Olei capniſti hoc eſt infumati apparatum, quoniam per deſcenſum fit, ſimiliter vt de lignis oleum, hoc loco adſcripſi ex Aetij lib. primo, vbi de oleis agit: vnde Nicolaus Alexandrinus etiam mutuatus eſt in tractatu de oleis. Vnguium aromaticorum nigreſcentium (melánon. Fuchſius Nicolai interpres legit megálon id eſt magnorum,) thuris maſculi, ſtyracis optimi, bdellij puri, coſti, ſingulorũ drachmas quinque, (ſing. vncias duas ſemis, Nicolaus, quod magis placet.) Olei dulcis optimi ſextarios quinq; (ſextarios duos ſemis, Nicolaus.) Hipni quod ſatis eſt, Coſto in craſsiuſculas partes diſſecto, atq; itidẽ ſtyrace & bdellio, ſimul commixta in vas fictile (nouum, Nicol.

Nicol.)ſine anſulis conijcies,cuius orificium hipno obturabis,exteriúsque aſpalathi ſurculis aut quapiam re odorata, aptè circummunibis,ne quid è fictili excidat. Inde vas aliud fictile ſine anſulis quærito,collo procero: quod orificium habeat alterius vas aromata continentis orificio aptè conueniens,in quod coniicies olei dulcis ſextarios quinque. Poſtea effoſſo ſolo fictile oleum continens vſque ad collum obrues, ne futuro igne excandeſcat: inde alterũ aromatum vas in caput reſupinabis,& ita vtriuſque orificia coaptabis: vt exquiſitiſsime cohæreant. Deinde vas totum luto circumlinies,vndecũque qua parte orificia conglutinantur, mox circa fictile ſubiectis carbonibus ignem ventilando accendes. Quo accenſo finito aromata tabefieri, vt ſenſim ignita per fictilis oſculum in ſubiectum oleum euaporent. Cuius rei cauſa capniſton,id eſt infumatũ vocatur. Poſtridie oleũ amoueto,& in vitreo vaſe reponito. Vtuntur hoc mulieres, quibus menſes detinentur,imum ventrẽ ac lumbos eo inungentes. Conuenit etiam his quæ à puerperio malè (nimis parum)purgantur,ſimiliter illitum. Præterea vtile eſt ad thoracem refrigera-

tum, medeturq; tenesmo, si exceptum lana (calida, vt addit Nicol.) cõplicata imo ventri, & lumbis apponatur. Idẽ videtur capnelæum dictum: sed Kiranidũ author naphtham interpretatur, lib. 4. in Echeneidis mentione.

Vidi & ex papyro in cuculli formam conuoluto, accensoq; supra discum stanneum, summa eius extremitate per forficem retenta olei nigricantis guttas aliquot defluere, quę ad oculorum maculas siue albugines laudantur.

De balsamo vero, & antibalsamis, id est arte compositis oleis, quæ veri loco vsurpantur: tum intra, tum extra corpus.

BAlsamum vox est in omnibus propé linguis vsitata, Syriaca proculdubiò, nam in sola Syria & vno duntaxat horto olim nascebat̃. Panag̃. Hebraicam vocem Exechielis. 27 Dauid Kimhi post nonnullos interpretatur locũ proprium Iudææ: alij apharsamon, id est balsamũ. Iudæi recentiores palsamon, scribunt. Græci balsamon, Pausanias palsamon. Nicãder blasamon propter carmẽ. Opobalsamon liquor est: carpobalsamon

semen

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſemen, quod & caſamum aliqui vocant, & ipſo liquore odoratius prædicant: xylobalſamon, rami ſeu ligna. Cogitaui ego aliquãdo balſamum ab excellentia dictum eſſe, quod precioſiſsimum nobiliſsimumque inter aromata eſſet, nam baal dominum & magiſtrum ſignificat Hebræis, ſam verò aroma. Balſamon, aromaticus flos. Varinus. Et ſane decet, vt res ipſa Syriꝙ ꝓpria eſt, ita nominis eius etimologia ex eadem lingua peti. Forſan & beluin, (alij beniuin, alij belzoum ſcribunt,) ſuauiſsimi odoris liquor eandem ſui nominis originem habet. Non autem ſam ſolùm Hebræis, ſed & boſem aroma ſignificat, vnde Germani moſchũ videri poſſunt appellaſſe [biſem.]

Balſamum noſtra ætate quidam interiiſſe exiſtimant, aureo colore ſuccus ille erat, vulnera ſanabat, & rugas tollebat, & mortuorum faciem à corruptione vindicabat, lapidemque renũ cõminuebat: delebat oculorum maculas venenis reſiſtẽs, maxime aconito, & rigorib⁹ febriũ ipſarum, atque in his omnibus vires bãlſami excellebant. Nunc verò ex Hiſpaniola genus aliud balſami defertur, colore rubro ad nigrum tendente, ponderoſum, olens exuſtum quiddam: & illicò ca

put ferit, linguam etiã acrius sed serius vt piper: vulnera & ipsum recẽtia celerri mè si quid aliud sanat, & rugas tollit. Cre diderim, si non certè ad omnia, ad pluri- ma saltẽ id olei genus esse efficax, atq; ac cedere balsamũ verũ. Arbos quæ oleum istud parit, Goacomax vocatur, Punicæ forma & magnitudine fermè similis: sed tamẽ folio paulò maiore, tenuioreq́; cor tice quasi arido, ligno quod ardet vt tæ- da: fructu vt vuarum racemi, rarioribus tamen & paulò maioribus acinis, vinosi coloris, qui cum surculis aquæ diu inco- cti, id olei genus reddunt, Cardanus.

Sunt è mercatoribus qui adserũt hor- tos balsami interiisse, ex quo tempore Zelymus Turca, præcessor Solymãni oc cupauit Chayrum, quum Turcæ cultori- bus hortorũ iugulatis, non statim subro- gassent alios, anno à nato Christo, 1519. Porrò repositum aiunt non contemnen- dæ magnitudinis balsamũ multis milli- bus ducatorum conferendum apud cele- berrimum virum seculi nostri Lucullum alterum D. Antonium Fuggerum, Ioan. Agricola in commentariis in Galenum de locis affectis 4.9.

Antibalsama. Balsami veri notas ali- quot Dioscorides præscribit. In medi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

camẽtorum quæ inuicem ſubſtitui poſſunt catalogo, qui cum Galeni operibus & in fine etiã librorum Aeginetæ habetur,legitimus. Pro balſami liquore ſtillatitia myrrha,hoc eſt myrrha liquida quę ſtacte dicitur,ibidem habetur. Pro opobalſamo liquor myrti,ſed rectius legendum videtur,liquor myrrhæ. Auicenna lib.2.cap.de oleo. Loco balſami(inquit) ponitur myrrha liquida:aut æquale pondus olei addij,ſeu aldadi,vel dadi,vt Bellunenſis tranſtulit,Raſis in calce Antidotarij ſeparati,in oleo Benedicto ſiue de lateribus. Valet(inquit)ſicut oleum balſami:ſed eſt ſubtilius,& calidius & maioris vtilitatis in affectibus frigidis. Monachi in Meſuen. Et paulò poſt. In tractatu quid pro quo qui imprimitur in libris filij Meſuæ,legitur.

Pro balſamo terebinthina deſtillata vel oleum laurinum,vel gummi hederæ ponitur. Cæterum quid ſit dadi non facile dixerim,deſcribitur autem ab Auicenna capi.213. Bellunenſis quid ſit nec illic,nec in Gloſsis interpretatur. Granum eſt(inquit Auicenna) ſimile hordeo,longius, ſtrictius, ſolidius, amarum, frigidum eſt, ad caliditatem declinans, & ſiccum in ſecundo. Adſtringit ventrem

venenis resistit,doloribus ani & hæmorrhoidibus prodest.Durities resoluit,&c. Ego cisthum siue ladanum esse coiicio. nam id quoque frigidum est,ita modicè vt tepidam qualitatem habeat, secũdũ Galenum:astringit,aluum sistit:item siccat in secundo gradu , calidius autem est quod in calidioribus locis nascitur : idẽque mollit mediocriter & dissoluit & cõcoquit. Iam in antiballomeatis Græcis legimus propolim loco tragopogoni,id est ladani poni,& Auicenna in resolutione(inquit)duritierum,ponuntur duæ tertiæ ponderis ipsius de kur,id est propoli, & medietas ponderis ipsius de abhel. Dioscorides anodynis medicamẽtis misceri ait ladanum. Auicenna ani doloribus & hæmorrhoidibus prodesse. Iam quòd Auicenna habet dadi hordeo simile esse,sed longius,stricti⁹,&c.plene suspicor corruptũ esse, ex Dioscoride, qui ladon(id est fruticem ladani)cistho simi lem facit,longioribus tantum nigrioribúsque foliis.Postremò ipsa nomina ladon & dadi non malè colludunt.

¶ Oleũ ex floribus rosmarini factũ(eo modo,vt ex floribus verbasci fit,) vicẽ balsami gerit,& gutta eius in aquam immissa similiter subsidit , Arnoldus de

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Villa noua. Balſami veri inter cæteras notas hãc quoque ponũt. Lac ab eo coagulari: ego cum experiri vellem an idem fieret à balſamo artificiali ex terebinthina & gummis callidis compoſito, non coagulari, ſed neq; ſcĩdi ab ipſo animaduerti. Vulgus apuod nos oleum de ſpica deſtillatum ſimpliciter balſamum nominat, propter excellentem nimiũ odoris ſuauitatem. Sunt qui & alia quædam odorifera balſami nomine appellent, aut etiam viribus proxime accedere putent, vt Ryffius oleũ de caryophyllis. In antiballomenis Græcis legitur pro xylobalſamo ſubſtitui poſſe radices albarũ violarũ. Antiballomena verò cũ Meſ.operi, olim impreſſa, ſic habent. Pro xylobalſamo, lignũ hederę vel leuco radix. Pro calpobalſamo, fructus hederę vel xylobalſamum æquali pondere. Eadem & pro ipſo balſamo gummi hederæ. Sed forſan in omnibus iſtis errauit interpres, cum nullus ſcriptor hedram vllo modo cum balſamo compararit, itaq; cogitaui vel interpretem qui ex Arabico tranſtulit lapſum eſſe, vel potius ipſos Arabes ciſſon, id eſt hederam & ciſthum confundẽdo, labanum enim ciſthi ſuccus eſt, quẽ Auicenna pro balſamo ſubſtituit.

In

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

In Antibalomenis Galeno adſcriptis, hæc etiam reperio. Pro liquore balſami, liquor carpaſi: & pro liquore carpaſi, liquor myrti: & pro liquore ſalicis, liquor hederæ nigræ quæ Arabes, quibuſdã omiſsis aut mutatis in ſua tranſtulerunt, vt coniicio.

¶ Eſt & caſsia quædam balſamodes ab odore dicta. Siſymbrium genus ſylueſtris menthæ, aquaticum & plerunque rubens, recentiores multi balſamitam vocitant. Alia eſt balſamina vt Ligures Padani vocant. Hetruſci Hieroſolymitanum pomum, foliis vitis albæ, flore cucumeris, fructu vtrinque turbinato cucumeris puſilli ſimilitudine, &c. Pomum maturitate diſsilit, inanitáſque confracto patet, ſemina intus aliquot lenticulæ figura continens, ruberrima, ex quibus oleũ exprimitur ad vulnera præcipuum. Aliqui pomũ oleo prius imbutũ aliquot dies inſolãt, deinde vel fimo vel terra tantiſper obruunt dum prorſus intabuerit. Sic balſami vires glutinadis vulneribus adſciſcere pollicentur, inde tractum balſamine vocabulum, Ruelius ex Hermolao. Braſſauolus hoc oleũ de cochiis vocat: & herbam, quæ fructus illos in theca echinata gerit, cochiã aut momordicã.

Oleum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Oleum(inquit) variis modis paratur, & per infuſionem & ſub terra per multos annos defoſſum,& per cocturã : ſitq; ex echino , foliis ſeorſum & ſeminibus. Quod ſub terra cõdit, hæmorrhoidũ doloribus ſuccurrit. In genere,id oleũ oẽs dolores ſedat. Qui plures & plané mirabiles effectus huius olei & herbæ ſcire deſiderat , legat Mattheoli Senenſis in Dioſcoridem cõmentarios lib.4.ca.184. tot quidem & tantos:vt ſi veri ſint,balſamum ipſum præ eis contemni poſsit.

Balſameleon,id eſt oleũ balſami,plantæ cubitalis,aut bicubitalis,rutæ agræſti ſimilis: cortice cuius partem orientem ſpectante ſacrificato & vulnerato lachrymæ pingues deſtillãt , ipſius ſcilicet balſami pinguedo. Alij plantæ huius ſurculos vere ineũtę in pila terunt,in aqua coquũt,torculari exprimũt,oleũq; balſami vocant . Sunt qui ſurculos tritos in oleo veteri dies quadraginta inſolant , in vaſe duplici coquunt,exprimunt,ſurculos nouos tritos immittunt , ſecundo & tertio colant & recondunt. Meſues interprete Syluio, Vbi Syluius etiã in ſcoliis. Oleo vetere(inquit)die vno maceretur xylobalſamum & carpobalſamum recentiſſima. poſt arte chrymiſtarum oleum extrahatur,

trahatur, fuerit non ignobile, vel xylo balſamũ recens in oleo veteri diebus quadraginta inſoletur, vaſe duplici coquatur, vires huius olei ab omnibus tam laudati à meſue, taceri mirum eſt. Calfacit enim, humectat, tenuat, digerit, terget, glutinat. Glutinãdi hæc facultas veteribus indicta, facit ipſum hodie pretioſum. Opobalſamum rariſsimum, & ob id pretioſiſsimũ. Quapropter Petrus de Albano, Gulielmus Placentinus, Bartolomæus, Mõtagnana, oleum balſami cõpoſuerũt, viribus vero balſamo nihil ceſſurum. Alij folia, & ſemen & lignum huius plantæ oleo inſolant dies quadraginta, exprimunt, & ſeruant: ſed viribus opobalſamo id multò eſt inferius, Hæc Syluius.

Aegyptij factitiũ opobalſami genus faciunt ex cortice recenti odoratiſsimo, amygdalino oleo ſubferuefacientes, ſingularis odoris cùm recẽs miſcetur, Alexander Benedictus.

Excitat ſubitò comitialiter humi proſtratos, oleum quod balſaminum vulgus vocat, naribus ſubditum olfaciendum, Idem. Videtur autem oleum de ſpica deſtillatum intelligere: id enim multi hodie balſamum vocitant.

De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

De balſamis arte compoſitis.

BAlſamis omnib. quod ad facultatem attinet, commune propoſitum eſſe videtur vt vulnera & vlcera glutinét, idque breui tempore, & mala eorum ſymptomata auertant: vt calfaciant, ſiccent, & partibus ſint tenuibus: hinc eſt quod omnia reſinam terebinthinam habent, quædam & alias reſinas: vt pineã, maſtichen: hinc & gummi adduntur, thus, elemi, gummi hederæ, bdellium, ſarcocolla, mumia, &c. Aliis odoris gratia adiunguntur etiam aromata diuerſa: vnde & polycreſtotera fiũt, & ad varios intra corpus quoque affectus idonea: vt in his magis etiam, quibus inſuper plantæ diuerſæ earúmue partes adiiciũtur. Deſtillantur pleraque, paucis exceptis, quæ extra corpus tantum vt ad vulnera adhibẽtur. Deſtillantur autem in cinerib. maximè omnia primũ lento igne, vt quod clarius, tenuius aut aquoſius eſt eliciatur, deinde paulatim aucto, vt oleum quod ruffi coloris eſt, excipiatur, deinde etiam maiori, vt oleum rubeat: & tandem ad nigrũ colorẽ vergat. Qui in medio effluxerit liquor, magis probat̄ ad vſus intra corpus: poſtremus calidior, vehemẽtior & ingratior eſt

tior est aptior forinsecus adhibeatur vt: vbi maiore vi opus est: vt primus, vbi exigua. Primus liquor, à terebinthina præcipuè reddi videtur, cui⁹ gratia ne ebulliat laterũ aut silicũ frustula misceri possunt, &c. vt supra de terebinthina destillãda diximus. Omnia intra corpus sumpta propter terebinthinam & gummi, ructus citant, nonnunquã molestos, & magis quidẽ medio & postremo liquore sumptis. Vrinam omnia suo odore imbuunt. Debent omnia intra corpus sumi cum aliquo liquore, vino præcipuè mixta, ita vt ad cochlearium liquoris, gutta olei vna aut duæ ad summum addantur. Fæces in fundo relictæ inutiles sunt, nisi quod colophoniç loco vsurpari poterunt. Destillantem nuper vidi empiricũ nescio quod balsami genus in patella cum cineribus supra lateres imposita, vt supra descripsi in mentione destillationis per cineres. cucurbita vitrea tã altè in cineres imposita, vt non supra materiam in ea contentam ascẽderet. Repleta erat ad mediũ capax fortè si tota repleta fuisset quatuor librarum. Occupabat cum hic labor per quatuor aut quinque dies noctesq; nõ intermisso igne. Separabat autẽ tantũ duos liquores, primum album, qui copiosior

erat

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

erat:deinde ruffum, qui tertia parte pau-cior reddebatur. Lutum quo cucurbita, alembicũ & recipiens illinuntur, ne quà perſpirent, cum rimas agit, mox iterum illinendũ eſt:itaq; nocte etiam vigilan-dum, ne ignis intermittatur. Poſſunt etiã liquores omnes non mutato recipiẽ te in vas vnũ excipi,& poſtea ſeparari,nã poſterior priori innatat, tãquam leuior. Hoc oleo ille vtebatur ad plurimos mor bos, guttam vnam quotidie propinãdo, & per dies aliquot(vt quatuordecim)in-terdum continuando, ſic ad febres chro-nicas prodeſſe dicebat.plerũque aroma-tum aliquid,vt zinziberis,& ſacchari mi ſcebat cum vino & olei gutta, vt minus manifeſtum eſſet ægro ſe olei tantum guttam bibere: aliquando nihil miſceri volebat cum vino aliud præter huius o-lei guttam, præſertim ad emendandum anhelitus fœtentis vitium. Aliquando ex aqua dabat,aliàs offulæ panis inſtillabat. aliquando phlegmaticis & craſsis ho-minib. cum condimento ſinapi & pipe-ris, inde ſudare iubens: ſæpe verò fieri dicebat vt plurimum pituitæ inde euo-merent. Commendabat ad eadem om-nia, in quibus thæriacæ vſus eſt; & con-tra venena etiam magis. item ad omnia

vulnera,& tumores quosuis prçterquam hydropicos:ad spasmum, ad dentes purgandos, ad confirmandas gingiuas, aduersus comitialem, & venena. Linteo inde madido inuolutum serpentem interimi aiebat. Alterũ liquorẽ, qui rubet, leprosis etiã remedio esse, si nondũ in eis obtinuisset malũ, necdũ anhelosi essent. Vterq; liquor in gustu acrimoniã habebat, resinosi odoris, & fumosi quodã modo, magis verò posterior. Semunciã diuitibus septem vel octo drachmis vendebat. Oleũ Gulielmi de Saliceto Placentini, quod in quinto suæ practicæ, cap. de oleis balsami vice supplere ait. Carpobalsami, mirrhç, nucis Indç, singulorum semuncia. Hyperici drachmæ duæ. Omnia crassiusculè contrita relinquantur in vnciis quatuor olei veteris vsque ad mẽses sex: & destillentur. Aliud nobilius quod loco balsami ponitur eiusdem.

Olei sesquilibra, myrrhæ, xylobalsami, opopanacis, bdellij aloés, carpapobalsami, ammoniaci, serapini, nucis Indç, hyperici, macis, gũmi Arabici, thuris, tragacanthæ, sin. vncia. Lateris triti, quẽ nunquam aqua tetitgerit, igniti, & in oleo cõmuni extincti vnciæ tres. Terebinthinæ mũdæ & clarç vnciæ septẽ. Trita singula

& simul

& ſimul ſubacta in mortario, deſtillentur vt aqua roſacea. Prodeſt hic liquor aduerſus calculum, admixtus medicinis contra eundẽ. Durities & cicatrices cõplanat. Et ponitur vbiuis loco balſami.

Aliud eiuſdem nobilius. Myrrhę, carpobalſami, nucis Indicæ, ſingul. ſemuncia, hyperici drachma (aliàs drachmæ duæ.) Trita craſsiuſcule miſceantur cum quinque vnciis olei, & ſeſcuncia terebinthinæ. In fine addantur grana quinque mochi, & tria ambræ, & vncia olei de lateribus. Et deſtillentur vt ſupra. Eadem quæ balſamum præſtat, & vbique ei ſubſtitui poteſt. Hoc & Nicola. Stokkerus excellens in Germania medicus vtebatur, ſed ſine terebinthina, ſi rectè eius deſcriptionem amicus ad me miſit. Relinquebat autem in infuſione diebus decem ante quam exprimeret, expreſſo demum moſchum & ambram addebat cum oleo de lateribus, nec deſtillabat vt puto. Deſcriptio ſuperior habet in Luminari maiore, vt & ſequẽs Montagnanæ. Balſamum compoſitum Bartolomæi Montagnanæ ex Antidotarij eius capite primo quod eſt de vnguentis. Terebinthinę libra. Thuris albi vnciæ quatuor, baccarum lauri tantundem. Gum-

mi elemi vnciæ ſex. Maſtiches, galãgæ caryophyllorum, cinnamomi zedoariç, macis moſchatæ, cubebarum, ligni aloës benetriti ſin. vncia. Omnia ſimul deſtillentur, primò lento igne, & primò defluet aqua balſami dicta. Tum aucto igne aliam aquam ſeparatim colliges. Et ſic fac tertiò. Tunc emanabit balſamum in omni probatione. Erit autem tanto fortius, quanto ſæpius deſtillatum fuerit.

Balſamum Petri Aponenſis in additione eius in librum Meſue, in ſermone de vnctionibus (ad effectus cordis.) Myrrhæ electæ, aloës hepaticç, ſpicæ nardi, ſanguinis draconis, thuris, mumiæ, opapanacis, bdellij, carpobalſami, ammoniaci, ſerapini, croci, maſtiches, gummi Arabici, ſtyracis liquidi, ſing. vnciæ duç. Ladani electi ſiue caſtorei vnciæ duæ ſemis. Moſchi drachma ſemis. Terebinthinæ ad pondus ſingularum rerum. Tere terenda, & omnia mixta cum terebinthina per alembicum ingenioſè deſtillabis. eſt enim hæc ars ſicut de aqua roſarum. Hæc Petrus, vt Monachi qui in Meſuen ſcripſerũt, ex manu ſcriptis codicib. ſe deſcripſiſſe profitentur, multò emendatius quã in excuſis codici. & Luminari maio

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

re habeatur. Mentionem inunctionis ſpinæ (inquit Aponenſis) apud veteres nullam reperimus, fortè non quòd illi rem adeò vtilem & laudabilem ignotauerint, ſed quod occultare voluerint: Eſt enim egregium hoc auxilium præſeruãs ſubiectum vitæ. Nam principiũ oſsium & neruorum eſt nucha, & oritur à cerebro, &c. Itaque hac inuncta confortabis ſubſtantiam velatiuam, (nimirum tunicas cerebri,) & ſubſtantiam ſpiritualem, & neruos, & oſſa vniuerſa, ſubueniens etiam paralyſi & omnibus neruorum affectibus, item ſaltui & tremori cordis, & laſsitudini manifeſtæ: & eſt medicamen omnium medicamentorum in celeri cordis confortatione. (Poſt hæc deſcriptione adiecta, ſubdit. (Hoc oleũ balſamo vicinum eſt: & ſecundum hãc viam ſubtiliſsimi ſophiſtarũ adulterant balſamum: eſt enim inter cæteros modos hic nobiliſsimus. Hoc oleo ſi vnguantur cadauera, non putreſcunt. Cum volueris confortare corpora extenuata, miſcebis aquam roſarum, & vnges ſuper baſis manſionibus, & à nucha vſque ad renes. Si eo modicè tepefacto ante horam paroxyſmorum, inungatur ſpina relinquẽdo ſuper ea veſtigium eius cũ pecia,

repelles rigores erraticarum febrium,& quarumlibet ſimplicium febrium. Sed quartanis & erraticis ſubuenit à principio periodi(locus hic cū ſequentibus quibuſdam videtur corruptus in excuſis codicib.)in ſyncope quaſi extrema perūcta ſpina: vt eius organum voce loquatur, ſub lingua infirmi ex eo parum appones, poſtea in aurib.& naribus ſi neceſsitas vrget. Ex eodē dabis cū poſtulat neceſsitas, in ſuffocatione matricis, & morbo caduco, & aliis plurimis paſsionibus. Datur pondere tr.(lego,grani) vnius cum vino odorifero. Sic animum & naturam confortat,& multis affectibus medetur. Præcipuè verò prodeſt melancholicis, triſtibus,& quorū vires & mēbra languent,ac ſi cōtuſi & per vim debilitati eſſent. Pro hecticis, admiſcebis oleum roſatum aut maſtichinum, & vnges ſpinam eorum apud balneum & ſine balneo, Hactenus Aponenſis. Idem hanc compoſitionem loco veri opobalſami miſcere ſuadet Theriacę,Mihtridatio, Diacurcumę,Aureæ Alexandrinæ. Hoc oleo,inquit Epiphanius Empiricus,tanquam matre omnium remediorum ad omnes neruorum paſsiones vtitur,nucham, dorſum & iuncturas bis die illinēdo.experimētis enim
conſtat

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

conſtat, præcipuè in materia frigida. Idē in balneo Mariæ deſtillari iubet hoc oleum, quod non probo.

Eſt & alia Gulielmi Placentini compoſitio, quam reperio in Luminari maiori in Diacurçuma ſeu Diacrocu, huiuſmodi. R. Terebinthinæ lib. 2. olei communis lib. 3. olei laurini vnc. 16. cinnamomi vnc. 3. euphorbij, caryophyllorū baccarum lauri, gummi hederę, ſerapini, galbani aromatici, oppopanacis, ana vnciam, thuris maſtiches ana vncias duas: Terantur terenda, & deſtillentur.

Hæc & alia quædam balſama diuerſa deſcribit etiam Ryffius in ſuo de deſtillatione libro. Aqua viuificans & ſeni iuuentutem concilians, ex libro Lulli de aquis. Terebinthinæ libra. Mellis ſelibra. Aquæ vitæ terquatérue deſtillatæ vnciæ tres. Ligni aloës bene triti, ſandali muſcatelli, ſingul. drahmæ tres. Gummi Arabici vncia, (forte drachma.) Nucis moſchatæ, ambræ, vtriuſque drachmæ duæ. Omnia trita deſtilla igne lento, donec habeas primam aquam claram. Et cùm ſecunda inceperit manare, quæ erit ſimilis carboni ignito, ignem auge continuò, & ſeparatim ſerua. Tum rurſus aucto igne, tertiam collige, quæ nigra eſt

& densa instar mellis, donec liquor omnis effluxerit. Ex his aquis vltima calidior est, quàm prima & secunda. Prima vocatur mater balsami, secunda oleum balsami, tertia balsamum artificiale.

Prima in potu datur cum vino tepido.

Secunda & tertia prosunt ad remouendum mala quę nouiter corrodunt carnes humani corporis. Prima cum vino tepido albo pota, purgat stomachum ab omni malo humore: & aquam prohibet, ne perueniat ad cor aut partes principales, vt frequenri experientia constat. Linteolum tenue madefactum hac aqua cum paruo digito in nares intrusum, cum æger ingreditur lectum, & intus relictũ, curat à rheumate. Mane & vesperi pota anhelitum fœtẽtem quacunque ex causa curat. Dentes inde abluti roborantur & dealbantur: & dolore liberantur: siue is ex humore, siue ex sanguine putrefacto proueniat. Quicquid ei impositũ fuerit integrũ & incorruptum conseruatur linteum ea madidum & vulneribus (inde prius ablutis,) aut fiistulæ & aliis impositum (malignis vlceribus.) Quartanæ resistit si spina dorsi per aliquot dies cum ea perfricetur. Scabies inde lota sanatur. Linteum ex ea madidum ad hæmorrhoides

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

rhoides vtiliter imponitur, lana xylina modicè in hanc aquam intincta, contra quamuis ſurditatem vtiliter immittitur. Inuncta curat faciei ruborem, paralyſin linguæ, & omnes frigidos affectus.

Secunda & tertia aqua valent contra noli me tangere: contra regium morbũ, colliquè & gutturis affectus. Item contra fiſtulam, & malum morbum, præcipuè ſi recens fuerit: lauando enim & fouendo, & linteum inde madidum ſuperponendo frequenter curatur. Iuuant etiã ſi quis colliſus lapidibus vel fuſtibus, vel baculo fuerit. Nullum venenum eis appropinquare poteſt, & contacta inde aranea moritur. Inunguntur vtiliſsimè ad omnem paralyſim. Omnes corporis partes lauando confirmant. Sciendum eſt autem quòd prima aqua ex his tribus quaſi generalis cõtinet omnes virtutes. Ad corrodendũ verò ſecunda & tertia præferentur, magisq; hæc quã illa. In ſumma, medentur omnibus morbis qui ex ſanguine aut phlegmate putrefacto proueniunt.

Apud eundem Lullum aqua mirabilis ſic fit. Caryoph. nucis moſchatæ, zinzib. zedoariæ, galangæ, piperis vtriuſque, granorum iuniperi, corticum citri, ſaluiæ, baſilici, roſmarini, maioranæ,

mentę rotundę,baccarum lauri,pulegij, gentianæ,calaminthæ, florum ſambuci, roſarũ,ammeos,ſpicæ nardi, ligni aloës, cubebarũ † (hic videtur aliquid deeſſe) tam ſylueſtris quàm domeſtici,cardamo mi,cinnamomi,calami aromatici,ſticha dos,chamædryos,chamępityos,meliſſę, maſtiches,olibani,aloës hepaticæ, ſeminis & florũ anethi,ſem.artemiſiæ,ſingu. vncia. His addes ficus ſiccas, vuas paſſas vltramarinas,nucleos dactylorum, amygdalarũ dulcium pinguiũ, ſingulorum vnciam. Mellis albi veteris ſelibrã. Deinde ſaccharum duplum ad omnia prædicta. Hæc omnia immites in aquam vitæ quinquies aut ſexies per alébicum vitreum deſtillatam,quæ pondere triplici ſpecies omnes ſuperet. Relicta per biduum deſtillabis lento igne. Aqua prima clariſsima eſt & pretioſa. Secunda colore differt, alio vaſe excipienda: eſt autem alba, vtilis ad dealbandum facies mulierum, quibus omnes maculas ſubito tollit, ſi vel triduò ſemel inde lauentur:& odoriferas redddit & claras. Hæc aqua balſami ſeu mater balſami, vocatur: debet autem cum aqua vitæ eiuſdem ponderis, & in alembico deſtillari per balneum igne lento. Et effluet

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

primò aqua odorifera & mirabilis, quam recipies per ſe: deinde alteram coloris crocei, poſtremò tertiam ſanguinei.

Virtutes primæ & ſecundæ aquæ ſunt hæ. Si altera ipſarum fundatur in vulnus recens non opus eſt alio remedio: ſed intra diem naturalē cum dimidio ad ſummum ſanabitur, modo non ſit mortale. Omne vlcus malignum, vetuſtum, putridum, cancroſum, fiſtula, lupus, noli me tangere, eiſque ſimilia, alterutra de iſtis aquis lauentur, & curabuntur intra paucos dies. Gutta duntaxat inſtillata carbunculum intra tres horas extinguit.

Si oculus laboret lippitudine, vel tela vel vngula, vel carnoſo aliquo tumore innato, tertio quoque die guttam de iſtis aquis inſtilles: & intra nouem dies ſanabitur, niſi omninò deſtructus fuerit. Gutta de eis cum pauco generoſo vino pota calculum in renibus aut veſica, aut in virga obſtructum, vel intra duas horas frangit, & dolore liberat. Carne mortua inde abluta, breui curatur locus.

Si mulier ex vtero laboret, parum de eis ex iure aliquo bibat. Si dolor ſit ex percuſsione vel caſu ſine vlcere, foueatur locus exigua earum portione, & recedet dolor intra tres horas. Simili auxilio

neruus contractus, induratus aut aliter malè affectus, restituitur. Reliquas earũ facultates medicus eruditus per se æstimabit. ¶ Tertia & sanguinea aquæ, quę sancta & benedicta cognominatur, adeò excellit viribus, vt si quis de ea quindecim diebus medio cochelari vtatur, curetur à lepra, phthisi, asthmate, hydrope, paralysi, ischiade, syncope, morbo caduco, gutta arthririca, hectica, stranguria: aliisque multis morbis, idque intra duos menses. Senibus iuuentutem recuperat, hominem moribundum desperatumque à medicis, restituit, si vnica eius gutta in os instillata deglutiatur, ita vt ad cor perueniat. Quod si quis per annum (quotidie) quantitatem grani frumenti huius liquoris biberit cum cochelari aquę florum borraginis destillatę instar rosaçeę, anno exacto carnibus, sanguine & toto corpore, tum forma, tum viribus, quasi renouatus videbitur. Aliud balsamum artificiale, ex eodem lib. Lulli de aquis.

Terebinthinæ sesquilibra, galbani vnciæ duæ, aloës cicotrinæ, masticæs, caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, nucis mosch. cubebarum, singulorum vnciã. gummi hederæ semuncia. Omnia bene trita misce & destilla per alembicum

vitre

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

vitreum, igne lento primum, & collige ſeorſum aquam primam: deinde aucto igne ruffam: & poſtea magis aucto, oleũ rubens, donec nihil amplius deſtillet, recipiente ter mutato. Habet hoc oleum omnes facultates veri balſami, ardet enim in aqua, & lac ſtatim congelat: nam ſi in pintæ (menſura) lactis ponatur gutta vna tepida, ſtatim coagulabitur. Primus liquor vocatur aqua balſami, ſecundus oleum balſami, tertius balſamum artificiale. Vtilis eſt primus liquor contra fluxiones aurium, ſi duæ aut tres guttæ mane & veſperi immittantur. Oculis inſtillatus lipitudinem emendat, & lachrymas conſumit. Superfluos in quauis parte corporis humores mirificè reſtringit. Dolorem dentium tollit, ſi lauentur inde, & vermes, ſi qui inſunt, interficit.

Tertius liquor impatiens eſt veneni, araneis & ſerpentibus infeſtus. Duæ vel tres guttæ in morſum venenoſum inſtillatæ, ſtatim ſanãt. Si hoc liquore circulũ deſcripſeris in quo includas animal venenoſum, immorietur id potius quã exeat. In ſumma, eadem cum theriaca facit, ſed efficacius omnia. Omne genus apoſtematum infuſus, intra nouem dies ſanat: Et ſimiliter fiſtulã vtcunque malignã; &

noli

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

noli me tãgere. Affectus omnes ex phlegmate & frigido humore natos, curat, linteo in eum intincto ſupra locum dolentem impoſito. Exterminat paralyſin & omnem tremorem membrorum, neruos mirum in modum confirmat. Calidior eſt primo & ſecundo. Si quis guttam eius in manum ponat, ſtatim penetrat ſine dolore. Denique alia multa efficit, & omnem affectum ex frigida cauſa obortum, ſanat, ſi rectè vſurpetur. Aqua memoriā confirmans. Florum roriſmarini, borraginis, chamæmeli, violarũ, roſarum, ſingulorum vncia. Stichadis, foliorum lauri, ſamſuchi, ſaluiæ, ſingulorũ vnciæ duæ. Omnia minuatim conciſa in optimo vino macerabis & deſtillabis per alembicũ. Deinde liquori deſtillato miſcebis terebinthinæ libram, olibani vncias octo, maſtiches, bdelij, anacardorũ, ſing. vnciam. ſingula trita admiſcebis, & iteratò deſtillabis. Deinde rurſus addes. Nucis moſchatæ, macis, galgangæ, cubebarum cardamomi, ſingulorum vnciam. agallochi, ambræ, moſchi, ſingulorum vncias duas (ſi rectè habet codex manuſcriptus:) trita mixtaq; per quinque dies relinquito, ac tertiò deſtillato, aucto igne donec oleum manare deſinat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Aquas vitæ quaſdam balſamis adnumerandas, reperies in cœlo philoſophorum Vlſtadij, capitibus 44. & 52.

Balſamum authoris incerti. Terebinthinæ ſelibra, thuris vnciæ duæ, ligni aloës, croci, vtriuſque vncia. Maſtiches, caryophillorum, macis, galage, cinnamomi, zeduariæ, cubebarum, nucis moſchatæ, ſingulorum ſemuncia, gũmi hederæ vel elemi vnciæ ſex: tegularum extinctarum in oleo, vt decet, quas aqua nõ tetigerit, vnciæ tres. Terẽda tere, primò fluet aqua, ſecundò oleum balſami, tertiò balſamum artificiale.

Balſamum artificiale (inquit Matthęolus Senenſis) in Cõmentariis in Dioſcoridem, quod ad morbos quãplurimos mire efficax reperi, ſæpe cõpoſui hũc in modũ. R. reſignæ larignæ, lachrymæ abietis puræ & liquidæ (alioqui oleum abietis vocant.) Germani [bulhartz] vtriuſq; libram mannæ thuris, ladani, vtriuſque vnc. octo. ſpicæ drachmã, maſtiches, galangæ, caryophi l. caſiæ odoratæ, zedoariæ, nucis moſch. cubebarum, agallochi ana vnc. tres. gummi elemi. vnc. ſex. aloes hepaticæ, caſtorei, nucleorum dactylorum, ſtyracis calamitæ, myrrhæ, belzoi, ana vnciam. Tere terenda, & mixta

liquoribus destilla artificiosè. Manebit autē primò aqua clara subtilissima, quæ mirum in modū ardet, aqua balsami dicta. Tum sequetur oleum flauum, subtile, quod vocant oleum balsami, postremò balsamum artificiale, rubens. Prima aqua, vt expertus sum, ventriculos frigidos mirificè iuuat, & phlegma cōsumit. Liquor secūdus excellenter medetur vulneribus, fistulis, doloribus neruorum & articulorum. Tertius non ad prædicta solùm vtilis est, sed insuper alia complura, quæ breuitatis causa relinquo. Aliud. R. Terebinthinæ libras duas Galbani, gummi hederæ ana libra. Crosarum, bedegar, rorisma. viridium vnc. 4. R. Gummina & tere grosso modo, infunde in aqua rosa. post recipe terebinthinā & funde simul, & sperge desuper aquam rosac. post adde flores, & coque omnia simul: & cū aqua ferè fuerit consumpta, ponantur in alēbico, & aquam primò destillantem proiice, tum sequetur oleum.

Aliud mater balsami dictum. R. Terebinthinę, li. j. olei laurini vnc. 6. galbani, gummi elemi, ana vnc. 6. gummi hederæ vnc. 2. olibani vnc. 2. Ligni aloës drac. 1. masticis, myrrhæ, aloës, ladani, castorei, rasæ (resinæ) pini ana drac. 2. gummi oli-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

uarûm arborum lib.1. Garyoph.galangę,cymini,cinnamomi,nucis moschatę, zedoariæ,cubebarum ana drach.3. Tormētillę,dictamni albi,ana drach.6.Mixta omnia destillētur per alēbicū vitreū.

Aliud, Dornstetteri excellentis apud Germanos medici. R. xylobalsami vnciā. Opopanacis,resinæ pini,bdellij,galbani,ammoniaci mastiches, sarcocollæ, gūmi elemi,olibani,myrrhę,benzoi,singulorū semunciā. Olei benedicti,laurini,ladani puri singulorum sescunciam. Carpobalsami,opobalsami (vel loco eius balsami ex discretione Gulielmi Placētini,) vtriusque semunciam. Sanguinis draconis drachmas duas. Castorei,spicæ nardi,galangæ, cubebarū, cinnamomi, cardamomi,granorum paradisi,corticū citri,singu.drachmā. Olei terebinthinæ ad pondus omnium. Macerata simul per dies aliquot, destillentur in Balneo Mariæ (ego in cineribus malim.)

De balsamis quæ extra corpus vsurpantur.

SVperiora omnia tum intra tum extra corpus vsurpantur, ea verò quæ sequuntur,extra tantum, aut præcipuè.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Balſamum breuiter ſic fit. Terebinthinę libra, maſtiches, ceræ nouæ, vtriuſque vncia, croci drachmæ duæ. Mixta deſtillentur.

Balſamum ſiue oleum benedictum ad vulnera paralyſin, &c. Olei terebinthinæ libra. Olei laurini vnciæ duæ. Galbani, gummi, elemi, vtriuſque drachmæ ſex. Gummi hederæ, thuris, maſtiches, ligni aloës, olibani, ſingulorũ drach. duæ, Aloës, myrrhæ, ladani, caſtorei, ſin. drac. tres. Omnia terantur & infundantur in terebintina & oleo ad tres dies. Poſtea recipe galãgæ, cinnamomi, nucis moſc. zedoariæ cubebarum, de ſing. ſemunciã. Dictamni, conſolidæ minoris, vtriuſque drachmas tres. Contrita hæc pone in aquæ vitæ vnciis quatuor ad tres dies. Miſce omnia & deſtilla in cinere cõtinuando ſemper ignẽ die noctúq; donec compleatur, & muta vas recipiens ſecundum mutationẽ coloris eius quod deſtillatur.

Balſamum ad cicatrices, &c. Si ratione percuſsionis (inquit Lullus circa finẽ libri ſecundi de quinta eſſentia) manſerit ſignum magnum in facie vel aliis partibus corporis, hoc remedio illud ſignum remouere poteris, non omninò, ſed vt multò minus appareat. Maſtiches

ches vnciæ quatuor. Corticis malorum granatornm dulcium, gummi, cyperi, carpobalſami, ſingulorum vnciæ duæ. Croci vncia. Terebinthinæ libræ duæ. Olei oliuarum antiquiſsimi vnciæ quatuor. Tere terenda & cribra, & miſce cũ terebinthina & carpobalſamo & vnà eũ oleo deſtilla igne lento. Deſtillatum liquorem pones in fimo vel vinaceis diebus quatuor, deinde vteris, ceu vero balſamo, cuius notas omnes præſtat, & pro eo vendi poteſt.

Aqua mirabilis vel oleum ad ſtrumas gntturis, vnde homines gutturoſi dicuntur. Olei laurini vnciæ ſex. Olibani, maſtiches, gummi Arabici, terebinthinę claræ, ſingulorum vnciæ tres. Miſce in mortario & deſtilla in alẽbico, deinde aquæ extractæ addes cinerem (de la cendre, Galicè: niſi legendum ſit de la cedre, vt cedriam intelligamus.) Tum rurſus deſtillato, & ſecundum iſtum liquorem inſtar balſami ſerua. Sæpiius die bronchocelis inunctus, paulatim eas imminuit.

Balſamum artificiale, non deſtillandum, ſed coquendum tantùm, ex libello Gallico Andræ Furnerij. Olibani, galbani, olei de papauere albo, olei de amygdalis amaris, terebinthinæ clarę, ſingu-

lorum vncia Viridis æris in puluerē redacti vnciæ tres,(vn quarteron, Gallicè. sed nimia hæc quātitas videtur.) Olei oliuarum libræ duæ. Oleum in patella plūbata super igne calfacies, & cùm bulire cœperit, galbanum frustulatim immitti to, & ad lentum ignem leniter subinde moueto: deinde mastichen & olibanum addito, & moue donec paulatim liquentur. Deinde picem terebinthinam (sed picis mentionem supra omisit,) igne lento ita ne ebulliant. Tum aufer ab igne, & reliqua duo olea adiicè, & mouendo cōmisce, & iterum modicè ad ignem pone. Tandem viride æris immitte, permisce, & cola per pannum nouum in vas alterū plumbatum. Cùm verò vti volueris oleo dicto, videndum est prius ne quis neruus aut vena propemodum dissecta sit. Tum vlcere diligenter purgato, modicum huius olei in vasculo aut cochleari ęneo calfacies, & tā calidum quàm ęger tollerare poterit, immittes, ea copia qua vulnus totum satis madefiat. Deinde lanam succidam nigram à genitalibus veruecis impones: aut è cānabi linteum ter aut quater complicatum, & ad horas quatuor illigatū relinques. Quòd si tum dolor non cessauerit, iterum infundes vt supra dictum

ctum eſt,& ſemper curabis vt purum ſit vlcus, ſic paucis diebus mirabiliter ſaneſcet.

Sunt qui terebinthinam & gūmi quædam in cucurbita vitrea commiſceant, eámque luto clauſam in arena poſitam modicè bullire ſinant:deinde aliquandiu relinquant donec fæces in fundo ſubſidant,indurentúrq;,tum colant.

Balſamo à quibuſdam cōparatur etiā oleum de hyperico,quod quia non deſtillatur infrà deſcribam.

Aqua educens oſſa,& ne putredo vulneribus accidat,præſeruans. Terebinthinæ puræ & albæ ſed illotæ,zopiſſæ,mellis,ſingulorum libra. Reſinæ pineæ albæ ſelibra, Deſtillentur.

Aqua Epiphanij ad fiſtulas compoſita cum terebinthina, gummis quibuſdam & aromatibus &c.ſuprà à nobis poſita eſt,ſecunda ordine inter aquas compoſitas ad externos quoſdam vlceroſos affectus,& rurſus alia ſimilis ordine tertia.

De oleis ex animalium partibus, vel excrementis.

EX oſsibus & medullis poteſt ſublimando trahi oleum, Syluius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Oleum ex vitellis ouorum, alembico destillari potest, vt oleum philosophorũ Mesuæ, Syluius. Vide supra vbi de oleorum destillatione per descensum in genere tractauimus ex Vlstadio.

Oleum de stercore humano, vide supra in Aqua stercoris humani, De sanguinis humani liquore, vide supra in Quinta essentia.

De mellis destillatione, supra scripsimus inter aquas quæ destillantur in Rosariis, &c. Est autẽ huius qui postremus fluit liquor crassiusculus, vt oleũ, puto, nominari possit.

Olea destillata etiam inter se misceri possunt, vt in hoc Epiphanij Empirici remedio, ad lẽtigines & omnem scabritiẽ & maculas faciei commendato. Lactis virginei sesquuncia. Aquæ rosaceæ cum pauco sulphure vncia. Oleorum de tartaro, de frumento, de vitellis, singulorum semuncia, caphuræ scrupulus. Quamuis hæc olea non soleant per destillationem fieri, oleum tamen de frumento & de vitellis, meliora fiunt destillata.

De oleis ex metallis, lateribus, gagate, succino.

AQuæ & olea chymistarũ industria singulari secreta, maximarum sun

viriu m

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

virium,& eſſentię tam tenuis,vt olei cuiuſdam gutta fortuitò illapſa in lectum, ſtragula eius multiplica & culcitras momento penetrarit,aſſeréſq; fundum lecti ſternẽtes vſſerit,Syluius. Videtur autem hæc penetrandi vis ad olea ex metallis extracta præcipuè pertinere,quibus magis etiam vrendi vis ineſt.

Aceti deſtillati præcipuè vſum eſſe video pro extrahendis oleis de metallis,vt antimonio,plumbo,ceruſſa. Alij aliis liquoribus acribus & calidiſsimis ad id vtuntur,vt lixiuio acri,aqua ardente,vrina deſtillata,aqua forti.

Lullus canone quinto libri primi de quinta eſſentia,cùm docuiſſet extrahere quatuor elementa à plantis,ſubdit. Et ſic quoque facies cum metallis,prius cũ noſtro menſtruo illa reſoluere facies ſub fimo per hebdomadem,oportet autẽ menſtruum eſſe acutum cum vegetabilibus aliquibus quæ infra in Quęſtionario dicemus. Poſtquam verò metalla fuerint diſſoluta, pone ad deſtillandum in igne primi gradus, & exibit menſtruum, & manebit calx metalli fundo. Poſt hoc verò reitera ſupra fæces metalli,de nouo menſtruo ad pondera metalli,& pone ad putrefaciendum per menſem cùm dimi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

dio,& post hoc destilla sicut fecisti de vegetabilibus, sed qualibet vice addas nouum mẽstruum super fæces. Alias diuersas philosophorum opiniones in extractiones elementorum à mineralibus in lib. tertio explicabimus, Hæc ille.

Oleis metallicis oĩbus cõmune esse puto, quod cæteris oleis grauiora sint, vt Carda. insinuat, & alius quidam guttas olei de vitriolo ponderosas esse scribit.

Oleum destillatum ex auri pigmento aut mysi (seu vitriolo Ro.) arteriis & cordis regioni illitum, hominẽ veneno infectum, etiam acutissimo, & tactu dũtaxat occidẽte, seruare posse existimo, Cardanus. Et mox, At postquam in hos sermones incidimus, haud ab re esse puto illud quærere quonam pacto oleum parari possit, quod illitũ arteriis cogat venenum extẽdi vomitu, aut purgatione, vel sudore, vel vrina. Certũ est metallicum esse oportere, quod validissimum esse debet. Vidi ego quandoq; tale, & solo pondere quod esset metallicũ, haud dubiẽ cõiectaui. Oportet & ex veneni natura illud esse, nam immodica căliditate, vt dictum est, delet prius conceptam malam vim, & similitudine auocat exteri⁹ quod nocet, & contrarietate pellit. Oportet & discu

diſcutientem, illic non paruam eſſe vim, & rurſus aduerſus venena ipſa contrarietatẽ quandam, quæ duo laxeris ſucco cõueniũt. Igitur quæ propellere venenũ debẽt, oportet metallica eſſe venena, nõ tñ acerbiſsima, & calidiſsima, & diſcutiẽtia & venenis quodãmodo contraria. Horum igitur materia his conſtare poteſt, myſi & auri pigmento, & laxeris ſucco, & gentiana, & pinguedine ſerpentiũ venenoſorũ, & aconito. Quod ſi cuipiã terræ ex his (prædictis viribus, vt ſunt diſcutere, venenis reſiſtere &c.) plura inſint, detractum oleum vi ignis omnium erit præſtantiſsimum. Et paulò poſt. Ceterũ oleum quod ſola arteriarũ illitione venenum extrudat: non hoc ſenſu pręſtantiſſimum dixerim, vt non etiã pręter id des in potu, theriacham, aut lac, aut aliud excellens remedium, quin etiã melius proficeret, illud bene auſim dicere, illitionẽ arteriarum, & admota exterius, eſſe his quæ bibuntur præſtantiora ac validiora, hoc vino dũtaxat excepto quòd venenũ adhuc in ventriculo maneat. Nam his (venenis recenter ſumptis, vt nondum è ventriculo egreſſa ſint) quæ vomitum validum prouocant pręſtantiſsima ſunt, vt lac, lixiuium, oleum, aqua nucis vo-

micæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

micæ. Igitur in morſibus venenatis, in aculeorum ictibus, in vnguẽtis venenoſis, in potu veneni quod iam ad præcordia penetrauerit, exterius adhibita auxilia validiora ſunt, &c. Hæc ex Cardano pluribus deſcripſi, vt inde etiã magis ratio cõſtaret mirabilis illius de ſcorpionibus, &c. olei, quod quia abſque deſtillatione fit, inferius ſeparatim deſcribam.

Antimonij oleum vtiliſsimum eſt ad omnia vlcera maligna, vt ipſe feliciter experior. Purgatur autem antimonium prius, multoties fuſum & liquatũ igne.

Longè ab hoc differt oleũ de antimonio chymiſtarum, quo argentum illi colore aureo inſignire conantur. Matthęolus in Dioſcoridem.

Oleum de antimonio quomodo fiat, ad vlcera & fiſtulas, ſcripſi ſuperius ex Vlſtadio, in tractatione de quinta eſſen. Sed empirici quidam etiam ad diuerſas intra corpus affectiones oleum ex antimonio parant, quod miris & magnis laudibus extollunt. Parant autem hunc ferè in modum, vt audio. Antimonij ſelibra, tartari calcinati albi tantundem, ſimul tundantur & in tigillo (crucibulo) aurifabri ſuper prunis ſimul liquentur, ſeu ſoluãtur: liquata effundantur in teſtã aliquam

quam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

liquam,vbi agitentur miſcendo:& cũ in maſſam induruerint,iterum tundantur, & colẽtur per colum(id eſt ſacculum eius figuræ quæ eſt ſacci pro vino Hippocratico vt vocant)in loco humido (calido & humido) vt in cella vinaria, colo ſuſpenſo,ſic enim paulatim extillabit oleum,quod à nonnullis propter colorem ſanguineũ Rubedo antimonij vocatur, & ſimiliter ab aurifabris quibuſdam cõficitur ad neſcio quam tincturam. Ad remedia verò humani corporis cum quinta eſſentia vini vel aqua ardente præparari debet,ita vt duplum ferè eius affundatur ad prędictã antimonij rubedinẽ:& in cucurbita diligenter agitentur, miſceantur, ac ita deſtillentur in cineribus ter vel quater, donec ſpiritus omnẽ malum odorem amittat. Semper autem miſcendæ agitandæq; ſunt fæces cùm aquã deſtillatam ſuper eas refundis, aut cùm quintã eſſentiam recentem ſuperinfundis,neq; enim ſatis certus ſum vtro modo fieri debeat. Sunt qui ab initio ſtatim acetum rubrum acerrimum(deſtillatũ) cum antimonio & tartaro calcinato ſimul liquandis miſceant. Sed hæc omnia ſcribo non tanquam certa, verum vt obiter ante annos aliquot ab empirico quo-

dam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

dã excepta annotaui. Scio chymiſtas & aurifabros quoſdam oleum vel quintam eſſentiã antimonij tanquã theſaurũ perfectiſsimum quærere. Hi primũ lixiuiũ acre cõpoſitũ ex viua calce & cinere clauellato per filtrum deſtillant: & in hoc lixiuio per horas quinq; antimoniũ ſubtiliter tritũ coquunt:& rurſus refrigeratum hoc lixiuium per filtrum deſtillant, & quod de antimonio ſimul tranſierit, nẽpe puluerẽ coloris lutei reſeruant. Deinde acetũ acerrimum rubrum deſtillatum infundunt ſupra antimonium in cucurbita poſitum, ita vt digitis tribus aut quatuor emineat:in loco calido per dies aliquot ponũt,& quotidie decies aut vigeſies agitãdo permiſcent, deinde acetũ in aliud vas vitreum leniter defundunt, ita vt nihil perturbetur. Hoc quinquies aut ſexties repetunt,(nouum ſemper acetũ ſuper antimoniũ in cucurbita relictũ fundendo,)demum acetum omne cõiungunt, & deſtillant per alembicum lento igne,donec oleum fluere incipiat. Eſt autem hoc oleum,ſiue quinta eſſentia antimonij,colore ſanguineo. Hoc Mercuriũ tingunt, & incomparabilem theſaurum eſſe aiunt,ſummum chymiæ miſterium: vt ex libro quodam Germanico manu

ſcrip

ſcripto tranſtulimus. Oleum ex antimonio elicitur rubrum, acutúmq; valdè ſulphur olet, & vim eius (antimonij) retinet: ob ſubſtantiæ craſsitudinem ad pauca vtile, Cardanus.

Calx integra oleo communi reſtinguatur, alembico vitreo deſtilletur, manabit oleum oſsi corrupto idoneum, Syluius. Calcis viuę fruſtum integrū infundatur in oleo communi, donec calx in puluerem reducatur, tum deſtilletur in alembico vitreo, & emanabit oleum calcinum, quod primus deſcripſit Leonardus de Prædapalea Patauinus. Ioan. Iacobus de Manliis.

De ceruſſa oleum, vide ſupra vbi de quinta eſſentia egimus ex Vlſtadio.

Oleum ex gagate ſacratum dæmoniacis, epilepticis, paralyticis, ſpaſmicis, tetanicis, arthriticis ab vtero ſuffocatis ſaluberrimum conceptúmque adiuuat. Fit ex gagatis lapidibus, quomodo oleum iuniperi (per deſcenſum,) vel ſublimatione (vt oleum de lateribus,) Meſues interprete Iacobo Syluio: cuius ex ſcholiis verba hæc ſubiicimus. Cum bitumē gagatę multò vilius ſit, & viribus aut iiſdem aut validioribus, tentari poſſet ex ipſo oleū quod largius fluet, præſertim

ſi re

ſi recẽs eſt bitumen, cùm ipſum ſit terræ velut adeps, & olei vice vtatur accolis lo cus Aſphaltitæ & locorum aliorum bitu minoſorum. Deinde an epilepſiam iuua re poſsit dubitat, cum odore illo bitumi nis tetro epileſiam magis prodat. Mihi verò veriſimile videtur iuuari ab eo epi lepſiam attenuando, digerendo, ſiccãdo quas vires cum & antea nõ ignauas ob tineat tum multò, magis liquor eius de ſtillatus hæc pręſtat. Neque verò ideo nõ iuuat hunc morbum: quoniam eandem odoris eius bituminoſi ſuffitu prodi ve riſimile ſit, vt myrrhæ, galbani, & cor nuum, vngularũ pelliúmq; capræ & hir ci ſuffitu. Nã & cornua & vngulas diuer ſorum animalium, aduerſus hoc malum medici vſurpant, ſcobæ eorum intra cor pus data: neque enim eadem ratio eſt ſi quid ſuffiatur, & ſi ſumatur ſimpliciter. Sed his de rebus non tam ex rationibus & coniecturis, quàm experimentis doce re debebant medici. Ipſe ſuffitum contri ti ſuccini (quod ipſum quoq; bituminis generi adſcribitur) pręſertim albi, narib. epileptici admoueri vidi, prunis in co chleari impoſitum, & mox ſedari paro xyſmum ꝙ & odore ſuo tantũ poma, vt vocãt, cũ moſcho vel ambra cõpoſita prę

ſtant

ſtant. Quòd verò de dæmoniacis ſcribit Meſue (inquit Syluius) ſuperſtitioſum eſt, à Chriſtianóque homine alienum.

Sulfur & gagates igni liquantur vt liquores omnes idem.

Oleum philoſophorũ (quod etiã oleũ ſapientiæ, & perfecti magiſterij, & bene dictum, & diuinum, & ſanctum quidam vocarunt,) veterum omnium cõſenſu effectibus ſecretis non paucis eſt efficaciſſimum. Nam calfacit, ſiccat, eſſentię tenuitate in altum penetrat, digerit, materiam omnem excrementoſam cõſumit.

Ob id epilepſiæ, paralyſi, vertigini, obliuioni, & lienis, renum, veſicę, vteri, neruorum, articulorum omninò, & reliquarum partium neruoſarum doloribus frigidis maiorem in modum cõfert. Eſt autẽ quoddam naturale ſiue minerale, & aliud marinum, quod ex inſulis ac ſcopulis fluit, (naphtha dictum:) in quo genere præfertur ſubalbum, mediæ bonitatis ſubrubrum eſt: ſubnigrum verò & craſſum, peſsimum. Cęterùm arte ſic fit. Lateres ex terra rubente multum antiquatos in fruſta comminutos carbonibus non fumantibus accẽde, donec igniti rubeant: tum concha, oleo roriſmarini (alchil) vel antiquo claro plena extin-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

gue, & quoad eius fieri poteſt oleo imbue, ſicca per ſe in caſulis, (caczobis, Monachi in Meſuen: apud quos etiam caczola mox pro cucurbita legitur,) Pòſt minutiſsimè tere, & vaſi per ſublimationē deſtillandū trade, luto chymiſtarum capitello committe, carbonibus in fornace accenſis coque, donec oleū deſtillet in phialā vitreā naſo imo capitelli agglutinatam (argilla & pilo, Bulcaſis,) quod exactè obſtructū reconde & ſerua, quantò enim antiquius, tantò valentius fuerit, Meſue interprete Syluio, cuius hîc etiā ex Scholiis verba ſubſcripſi. Oleum (inquit) de lateribus tam tenue eſt vt momento latiſsimè ſpargatur: ſi manui infundatur, eā cito penetret. Oleo balſami eſt multò tenuius, calidius, & in affectibus frigidis efficacius, vrinam mouet, lapidē frangit: vermes enecat, auriū tinnitiui à flatu craſſo, paralyſi, ſpaſmo cynico, iſchiadi, gonagræ, podagrę, & cęterarum iuncturarū doloribus prodeſt potū aut inunctū: ſed praua eius portio aquæ affectui aptè miſta bibatur. Hoc oleum à Raſi etiā in Antidotario, & Bulcaſi in libro qui ſeruitor inſcribitur, parat: vbi Bulcaſis lateres nouos qui aqua nondum ſenſerint, prefert, quia oleum melius imbibunt.

bibunt:& eos in fruſta vnciæ vnius diuidit,ac in vaſe vitreo aut vitrato,probeq́; lutato ita componit, vt eius pars tertia maneat vacua. Ignẽ primò leuiorem fieri oportet:ſed qui fundũ vaſis attingat, paulatim augeri. Primò exibit aqua,deinde oleũ rubẽs,Bulcaſis)per ſe colligendum. Sic terebinthinã,guaiacum,& alia multa deſtillamus. Oleũ etiã chamæmelinũ,& nardinũ quoq;,benedictũ dicitur Meſuę:ſed hoc(de lateribus)præſtãtiſsimũ eſt,& quibuſdã petrelæum vocatur, Hæc Syluius. Fœtidum eſt hoc oleũ, ſed ſummè penetratiuum. Io.Iac.de Maliis.

Vide quædam ſupra, vbi de deſtillatione oleorum per deſcenſum in genere egimus ex Vlſtadio. Bulcaſis fruſta ſingula vnciæ (drachmæ, Raſis)magnitudine ignita, in oleum antiquiſsimum immergere iubet, & extincta ab oleo extrahere: & ſimul omnia craſsiuſculè trita, in vnum aut plura vaſa deſtillatoria,quæ ventres nominat,ponere,vt duæ vaſis partes vel amplius impleantur. Iubet etiam cauere ne ignis appropinquet huic oleo (dum deſtillatur) facilimè enim accendi,& egrè extingui. Deinde iterum noua fruſta laterum, præparata vt prius deſtillari, donec ſatis olei colle-

ctum sit, quod in vase stricti orificij diligentissimè obstructũ cũ cera (& terra) seruari iubet facilimè enim exhalare ꝓpter subtilitatem suę substantiæ. Hoc oleo (inquit) vtere in ęgritudinib. frigidis, vt epilepsia, apoplexia, grauitate auditus, & arthride frigida: reliquos eius effectus explicaui in lib. de oleis, est enim res secreta philosophorum. Parandi modum Rasis eundem omninò describit.

¶ Oleum quod balsaminũ vulgus vocat (è spica,) excitat subitò comitialiter humi prostratos, naribus subditum olfaciendũ, aut quod ex lateritio lapide eximũt, à saxo nomen habet, Alexander Benedictus. ¶ Hoc oleum fit etiam aliis quibusdã admixtis, vt in lib. quodam manu scripto reperi, cui⁹ hic verba adiiciã. Lateres rubeos vetustissimos, aut recentes quidem sed ab aqua intactos in frustula confringes, eaq́; ignita extingue in oleo oliuarũ, vel quod melius est in laurino. Mox rursus cãdefacies, & extingues vt prius, donec nigrescant. Deinde frusta hæc impones in alẽbicũ vnà cũ oleo in quo extinxisti, si quid eius reliquum est: sin minus: recens affunde ad mensuram digiti. Postea addes castorei, & spicę nardi, vel eius loco rutę: vtriusq; partem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

vnam:coſti partes duas. Trita hęc miſce cum lateribus in cucurbita: quam in fimo equino diebus circiter viginti defodies. Tãdem deſtillabis, aucto paulatim igne. Primus liquor bonus eſt, ſecundus melior, ſed optimus tertiꝰ colore rubeo. Hoc oleum prodeſt aduerſus omnes frigidos affectus vt balſamũ, quo quidem ſubtilius eſt, & calidius, vtiliusq́; in morbis frigidis. Perforat enim manum cito, & ſpatio lato expãditur. Veſicę lapidem & frigidos affectus eiuſdem curat. Vrinam prouocat. Aurium noxis frigidis medetur, & vermes earum interimit.

Vtiliſsimum eſt paralyticis, & cynico ſpaſmo inunctum aut potũ: item iſchiadi, & dolori iuncturarum & dorſi. Emplaſtrum cum hoc oleo & ſale Ammoniaco paratum, ſplenis apoſtemata & durities breui tempore diſſoluit. Ad epilepſiam valet & narium obſtructionem naribus iniectum. Calefacit cerebrum, memoriam cõfirmat, dolorem dentium ſedat. Iniectum vtero menſes prouocat, Embryon viuum aut mortuum educit. Ora venarum aperit, & ſanguinem coagulatum diſſoluit. Pulmonem purgat ab humoribus craſsis. Guttę eius aliquot cum ſyropo roſarum potę, anhelos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

iuuant, aquam ad oculos descendentem, id est suffusionẽ, mire cõsumit. Si piscatores inũxerint inde retia, pisces innumeros illicient. Ferrum eo madidum & igni admotum, statim ardebit. Vermes occidit vbicunque fuerint. In testa oui vel alio vase calefactum, loco dolenti vtiliter guttatim infunditur donec dolor remittat. Venenis frigidis resistit, vt ictui scorpionis & opio & hyoschyamo per os sumptis. Calculos vesicæ pellit, cortice petroselini aut fœniculi admixto, (decoctis nimirum corticibus radicũ in aqua, & modica huius decocti parte cum vna aut altera gutta in potu sumpta.) Sed hæc omnia fermè Rasis in Antidotario simplici oleo Benedicto, hoc est destillato è solis lateribus & oleo, attribuit. Præfertur, inquit Rasis, quod valde rubeum est, fortis odoris, subtilis substantiæ.

Oleum de plumbo: Vide supra vbi Vlstadij verba de quinta essentia recitauimus.

Succinum artificiosa coquendi ratione vertitur in oleũ sui coloris, Ge. Agricola. Fieri nimirum è succino oleum potest eodẽ modo quo è gagate, de quo supra scripsimus. Videntur enim naturæ non

non dissimilis esse. Germani communi nomine vocant [aggstein:] nigri tantum differentiam addentes gagati. Cardanus camphoram quoque congenerem esse putat, hoc argumento quòd succini suffitus linteolo madido exceptus, camphorę odorem in eo postea reddat, quod tamē mihi experienti non ita visum est.

Sulfur illitum & potū, scabies, lepras, & Cardanicum morbum tollit, sed vehementiore vi oleum eius, quod quomodo fiat in libris de morbo nostro docuimus, Cardan. Sed libros eius de morbo Catholico suo nondum æditos puto.

Sal oleum in se continet, si bitumini immisceatur. Vnde Arrian⁹ refert, apud Ichthyophagos, in Indica historia, ex sale oleum illos excipere. Indicium quoq; quod oliuæ littoribus gaudeāt: nam salsum solum etiam nō leuiter pingue est. Sed, vt dixi, oleum omnia sic continent, quod vi ignis detrahi potest. At multum non potest cōtinere, nisi bitumen admixtum habeat, Cardanus.

Ad oleum de sulphure faciendum, eligendū est purum & ignem non expertū. (præcipuè viuū, & cinerei coloris,) Hoc oleum Romæ pluribus modis fit, per sublimationem & per descēsionem, &c.

Valet autem ad multa & pręcipuè ad fistulas, & ad curãda oris vlcera, quę gangręnas appellant, in quibus curãdis maximè excellit. Madefacta enim pẽnę aut alicuius festucæ extremitate, ipsa vlcera semel aut bis tantum contacta, continuò mortificata sanãtur, Monachi in Mesuẽ.

Vitreum vas (vt scribit Matthæolus Senẽ. in libro de morbo Catholico) tintibunali non absimile, illutum figulari luto, à terra vnius cubiti mensura, ęneo vel ferreo filo suspendes, sub quo metretam vitream maioris circunferentię, in cuius medio inuersus fuerit cyathus statues. Porrò cyathi fundus ferream bracteam digitorum quatuor latitudinis ex igne candentem sustineat, ex qua sulfur accẽdatur. Hoc dum comburitur, recentius superaddatur. Inde fiet vt ex fumo ascendente suspensum vas breui temporis interuallo guttatim in inferiorem paropsidem destillet oleum, quod diligenter collectũ vitrea conseruabis ampula.

Sulfur ignem non expertum, vel flauissimum, inter vrendum fumum crassum remittit, excipiendum campana vitrea aut filicea. In qua ex vapore crasso oleum concretum destillat in vas planum capax, in cuius medio sulfur vasculo condi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

lo cõditum vritur. Aliis trito ſulfuri per aquam vitę incenſam ignea conſumitur ſubſtantia: poſt reliquum deſtillatur vt oleum philoſophorum. Alij ſulfuris flaui, terebinthinæ, vtriuſque vncias tres, olei roſati libram vnam, coquunt igne lento, cum vini odori vnciis duab. ad vini conſumptionẽ, (vt in Luminari maiori legitur,) Syluius. ¶ In duabus olei de ſemine lini partibus, partem vnã ſulfuris viui immitte, ſimul optimè tere, & relinque ſub fimo per duos dies in vaſe bene obturato, eritque clarum & pulchrum. Sed omnia hęc olea videntur in hoc ſolum parari vt extra corpus adhibeãtur, ego empiricos quoſdã hodie eſſe audio qui etiam intra corpus oleũ quoddam de ſulfure propinẽt, aduerſus comitiales præcipue: & forſan id cuius ignea ſubſtantia, vt Syluius meminit per aquã vitę accenſam prius conſumpta eſt: deinde per ſublimationem deſtillatum, tutius cęteris intra corpus exhiberi poſſet.

Vitrioli oleum à chymiſtis pariter & medicis expetitur, & tanquam res ſecretiſsima occultatur. Ego deſcriptiões aliquas ponã quas ab amicis accepi, vel in libris manu ſcriptis inueni, & poſt cęteras efficaciſsimum quendam & mihi co-

gnitum huius olei modum declarabo, quo Empiricus quidā apud nos ad omne ferme genus morborum curandū vtebatur, & in multis quidem feliciter, &c.

Vitriolum in calcem rediges, vt nostî: deinde aquā ardētem affundes, ita vt modicè excedat. Tum aquā ardētem per destillationē in phiala, aut retorto, aut cucurbita (in latus inclinata) separato. Ea detracta paulatim spiritus vitrioli vrgeto, ignem magis atq; magis augendo, donec spiritus omnes transierint. Hunc liquorem destillatum impone iterum in vas aliquod ex tribus prædictis, & in caccabo aqua pleno destilla, donec quicquid inest aquosum secernatur, id quod omni industria efficere conaberis, vt omninò aquositas tota separetur, siue per alembicum (rostratum,) siue cæcum, cuius interior margo limbū habeat cauum instar alembici (s. rostrati.) Da operam vt aqua in caccabo leniter bulliat, (si modo bullire debet. Germanica vox [sieden] æquiuoca videtur:) vt aquositas sola ascendat, & oleum semper in fundo cucurbitę maneat ad hoc efficiédum, vt minimum biduo tibi opus est. Deinde relictum in cucurbita oleū in cucurbitā aut aliud vas ex prædictis luto loricatum immittes & destil

deſtillabis, obſeruabiſq́; nũ aqua aliqua ante ſpiritus tranſeat. Nam ſi quicquam aquoſum adhuc permixtũ fuerit, neceſſe eſt vt poſtea in Sole aut loco calido ponas cũ alembico cæco, vt aquoſitas eleuata in limbo alẽbici remaneat. Hoc ſi aliquoties repetas, hãc inſolationem dico, oleum ſemper ſuauius & melius euadet.

Quinetiam olei deſtillationem ſecundò aut tertiò repetere poteris, ſic enim magis magiſq́; rectificatur oleũ. Huius olei duas trésve guttas aduerſus omne genus morborũ ꝓpinare poteris per ſe, aut cũ aquis ad ſingulos affectus idonei. Hoc oleũ ipſe guſtaui ſuaue, gratum, & efficax eſt, colore (ſi memini) albicans.

Alius modus. Vitrioli Romani li- 2
bras quatuor deſicca in vaſe fictili ad rubedinem vſque, deinde contritum pone in cucurbita vitrea diligẽter luto inducta, (vt fit pro aqua forti:) & leni primum igne paulatim gradus ignis augendo deſtilla, donec fumi albi incipiãt exire de roſtro cucurbitę, tunc pones vas receptorium magnum luto munitum: & ignem excitabis cum lignis per duodecim horas ſemper continuando: & exibunt (tandem) guttę rubeæ & ponderoſæ. Cùm verò receptoriũ incipiet eſſe

clarum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

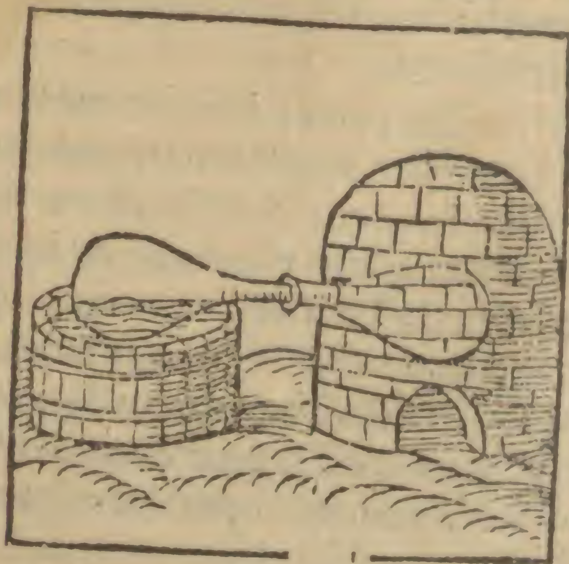
clarum, res perfecta est: quare desines, vt vasa refrigerentur. Postea pones in alembico paruo ad separandum phlegma, & reseruabis reliquũ, insolabisque per dies nouem. Cùm volueris vti, da cum bono vino albo, vel Maluasia, sex vel septẽ guttas, ita vt tribus aut quatuor horis postea nihil edatur, conuenit etiam ante somnum, si nihil superbibatur. Vtilis est hic liquor dolẽti stomacho, leprosis, calculosis, vrinę retentioni, febrientibus & in peste cũ aqua acetosæ, tepidius, adiecta semidrachma de speciebus diamargariton frigidi si reperiri possunt.

3 Alius apparatus olei de vitriolo cõtra morbos innumeros. Vitrioli Romani quantum volueris pone in cucurbita ad rubificandum, cum igne qui adhibetur aquę forti per horas vigintiquatuor, quã diu aqua sine spiritibus procedit, & amplius si nõ erit rubificatum, semper eundem ignem seruando. Cùm iam rubificatum fuerit, aufer capellum (alembicũ) & recipientem, & serua aquam ad secreta dicenda. Postea contere vitriolum, & in cucurbita pone cum quinque partibus quintæ essentiæ vini, vt vitriolum imbibatur. Debet autem cucurbita in furno transuersa imponi, cui alte-

ram

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ram(recepturã oleum) forinſecus oppones, cuius fundũ impoſitũ ſit in vaſe aquę frigidę. Tum ignẽ furno excitabis, non minus vehementẽ, quàm pro aqua forti fit. Sic effluet primũ aqua vitæ, & demũ aucto igne oleũ vitrioli ſequetur. Deinde aquam vitę ab oleo ſeparabis capello impoſito cucurbitę cõtinenti vtrunq;, & recipiẽte foris appoſito, cũ igne aquę fortis. Sed vt res clarior fiat figurã qualemcunq; deliniauimus fornacis in qua oleũ deſtillari debet, trãſuerſo cucurbitę ſitu, igne circunquaq; excitato, vt oleũ ema-

nans refrigeriũ prǽterquã in recipiente non inueniat. Vires huius olei innumerę ſunt quarũ aliquas hic recẽſebimus, vt reliquas medicus eruditus per ſe cõiiciat.

Illis

Illis qui morbum aliquẽ calidum aut frigidum magis tamen frigidũ ſentiunt, da bis quatuor guttas è vino bono vel aqua ardenti ieiunis ſummo diluculo, & nequid cibi ante quatuor horas ſumant interdices. Aduerſus febrim continuam da octo guttas cum ſemuncia aquæ roſatæ, diluculo, vt dictum eſt, & ſimiliter etiam contra alios morbos cum liquoribus deſtillatis aut decoctionib⁹ idoneis. Quod ad doſin, robuſtis hominibus octo guttas dare poteris, mediocribus quinque, debilibus quatuor &c. In hoc oleo ſi ſolueris marchaſitam aureã, tinget Lunam ad omnes gradus.

4 Alius modus pro eodem, vt melius & purius fiat. Vitrioli Romani quantum voles pone in cucurbita fictili ex terra crucibulorum, intus vitreata: & in furno, vt ſupra dictum eſt, cum igne aquæ fortis deſtilla: & effluet aqua alba vitrioli, deinde ceſſante illa, augebis ignem, & ſequetur aqua viridis, quæ cum deſierit, ignem fortiſsimum ſupra infraque excitabis, & emanabit oleum rubrum.

Vas recipiẽs mutabis pro liquorũ mutationibus: vel tres illos liquores vaſe vno excipies, & aquas poſtea ab oleo ſeparabis deſtillando, & remanabit in cu-

curb

curbita oleum. Fit autem hęc ſeparatio cucurbita erecta (cum capello & recipiē te:) prima verò olei deſtillatio, cucurbita iacente tranſuerſa, vt dictum eſt.

Si modicum lanæ xylinæ intingas in aqua vitrioli Romani, & cū ea tāgas quęuis mala oris, facilè ſanabis, Ex libro amici cuiuſdam manu ſcripto. Videtur autem hîc aqua intelligi quę prior fluit, extra corpus tantum vſurpanda, non ipſum oleum vitrioli, quod pretioſius & purius, & aduerſus intrinſecos morbos propinandum ſeruatur.

De viribus olei vitrioli, ex eodem codice manu ſcripto. Vinum Maluaticum cum modico olei vitrioli bibe, continuando per quinque vel octo dies, obſtructionibus liberat, ſanguinem purgat, calculum pellit. Malam ſcabiem curat, ſi bibatur cum aqua fumariæ & myrobalanis conditis. Renouat hominem cnm aqua endiuiæ. Capitis quoſuis dolores ſanat cum aqua ſamſuchi, aut bugloſsi, aut meliſſę: item vertiginē, ſi modo cōtinuetur. Cum aqua agreſtæ omne genus morborū curat, purgato prius corpore. Reſtaurat memoriā cum aqua acori aut fœniculi. Somnū cōciliat cū ſemine lactucæ aut papaueris. Melencholicis

licis prodeſt cũ aqua bugloſsi aut borraginis. Rabidos(inſanos)curat cũ aqua nymphęæ,cõtinuãdo: itẽ apoſtemata calida,& lethargũ cum aqua rutæ agreſtis. Purgat corpus cũ aqua vitę,paralyſin ſanat cum aqua mẽtaſtri vel ſaluię & hyſſopi:ſpaſmũ cũ aqua ſaluię,tremulos cũ aqua baſilici : & diuerſos morbos internos cũ aqua trifolij:omnẽ debilitatẽ oculorum cũ aqua fœniculi,rheuma à capite lilij,catarrhũ cũ aqua adianti & hyſſopi,& tuſsim:ſimiliter morbum lateralẽ cum aqua plantaginis:pleureſin cũ aqua capillorũ Veneris,ſtomachi debilitatem cum aqua menthę.Cũ aqua cydoniorum vomitũ reſtringit:qđ ſi æger fuerit humidi tẽperamẽti,detur cũ aqua plantaginis vel burſę paſtoris,cum pauco diarhodon.Fluxũ ventris curat cũ aqua plantaginis,colicam cum aqua rutę.Cum aqua abſinthij morſibus venenatis reſiſtit. Sanat omnia apoſtemata,& hydropẽ,cõtinuãdo. Membris reſolutis prodeſt,ſi infricetur cum felle bouis.Cum tamarindis lieni medetur, cũ aqua raphani & tribuli marini,calculos pellit, & renum obſtructiões aperit. Febres omnes ſanat cũ aqua agreſti, & quaſdam ſpecies lepræ, continuando. Hoc verum eſt aurum potabile

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tabile, & vera chelidonia, & amplius, pondere non cedit auro, & eaſdem totidémque facultates habet quas aurum potabile. Modicum eius cum pauca aqua roſacea potum, ſermoné amiſſum reſtituit, ſanguinem è naribus fluentem cum roſis ſiſtit.

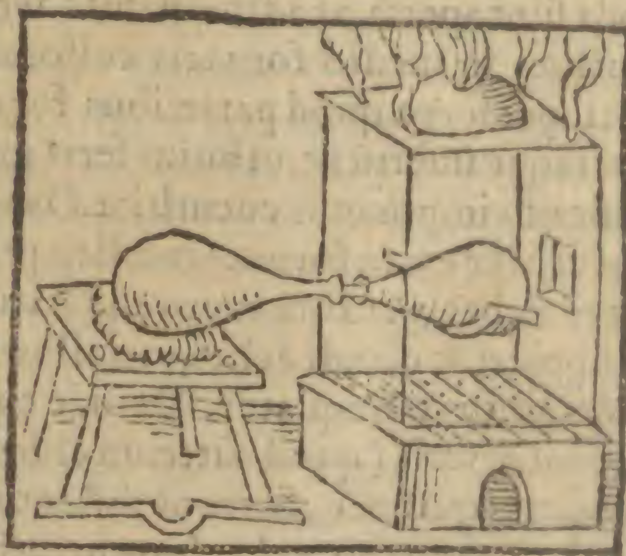
Alius modus olei de vitriolo, quo ſenex quidã empiricus in Heluetia vtebatur, duas aut tres guttas cum theriaca miſcendo, & ſudorem ab hoc potu imperãdo in lecto per horas quatuor aut quinque, ita vt ne digitus quidẽ interim exereretur, quo remedio multos ab eo difficiles morbos curatos ſcio, &c. Eo mortuo oleũ vidi quod colore albicãte aut fuſco mihi videbatur, fortè propter argẽti fruſtula quæ immiſſa erãt. Guſtus erat acerrimus, ſupra omne acetum fortiſsimum: ita vt gutta vna linguam inſtar cauterij ſubito feriret, non læderet tamen: ſed neque fauces deglutita lędebat, ſapore alioqui non ingrato, odore ferè nullo, vel nõ nihil recipiente aduſtionem. Paratur autem hunc in modum. Vitrioli libras tres aut quatuor, aut quãtum libuerit, in amplum vas fictile vitreatũ quod foris vndiquaque luto munitum ſit diligenter, & rurſus ſiccatum, impone, s& ſuper foco

accenſis prunis impoſito vaſe, fumum omnem (à quo tãquam venenoſo tibi cauebis) euaporari & exhalare diligenter curabis, agitãdo interim cum baculo & quid inferius eſt ſurſum ſemper mouendo: curãdo pariter ne ebulliendo redundet: & ſic perges donec bullire deſinat, & vapor fumusq; omnis cõſumptus videatur quàm maximè. Tum prunas vitriolo deſuper in ipſo vaſe impones ſatis multas, atque ita relinques, donec vitriolum planè in calcẽ redigatur, nec humiditatis aut vaporis quicquã in eo ſuperſit, & iam rubrum aut flaueſcentẽ colorẽ contraxerit, nec vllus vapor aut ſpiritus amplius ab eo aſcendere videatur. Niſi enim quàm aridiſsimũ fuerit vitriolũ, oleum non ſatis efficax extraheretur, ſed albicante quodã phlegmate permixtũ. Cùm igitur ſatis in calcẽ redactũ fuerit, ignẽ amouebis, & vas paulatim refrigeratum: leniter eximes ne fortè frangatur. Inde vitriolum eximes vt poteris, cultro adacto, vel aliter, quanquã non difficulter à vaſe vitreato diſcedit. Exemptum vitriolum minutatim confringes, & fruſtula impones in cucurbitam terream, quę parata ſit à figulo ex optima terra, & optimè cocta, tam valida vt tribus diebus &

no

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

noctibus cōtinuis ignem vehemētem in fornace substinere posit. Nā si frāgeretur, oleum, & operam perderes: licet minima tantū rima aut fissura ei accideret. Itaque vt facilius igni resistat, loricanda est luto, eóq; duplici aut triplici, hoc est post primum siccatum alterum inducendum lutum, aut etiam tertium. Fornacis figura huiusmodi fermé erit.

Hæc fornax cōstruenda est quadrilatera, & in summo caminãda seu concamerãda modicè, in medio summę fornacis faciendum est foramen, seu infumibulū, ea amplitudine vt singulis horis vel quoties opus fuerit, carbones per id in fornacem cōmodè immittātur, cū oblōgo ba-

tillo ferreo, per quem carbones leuiter delabantur circa & infra cucurbitam, ne fortè cucurbita lædatur. In quatuor angulis etiam ſuperius relinquenda ſunt foramina, ſiue ventilia, vt vulgus vocat, in ſingulis ſingula: & totidem epiſtomia ex luto paranda. Carbonibus iam impoſitis & igne ardente, foramē fornacis impoſita ſcutella ferrea, aut ipſo batillo, claudendū eſt, foramina angulorū relinquenda ſunt aperta, vt aditus pateat aëri. Cucurbita in medio fornacis collocari debet ſuper ferro, quod parietibus fornacis vtrinque inſertū ſit, in huius ferri medio cōcauo imponetur cucurbita. Os verò cucurbitæ extra fornacē modicè prominere debet, per foramen quod ſtatim luto oppleri & claudi debet, vt nullus illac aëri aditus relinquatur. Deinde cum recipientis vaſis (quod vitreum & bene magnum requiritur, fortè ne diſtentum ſpiritibus rumpatur, vel vt longius à fornace abſit) ore, cucurbitæ os cōmitti debet, vt alterum alteri inſeratur, hāc commiſſurā luto optimo cum albumine oui & linteis circundabis diligentiſsime, ne ſpiritus vſquam exhalēt. Hoc lutum ſiccari permittendum eſt, antequam rem aggrediaris. Præterea, debent adhuc duo

fora

foramina in duobus fornacis lateribus oppoſitis fieri, (non in illo per quod cucurbita prominet, nec illi oppoſito latere, ſed reliquis duobus.) Hæc etiam ſuis epiſtomiis claudenda ſunt, vt calor intus contineatur. Horum foraminum vſus eſt, vt carbones per ſummam fornacem demiſsi, ferramento per hæc foramina immiſſo ritè digerantur ac diſponantur infra, ſupra, & circa cucurbitam, vt illa omnino in medio ignis ſit. Per eadem foramina curabitur ne craticulę pauimentum carbonibus aut cinere nimium obſtruatur, & excludatur aditus aëris, mouendo cum ferraméto. Quo facto, mox iterum epiſtomiis ſuis claudenda ſunt foramina. Ab ima etiam parte fornacis hoſtiolum relinquendum eſt, mediocriter amplum, vt aër infernè adeat ne ſuffocetur ignis. Paulò ſupra hoc hoſtiolum bacilli ferrei tranſuerſi ordine ponendi ſunt, quibus induci oportet ex luto pauimentum, pollicis craſsitudine, plurimis, & frequentibus foraminibus peruium, vt acceſſus aëri, foraminum ea capacitas erit, quæ pollicis in ambitu. Diligentiſsime verò curandum vt ignis ſatis magnus per tres dies noctesque, vt eſt, continuetur, nec vlla intermiſsio fiat,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

nam ſic quoque oleum, & opera perde-
rentur. Sic rebus omnibus inſtructis
& fornace, & cucurbita ſiccatis, inci-
pies deſtillationem, validum cum car-
bonibus ignem continuando, vt dictum
eſt. Tandem in fine tridui exacti, reci-
piens vas incipit clarum & album fieri
igne adhuc in vigore ſuo ardente: atque
hoc ſignum eſt perfectionis. Itaque
ignem extingui patieris, & fornace re-
frigerata, deme vas recipiens, & in ma-
nibus huc illuc volutando inclinandó-
que omnes in eo guttas concretas col-
lige, & oleum ſiue liquorem ſic colle-
ctum effunde in vaſculum ex optimo
vitro Veneto confectum: periculum
enim foret, ne vulgare vitrum ab eo
exederetur, cõſumit enim & corrodit in-
ſtar aquæ fortis. Hunc liquorem Empi-
ricus ille, celandi nimirum cauſa, oleum
philoſophorum, lapidẽ philoſophorum
& leprã nominabat, diſſolui in eo argen-
tum dicebat ſi purum & tenue vel in la-
minam redactũ iniiceretur, & ſimiliter
numos argenteos, ego tamen poſt mor-
tem eius integra in eo argenti fruſta re-
peri. Cucurbitam terream aliquando ei
diſsiliiſſe audio, quare curandum eſt, vt
habeat ex terra optima, accerſenda for-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tē Haganoa, aut Colonia agrippina, aut Aquiſgrano, illic enim optima & validiſſima omnium teſtacea vaſa fieri aiunt. Aſſerebat prçterea hunc liquorem in vaſe, quo continetur, creſcere. Conficiendi modum ab aurifabro quodam primum acceperat.

De chalcāthi, id eſt vitrioli, & ſpecierum eius aduſtione ſiue toſtione, eadem 6
ferè Bulcaſis ſcribit libro tertio de medicaminū præparatione, quæ nos ſupra in præparatione eius ad oleum vitrioli parandum. Sed in quem vſum ita torreatur Bulcaſis nō meminit. Prçparatur autem ſiue torretur eodem modo zimar quoq; apud eundem. Ipſe quidem inter diuerſos olei de vitriolo modos illum præfero, quē iam proximè deſcripſi. Eſt enim eo modo deſtillatus liquor acerrimus omnium, & ſimul acidiſsimus, vt acetum metallicum dici poſsit, quātum mihi videtur, quāobrem à quibuſdā ſummoperè commēdatur ad extinguēdam ſitim per æſtatē, vnica eius gutta in hauſtum vini admixta, ſicut in Germanico quodam libro manu ſcripto reperi, vbi & hoc additur: Vitriolum in cucurbita tranſuerſa luto munita deſtillatur per flammas ignis, fluit autem vix tertio die,

& primum aqua.

6 Alius modus ex eodem libro. Vitriolum perfunde aqua forti, quæ pinguedinem eius extrahet, à qua si aquam fortem destillando separes, oleum remanebit. Sed forsan hic modus non satis tutus est, vt intra corpus sumatur liquor olei ita paratus: extra corpus verò & ad oris mala rectè adhibebitur.

Olei aut quintæ essentiæ vitrioli mentionem alicubi apud Lullum in opere de quinta essentia legisse memini. Qua ratione verò parari debeat in nullo hactenus publicato libro, adeò omnes hanc rem veluti secretissimam celarunt. Nam descriptio quam ex Nicolai Masse libro de morbo Neapolitano, subiiciam, intra corpus sumi non potest.

Exusto chalcantho, id est vitriolo, aut misy, id est vitreolo Romano, vi ignis per vitrea vasa oleũ detrahitur acutissimum & calidissimũ, quo si quis iam sauciatas verrucas tãgat, abscedẽt illę. Idem gustatum ferit linguã haud secus quàm candens ferrum. Est tamen illius vsus ad siccãda vlcera interiora deplorata, vbi non multum sordida fuerint, vt in quibusdam contingit phthoẽ laborantibus absque dolore, facit ad præscindendos

can

cancros & corrupta mẽbra, ligno oliuæ illito ex eo, Cardanus. Eiuſdem coniecturam ſupra ſcripſimus, quòd oleum ex myſi vel arſenico foris inunctum à venenis liberare videatur.

¶ Spiritus ſiue quinta eſſentia vitrioli laudatur à quibuſdam empiricis aduerſus comitialem morbũ & apoplexiam.

Atramentum ſutorium ſoluit aluum, cùm ipſum in melle & aqua mulſa drachmæ pondere potũ, tum in vino, maximè oleum inde cõfectum, Ge. Agricola lib. tertio de natura foſsilium.

Vitrioli oleum non ſolùm homines, ſed & arbores interficit: ideo in ſeceſſu parandum, vbi nullus habitet. Albucaſis & alij modum conficiendi oſtendunt. Braſſauolus. (Ego non ipſum oleum, ſed fumum vitrioli dũ igne torretur & præparatur ad deſtillationem adeò noxium eſſe dixerim.) Et rurſus, Ex chalcãtho.i. vitriolo oleum fit adeo vrens vt pro igne potentiali vtamur, eſt enim cauſticæ naturæ, & cũ pauco dolore incidit mẽbra, ſi ex oleo cultro inuncto tangatur. Dum oleum paratur, fumum cauere oportet, quoniam nõ ſolùm hominem interficit, ſed & vicinas arbores exiccari cogit. Cuius experimentum nouit Franciſcus de

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Monte, fractorum ossium & dillocatorum reparator egregius: cui omnes arbores viridarij, per vitrioli fumum periêre dum eius oleum pararet.

Aqua fortis duplex ...

Oleum de vitriolo mirabile est, sine dolore cauterizãdo, & fit hoc modo. Vitrioli Romani siue Cyprini vnciæ triginta, salis nitri, aluminis rochæ vtriusque vnciæ quatuor. Omnia trita calcinentur igne secundum artem. Postea pone hoc calcinatum in bocia curua lutata ad ignem fornacis alchymistarum, & per ignem auctum habebis in recipiente oleum: quod est cauterium mirabile, & sine pari in quacunque operatione, & maximè in scrophulis, & verrucis magnis eleuandis. Sed recipiens sit magnum, si vis facere prædictum oleum, Nicolaus Massa in lib. de morbo Neapolitano, & Thomas Philologus, qui vitrioli drach. xx. accipit, aluminis verò & salis ana xxiiij.

Aqua ex metallis diuersis, (ex libro quodam Germanico) ad lepram, maculas, & oculorum caliginem. Limaturæ argenti, cupri, chalybis, auri, ana, quantum habere poteris, die primo pones in vrina calida pueri aut puellæ virginis: postridie verò in medullam panis calidi

calidi, tertiò in albumen oui, quarto in lac mulieris puellam lactantis, quinto in vinum rubrum. Deinde hæc omnia impone in deſtillatorium & paruo igne deſtilla, & ſerua. Incomparabilis enim eius facultas eſt. Prodeſt aduerſus lepram & omnes in facie maculas, & nitorem iuuenilem faciei conciliat, facit & viſus claritatem. Hæc aliter leges in Additionibus in Breuiarium Arnoldi de Villa noua 1.18.

De aqua forti & ſimilibus.

AQuæ forti ſimilem quandam, ex vitriolo, ſale nitri & alumine deſtillatā paulò ante deſcripſimus, aduerſus magnas verrucas, &c. Sed & communis aqua fortis, & ſimplex oleum de vitriolo gutta immiſſa in verrucam prius reſectam, tollunt eam, cuius rei in me ipſe experientiam feci in verruca ſeſsili in extremo digito, cui nouacula reſectæ guttam aquæ fortis immiſi: inde tamen non ſtatim, ſeu poſt aliquot ſeptimanas Verruca diſceſsit.

¶ Aqua fortis vel ſeparādi metalla, ſic fit. Halinitri pars vna, liquidi aluminis (quod rochæ vocat) partes tres, arenę me

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

dia, ſiccata diligéter & purgata igne deſtillantur vitreis vaſis. Colligitur autem ſeorſim quod prius effluit, cùm crocea demum videtur vaſis facies, auctis ignibus alia ſuccedit, quæ priore excipitur plerunque: & tamen ſi aqua fontis excipias, adhuc adeò acris eſt, vt nihilominus argentum diſſoluat, & ipſum ab auro ſeparet. Separatur autem ſic. Aquę extractæ partem modicam accipe: cui argenti puriſsimi pondus oboli, id eſt duodecim granorum impone, ac impoſitam cineribus tam diu permitte donec diſſoluatur argentum. Hæc purgamenta calci tenui ſimilia in imũ vaſis demittes, quibus ſublatis quod reliquum eſt aquæ purioris, toti aquæ à qua iam detraxeras, addes, quæ ſimili exemplo & ipſa purgamenta illis ſimilia in imũ demittes, quibus ſublatis aquam totam puriſsimam, ac magis habebis ad argentum, ac cætera metalla pręter aurum (aurum quoque aqua forti à chymiſtis diſſolui puto, ſed alterius generis) diſſoluendum efficacem. Cùm verò facilé euaneſcat, vaſe vitreo diligenter occluſa tenetur. Vires autem æſtimanti quantas habeat equæ excepta, vt dixi, aqua putei, etiam ſine igne horis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

horis vigintiquatuor, argentũ in aquam redigat, modico autẽ cinerum calore in duabus aut tribus horis, non eſt qui mirã vim vaporibus illis extremis, ac aquæ in quam vertuntur, imò incredibilẽ non tribuat. Eiuſdem generis eſt aqua quæ fit ſalibus, ammoniaco nitróque: tum chalcantho & alumine liquido æquis partibus, addita illis demum æruginis parte quarta, hæc eadẽ arte facta, nec ipſis parcit lapidibus. Si tamen aliquid oſtracitæ lapidis, ſmiridis vocati, quo gẽmas expoliunt, addideris, copioſiorem aquam & meliorem habebis, quia nõ vritur. His igitur experimento acceptis, videamus cur aqua hæc adeò potens euadat, nanque manifeſtum edocet experimentum, ſicciorem partem vt ignis attenuatam, vim igneam ac rodentem accipere. Sed cur non ardet aqua ſeparationis, vt ardens? Quia ardẽs calidior eſt ac tenuior, & minus ſicca: ideo ardere poteſt, non tamen erodere. Illa verò erodere poteſt, nõ ardere, parúmque calefacere. Simili igitur ratione quod é chalcantho oleum vi ignis excipitur, cùm ſicciſsimam partem in humorem vertat, acutiſsimum eſt, atque linguam vt ignis ferit, Carda-

nus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

nus. Non est autẽ quòd aliquis putet hũc liquorem ad aurifabros solùm & chymistas pertinere. Nam ad remedia humani corporis quoque prodest. Verrucis prius sectis instillatur, vt supra dixi. Sunt qui exiguum ligellum extremitate in ipsum intincta, dentis cauitati immittãt, quem sensu doloris priuare & mortificare voluerint. Audiui & oculorum suffusionem in quibusdam huius liquoris vi curatam. Per eundem argentum viuum figitur & præcipitatur, vt iam diximus: & oleum ex chalcantho extrahitur, vt diximus. ℞. Aquæ fortis semunciam. ℞ osaceæ sescunciam misce. Hoc liquore madido gossypio alligato summitati radij bis die contingantur vlcera gutturis, palati, gingiuarum & labiorum. Thom. Philologus.

¶ Diuersos quosdam aquæ fortis modos leges inferius, vbi de mercurio sublimato scribemus.

¶ Aqua ardens, vt candela etiam in aqua ardeat. In amphora superius lata & inferius stricta pones sextarium vini vetustissimi, cui addes vncias duas vtriusque sulphuris, hoc est viui & mortui, tantundem aluminis, & salis crassi tantundem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tundem. Decoquantur ſimul donec pars tertia conſumatur. Hoc liquore illita candela vel cereus ardebit in aqua, non minus quàm in aëre. Quod ſi eo pilum vel pannum aſpergas, appoſita flamma ardebit manifeſte ſine detrimento. Ex li. manu ſcripto. Veriſimile eſt autem deſtillatum, vi ignis ex hac materia liquorem ad eundem effectum longè efficaciorem futurum.

Aqua ad dealbandos dentes, qua vtebatur Iſabella de Arragonia, duciſſa Mediolani. Salis purgati & cõbuſti libra, aluminis glacialis vncia, deſtillentur in alembico. Huius aquæ vnciam miſce cum vncia plantaginis: & intincta lana xylina dentes perfrica, eruntq; nitidiſsimi, Furnerius.

Alia ſimilis, ex eodem. Salis ammoniaci, ſalis gemmæ, vtriuſque vnciæ tres: Aluminis ſaccharini ſeſcũcia. Salis communis vncia. Trita deſtillentur in alembico vitreo. Extracto inde liquore dẽtes cum petra fricentur: deinde abluatur os modico vino albo. Vide ſupra in fine aquarum coſmeticarum eandem deſcriptionem, ſed abſque ſale cõmuni: cuius vſus etiam ſine deſtillatione oſtenditur.

Aqua angelica mirè facultatis ad lippi

tu

tudinem, cancrum, & vstionem ignis.
Vnciæ tres calcis viuæ, & selibra aquæ pluuialis, simul in vitreo aut stanneo aliquo vase per tres dies quiescăt. Tũ miscẽdo agita, & iterum per viginti & tres horas aut amplius residere permitte, in vase bene operto. Postea per linteum leniter cola, donec clarescat. Deĩde admiscebis drachmas decem salis ammoniaci quàm poteris reperire albissimi, & minutissimè triti, & longa agitatione cum aqua prædicta liquati.

Deinde cum residerit, super stantem aquam claram colabis aliquoties, aut per filtrum destillabis. Hæc aqua curat pãnum vel maculam (la toile Gallice, id est telam) oculorum, tribus guttis ter quotidie instillatis, continuando donec sanetur oculus, lacrymas quoque oculorum & rubedinem ac lippitudinem tollit: item cancrum, & adustionem si rectè applicetur. Omnes panni tum serici tum lanei maculas aufert, si ea modicè tepida eluantur. Furnerius.

Vrina humana destillata ad resoluendum aurum chymistæ vtuntur: typographi ad atramentum librarium.

Aquas diuersas, vehementer siccantes, acres, erodentes, ad pustulas morbi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Catholici abſque vnctione ſanandas: lege apud Nic. Maſſam libro 6. capit. 2. de morbo Catholico.

Aqua ardens quædã cum auripigmẽto, &c. deſtillata, deſcribitur à Rogerio chirurgo.

De liquoribus gemmarum.

CArdanus libro ſecundo de ſubtilitate, inquirens aquam quæ per cathetêrem immiſſa, calculos veſicæ frangere poſsit, ſuſpicatur ex tecolitho, aut lapidibus cancrorum talem excipi poſſe, &c. vt ſupra recitauimus, in tractatione de viribus liquorum deſtillatorum in genere. Ego vt coniecturam coniecturæ addam, ſiue hos ſiue alios lapides aut vitrum cum ſucco parietariç deſtillarem.

Spiritum ſiue quintam eſſentiam berylli, chymiſtæ quidam magnificant aduerſus renum aut veſicæ calculum.

De ſolidis quibuſdam vt argento viuo præcipitato, & eodem & arſenico ſublimatis.

ADiiciemus hîc solida quædam me-
dicamenta, quæ & ipsa in vitreis
vasis ad ignē sublimantur aut excoquun
tur, & si ferè præter institutum cum de
secretis tantum, id est separatis à substan
tia crassiori liquoribus in hoc libro age
re propositum sit. Quoniā tamen & pau-
ca sunt hæc remedia, & sublimātur (hoc
est, similibus vt prædicti liquores instru-
mentis parantur,) & hactenus fere secre-
ta, hoc est à paucis nota & vsitata, & mi-
rè efficacia, non omittenda duxi.

Argentum(viuum(præcipitatum sic
fit, vt scribit Cardanus libro quinto de
Subtilitate. Alumen, chalcāthum, æquis
partibus sumito, quibus adde salis dimi-
dio plus altero eorū, destilla hoc totum
cum vitreis vasis. Huius aquæ(id est
aquæ fortis vulgò dictæ) pondo vnum,
argenti autē viui tria in vas vitreum po-
ne, inde destilla: & auctis ignibus persе-
uera eousque, donec fumus & vas rube-
scant, nec aquæ quicquam supersit. De-
mùm fracto vase collige argentum vi-
uum, quod coire iam videbis instar lapi-
dis hoc tenuissimè terito in porphyriti
de tabula, & denuò exquoque ac destilla
donec siccetur in vase vitreo. Rursus fra
cto vase materiam quæ superest collige,
ac de

ac denuò tere in tabula eandem ſubtiliſſime. Poſt ipſum in æneo vaſe repone, ſuppoſitoque igne valido, cum æneo baculo miſce ac agita per ſpatium duarum horarum, donec ſplendorē ferme ac rubedinem minus acquirat, tuncq; exceptum ſerua vitreis vaſis. Hoc inter omnia quæ citra dolorem carnes erodunt, & ſiccant putreſcentia vlcera, ſi ritè factum fuerit, eſt præſtantiſsimum: nec vlli alij vſui eſt quod ſciam, Hæc ille.

¶ Diſſoluuntur aceto forti, præſertim deſtillato, vel ſucco limonum, margaritæ, &c. præcipitatum, & ſublimatum, & cinnabrium, & in argentum viuum redeunt, Syluius.

Modus conficiendi pulueris rubri, id eſt argenti viui calcinati ſiue præcipitati, ex Mariano Chirurgo. Aquæ fortis vnciæ ſex, argenti viui vnciæ quatuor: miſceantur ſimul in cucurbita vitrea benelutata, & impoſito capello, cuius roſtrum extremum in vas recipiens inſinuetur, igne moderato (paulatim augendo.) deſtillentur. Cæterùm aqua fortis, quæ aurum ab argento ſeparat, ſic fit. Salis nitri, aluminis rochæ, vitrioli Romani, ſingulorum libræ duæ, miſceatur in mortario, molēdo cum piſtillo tandiu

donec bene misceantur. Deinde puluis crassiusculus iu cucurbita illutata ponatur,& orificiis omnibus obstructis destil letur. Signum autem bonitatis eius est, si humus in quam pars eius eeciderit, statim ebulliat. Huius pulueris rubri virtus est mirabilis. Recipe lixiuij è tōstrina vncias tres, præcipitati sescunciam, mellis rosati vncias duas, misce diligenter. Hoc remedio proculdubio desiccabis & absterges vlcus sordidum & putridum (vnde carnis generatio sequetur) vbi alia abstersiua, vt de succo apij, de succo synoglossi, frustra expertus fueris.

Nicolaus Massa in lib. de morbo Catholico, Mercurium pręcipitatū puluerē angelicum vocat, propter mirabilem & quasi diuinam eius in morbo Catholico operationem, quā ipse nō rarò expertus sit, hæc medicina (inquit) exiccat, cum miti quadam & sine dolore corrosione carnis mollis & superfluę, remouendo simul malam qualitatem occultam vlcerum, & maximè morbi Neapolitani, digerit quamcunque saniem & purgat, & corrosionem & gangrenas prohibet, dissoluit saniem crassam, duram & crudam post apertionē gummarum. Et huic remedio nullum in hoc morbo comparari

potest

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

poteſt. Nam ſi eo vti pergas, vſq; ad perfectum, cutis generationem ducit, vt ego ſępe expertus ſum, & eſt nobilis in virgæ vlceribus malignis. Fit autem hoc modo. Argenti viui libra in cucurbita parua vitrea ponitur, & affunditur tantundem aquæ fortis, deinde cucurbitam in olla pones, & cineres in ſpatio inter cucurbitam & parietem ollæ, vt conſeruetur olla, ne ex immediato contactu ignis rumpatur. Tum ignis ſubiiciatur, lentus primùm, & paulatim augeatur modo quodam medio, & ſic cum forti igne dimittatur donec tota aqua cõſumpta ſit, quod cognoſcitur cum nihil amplius à cucurbita euaporat. Sic habebis Mercurium calcinatum rubrum.

Hunc tere, & ſi cum eo aliqua portio argenti viui remanſerit, pone dictũ puluerem in vaſe æreo puro ad ignem: & ſic miſcendo relinque donec tota argẽti viui pars ſit cõſumpta. Hoc puluere vteris ad omnia dicta, & maximè ad vlcera virgæ & aliorum locorum, vbi putredo & ſanies mala prohibet cõſolidationem & in fiſtulis diſſolue ipſum cũ vino, & iniice per æneam fiſtulam, quonia mirabiliter operatur. Porrò aqua ſeparationis auri ab argento ſic fit.

Vitrioli Romani libr.duæ, aluminis rochæ vnciæ sedecim, salis nitri libra:ponantur in cucurbita curua (retorto) lutata, vel in recta cum capello suo & recipiente. Destilla vt alchymistæ.

Hæc aqua mirabilis est ad remouendas verrucas in quacunque parte, & maximè in ano & vulua: cauterizat etiam vlcera maligna excedentia vbicunque, etiam in gutture: & prohibet vlcera ne serpant vbi sunt, vt puta virgę & vuluæ.

Quòd si nimis sit vehemens, cum aqua rosacea diluetur. Et ego sæpe sanaui vlcera mala gutturis tangendo bis in die cum aqua dicta, dimidio aquæ rosatæ admixto: & est de secretis nostris, vide plura apud eundem libri sexti ca.2.

Cæterùm puluerem istum angelicum habui à sene quodam alchymista, & componebam eum antequam Ioan. de Vigo quicquam de eo prodidisset, Hucusque Massa: & partim Tho. Philologus ab eo mutuatus.

¶ De apparatu & vtilitate pulueris huius rubri, lege Ioannem de Vigo libro 5. Additionum: vbi iubet vt vas recipiens triplò maius sit quàm cucurbita, folio 38.b. Et quod album repertum cum isto puluere, sit argẽtum sublimatũ à rubro: sicut

ſicut eſt quid croceum eſt. Item in Copioſa eius, folio 163.a.

¶ Puluis è Mercurio (inquit Matthęolus Senenſis in libro de curandi morbi Italici ratione) cõflatur hoc pacto. R. aquæ qua aurum ab argẽto diuiditur lib. quatuor. argẽti viui ſeſquilibrã. Hæc vaſe vitreo, ore anguſto, collo obtorto, vndique argilla pręmunito, quod ab altero recipiatur, imponãtur cõpages inde vaſorum luto figulino ſedulò obturetur. ad hæc ſubdatur ignis ex carbonibus cõflatus vt ſemper ingraueſcat, eouſq; quò tota deflux erit aqua. Poſt hæc phialam frangas, in cuius fundo reſidentẽ placentulam rubram, leniter extrahẽs quod album inheſerit proiicias: rubrum verò in puluerem redigas. Verũenim vero quoniam ex puluere iſto plurimæ poſſent cõtingere noxæ ſumẽtib. ipſum, niſi prius ritè præpararet, cõmodum viſum eſt præparendi eius modũ hic ſubiicere, R. vncias duas prædicti pulueris, & macerẽtur per noctem in aqua plantaginis & acetoſæ, vtriuſq; vnciis duab. inde ſummo mane aquas exhauriẽs, & nouas ſuperinfundens, ad ignẽ in vaſe æneo ſiue teſtaceo colloces, feruẽtes ferrea vel lignea ſpatula nõ ceſſes agitare, quouſq; in puluerem

non difficulter omnia redigãtur, ex quo poteris cum libuerit in morbum Catholicũ tam pituitoſum, quàm melancholicum, catapotium tale componere. R. electuarij Cõciliatoris (cõſtat hoc ex variis remediis cordialibus vt vocant, & aromatibus, gemmis, margaritis, auro, argento, camphora, ambra, moſcho: & deſcribitur ab eo Differentia 169.) ſcrupulum ſemis, margaritarum, hyacinthorũ, ſingulorum grana quinq;, pulueris præcipitati grana quinque, pulueris diamuſci, diamargariton, vtriuſque ſcrupulum ſemis. Fiant catapotia quinque, (deaurẽtur. Thom. Philologus, qui & terræ ſigillatæ & boli Armeniæ ana grana iij. addit) quæ hora ante diluculum ſumãtur. inde lecto ſe cõtineat ęger horas quinq;. Breui, mihi crede, Morbi catholici dolores hoc catapotio elidentur. Pituita etiã & atra bilis vomitu, nec nõ alui deiectione euaneſcẽt. Ad hæc ſunt plurima morborum genera quæ curauimus tali puluere, nam non ſolùm ſaniem carnemq́ue putridam dolet aſperſus, verũetiam non difficulter vlcera ad cicatricem deducit. peſtilentiam etiã pauxillo theriacæ addito, ſuccoq́ue tunecis herbæ, quam carduum benedictum vocant, ſiue electuario

de gem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

de gemmis, ante eius confirmationem, mirum in modum fugat. Multos etiam lymphaticos, melancholicósue (quos à cacodæmonibus incursari vulgò credebãt) eodẽ curauimus. Quid pluribus immoror? Quartana confectos, saccharo buglossato, siue theriacha, Mithridatóue additis, facta digestione aliqua, hora ante accessionem, quinque vel septem granorum pondere, pro ætate & vi corporis affecti, hoc puluere liberauimus.

Quinetiam valet coli & iliorum doloribus adhibitus, nam quosdam stercus per os eiicientes sanauimus, Pauli Aeginetæ monimentis innixi, qui ait medicos quosdam argentum viuum extinctũ dedisse in oleo. Fascino idẽ aduersatur: pluribus ad hæc virtutibus est insignis, quas cum plus otij nactus fuero, sigillatim tibi (ad collocutorem suum inquit) connumerabo: fortasse tunc iucundissimum fuerit etiam explicare, quonam pacto puluerem cum auro viuoque argento, siue aqua superius explantata possis conficere, Hæc ille. Ego non ita pridem audiui medicũ aut chymistam quẽdam apud Athesinos Mercurium præcipitatũ cum auro præparare, auriq; pretio vendere, cui ea facultas sit vt absque

morſu erodat. Vide ea quæ circa finem eorum quę hic proximè ſubiiciuntur, referemus.

¶ Quomodo fiat præcipitatum, quod eſt remedium contra omnes morbos ex humorum putredine naſcentes, ex libro quodam manu ſcripto.

Ex partib. æqualibus vitrioli Rom. & ſalis nitri, fac aquam cum capello & recipiente, in quo pones ſextam ponderis de Mercurio crudo, hoc eſt, ſi vitrioli & ſalis nitri tres libræ fuerint, pone ſex vncias Mercurij. Poſtea permitte vt aqua cum ſuis ſpiritibus deſcēdat in recipientem. Deinde omnia quæ ſunt in recipiente euacua in cucurbitam mundam & lutatam: ſuper qua pone capellū cum recipiente, & iterum fac deſtillare, & cum aqua erit in recipiente, iterum pone in cucurbita in qua remanſit Mercurius. Hoc repetes vſque ad Mercurij rubificationem.

Deinde rubefactum Mercurium ablue aquis cordialibus, vt borraginis & meliſſæ, & huiuſmodi. Prius tamen ablues multoties in aqua fontis vel putei deſtillata. Mercurium ſic præparatum dabis ægrotis intra corpus, hoc modo.

Si corpus fuerit robuſtiſsimum, da decem

cem grana: mediocri octo: debili, quinque. si puerile, diligenter considerabis quid facto sit opus. Sed omninò miscebis eum cum theriaca, sic dabis ei qui veneno infectus fuerit, hydrope, peste vel alia infirmitate correpto. Si homo sanus semel quot annis aut tertio quoque anno, prout opus videbitur, hoc præcipitato vtatur, cũ debita humorum digestione, id est pręparatione purgationis, morbos plurimos præueniet. Nota quod loco Mercurij potes vti amagalma facto ex sex partibus argenti viui, & ex vna parte auri, & sic facies maiora mirabilia. (Hoc amalgama nimirum similiter vt Mercurius solus cum aqua forti rubificari debebit: & si Matthæolus Senẽsis, vt paulò ante recitauimus, ex tali mixtura puluerem illum Mercurialem etiam sine aqua forti fieri posse scribat.) Et aduerte quòd potes curare vulnera cũ primo vel secundo precipitato, quo vtêre sic. Pone de ipso circa vulnera & intro. Et hoc est magnum secretũ. Et scias quòd in quatuor destillationibus hoc perficies: quo facto pone in cucurbita munda in igne, vt spiritus (nimirum hydrargyri sublimati cũ præcipitato permixti) quantum fieri potest recedant, deinde fac vt supra.

¶ De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

De ſublimatione argenti viui, leges Bulcaſin libro tertio, Operis quod Seruitorem nominat. De vſu verò eius in cauteriis & ad morbũ catholicũ, Nico. Maſſam libro ſexto ca. ij. & eiuſdem libri capite quarto quomodo ad cauteria adhibeatur, tum alia, tum vt nullo vel pauco cum dolore fiat cauterium. Vtuntur eo hodie quidam ad ſcabiem malignam & impetigines, & cùm in hominibus tũ in equis. Argentum viuum (inquit Cardanus) ſublimatur hoc modo. Argẽtum viuum & ſutorium attramentum in mortarium pari pondere comice, & aceto albo acerrimo eo vſque miſce, donec argẽtum viuũ videri deſierit: inde vitreo vaſe luto oblito excoque donec concreſcat. Si quid ſubterfugerit ne coëat, iterum in mortario addito aceto terito, & denuò excoquito. Argento viuo ſic excoćto ad fucum vtuntur, dealbat enim & ſplendorem addit mulierum vultib. Sed dentes elidit, & fœtorẽ gignit oris. Cæterùm ad argenti vſum & aurifabrorum artem in non paucis conducit. De ſublimatione Mercurii, marchaſitæ, magneſiæ & tutiæ, vide Gebrum Summæ perfećtionis primum quartum & quadrageſimum quintũ, & deinceps. Item de ſul-
furis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

furis & arſenici ſublimatiōe caput quadrageſimū tertiū. Sublimatum, præcipitatum & cinabrium, aceto forti, præſertim deſtillato, diſſoluuntur, & in argentum viuum redeunt, Syluius.

Arſenici ſublimati Auicenna meminit. Arſenicum ſiue auripigmētum, (inquit Albertus Magnus in libro de metallis) eſt de genere lapidum, citrinum & rubeum, quem lapidem vnū de ſpiritibus vocāt chymici. natura ei ſulfuris in calefaciendo & deſiccādo. Igne calcinatum nigreſcit, & ſtatim ſublimatione efficitur albiſsimū. Ter quatérue ſublimatum tantam adurendi vim acquirit, vt æs perforet, & exurat vehementer omnia metalla præter aurum. Aëri appoſitum tranſmittat ipſum in album colorem: quamobrem vtuntur eo falſarij, vt æs ſimile argento reddant: in qua re plurimum poteſt.

Medicamenta quæ ad cancrum exulceratum adhibentur, valentis admodum facultatis eſſe debent. Inter cætera autē præſtantiſsimum ac tutiſsimum auxilium in hoc affectu Guidonis à Cauliaco prædicatur, arſenicum ſublimatum, cuius egregias dotes ſuprà iam crebrò cōmemorauimus, & in ſequentibus adhuc

cele

celebrabimus. Hoc (inquit Theodoricus) cancrum, lupum, esthiomenum (hoc est sphacelum, seu syderationem) noli me tangere, fistulam, & omnes tales pessimos morbos, prima die occidit & extirpat. Cæterùm magna locorum circunstantium, interim dum admouetur, cura semper habenda est, ne scilicet ea ipsa inflammatione, atque humorum cōfluxu, occupentur. Quod incommodum facilè deuitabis, si partes illas vicinas & carcinoma cingentes, bolo Armenia, & id genus aliis illeueris. Sed & modo legitimo seu iusta quantitate (quam coniectura tantum artificiali rationalis definit medicus) adhibendum est arsenicum ipsum sublimatum, &c. Io. Tagautius institut. chirurg. 3.19. Zinzifar, id est Cinnabrium quomodo fiat per sublimationem, vide apud Bulcasin & Cardanum libro 5. de Subtilitate.

Auripigmenti calcinatio, vt colorem rubrum trahat apud Io. de Vigo in Antidotario, folio 163.

Tartarum, id est fęx arida vini, quomodo acuatur, vt miras ad remedia quędam facultates habeat, (per destillationem aquæ ardentis,) docet Lullus lib. 2. de quinta essentia.

Lapidem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Lapidem cyaneum, id eſt lazuli, empiricus quidam mihi retulit ita ſe prępararare, vt & efficacius & tutius atram bilem educeret à melancholicis hominibus & inſanis. Et primò, ſi rectè memini, dicebat oportere illum calcinari, deinde ſublimari: aut prius aquam vitę optimam ſuper eo in cucurbita poſito deſtillari, deinde ſublimari, & aqua vitæ ſexies deſtillata rigari, ſiccarique.

Sal vt purior vel cibis vel remediis addatur: aqua permiſtus deſtillatur per filtrum, & rurſus ad aquę conſumptionem decoquitur. Idem purgatus in crucibulo aurifabrorũ magno igne liquatur & funditur. Sic liquatus miſcetur cum ſale alcali, (aut eius loco felle vitri albo [nam & nigrum habetur] quod aliqui ſagimẽ vitri vocant, alij zoza, vt audio,) & ſale gemmæ. His tritis vtuntur pro chryſocolla, aut etiam chryſocollæ partem admiſcent. Sed mixtura hæc nimium acrimoniæ habet, & aliquid auri conſumit: quare ad rudiora tantum opera eam adhibẽt: ad ſubtiliora verò borace ſolo vtũtur. Sunt qui boracem, ſalẽ cõmunem fuſum, & ſalẽ alcali miſcẽt, partibus æqualibus, & in ſecretis habent pro borace. Sed hæc extra rem medicam ſunt.

Fuligo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Fuligo ex pice & butyro quomodo colligatur, leges apud Dioſcoridem & Bulcaſin.

De aliis quibuſdam non alchymicis, hoc eſt non deſtillatis aut ſublimatis remediis, ſed per alios diuerſos modos ingenioſè præparatis.

QVæ hactenus deſcripta nobis ſunt remedia, omnia liquorũ nomine comprehendũtur, quod nihil terrenum ſibi admixtum habeãt, ſed vel aqueæ, vel aëreæ, vel igneæ ſunt naturæ, ſiue aquæ, ſiue olea, ſiue tertium quoddam genus liquorum. Omnia vaſis quibuſdam alchymicis, & vi caloris parantur. Sed quoniã ſcopus illorum (nempe vt quod in vnoquoque remedio optimum & præcipuũ eſt, id à terrena, craſsiore & impuriore materia abſtractum, purum liquidumq; habeatur,) latius patere, & ad alias quoque nonnullas medicamentorum præparationes, apparatus, aut compoſitiones extendi videtur: viſum eſt Corollarij inſtar, hic quædam adiungere, quæ

non

non omnino trita, nec paſsim obuia forent. Nemo autem plenam aut exactam & in genere componendi rationem à nobis hîc expectare debet: quum pauca tantum, & quę obiter occurrerint, atque hęc omnia tanquam parerga ſimus tradituri. Si qui verò plura & plenius de diuerſis parandi pręparandiq́ue remedia generibus & modis deſiderat, is Iacobi Syluij & aliorum hac de re libros adeat. Olea odorata & pretioſa pleraque in vaſe duplici coqui video.

De oleis diuerſis.

OLeum odorem ac vires plantæ referens, in his que oleum abundè continent facilè exprimitur: aut fructibus eorum in aqua incoctis colligitur. At in quibus oleum non habundat, tribus modis odorẽ ac vires oleo exprimere ſolemus. Vulgatiore illo atque antiquiore Dioſcoridis, in purum oleũ flores quatriduo infundebátur, exponebantúrque in Sole, inde expreſſo oleo diligẽtiſsimé, tantundem florum recentium addebatur, ac rurſùs ſub torrente Sole exponebatur, totiéſque id facere licebat, donec odorem oleum combiberet, ad-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

debantur & ſpiſſamenta pro vnguentis, vt ex melle tum aliis odoratis. Secundus modus expreſsione conſtat, in quibuſdam abſque artis auxilio, vt in myro balano, & in aliis quæ ſicca ſunt, & ſponte odorata, vt myriſtica nuce læui in vino macerata, & torculari expreſſa. Sic ex aromatibus oleum licet ſubſtrahere. At quæ odorata ſunt, ſed olei carent ſubſtantia, vt flores, hoc exemplo reddunt. Flores ſuper amygdalas conſpergito ac ſub ipſis, alternáque diſpone florum & amygdalarum folia, compreſſaq; tandiu tene donec florũ odor euaneſcat, quibus abiectis, pro eis alios flores ſuppone eadem ratione, & hoc toties repete (nam nõ vna eſt ratio in omnibus) donec amygdalæ maximum contraxerint odorem, inde illas torculari ſubiicito. Oportet autem prius cortice nudare eas, & paululum torrere. Hoc modo plus contrahit viriũ oleum, & minus corruptioni obnoxium fit, quòd ſucci (aquei) nihil in eo relinquatur.

Tertius modus deſtillatione fit, (de quo ſupra dictum,) Cardanus.

Oleis pleriſque ad ignem coquendis, vini nõnihil additur quo minus aduſtionem oleant, & ad eius conſumptionem

co

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

coquuntur. Sed flores & quæ tenuis ſubſtantiæ ſunt, præſtat non coqui in oleo, aut ſaltem non bullire in eo,&c. Plus autem vini addendum eſt, ſi multæ ſint ſpecies quæ oleo miſcentur, & diutius coquendæ: ita vt aliquando ſub duplum ſit vinum ad oleum. Quędam in vino prius macerantur, deinde ſuccus expreſſus additur oleo, & ſimul incoquitur, vel per ſe, vel cum parte terebinthinæ: vt in oleo de hyperico fit.

Iaſminum fit ex vnciis duabus florum iaſmino dies quinque inſolatis in libra olei, quod deinde lento igne coquitur.

¶ Oleum ex amygdalis dulcibus, caryophyllis integris additis per octo dies inſoletur, mirè odoratum fiet. Cæterum exprimendi de amygdalis olei diuerſos modos apud Meſuen leges, & in ſcholiis Syluij in eundem, qui ad alios etiam pleroſque fructus & ſemina à quibus oleum exprimitur, accommodari poterunt.

¶ Oleo ex amygdalis amaris vtimur loco olei de nucleis perſicorum: ſed hoc quàm illud exiccat magis, Braſſauolus.

Oleum ego parare ſoleo ex ſeminibus & ſiliquis rubētibus capſici, ſiue car-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

damomi Arabici: aut ſiliquis eius ſolis, in oleum iniectis, quod pro oleo de piperibus, aut etiam de euphorbio ſubſtitui poteſt, ſi minore copia iniiciatur: pipere enim longè vehementius eſt. Apud nos (piper rubrum vocant, vulgò aliqui non rectè ſiliquaſtrum) paucæ ſiliquæ matureſcunt, proptar frigus autumni præproperum. Sed immaturę etiam ſiliquę in hypocauſtis aliquot diebus ſuſpẽſæ ſiccatæq́;, ad oleum rectè addentur. Satis enim acrimoniæ habent. Quam in tota planta nullam eſſe vſquam, cum & radicis fibræ minimæ & ſine ſapore ſint, & folia cauliſque incipida: in ſiliquis verò tam excellentẽ, res digna admiratione eſt. Sunt qui propter vehementẽ eius calorẽ venenis ferè adnumerent: vt Cardanus, quod ego non laudo. Neque ignẽ aliquis venenatum dixerit, quantumcunque vrat: cùm nullam præterea qualitatem venenoſam habeat. Capſici quidem huius tum ſeminibus, tum ſiliquis etiam ipſe ſine noxa vſus ſum in iuſculis, ſed perexigua quantitate.

E ceraſorum nucleis oleũ, faciem abſtergit, maculas & lentigines aufert: vtile etiam arthritidi, & calculo renũ & veſicæ. Fit autẽ vt ex amygdalis dulcibus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Furnerius.

Oleum de fœno ſic fit. Accẽdatur fœnum, & extinguatur: & pòſt ponatur ſuper carbones: & cũ reſoluitur in fumũ ſuperpone laminam ferream: & adhærebit quædam vnctuoſitas, que dicitur oleum de fœno. Hoc oleum per plumam illinatur impetigini & ſerpigini, Rogerius.

Oleum de frumento inter duas laminas ferreas mediocritèr ignitas, (vel vt Raſis habet, inter marmor & laminam ferream craſſam) fit, ſed multò melius, vt audio per deſtillationem, commendatur ad aſperitatem cutis & impetigines, Furnerius & alij. Sunt qui etiam ad fiſtulas, & cutis fiſſuras ſeu rimas prodeſſe prę dicent, Matthæolus. Vide ſupra, inter olea deſtillata.

Oleum de baccis hederæ, ſimiliter vt è baccis lauri extractum, iuuat contra artrhritidem ex frigida cauſa, vel obſtructione: & membra torpida ac paralytica reſtaurat, Rogerius.

Oleum de hyperico mirabile. Summitatum hyperici vnciæ tres infundantur triduo in vino odorifero quantum ſufficit, pòſt coque in vaſe duplici bene obſtructo, fortiter exprime. Hypericum nouum ſimiliter macera, coque, ex-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

prime, adde terebinthinæ vncias tres, olei antiqui vncias sex. croci scrupulum. Coque ad vini consumptionem. Hoc oleum (inquit) Syluius incerti est authoris. Galenus tamen vinum austerum, in quo folia androsemi vel ascyri (quæ species sunt hyperici) cocta sint, vulnera etiam grandia glutinare scribit, & hypericum calidũ siccum tenuium partium ischiadicis vtiliter bibi quibusdam. Ex quibus & reliquorum hic mistorum viribus collige id oleũ roborare, digerere, & tenuare. Ex substantiis enim contrariis componitur, Syluius in Mesuen. Eandem descriptionem ponit Brassauolus in examine simplicium capite 519. Sunt (inquit) qui in vitreatum vas flores simpliciter ponant, vt per se vi Solis oleũ educatur, alij sub terra condunt, alij infundendo parant, siue ex solis floribus, siue pluribus admixtis, (vt iã verbis Syluij docuimus.) Sic paratum in vitreato aut vitreo vase seruant. Sed hæc à Mesue & recentioribus clarè exponuntur. Hæc Brassauolus. Sunt qui lumbricos addant & per mensem vel amplius in cella vinaria relinquant, in olla luto aut pasta obstructa, deinde paulatim in eadem circiter decem horas coquunt, per saccum collant

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

collant & exprimunt. Eſt autẽ optimum quod primò colatur. Color olei ferè puniceus, ſapor ſubacris. Vſus ad vulnera, puncturas, & quaſuis offenſiones, & natos inde tumores. Quidam & malignis crurum vlceribus adhibent.

Alia cõpoſitio olei de hyperico, quod vulnus quoduis, magnum aut paruum, intra vigintiquatuor horas curat, ex libro quodam Gallicè impreſſo ſine authore. Hyperici manipulum. Olei communis libras duas. Axungiæ colatæ purgatæ libram. Terebinthinæ Venetæ trientem. Croci drachmam,

Omnia ſubtiliter incides, & mixta in magna phiala vitrea, quam cera & aliter optimè obſtruxeris, fimo immerges ad pedes duos aut amplius: in loco quem Solis radij mane & veſperi maximè feriãt, Anno demum euoluto exime phialam, in qua reperies oleum balſamo ſimile. Eo vti oportet quàm tollerari poteſt calidiſsimum.

Oleum fit etiam è iuniperi baccis per expreſsionem, vt aliis ex ſeminibus Braſſauo.

Oleum è baccis lauri & iuniperi vino maceratis extenditur mola, coxariis & frigidis articulorum vitiis ac doloribus

vtile, Iac. Hollerius.

Oleum laurinum. Baccæ lauri virides tritæ decoquantur in oleo & colentur. Aliter: Baccas lauri maturas tere cum foliis, decoque & cola. Aliter: Baccæ tritæ infundantur in vino, & maceratę per triduum, exprimantur in torculari. Vel recentes, & maturæ contritæ ponantur in sacculo, & oleum extrahatur.

Vtile est contra colicam, iliacam, & ischiadem, Rogerius.

Oleũ è nuce myrepsica incude & candenti ferro pressa extringitur, Iacobus Hollerius.

Olea ad mitigãdos dolores ex herbis quibusdam cõquassatis & oleo incoctis fiunt, vt è calendula, roremarino, maiorana & aliis, Iac. Hollerius.

Oleũ ex nucibus myristicis siue moschatis, diuide eas in parua frusta, & triduo in cretico vino infusas siccato in vmbra per biduum, inde in sartagine calefacito moderate, inspergésque interim rosaceam aquam, atque sub torculari exprimito, Cardanus.

Audio aliquos non macerare in vino, sed ipsas per se nuces cõtusas calfactasq; exprimere. Ipse nuper hoc modo paraui optimum, à Gallo quodam edoctus.

Nucum

Nucum moſchatarum vncias ferè quinque per noctem in vino craſsiuſculè tritas poſui in vaſe vitreo, ita vt vinũ menſura digiti emineret. Poſtridie hanc materiã in ſacculo linteo incluſi, extremitate ligata ne poſſent excidere, deinde filis paſsim obductis cõſtrinxi, ne poſſent ſimul in vnũ aceruari, ſed in patella prius calfacienda eſt materia, non nimium, ſed quantum adhuc tolerare digitus poteſt, atque ita in ſacculum transfuſa mox obliganda, exprimendáque eſt torculari ligneo paruo, cũ exiguo lacu ligneo fiſtulam habente quę deorſum vergat, impoſito ſacculo, &c. Exprimitur autem ferè octaua pars ponderis nucum, ita vt vncia nucum drachmam olei reddat, ſi modo nuces ſucculétę ſatis fuerint. Licebit etiam denuò eandem materiam calefactam, vt prius exprimere: ſed perparum & minus bonum ſecũda vice oleum exprimetur. Pręſtat igitur materiã iſtam relinquere, & in ſacculo ſiccare: qui cùm opus fuerit ventriculo aut eius ori applicetur. Hoc oleum ſtatim expreſſum ſolidiuſculum eſt, & quaſi per grumos ſeparatum, qui omnes è vino diligenter colligendi ſunt, & vino ab eis colato per linteum in vnam maſſam redigendi, digitis

comprimendo ipſam lanam in quam expreſſa eſt materia, vt vinum omne diligentiſsimè ſeparetur. Subſtãtia quidem & color ceræ ſimilis apparet.

Lentis aut piſi magnitudine ori ventriculi inunctum, mire eum corroborat.

Audio quoſdã inunctione eius ad Venerem excitandam vti. Deglutitum calefacit mediocriter ventriculum, & anhelitum commendat.

¶ Audio præterea quoſdam nuces contuſas aliquandiu coquere, (neſcio in vino an aqua,) & quod ſupernatat pingue colligere. Memini etiã aliquando videre ferreum inſtrumentum forcipis effigie, cuius ferramẽta duo extrema hemiſphęriis conſtabãt cauis, ita vt compreſſa nucem moſchatam caperẽt, vel paulo minus, vt cõpreſsionis occaſio eſſet. Hemiſpheriũ alterũ circiter quatuor aut quinque exiguis foraminibus pertuſum erat, vt oleũ poſſet effluere, ferramentis moderatè ignitis compreſsis. Inueni & hanc deſcriptionem in libro quodam manu ſcripto. R. nucis moſchatæ libras duas. Vini Maluatici vnc. tres, quibus nuces moſchatæ (craſsiuſculæ nimirum tritæ) rorentur. Addatur olei cõmunis electi ſelibra. Mixta omnia calidè in torculari expriman-

tur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tur. Sed noſter modus, quē ipſe expertus ſupra deſcripſi, præ cæteris mihi placet.

Roſaceum oleum parandi plures ſunt modi. Fit autē vel cum oleo & roſis maturis vel vtriſque immaturis, vel maturo altero, altero immaturo, & ſic quatuor ſunt differentiæ. Sunt qui pro oleo communi amygdalinum accipiant. Raſis in Antidotario ſeparato, ponit tres modos. Primum R. olei communis loti libram, cui impones quartam partem roſarum viridium in vaſe vitreato (vitreo potius) quod Soli expones per tres (imò quadraginta, vt Aegi. habet) dies. Deinde cola & in vitro repone. Hic modus cæteris præſtat. Secundum Roſaceum oleum & roſas vt ſupra, & vas ſuſpende in puteum, ita vt tangatur ab aqua, & poſt duos menſes exime, cola, ac reſerua. Tertium.

Oleum & roſas vt ſupra, pone in vaſe vitreo intus melle illito, quod obſtructum dimittes in profundo terræ, vbi non tangatur ab aqua nec alia humiditate, per duos menſes. Hoc oleum odoratius fit ſuperioribus. Hæc Raſis ex Aegineta vt apparet. Iubet autem Aegineta lib. ſeptimi capi. viceſimo: ad ſextarium olei omphacini, add vncias tres roſarum rubrarum detractis vnguibus per ho-

ras

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ras vigintiquatuor aëri expoſitarum, deinde oleum diebus quadraginta ſub dio inſolitum reponi non in pauimento, ſed aſſere. ¶ Meſue capite 411. quatuor modos deſcribit. Primum vt roſæ rubeæ recentes in oleo inſolentur per dies ſeptem: deinde in vaſe duplici coquantur per horas tres: deinde (expreſsis roſarum foliis) aliæ imponantur, & inſolentur & coquantur, vt ſupra. Quod cum tertiò factum fuerit, adde oleo aquam infuſionis roſarum (quam inquit, præſcripſimus in capite de ſyrupis,) ſicut quartam olei. (ſcilicet partem, vt habent Monachi. Syluius vertit, quantum eſt oleum, quod minus placet.) Ita per dies quadraginta inſolatum, cola, & iterum diu inſola. Secũdum, oleo loto admiſcẽdo ſuccum roſarum, & aquã infuſionis earum, & folia contuſa: tum inſolando & permutando vt ſupra, &c. Tertium vt cum amygdalis dulcibus purgatis exactiſsimè tritis in pila, folia roſarum iterum terantur, inde fac offas, eáſque in aëre calido horis vigintiquatuor ſerua. Deinde iterum tere & ſubige in mortario quàm exactiſsimè: affuſa pauca infuſionis roſarum calente.

Eandem torculari exprime oleum, vaſi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſi vitreo impoſitum opercula, & inſola. Quartum vt cum ſeſamo excorticato fiat eodem modo qualiter cum amygdalis. Sed roſis immaturis aptiora ſunt amygdala, maturis, ſeſama. Hæc Meſue, apud quem Syluius, Prima (inquit) compoſitio ex quatuor iam dictis, multis eſt in vſu: Pariſiſibus autem compoſitio Nicolai, in ipſius Antidotario dicenda. Et rurſus, Oleum roſatum audio fieri odoratiſsimum, putrefactis menſe vno roſis ſub fimo in vaſe bene operculato. Eadẽ ratione ex maſtiche vulgari, & roſis incarnatis & moſchatis, & ſimilibus fieri poſſe confido odoratiſsimum ſine vllius olei miſtione.

¶ Roſas, abſinthium, vel aliud odoratũ coque in aqua cum quarta parte olei, donec aqua tota abſumatur, & oleum habebit vires illas. Sic ex tempore paraueris oleũ ex quaque re. Cardanꝰ ex Symeone.

¶ Sunt qui roſis cõtuſis, & in aqua ſimplici decoctis, Spumã pinguem innatare dicãt, quę colari vel penna colligi poſsit.

¶ Alius quidam mihi retulit, folia roſarum recentia in aqua ad ſpiſsitudinẽ fere mellis coqui oportere, deinde cochleari comprimi vt oleum vel ſpuma in id ingrediatur, miſcebitur autẽ ſimul etiam

aquæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

aquæ aliquid, proinde in vitrea ampula collectus liquor Soli exponitur, & oleũ supernatans separatur.

Oleum de floribus sambuci, complanat & abstergit cutim, neruos corroborat, & doloribus eorum succurrit, Furnerius.

Oleum de spica podagricis vtilissimum, quod medicus quidam mihi nuper communicauit. Floribus spicæ nardi in vmbra torrefactis, vas vitreum imple, & superfunde oleum oliuarum, ita vt digiti mensura excedat. Insolatum triduo, sex aut septem ebullitionibus ad prunas in caccabo bullirefac, & cola fortiter exprimendo: tum alios flores siccatos superinfunde, insola diebus sedecim vel amplius. Sic habebis (inquit ille) oleum anodynum auro dignum, vt frequenti experientia cognoui. Linteola in eo madefacta dolori appone, fallit rarissimè etiam humore peccante non considerato. Vide plura in Antidotario Arnoldi de Villan.

Oleum è floribus verbasci fit, insolatis in vase vitreo (vt etiam é floribus rosmarini:) ad podagricos, & alios dolores præsertim calidos laudatissimum.

Oleum violatum fit quomodo rosatum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tum, ſed ex oleo viridi vel amygdalino vel ſeſamino, Meſue. Paulo Aeginetæ fit hoc oleum ex violis purpureis, vel croceis, vel leucoio. inſolat autem exactè operculato vaſe, vt tranſpiret, tantùm dies decem, violis interea ter mutatis, additque demum violas ſiccas.

De oleo tartari.

OLeum tartari Petri Argillatę, ad faciem tergendã & erugandam. Tartarum dolij lateribus adherẽs, album potius quàm rubrum pulueriſatum, aceto maceretur, poſt inuoluatur panno lineo deinde ſtuppis aqua humectatis, ponatur ſub cineribus, deinde tribus diebus ſcutellæ imponatur decliui, deſtillabit humor quidam ſubrufus.

Nicolai oleum tartari lateribus doliorum adhærentis. Tartarum id ex vino generoſo tritum, linteolo inuolutum, aceto albo forti bene madefac: ſub cineribus calidis coque (vre) dum nigreſcat: iterum tere, in vaſe inclinato ſerua dies octo loco frigido, donec in oleum reſoluatur. Id ſi non fit, exprime & ſerua. Eodem modo facit Meſues oleum ouorum, Satius eſt calcinatum tartarum manicæ Hippocra. vt vocant, impoſitum, & loco

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

loco frigido locatũ ſinere, donec in vas ſubiectum fluxetit oleũ, Syluius. Alium quendam modum inuenio apud Furnerium in libro Gallico de decoratiõe, vbi tartarum vſtum & calcinatum quantum duabus manibus capi poteſt, in linteo ſtrictè ligatum vri & calcinari iubet in camino vitri, calcis, aut laterum: deinde in bona copia aquæ infundi cum alumine ad magnitudinem nucis, & multum agitari: deinde cum quieuerit horis viginti quatuor, colatã hanc aquã (eo quod in linteo remanet, abiecto) in patella coques: donec nihil quàm alba quædã cruſta remaneat, &c. videtur hic locus mutilus, quam (in ſacculo ſuſpẽſam) prope terram, intra triduum videbis cõuerſam in liquorem: qui aliquoties colandus eſt, donec clarus euadat.

¶ Sunt qui tartarum calcinandum in olla noua ponant in figuli fornace, & vaſis demum omnibus coctis eximant. Sed melius, & purius calcinari puto in cineribus feruidis ſeu pruna, vt poma aſſari ſolent, obruendo etiam prunis. Satis autem vſtum fuerit, quum album iam apparebit, nec amplius nigrum. ſic vſtum in ſacculo ſuſpendunt in acutum deſinente, ſuprema parte à baculi

fiſſura

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

fiſſura, à quo pendet intercepta & compreſſa, ſuppoſita phiala vitrea cum infundibulo. ¶ Alius modus. Tartari & ſalis nitri partes æquales tritas in olla ampla adure: tum fèrro ignito teres, & pones in ſacculo in cella vinaria, vt deſtillentur.

¶ Alius. Tartari & nitri partes æquales tunde, miſce & accende vt nitrum conſumatur. Tartarum quod remanſit, in veſica poſitum ſuſpendes in aqua calida, & reſoluetur ſtatim in oleum.

Alius. Tartarum bene ablutum à fęcibus, & optimè deſiccatum, calcinabis donec albeſcat. Tum tritum cribratumq; cum aqua pluuiali deſtillata calida ſolues, ſolutum deſtillabis per filtrum, deinde coagulabis, coagulatum rurſus calcinabis vt amplius albeſcat. Ita demum in ſacculo, qualis eſt Hippocratis manica, ſuſpendes loco humido: latũ aliquid, pro operculo imponẽdo, ne quid impuri incidat: & ollam vitreatam ſupponendo. ¶ Sunt qui in alembico vitreo deſtillent (in cineribus nimirum) vnde aqua primùm fluit: deinde aucto paulatim igne oleum. ¶ Vſus. Valet ad omnẽ ſcabiem & impetigines: cutim albam, claram & iuuenilem reddit. Vidi qui ad manantia capitis vlcera vterentur: ad quæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

vtilius puto id quo cum nitrum pariter exustum est. Cuprum quoque & argentum dealbat, & delet maculas in pannis lineis. Additur & coloribus, vt splendidiores reddat, ni fallor: vt scriptorio colori bresilici ligni, & alijs.

Oleum de tartaro parare docet etiam Rogerius. 4. 9. Hoc (inquit) pãnos & maculas de causa melãcholica post partum remanentes abstergit, & faciẽ repurgat.

De oleis ex vitellis ouorum, lumbricis, scorpionibus.

OLeum ouorum, ex Rasi. Ouorũ vitellos pone in caldario ferreo super prunas donec comburãtur, & oleũ quod manat, serua in vitro. Vtile est dolori ani cius passioni, & dolori aurium & dentium. ¶ Hoc oleum (inquit Mesues) experientia plurima probatũ est cutim expurgare, impetiginem, serpiginem, & alia cutis vitia persanare, capillos regignere, vlcera maligna & fistulosa curare. Vitelli ouorum elixando duratorum triginta aut circiter manibus friati, in sartagine terrea plumbata fricantur igne mediocri, mouẽdo cochleari ligneo aut ferreo, donec rubescant, & oleum ab

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

his reſoluatur,quod preſsi cochleari largius remittent.

Vel ijdem vitelli elixando indurati, mola frangantur,deinde in offas fundantur,& torculari exprimantur quale in oleo amygdalino explicuimus, & oleum deſtillabit. Vel ipſi vitelli in cucurbitam poſiti cum alembico deſtillentur ignis vi, vt de oleo philoſophorum dicetur, Hæc Meſues. Vbi Syluius in Scholiis, Cutis fœditatem mirè aufert, ac cicatrices, præcipuè in ambuſtis relictas, ferè autem grauiter olet,minus tamen poſtremum ſublimando deſtillatum. Pilos auget Serapioni in antidotario.

¶ Oleum ouorum Nicolai. Vitellos ouorum elixorum frige igni lento prunarum in patella ferrea,ſemper mouendo rude ferrea,donec probe aſſentur, calidiſsimo linteo forti, oleo amygd. dul. madefacto exprime. Sed Satius eſt (inquit Syluius) vitellos crudos frigere,cochleari aſsiduè mouere, donec aſſati, & cochleari preſsi, vaſe inclinato reddant oleum quod phiala conditum etiam diu integrum ſeruatur. Ex viginti vitellis extrahes horis duabus vncias quatuor aut circiter. ¶ Mathæolus in dioſcoridem ſcribens hoc oleũ commendat ad a-

ſperitatem cutis,ad impetigines, ad fiſſu
ras labiorum, manuum, pedum & ani:
item ad dolores vlcerum,articulorum &
omnium locorum neruoſorum:denique
ad dolores & vlcera auriũ. Præterea vti-
le eſt(inquit)locis aduſtis igne, & in mẽ-
branis cerebri partes contuſas à ſanis mi
rabiliter ſeparat: quod non ſine magno
honore meo & vtilitate ægrorũ ſæpe ex
pertus ſum in chirurgia. ¶ In vulnere ſu
per pericraneo infundito oleũ ouorum,
quod faciet ad ſedationem dolorum, vt
docet Abhomeron Abinzoar, quod nos
quoque experti ſumus & bene ſucceſsit,
Marianus Sanctus. ¶ Oleum ad puero-
rum vlcera. Ouorum lutea elixa ſede-
cim,myrrhæ vnciam, ellebori nigri gra
na quatuor, in patella ferrea coniuncta
leui pruna commiſcentur ferrea ligula,
tum lutea comprimito, & oleum eximi-
to, donec deſpumeſcere incipiat: in vas
vitreum oleũ coniicito, & ad vſus ſerua-
to,bis die vlcera illinito, & cruſtæ ſpon-
te cadent, Alexander Benedictus lib. tri-
ceſimo qui experimentorum eſt.

¶ Ego hoc oleum duobus modis fieri
vidi: primò,vitello in ſartagine frigẽdo
donec rubeſcant,& oleum remittant:ſe-
cundo, multò diutius coquendò, donec
nig

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

nigri appareant, & planè iam omni humiditate exhausti, tandem enim subitò oleum reddunt: quod statim amota ab igne sartagine & vitellis cochleari compressis, separatur: hoc aliqui efficacius putant ad loca igne vsta: videtur sanè magis siccare. ¶ Hoc oleum subtiles cicatrices facit, serpiginem & impetiginem soluit, Rogerius. Sed Brassauolus scribit pharmacopolas falsò huic oleo cicatrices delendi vim tribuere, vt oua à fatuis detrahant. Plura de viribus eius leges in Antidotario Arnoldi, Aliqui frixos sic vitellos in linteo includunt, & sub prelo exprimunt.

¶ Oleum de lumbricis siue intestinis terræ, laudatur ad mittigandos dolores, pręsertim neruorũ & articulorum quossuis etiam morbo Catholico ortos. Fit autem lumbricis repurgatis ab excrementis terreis, siue digitis leniter exprimenda excrementa illa, siue potius sinendo eos viuentes in aliquo vase, vbi fœnum sit, repete: deinde cum modico vino coctis in oleo & colatis: aut antequam coquantur insolatis. Sunt qui eos in aqua coquant, & innatantem pinguedinem colligant.

¶ Aliqui cannis eduli maioribus & fir-

mioribus medullam eximunt,& lumbricos affuso oleo imponunt.sic obstructas in furno per horam circiter dimidiam relinquunt. deinde oleum auferunt & seruant.

Oleum ex scorpionibus(inquit Mesues)lapidem renum & vesicæ frangit & expellit,lumbis, pubi, perinæo illitum, aut per meatum vrinarium iniectum. Fit ex scorpionibus viginti vel paulò pluribus, aut paucioribus in olei amygdal. amararum libris duabus insolatis mēse vno in vase vitreo probè obstructo. Vel aristolochiæ rotundæ,gentianæ, cyperi, corticum radi. capparis, singulorum vncia. in olei amygdal. amararum sextario diebus viginti insolentur in vase vitreo operculato. deinde scorpiones à decem ad quindecim oleo inijce: obtura, insola iterum mense vno. Egressus è balneo aut in sessu calculosus, illo vngatur in tribus dictis partibus, & in meatum vrinarium iniiciatur portio eius exigua horis singulis. Est mirabile. Quidam priore:alij posteriore ceu efficaciore vti malunt, Hæc Mesues. Syluius verò in Scholijs, Paratur etiam nunc (inquit) oleo antiquo additis simplicibus medicamentis contra venena laudatis:

fitq;

ſitq́ue oleum mirandarum virium cõtra venena omnia & peſtilentiã. Scio hominem hoc ſolo munitum quantũuis ſæuã peſtilentiam nihili facere, ſed eũ te ſeruos ſuos vnà ſecum viſentes peſtillentia affectos, incolumes ſeruari: & ſola vnctione quoſdã à ſęuiſsimis venenis potis liberatos. Prius ob ſcorpiones frigidum eſt: poſterius ob aromata calidũ & efficacius, non ob horum calorem & eſſentiæ tenuitatem (quib. aperit, incidit, tenuat, terget, perrumpit,) ſed etiam totius ſubſtantiæ ſcorpionũ proprietate, & (vt loquuntur) forma ſpecifica, qua vtrunque calculũ renum & veſicæ frangit illitum tantum lũbis, ſi in renibus eſt: ſi verò in veſica, pubi, perinæo, & iniecta etiã tum pauca in meatum vrinarium. Hucuſque Syluius. In Secretis Varignanæ legimus, oleo de ſcorpionibus inũctos quoſdam à quotidiana febri mox liberatos.

Oleum de ſcorpionibus, cuius mirabilis effectus eſt contra venena pręcipuè ſerpentium & aliorum animalium, & peculiariter cõtra napellum, ſcriptum à Matthæolo Senenſi lib. 6. commentariorũ eius in Dioſcoridem Italicè æditorũ, vnde nos in Latinum ſermonem cõuertimus. Hoc oleũ (inquit) inunctum pul-

ſatilibus venis vbi maximè apparent, vt temporum, manuum & pedum, & in loco cordis, ita vt tertia quaque hora vnctio repetatur, ſecurè liberat ab omnibus venenis intra corpus ſumptis, quibus corrodendi vis non ineſt: & ſimiliter à morſibus viperarum, aſpidum, & cuiuſuis alterius animalis venenoſi. Huius compoſitio talis eſt, quam quidem euulgo, vt totus orbis liberalem animi mei candorem agnoſcat. Initio Maij accipe òleum commune centum annorum, aut certe antiquiſsimi omnium quod reperiri poteſt, libras tres. Hyperici recentis (cum herba & floribus) manipulos tres. Oleum pone in cucurbitam vitream duplò capaciorem quàm pro eius menſura, & hypericum modice contuſum ſuperiice. Deinde vas obſtructum, in ſubtiliſsimam arenam parte dimidia immittes, vbi toto die calefiat à Sole per dies decem aut duodecim. Poſtea pones in Balneo Mariæ horis vigintiquatuor. Tum exprimes oleum ab herba: & addes, hyperici, chamędryos, calaminthæ, cardui ſancti, ſingulorum manipulum, modicè contuſorum: ac rurſus pones in Balneum per tres dies. Deinde excolabis & exprimes: & adiectis tribus

mani

manipulis florum hyperici, qui à cauliculis bene purgati ſunt, & bene contuſi, iterum per tres dies in balneo Mariæ pone, & exprime vt prius. Idem hoc repetes ter aut quater, donec oleum colorem ſanguinis inſtar rubentem traxerit.

Poſtea accipe cymarũ hyperici ſemina, ſiue vaſcula generis hordei ſimilia, in quibus ſemina latent, ea copia quæ tres manipulos abunde æquet. hæc contunde, aſpergendo aliquantulum vini albi, & infunde in oleum prædictum. Deinde in ſole ſepelies in arena per octo dies, & mox in balneũ per dies tres. Cola & exprime vt prius. Et hoc ter aut quater nouas hyperici cymas infundendo repete, donec omnino ſanguinis obſcuri color in eo relinquatur. Poſt hæc accipe ſcordium recens, calaminthani, centaurium minus, carduum ſanctum, verbenam, dictamnum Creticũ, ſingulorum manipulum ſemis. Contuſa immitte in oleum: & pone in balneum per biduum. Cola & exprime vt prius. Deinde accipe zedoariæ, radicis dictãni albi, gentianæ, tormentillæ, ariſtolochię rotũdæ ſingulorũ drachmas tres: ſcordij recentis manipulum. Cõtuſa infunde, & tribus diebus in Balneo relinque, cola, exprime.

Ac iterum inijce oleo, ſtyracis calamitæ, belzoi vel laſerpitij, vtriuſque drachmas ſex. baccarum iuniperi drachmas quatuor, nigellæ drachmas tres. caſiæ odoratæ drachmas nouem. ſantalorum alborum drach. quatuor. ſchœnoanthi, cyperi, vtriuſque ſeſquidrachmam. Contuſa infunde, & pone in Balneum per tres dies. cola, exprime. Poſtea trecentos ſcorpiones viuos, in diebus caniculatibus collectos, in cucurbita vitrea ſuper cinere calido pone, & quum videris eos præ calore ſudare, & humorem emittere, infunde ſupra eos totum oleum ſupradictum calidum (non tamen ita feruidum vt vas ab eo rumpi poſsit,) & ſubito obſtrue os vaſis, & pone in Balneo per triduum. Deinde cola, exprime, & abijce ſcorpiones iam coctos. Et in oleum inijce rhabarbari electiſsimi, myrrhæ communis, aloës hepaticæ, ſingulorum drachmas tres. ſpicæ nardi drachmas duas. croci drachmam. theriacæ electæ, Mithridatij perfecti, vtriuſque ſemunciam. Trita infunde & pone in balneo per triduum: nec amplius deinde colabis, ſed repones, & balſami inſtar ſeruabis. Eſt enim ſummæ admirationis remedium contra venena ſupra dicta, & maxi

maximè contra napellum, quo infecti fuerunt duo illi Corsici latrones, quorum historiā recitauimus lib.4. in mentione Aconiti, ad quem locum lectorem remitto, Hæc Matthæolus.

¶ Cardanus putat oleum quod foris aduersus venena illinatur pulsibus & cordis regioni, metallicum esse oportere, vt ex auripigmēto aut my si detractum, vide supra ab initio tractationis de oleis destillatis metallicis. De oleo ex serpentibus ceu viperis nigris, item de oleo ex ranis, lege Mesuen, &c. Oleum de castoreo componitur cum multis aliis aromatib. & gummis calidis, &c. vt Syluius in Mesuē describit, potest & simplex cōponi, & pro solida castorei parte pinguitudo adhærēs addi, vel potius vtrunque, vt ipse consulo. Sulfur in œnostagmate (aquam ardentem intelligo) feruefit, dum enatet lentor quidam (oleum appellant) quem concha excipere oportet, aliquoties commutanda aqua, dum satis olei collectū sit, quo demersum corpore hydrargyron foras elici voluerunt, statim illito à balneis, Iac. Hollerius. Vide supra inter olea destillata.

De fomen

De fomentis & suffitibus.

FOmenta nominantur, pyriamata Græcis, quecunq; corpori foris applicantur calida, vel ad mitigandũ dolorẽ, vel ad materiam euocandam tum aliâs tum ad discutiendos tumores: hoc fortè sicca fomẽta magis præstant, illud humida. Est quãdo sicca & humida alternare velim, vt in podagricis & arthriticis doloribus, & aliis, vbi periculum est ne tenuiori materia extracta crassior relinquatur indureturq; magis. Videntur autem humida fomenta materiam præparare siccis, attenuare, molire, digerere, euaporare, quædã fortè nihil horum pro materię diuersitate. Arida verò siccare & euocare & calefacere magis. Humida sunt, vel liquida. Vt aqua simplex aut salsa, oleum lac per se, vel cum melle: herbę & flores in aqua aut vino alióue liquore coctæ, & in linteo aut sacculo superpositi, aut in vesicam immissæ, aut spongia inde madida, aut linteum, aut lana, aut filtrũ. Vesicę vel vtriculi calida vel oleo pleni. Possunt & cataplasmata hîc adnumerari quæ calida adhibentur, nempe herbæ decoctæ, & contusæ, super linteo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

teo appoſitæ. Sicca ſunt, vt milium, ſal, harena, furfur, auena, calefacta illa in caccabo, & agitata, in linteũ vel ſacculũ induntur. Celſus alicubi ſalis calidi ſuccum commendat: & ſale humido fouere alibi vtiliſsimũ eſſe ait. Oportet autẽ, vt ipſe interpretatur, ſacculum cum ſale in aquã calidã immittere, & loco affecto calidũ imponere, immittẽdo ſubinde ſpatulam ferreã ignitã in ſacculũ, dũ ſuper loco dolẽte poſitus eſt, & aquã leuiter aſpergẽdo, itaque ſpatulas duas in prõptu habere oportet, vt dum altera ſpatula in ſacculum immittitur, altera igniatur: in tetano ceruicis morbo (inquit Celſus) opus eſt fomẽto humido & calido. Itaq; pleriq; calida multa ceruices ſubinde perfundunt. Id in preſentia leuat, ſed opportuniores neruos frigori reddit, quod vtiq; vitãdũ eſt. Vtilius igitur eſt cerato liquido primùm ceruices perũgere: deinde admouere veſicas bubulas, vel vtriculos oleo calido repletos, vel ex farina calidum cataplaſma, vel piper rotũdum cum fico cõtuſum: Vtiliſsimũ tamen eſt humido ſale fouere. Apud eundẽ mirabile fomentũ ad dentem legimus. Menſtrum in peluim ponitur, & aqua affunditur vt modicè emineat: deinde ſilices

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

candentes immittuntur, æger ore hiante vaporem excipit. Ego nuper à dentiũ dolore diuturno liberatam audiui mulierculam, quę vaporẽ silices nigri (quo vici sternuntur) vino perfusi hians exceperat.

Idem Celsus nares vlceratas foueri iubet solius aquę vapore è vase oris angusti. Hic vapor etiã ad hæmorrhoides callidas dolentesq; adhibetur. Mulier quędam cũ diu laborasset ex paronychia vel maligno vlcere erodẽte in digitis pedis, iam ossiculis quibusdã exemptis & multis remedijs frustra tẽtatis, fomentũ adhibuit è musco iuglãdis decocto in vino ita vt locũ affectũ in vapore illo aliquandiu teneret: deinde musci partẽ calidã super illigaret, & mox curata est. Est & titio exustus paniculo (madẽti) inuolutus, loco calidi fomẽti apud Celsum. Nos cari aut cumini semẽ contritum in sacculo aqua ardẽte calida madefacto, colicorũ vmbilico frequẽte successu imposuimus. Ex eadẽ ardẽte & accensa in loco balnei seu sudatorio angusto vndiq; clauso, aër calescit, in quo nerui, articuli, & aliæ partes refrigeratę vtiliter fouentur, & si fieri potest, & sudant. Ad sudorem mouendum & locũ balnei calefaciendũ vapore aquæ calidę, vulgus in sudatoria sua caccabos

cabos magnos aqua feruente plenos imponit, vnà cũ paleis (quæ calorem diu cõseruãt) & aliquãdo herbis odoratis. Alij ollam feruẽtem extra balneũ habent, cũ aqua & impositis herbis aut medicamẽtis aliis, inde vapor per canalem balneũ ingreditur ab inferiore parte, hoc alij aliis instrumentis & vasis efficiunt, vt veteres in Italia suas zetas calfaciebãt. Balneo iam calefacto pruna in ollam indi posset, & sicca medicamẽta inspergi quorum suffitus desideraretur, cũ aliàs tum præcipuè ad muliebrem vsum ad diuersa vteri vitia, suffitu per canalem admisso.

Hipocrates ad hoc peculiare quoddam vas describit. Caput interim exerant, quibus id imbecillius est, aut de quibus timetur ne in syncopen aut nimiam sitim incidant, &c. Aliqui in balneis lateres ignitos, aut ferri scoriam, aut lapides perfundunt aqua aut vino, simplici medicatóue. Sudor in lecto prouocatur, lateribus ignitis inuolutis in lintea humida, & appositis: aut lagenis stanneis aqua calida plenis: aut sacculis in quibus herbæ decoctæ adhuc feruentes imponantur, & melius quidem latere etiam feruente immisso. Leniter simul & reprimũt & molliũt, lana succida ex aceto, vel

vino

vino, cui oleum adiectum est, contritæ palmulæ, furfures in salsa aqua vel aceto decocti. Simul reprimunt & refrigerãt, vinum, acetum: & ex horum aliquo madés vel panis vel farina, vel spongia, vel cinis, vel lana succida, vel etiam linteolum, Celsus. Aliqui cinerem feruentem vel prunas potius in vase ligneo ponunt, ad dimidium replentes reliquũ eius implent quibus visum fuerit herbis, vt absynthio, mentha, ad confortandum ventriculum, vel per se, vel modico vino aspersis: deinde superilligato linteo imponunt parti affectæ: præsertim vbi calefacere, siccare, discutere, & validius extrahere opus est. Cõuenit partibus refrigeratis, & arthriticis cum artemisia tantum vel etiã chamæmelo: & vteri vitiis cum matricaria. Poterit autem hoc fomentum fieri cum duobus vasis alternatim applicandis. Celsus alicubi lanam sulfuratam, hoc est surfuris fumo imbutam partibus affectis circundari iubet.

Huc referri possunt, quæcunque recẽtiores, Fuchsius & alij, de foinẽtis, epithematis, embrochis, sacculis, & insessionibus scribunt. Græcis æoneîn significat desuper irrigare & superfundere, siue id fouendi gratia fiat, nimirùm cum calore: siue

re: siue alia de causa. Galenus ad scirrhos tollendos, suffitum pyritis lapidis aut molaris aceto perfusi commendat.

Suffitus varios ad morbum Gallicum qui omnes fiunt cum cinabrio quod fit ex argento viuo, aliqui etiam cum auri pigmēto & marchasita, &c. reperies apud Nicolaum Massam, & alios quosdam qui huius morbi curationem tradiderunt. Tussilaginis folia sicca suffita, ita vt fumus aperto ore hauriatur, aridam tussim & orthopnœam iuuant, & abscessus in pectore rumpunt. Idem & radix suffita præstat, Dioscorides.

De succis quibusdam.

SVcci herbarum quarundam expressi coquuntur ad ignem, vel in Sole desiccatur, vt Bulcasis docet singulatim de succo ex hamsig, plantagine, lactuca, semperuiuo, portulaca rostro porcino, scariola, fœniculo, apio volubili, lapatho & aliis.

Mirabilis modus extrahendi succum ex elleboro nigro, quo quidē tanquam mysterio vtuntur, cuius vtilitatem ipse etiā expertus cęlare nolui, ne quid egre-

gium videar inuidisse posteritati. Hunc modum quis primus inuenerit nescio, ego ab intimis quibusdam amicis accepi. Elleborum nigrum intelligo illum quem vulgò omnes in Germania sic vocant cõsiligini similem, plerique in hortis alunt: sed præstat montanus ex Heluetia nostra petendus. Licebit autem eundem modum experiri in colocynthide, esula, laureola, &c. Ellebori nigri radices puræ & lotæ bulliant leuissimè in aqua infusæ prius in ea per noctem aut amplius, concisæ minutatim. Curabis autẽ vt & in hac & cæteris decoctionibus, spumam omnem innatantem, tanquam venenatum, diligenter abstergas, hanc aquam seruabis, & rursus aliam affundes tepidam, & modicè aliquandiu feruefacies mutando aquã toties, donec nihil aut perparum amplius amaritudinis radices retineãt: quod fiet vbi septies aut nouies mutaris aquam. Interea verò dum mutas aquas priores semper destilla per filtrum, & tandem omnes pariter decoque lento igne, vel prunis potius, ita ne bulliant, semper tamen prope bullitionem sint, vsque ad spissitudinem mellis in olla terrea vitreata, aut ærea stannata, vase tecto, aut parum aperto.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Cùm verò pauca iam aqua ſupereſt, circa finẽ coctionis, rude leniter ſubinde agitabis, ne ſuccus aduratur, & eodem tempore pro libra radicũ ellebori, maſtiches tritę duas drachmas adiicies, nec deſines agitare, vel cõtinuò: vel per breuiſsima interualla, donec omninò ſuccus iam ſatis denſatus videatur, id quod ſubito fortè continget: & quò minus aduratur materia, quo propior fini & denſationi eſt ſuccus eò minori igne vrgebis, nec te pigeat temporis, habebis enim præſtãtiſsimum & exquiſitum remediũ ad diuerſos morbos præcipuè melancholicos. Colore euadit ruffo obſcuro, ſapore amariſsimo, cũ acrimonia penetrante, qualis aſſari & caryophillorum eſt, ſed efficaciore, imò cauſtico vt guſtanti videretur: re vera tamen cauſticus non eſt, nimirum propter tenuitatem partium: vt ipſe experiri volui. Datur ciceris magnitudine hora vna: poſt cœnam, in omnib. morbis quibus elleborus niger conuenit, & vbi aluum citari vtile eſt. Catapotiũ vnum qua dixi magnitudine, quater plerunq; aluum deiicere aiunt. Sed audio quoſdam cùm pluſculum ſumpſiſſent, magnitudine forſan fabæ, per aluum vomitumq́ue ſæpius inanitos & valde debilitatos eſſe.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Quod ego vt cauerem, in conſilium eru-
dito quodã medico adhibito, non ipſum
elleborum ſolùm , ſed cum aliis diuer-
ſis medicamentis , vt mox oſtendam, in-
fuſum decoctúmque, ad ſuccum redige-
re volui. Radices virides an aridæ ſuman
tur, parum referre video. Debet autẽ vt
minimum libra radicum accipi. Lullus
& alij (Cardanus) meminerunt quintæ
eſſentiæ ellebori, qua ego hunc ſuccum
nihilo ferè inferiorem eſſe puto. Hoc
equidem admiratione dignum eſt, quo-
modo ſuccus tandiu decoctus, nõ modo
nihilo inferior fiat, ſed etiam multis mo
dis efficacior. Videtur enim , vt ex
coniectura dicam , pars vna huius ſuc-
ci decuplo & amplius validior quàm el-
leborus ipſe eſſet, nec tamen nocentior,
ſed vis ſine noxa augetur. Et quanquam
ipſe medicamentis pluribus additis vim
eius remittere volui, ſimplicem tamen
iſtum iam deſcriptum modum, vbi nihil
prꝫter exiguam maſtichen poſtremò ad-
iicitur, magis laudarim in difficiliorib⁹
morbis , vbi remediis etiam extremis
opus eſt: & pro maniacis aliiſque inſanis
aut deliris , qui cum ad nulla medica-
menta ſumenda cogi poſsint, tam parua
doſi , vt vnius ciceris , facilius decipiun-
tur

tur. Quinetiam extra corpus ad morſus venenatos, & neruos læſos, præſtantiſsimam vim eius eſſe crediderim. Apud authores nullum hoc modo paratum reperio ſuccum, aliquid cum eo ſimilitudinis habet ſuccus de acacia & de berberi apud Bulcaſin. Colatura enim tãtum decoquitur non expreſſa, item galbani ſuccus & liquiritiæ. ſed aqua in illis non mutatur. Reliqui verò ſucci omnes per expreſsionẽ fiunt, & coquũtur donec coagulẽtur, vt chelidonij, papaueris, abſynthij, ſolani, vuæ acerbę, memithæ, eupatorij, hæpociſthidis, corticũ radicum mandragoræ. Idem Bulcaſis aliis etiam quibuſdam ſuccis expreſsis, qui per ſe ad ignem coquuntur, addere iubet parum gummi, vt partes eorum melius cohæreant, vt ſucco abſynthij & gaſi, id eſt eupatorij: item centaurij, & gentianæ (qui ex decocto collato fit.) Verum maſtiche ellebori ſucco, non hac tantum gratia, ſed etiam vim eius venenoſam & ſtomacho contrariam emendandi, admiſcetur. Iam in cæteris quibuſdam remediis, vbi medicamẽti alicuius vim in liquore aliquo deponendam augere libet, non liquorem, ſed medicamentum mutamus: priore ſcilicet colato nouũ ſemper me-

dicamentum in eundem liquorem infundentes, vt in decoctionibus nonnullis & oleis, hic verò (in succo ellebori) cõtra facimus: iisdem enim ellebori seruatis radicibus liquorẽ subinde mutamus. Caussam dixerim, quoniam ellebori radix, si qua alia, validissimas habet vires, non in superficie tantum, sed in tota substantia vehemẽter ac tenaciter impressas, quamobrem diutissimè etiam omnium seruari potest, ipse quidem post decennium vsus sum adhuc vigente. Et vulgares quidam empirici vinum in qua eius portio per noctem maduerit, postridie colatum bibi iubent ad aluum mouẽdam, radices iterum siccari: nihilò enim aut parum infirmiores fieri: etsi sæpius ad eundem vsum repetantur resiccenturque. Sed de ipso elleboro, & quæ de eo experiẽtiæ nostræ sint, alius fortè aliquando dabitur scribendi locus. ¶ Catapotia ex elleboro nigro, vel succo eius potius septimo quoque die sumẽda in curatione morbi Gallici melancholici, vt Matthçolus Senẽsis cõsulit. Radicum nigri veratri recẽtis drachmæ tres, dauci, anisi, piperis, singulorum drachma: florum buglosi semidrachma, moschi grana sex, epithymi scrupuli duo, cõ-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tundantur hæc omnia leniter, inde diem noctemque ex vini Cretici lib. quinque (erratum librarij videtur: nimia enim hæc menſura eſt) macerata, potenter exprimantur. Huius expreſsionis drachmas tres, pulueris pilularum fumarię, cochiarum, aurearum, ſingulorum drach. duas ſemis, ſimul ſubigas, inde permittas exiccari. Porrò ſiccas & iterũ in puluerem redactas: ex eodẽ vino Cretico macerabis, vt ſupra, & hoc quater, Catapotia autẽ ſingillatim ſumenda ſunt drachmæ pondere.

Succus ellebori noſter compoſitus.

Radicum ellebori nigri recentium inciſarum libras duas, liquiritiæ raſæ & conquaſſatæ piſtillo libram, macera per noctem in aqua ſatis copioſa.

Poſtridie lento igne coque ad ſeſquihoram, aut duas horas, defunde colando, & affunde aliam aquam tepidam: (quę in vaſe iuxta ignem in hunc vſum ſeruetur.) Hoc ſepties vel amplius repete. Tum abiectis radicibus aquã vniuerſam colatam, aut filtro deſtillatã, paulatim coque, & vbi pauca adhuc ſuperfuerit, affunde hoc decoctum: Betonicæ manipu. ſeptem, agrimoniæ manipulos duos: aniſi vncias tres, macera in aqua,

& decoque ad consumptionem tertiæ partis. exprime, cola bis aut ter, tandem adde Agarici electi minutatim concisi vncias quinque: iridis vncias duas semis: cinamomi drachmas sex. zinziberis semunciam, quoque ad dimidias, exprime, & cola vt supra. Deinde affundito hoc decoctum, ellebori decocto bullienti modicè: & simul ad spissitudinem mellis coquatur. Paulo ante finem, adde pulueris masticheѕ drachmas quatuor, scammonij drachmas duas: hæc simul dissoluta in pauco decocta ellebori, vt fiant mellis consistentia, non multò ante finem decoctionis affundes (cum succus iam mediocriter densatus fuerit, aut densari cœperit.) agitabisque donec consumetur succus. Experieris autem subinde guttam succi instillando in orbem stanneum: & cùm ita densus fuerit, vt ferè non amplius defluat orbe inclinato vel erecto, perfectus erit succus. Sed per horam aut amplius ante finem subinde ad lentum ignem agitabis, ne aduratur. Ex hoc decocto vncias succi ferè vndecim habui: vix quartam partem puto habiturus si elleborum solum decoxissem. Hoc succo iam aliquoties vsus sum: nam & epilepti

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

epileptico iuueni feciliter dedi, qui multo iam tempore, Deo gratia, bene habet, multis tamen etiam aliis remediis, venæ ſectione, ſudoribus adhibitis, &c. Et alter quidam per triennium aſcaridibus infeſtatus, multis remediis fruſtra tentatis, hoc ſucco ſemel ſumpto, & per dies aliquot poſtea cornu ceruino vſto, reſtitutus eſt. Catapotia ciceris magnitudine à duobus ad quinque exhiberi poſſunt à cœna:hoc eſt à ſcrupulo dimidio circiter ad ſcrupulum vnũ. Sed hæc progreſſu temporis experiri melius licebit. Hoc monuerim medicos parum exercitatos, ne temere eo vtantur, ſed diligenti conſideratione adhibita, eſt enim vehemens remedium. Videtur & febri quartanæ non amplius crudæ, & aliis diuerſis morbis magnis aut diuturnis conuenire, & præcipue ſcabiei ex bile atra. Quartanario cuidam nuper quinque catapotia cicerum magnitudine dedi, vnde ille magnam percepit anguſtiam, & vomitu tantùm purgatus eſt, nihil deiecit, neq; leuatus eſt morbo. Cauſam in hominis intemperentiam reiicio. Ipſe catapotiis duobus cicerum inſtar à cœna ſumptis, poſtridie non parum anguſtię circa

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſtomachum ſenſi, aliquoties deieci, non vomui. Tutius dabitur iis qui ſatis carnoſi vel obeſi ſunt, ventriculo humido, & ſtomacho non exquiſiti ſenſus.

Iterum de ſucco ellebori nigri: deque extrahendis uiribus ex medicamentis purgantibus: & aliis quibuſdam vt ab amico quodam accepi.

EXcogitata eſt hæc extractio pro delicatis & nauſeabundis, & illis qui magnam ſoluentis pharmaci doſim non ferentes, minimo pondere ſoluantur.

Extractio ellebori nigri. Radicum ellebori nigri veri recentium libræ quatuor, lauentur cito, deinde minutatim inciſis ſuperinfunde colaturam huiuſmodi ſucci bugloſæ, borraginis, vtriuſq; libræ duæ, depurentur & collentur diligentiſsimè vt auri claritatem acquirant, & reponantur ad tempus. Tum recipe

radicum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

radicum fœniculi, cichorij, aſparagi petroſelini ſingulorum vncias quatuor. iuiubarum, ſebeſten, vtriuſque vncias duas. Seminum melonum, cucumerum, cucurbitæ, citruli: ſingulorum vnciam: decoque ſecundum artem in aquæ pluuialis libris ſedecim. Colaturæ infunde quatuor prædictas libras ſuccorum, ſine ebullire paululum ad ignem: poſtea inciſi & contuſi ellebori radices iniice: & coque leniter paulatim vſquequo radices emineant. Deinde exprime rurſus per filtrum, cola, colaturam coque vſque ad mellis ſpiſsitudinem lento igne, adhibita continuè cura ne aduratur. Poſtea depone, & vtere, faciendo periculum in doſi à ſcrupulo medio vſque ad integrum aut vltra.

Datur autem ad mouendam aluum, madefacto azymo inuolutum, vna aut altera olei aniſi gutta miſtum.

Extractio rhabarbari. Rhabarbari electi fragmentorũ libram minutim incide, & craſsiuſculè tere, & affunde ſucci depurati borraginis & bugloſsi, vtriuſq; libras duas, relinque per horas 24. Poſtea coque ad lentum ignem, donec extet & emineat rhabar. Exprime deinde fortiter

& expreſſam decoctionē per laneum colatorium tranſmitte,& exprime,vt ſubſtantia in colatorio maneat. Colaturam coque ad mellis cōſiſtentiam,adiecta ſaccharı optimi vncia. Quidam in Balneo Mariæ ad ſpiſsitudinem coquunt,ne aduratur quod præſtat, quemadmodum & in duplici vaſe. Purgando ad deglutiendum cum gutta olei cinnamomi & aniſi mixtum,& azimo inuolutum, faciendo in doſi periculum à ſcrupulo vſque ad duos. Quidam,quoniam rhabarbarum per ſe non valde purgat, acuunt totam extractionem cū modico dacrydij optimi,quod nihil obeſt.

Extractio pilularum.

REc.quancūque volueris pilularum maſſam, diligentiſsime & ex optimis medicamētis cōpoſitā, confracta in minutas partes macera per dies octo in aquę pluuialis,ſucci borraginis,ſucci fœniculi æqualibus partibus.ſ.q. Deinde coque in vitreo duplici vaſe per integrū diem,deinde exprime per laneum pannū mūdiſsimum, qui nullos pilos remittat, & iterum in balneo & duplici vaſe ad iuſtam ſpiſsitudinem diligenter coquito, & forma pilulas minutas, quarum dabis

ſcru

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſcrupulos duos, aut circiter. Hoc modo extracta materia puriſsima eſt, admodū tenera, & facilè in manu liqueſcit. Similiter poſſunt etiam reliquorum medicaminū purgantium vires extrahi. Sed animaduertendum, vt ſemper admiſceantur in decoctione leniētes & lūbrici ſucci, quales prædicti ſunt, & melius multò fuerit, ſi omnia in duplici vaſe coquātur.

Deſcriptio electuarij extracti purgantis, quo eximius quidā medicus Norimbergæ vtebatur. Colocynthidis drachmas tredecim, veratri nigri, ſenæ Alexādrinæ, vtriuſque ſemunciam, agarici albiſsimi vnciam, rhabarbari electi ſemūciā, aut ſi minus præſtans fuerit rhabarbarum vnciam, diacrydij drachm. quatuordecim, turbith (ſi rectè lego) ſtichados Arabi. vtriuſque vncias duas ſemis. Cinnamomi drachmas duas, roſarum rubearum, ligni aloës, maſtiches, myrrhæ rubeæ, aſari, ſpicæ nardi, ſtyracis liquidi ſingulorum ſcrupulos quinque. Omnia infunde & digere vel putrefac, vt loquuntur per dies decem, aut quatuordecim in aqua vitæ ter deſtillata calida. Succus inde expreſſus vniatur cum tribus vnciis aloës præparatæ. Cæterum aloën hoc modo præparabat. Aloës

libr

libra, plus minus in peluim, caccabum vel ollam immittitur, addendo aceti rosacei, & aquæ rosatæ quantum sufficit, ita tamen vt aceti rosarum plus sit quàm aquæ rosarum. Bulliant simul lento igne duabus vel tribus ebullitionibus: dein colato fortiter exprimendo. Colatum iterum bulliat lento igne ad consistentiam aloës cum spatula agitando continuè. Vbi refrixerit, seruetur ad vsum. Species supra commemoratæ primum tenuiter inciduntur, deinde tritæ, infusæ in aqua vitæ, quantum sufficit relinquuntur in infusione calida in Balneo Mariæ vel arena, diebus xiiij. frequenter interea agitando quotidie, deinde fortiter exprimuntur per pannum lineum grossum, deinde ponuntur in alembico, & cum igne extrahitur humiditas aquea, vsque ad consistentiam diacydonion dicti medicamenti. Quòd si adhuc supersit aliqua humiditas, ponatur super carbones ardentes in vase aliquo quantum sufficit.

De succo iridis & rapi &c.

IRis nostra in hydrope efficacior mihi videtur quàm Florentina: in qua sententia

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

tentia etiam amicus quidam noſter eſt, medicus perquàm eruditus qui nuper experimenta hæc ſua de iridis radicis & rapi ſucco ad me miſit. Recipe, Ouum gallinæ, & effuſo liquore albo, ſuccum iridis infunde, & miſce cum vitello diligenter: & cum modicum ad cineres caleſeceris, pro hauſtu matutino exhibe, qui per ſeceſſum ſupramodum aquam intercutaneam euacuabit.

Hoc etiam (inquit) inter ſecreta habeo pro hydropicis qui ſudare nequeunt. Succum e rapo rotundo in pila cõtuſo & expreſſo, conditum ſaccharo vel cinnamomo. vt aliud quippiam quàm rapum guſtanti referat, mane exhibebis ægro bene operto, & ſudabit.

Portulacæ, ſedi, cotyledonis, & aliorum ſimiliter glutinoſorum ſuccus, prælentore nimio per ſe non poteſt exprimi. Cum omphacio probè trita herba exprimitur. Alij tritas igni lento calfaciunt. alij tritas loco frigido, vt cella vinaria, vimineo vaſi impoſitas in catinum ſubiectum deſtillare permittunt, Syluius, apud quem plura leges de parandis & ſeruandis ſuccis, in libro de præparatione ſimplicium.

Ex ligno ſancto & alio quocunque la

chry

chrymam extrahimus quę preciosior est ipso ligno, hoc modo. Secatur lignum in frusta digiti crassitudine, quę igni exponuntur. inde colligitur quicquid inest lachrymæ in ligno, Cardanus.

¶ Lac ex esula & chelidonio colligitur summis ramulis incisis & super vas aliquot inclinatis, exprimendo (emulgendo) ramulos singulatim. Sic collectum liquorem in Sole siccabis. Succus verò colligitur herbis tritis & expressis, Bulcasis.

¶ Gummi purgantia & alia, si quis recuset catapotiorum forma deglutire, infunde in aquam bullientẽ, dissoluantur, cola:& infunde oleum amygd. dulcium & da in potu cum Rob.

¶ Pone in aqua vel vino medicamentum aliquod purgãs forte, deinde in eodem liquore macera pruna sicca, caricas, vuas passas, donec turgeant, tũ ablue vino. Hi fructus intra corpus sumpti mirabiliter sine molestia aluum soluunt, Arnoldus in libro de vino.

Passularum vncias quatuor coque cũ aqua violarum per mediam horam, cola per cribrum: deinde insperge drachmas duas scammonij, exiccentur. Inde triginta cũ volueris, aut quadraginta dabis, nec

nec plures, cum panatella, Epiphanius Empiricus.

Aliqui anſerem pinguem medicamentis, felibus paruis bonæ habitudinis, minutatim conciſis, farciũt, cũ ſale & paulatim in veru aſſantes, deſtillantem inde liquorem colligunt, vt membra arthritica inungant, Ioa. Goeurotus. Empiricũ quendam nuper audiui murib. minutatim inciſis farctum anſerem aſſauiſſe, & collectum inde liquorem ad inunctionem gibberis in dorſo dediſſe.

De decoctis.

DEcocta vocamus liquores, aquam, vinum, aut acetum: in quibus medicamenta aliqua ad ignem coquuntur: deinde colantur, &c. de quibus breuitatis ſtudio in pręſentia nihil dicemus, niſi quod admonebimus cõciſa aut trita per aliquod tempus macerari prius debere, quę decoquenda ſunt, in vaſe diligenter clauſo. Ex viridibus quidẽ plantis gratior fit decoctio quã aridis: quamobrem arida cõtuſa macerataq; diutius quam recentia colari & exprimi poſſunt, deinde per ſe, vel cum melle aut ſaccharo decoqui, &c.

Decoctio in aceto cõtra peſtem. Che-

lidonij maioris manipulos duos cum herba & radicibus coques in aceti optimi libris quatuor semis, super prunas, in olla vitreata cum operculo cuius ore luto sint munitæ, per sesquihoram, ad tertiæ partis consumptionem. Deinde colatum acetum in phiala vitrea repones. Huius tria cochlearia plena dabis correpto peste, & si reuomuerit, iterum da, & sudorem præcipe, Innominatus in libro Germanico manu scripto. Alij cum chelidonio tantundem rutæ sumunt, & parant vt supra & peste deprehenso cochlearium dant bibendum cum modico theriacæ, cuius auxilij salutarem experientiam tum ipse habeo, tum ab aliis plurimum cõmendari audiui. Et nuper in libro quodam Gallicè scripto empirici cuiusdam idem fermè remedium legi: & superioribus annis cùm pestis hic præluderet, amicus quidam similem descriptionem ad nos misit. Plerique chelidonium in aceto coqui volunt, sed alij alia addunt: quidam vt dixi, rutam tantum: alij etiam saluiam nobilem, rorismarinum, iridis folia nõ radicem, zedoariam, & in olla bene operculata coquũt: inde paucas guttas ad præseruandum dant: correpto autem cochleare cum
the-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

theriaca,& iubent ſudare. Aliqui eadem ferè in vino macerant in phiala bene obſtructa, agitant aliquoties, deinde deſtillant, dant ad præſeruandum, vel correpto, vt ſupra: & eo ſumpto non ſudare, ſed ambulare iubent quàm fieri poteſt longiſsimè, & ſi opus ſit, duci à duobus hominibus.

Aliter. R. Abſynthij, rutæ, turionum rubi ana partem vnam. chelidonij partes tres. Decoque in aceto albo q.ſ. in olla lutata, ad cõſumptionem tertiæ partis, detur quàm primum homo infectus fuerit, pòſt ſudet.

Aliter. R. Radicum chelidonij libram ſulfuris, croci, tormentillæ, vnciam, theriacæ vnc. duas. pimpinellæ, gentianæ, ana ſeſcunciam, piloſellæ cum radicibus rutę vtriuſque manipulum, ſaluiæ pugillum. Coque in olla noua bene lutata, cum ij. menſuris aceti albi, ad conſumptionem tertiæ partis. In hoc decocto diſſolue electuarium de ouo (vel theriacum) ad quantitatem fabæ, detur patienti vt ſcis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

De vinis factitiis & medicatis.

POstremo hîc quędã de vinis factitiis docebimus, non omnibus tamen ex professo, quod prolixũ foret. Qui plura vinorum genera factitia, eorùmque compositiones & vires desiderat, Dioscoridẽ adeat, & Aetium libro vltimo, & Arnoldi Villanouani librum de vinis.

¶ Vina medicata diuersis modis fiunt. Primo, decoquendo medicamenta cum musto, plerunque ad tertiæ partis cõsumptionem, despumando interim, & colando postea. Sunt qui vinum per se decoquunt, alij donec tertia pars cõsumatur, alij multo minus: deinde in sacculo medicamenta in eo suspendũt crassiusculè contusa. Et amara quidem medicamenta pręcipuè in vino decocto (sic enim dulcescit) immitti debent in sacculo, vel vnà coqui, vel vtrũque. Sic fiunt vina cũ absinthio, cum zedoaria, cũ inula, item cum borragine & melissa apud Arnoldum. Aliqui mustum recens aliquantulũ decoquunt, & refrigeratum infundunt super herbis in vase. Secundo herbas ipsas vel medicamenta arida ponendo in musto antequam ferueat, vt per eius fer-

uo

uorem in vaſe, medicamenti vis ei commiſceatur: ſic plerique vinum de abſynthio apud nos parant, & per hyemem in vaſe relinquunt, ſemper implendo iterũ vaſa, ſi quid inde hauſerint: veris initio herbas eximunt, alij per æſtatem quoque relinquunt, ſed tamen facile corrumpitur, mucet, aceſsit, præſertim vaſe non pleno. Quidam epiſtomijs vaſorum intus laminam ex ferro ſtannato multis foraminibus per viam opponunt, ne medicamentis impoſitis obſtrui poſsit. Licet & quauis anni parte abſynthium aliáſue herbas, in vino vetere in vaſcula ponere præſertim in cellis frigidioribus: aut in amplo vaſe vitreo bene obſtructo. qđ ſi caryophyllata radix arida addatur, diutius conſeruabitur vinum. Aliqui ſimpliciter medicamentum cuius vim in vinum tranſire voluerint, cum vino coquunt, quouis anni tempore: ſed vina cocta pleraque exhalant prorſus & ſubacida fiunt. ergo magis probarim medicamenta contrita in vino vnà cum melle deſpumato aut ſaccharo aliquot horis macerari: deinde aliquoties per manicam Hippocratis collari. Sic ex iridis radice vinum hydropicis vtile aliquando paraui, anhelis ex inula, &c. Poterit &

cum ſuccis herbarum depuratis miſceri percolariq́; vinum: vel ex iis quæ in ſacculo arida trita in eo ſuſpenſa fuerint per aliquot dies, exprimi ſuccus, & percolatus admiſceri: & in ſacculum recentia addi, &c. Nam ſi ita ſæpius exprimatur materia, & addatur recens, efficacius erit vinum, & vaſculũ ſubinde implebimus in locum exhauſti, quod ſi aliter faceres, vinum ſubinde infirmius fieret.

Vina medicata (vt diximus) fieri poſſunt, medicamẽtis in ſacculo, aut ſimpliciter in muſto impoſitis, vt ſimul ferueant, relinquendo: aut in vino ad ignem bulliendo. Sed prior modus præfertur, quòd per eum non reſoluatur vis medicamentorum, nec alteretur aut infirmetur. Debet autem foramen vaſis ſeu vegetis ſcutella parua tegi, vt feruor modicè exhalare poſsit, nec odor tamen nimium euaporet. Si tamen in vino ad ignem coquere viſum fuerit, fiat ignis lentiſsimus & cõtinuatus ſine fumo, vaſe operto ne exhalet, & ad certum tẽpus decoquatur (maiori minoriue igne, prout cuiuſque rei ſubſtantia requirit, Arnoldus in libro de vino,) præſtaret quæ coquere libuerit, in duplici vaſe vel in balneo Mariæ coqui.

Aromati

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Aromatica vina factitia per tres aut quatuor dies clara seruari possunt, postea turbantur. Vinorum e medicamentis simplicibus diuersis confectiones docet Plinius. 14.16.

¶ Vinum de absynthio quomodo fiat, iam supra dixi. Sunt qui cum solo absynthio parent: alij alias diuersas herbas, præsertim calidas, admiscent: vt hyssopum, rutam, saluiam, carduum benedictum, pulegium, costum hortensem, phyllitidem, flores sambuci, cortices fraxini. Ego interdum in phiala vitrea ex tempore paro, absinthij comis aridis superinfusis pari mensura vino Cretico, & aqua ardente ter destillata, hoc diu seruari potest, exigua eius mensura vino multo addita, totum in absinthij qualitate imbuit. Stomacho frigido prodest, flatus discutit, colicam phlegmaticam & ex flatibus natam sanat, scabiem curat illitum. Arnoldus in libro de vinis. Melior modus conficiendi est, inquit, quòd contundatur absinthium viride vel siccum, & coletur vinum calidum aut frigidum super ipsum aliquoties, donec saporem & vim eius recipiat, & saccharo vel melle condiatur. Præstat autem hic modus conficiendi hoc vinum, quoniam

vis omnis absynthij in superficie est,quę hoc modo optimè extrahitur. Deinde prolixus est in recensendis eius viribus, poterit simul etiam addi galanga & anisum,aut siquid aliud videbitur.

¶ Artemisites vinũ fit vt absinthites. Vinũ de alkekengi seu halicaccabi granis eodẽ modo fit, super ijs contritis vinum colãdo pro dosi vna accipies à quinque ad decem,educit materiam calculosam à renibus & vesica manifeste, & vrinam retentam ducit,(vide Arnoldum in libro de vino)cuius & ipse nuper periculum feci,colato simul aniso,radice carlinæ.persicorum nucleis,& lapillis cancrorum, vnde vrina iã diu retenta intra horam secuta est. Sunt qui(integra) halicaccabi grana in mustum ponant vase paruo,vt simul bulliãt,& ad vsũ seruant.

Vinum ex betonica ad stomachi dolores prodest, Alex.Benedictus.

Vinum buglossatum,è radicibus buglossi in vino maceratis,mirè commendatur ab Arnoldo contra atribillarios affectus, cũ historia mulieris cuiusdam eius potu curatæ,quæ per iracundiam sæpe fatua reddebatur.

Vinum buglossatum, in quo radices buglossi bene lotæ extiterint per diem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ac noctem: vel ſyrupus eius, affert lætitiam, & melancholicis prodeſt.

Vſu eius (vini) curati ſunt quidam ab amentia & permixtione & alienatione rationis, Arnoldus de conſeruanda iuuentute, cap. 3.

¶ Aliud vinum compoſitum cum radicibus & floribus buglоſsi, cum ſena aut abſque ea, leges apud Arnoldũ in libro de vino, hac inſcriptione: Vinum mirabile pro melancholicis, cardiacis, &c.

Vinum borraginatum fit, ſi in muſto nouo ponantur borraginis flores, vſque ad perfectam depurationem, vel ſi in vino nouo diaborraginatum aut conſerua diſſoluatur, & reſeruetur ad vſum, Arnoldus in libro de conſeru. iuuentute.

Vini compoſitio contra humores aduſtos, & pro colericis & maniacis, conferens lætitiam. R. radicum bugloſsi mundatarum libram. Roſarum rub. florum violarũ, borraginis & bugloſsi, ana. lib. ſemis. been albi, & rubri vtriuſque vnciam. Conquaſſata pone in ſacculo, & ſacculum in vaſe continente tres ſarcinas boni vini (muſti puto) recẽs expreſsi albi & clari quam reperiri poteſt maximè. Huius vini pars dimidia cum dictis ſpeciebus bulliat, & altera dimidia

per ſe bene deſpumando. Deinde cola illud vbi ſpecies ſunt, in vas: imple de altero, donec receſſerit feruor, & ſatis clarum fiat. Debet autem eius vſus eſſe aſsiduus, Arnoldus de conſer. ſanit.

Vinum inulatum. Inulæ radices teſſellatim inciſas in olla fictili noua vitreata coques in muſti ſextariis duobus aut amplius, donec partes aliquot conſumantur. Deinde muſti optimi dulcis ſextarios viginti quatuor aut amplius, in caccabo decoques donec dulceſcat: poſtea inulæ radices vnà cum muſto in quo deferbuerunt, affundes, & cũ adhuc aliquantulum ſimul bullierint, depones ac ſeruabis.

¶ Aliter. In muſto dulci deſpumato & ad tertiæ partis conſumptionẽ decocto, cùm iam ferè ſatis coctum fuerit inulæ radices iniicies, (pro cõgiis viginti quinq;, vel circiter, vncias nouem:) & cùm modicè adhuc bullierit muſtum, depoſitum & refrigeratum ſerua: & inulæ radices (eaſdem ſcilicet, colando ſeparàtas) in ſacculo intra vas ſuſpẽde. Debent autem radices colligi mẽſe Octobri creſcente Luna, aut ineunte æſtate, & ſiccari in Sole, Hæc ex manu ſcripto quodam libro Germanico tranſtuli. Vide Dioſcori

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ſtoridem, qui hoc vinum Nectarite nuncupat.

Vinum arceuthites. Pro muſti congiis viginti aut circiter, iuniperi baccarum dimidium quadrantem (quadrantem vocamus modij Heluetici, ſed is quoq; variat, quartam partem) accipe: Fundum vaſis primò conſternes tenuibus ſegmentis è fraxini ligno dolato, ne baccæ epiſtomij aditum obſtruere poſsint, deinde dimidiam partē baccarū ſuperinſternes: tertiò reliqua ſegmenta, quartò reliquas baccas, vna cum manipulo artemiſiæ, & linguæ ceruinæ vulgò dictæ dimidio: poſtremò vas replebis optimo & dulcimuſto, vt ſimul ferueat. Huius vini vſus vt cōtra venena & multos morbos hominē preſeruet, debet autē bibi hauſtus eius vnus aut alter ab initio prandij: & vnus poſt cœnā ante ſomnum, Innominatus.

Noſtri vinum cōficiunt per æſtatem, nigra ceraſa acida, quæ viſula vocant, integra imponendo in vas, quartā partem relinquendo vacuam, ſuperfuſo vetere vino albo, quod breui rubeum colorem trahit, citius quidem, ſi pediculi omninò adempti fuerint: tardius, ſi ita reſecti vt pars adhuc hæreat, ſed ita diutius ſeruant colorē. Solēt autem cū aliquid inde

hauſerint. mox iterũ vas implere. Cor & ſtomachũ roborat, ſitim mitigat, refrigerat, ſiccat, aſtringit. Alij non integra, ſed trita imponũt, aut in ſacculo ſuſpendunt, vnde odoratius vinum fit, nucleorũ ratione, minusq; aſtringit, & magis ducit vrinam. Poteſt & quouis anni tempore ex aridis fieri, Aliqui ſuccum ex his ceraſis per ſe in vaſe ponunt, & cum deferbuerit, obſtruunt, ac pro vino vtuntur: vel per ſe, vel modicum eius copioſo vino miſcentes. Idem ſuccus coquando denſatur: & ceraſa ipſa ſaccharo condiuntur.

Vinum è prunis ſylueſtribus ijſdem modis fit per autumnum, vbi iam ſatis mollia & bene matura fuerint.

Vinum raſpatitium (noſtri vocant) [rappis] id eſt linguam quadam acuta ſtypticitate mordens, prouocat appetitum villos ſtomachi aſtringendo. Medetur corpori ob calorem diſſoluto, potiſsimum æſtate, cholericis, & ſanguineis vtile. fit autem ſic. Ponantur aliquæ vuæ acerbæ cum maturis in torculari vt ſimul exprimantur. Vel quod melius eſt, referuentur vuæ & conterantur vnà cum raſpacijs ſuis, & immittãtur vaſi cum muſto. contrahet autem muſtum illud à ſuc-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

co raſpaciorum (ſcāporum, Galli grappes vocant, noſtri [rappen,] vnde vino nomen) illorum. & vinaceorum in vuis, que ſunt acetoſa, ponticitatem quandam & aſtrictionem, Arnoldus de villa noua. Noſtri aliter parant. racemis integris bene maturis dolia implent, & vinum vetus ſuperinfundunt, & quotieſcunq; vinum inde hauſerint, rurſus implēt. Sunt qui alternis racemos, & folia ſaluiæ imponant. Stomachum recreat, ſitim remittit. Dyſentericam potionē quandā Nic. Myrepſus in D. litera ca. 85. parari iubet cū rhaſpe bono aut marathrato aut eleliſphacato puro vino. Fuchſius pro rhaſpe forte, inquit, legendum rhoites vel rhodites. Apud eundem antidotus quingenteſima fit cum vino bono rubeo aut raſpe: & ſimiliter vltima antidotus. Ego vinum raſpatitiū intelligo, quod plerūq; ſemper cum ſaluia fit, &c. & rubeum ſemper.

Sunt qui raſpatitio vino etiam aromata addant: qualia ſunt: R. galangæ vncias quinque. cinnamomi, caryophyllorum. ana drach. duas zedoariæ ſemunciam: coriandri vncias tres. fiat puluis craſsiuſculus. Vinum paſſulatum, quod mellitum vocat Arnoldus, fit caſſulis in vino

(vel

(vel muſto) decoctis donec dulceſcat quod mox in vaſe conditur:& paſſulę cõtuſæ in idem coniiciuntur, ſubſidunt autem illæ in fæces.

Sed idem Arnoldus aliud quoque deſcribit egregium, quod paſſulatum vocat, paſſulis cum cinnamomo decoctis in muſto non multo: quod deinde reliquo muſto in vaſe condito affunditur.

De vinis aromaticis.

ARomatica vina fieri ſolent dupliciter, vel aromatibus tantum in ſacculo ſuſpenſis, in vaſe quod in cella vinaria relinquitur: vel melle etiã addito, vt ex tempore tantum fiat quantum deſideramus,& ſpecieb. cõtritis ſimul per colatorium vel manicã Hippocratis laneam, vt vocant, aliquoties colatis, hoc vinum mulſum, vel mellitum vocari poteſt, vulgò claretum & nectar nominãt, & melicratum impropriè, cũ vino albo. Quòd ſi pro melle ſaccharum addant, cum vino rubro, Hippocraticum vocant. Fient autem in pharmacopolis vina hæc aromatica plerunque ea proportione, vt ad aromatum ſiue ſpecierum drach. ſeptem mellis vnciæ tredecim addantur,& vini

albi

albi odoriferi libræ quatuor. Vel ad drachmas ſex ſpecierum, ſacchari puriſsimi ſelibra, vini rubri libræ quatuor, aut minus. alij multò plus ſacchari admiſcent, vt ſpecierum quoque. Aliquãdo croci ſemidrachma vel multò minus additur, tingẽdi cauſa, pręcipuè mulſis. Antequã verò coletur vinum, per horas aliquot, viginti quatuor ad ſummum, loco calido vel in hypocauſto relinqui debet cum ſpeciebus infuſum.

Vinum hippocraticum factitij generis eſt, facili ratione. Galliis maximè tranſalpinis gratiſsimum. Cinnamomũ, ſaccharum, & carpeſium terũtur in fiſcum, ex eo vinũ linquatur, vt tranſeundo qualitates eas combibat. Datur hoc epulis principalibus cum eſcharite pane bellariorum vice, qui mos, ſed in alio vino, peculiaris Athenienſibus fuiſſe legitur.

Hermolaus Barbarus Corollarij libr. quinto capite de vua œnanthe.

Aliud. Corticum cinnamomi interiorum drachm. ſex. zinziberis albi integri ſemunciam, nucum moſchatarũ electarum drach. duas. Caryophyllorum, granorum paradiſi, vtrorũq; drach. cardamomi, piperis, calami arom. coriãdri præp. ſingulorũ ſcrupulum, miſce & tere

craſs.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

crassiusculè. Vini libras octo, mellis despumati vncias viginti sex, misce omnia, & cola secundum artem. Sunt qui vina hęc aromatica cum lacte amygdalarum clarificent.

Aliud, ad cardiacos, descriptum Alexãdro Benedicto lib. de com. R. vini austeri odorati sextarium. sacchari albi selibrã. cinnamomi, zinziberis ana semunciam, galangæ drachmam.

Aliud eiusdem ad imbecillitatem stomachi. R. Cinnamomi semunciam. zinziberis albi drachmas duas. Caryophyllorum. piperis longi, glandis moschatæ ana obolos quatuor. Bene tusa cum albi sacchari selibra, in meri albi congio cõmisceto, ac percolabis, summum enim dissolutis stomacho remedium est.

Aliud. R. cinnamomi vnciã. zinziberis semunciam. galangæ drach. duas. caryophyllorum drachmam. granorũ paradisi drachmas duas. sacchari albi vncias octo. vini optimi q. s.

Aliud Cinnamomi secunciam. zinziberis semunc. caryophyllorum drachm. duas. granorum paradisi, galangæ, vtriusque drachmã. Sacchari sesquilibram. Vini rubri mensuras duas, (id est libras quatuor) misce, fiat Hippocraticum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Aliud. Interioris cinnamomi vncia, zinziber.al.ſemuncia. granorum parad. drachmæ tres,caryophyl.moſchocaryi. vtriuſque drachm.duæ,macis, galangæ, vtriuſque ſeſquidrach.piperis lōgi drachma,ſpicę nardi,folij,vtriuſq; ſemidrachma,fiat puluis. Huius ſingulas vncias ſingulis vini menſuris addes, cum libra ſacchari, & torneſolo,(ſic dicto genere lanæ purpureo)ad colorandum q.ſ.

Aliud quod ad thoracis & pulmonis vitia accōmodatum videtur.

Recip.cinnamomi optimi à craſſo cortice abraſi vnciam,caryophyllorum ſeſquidrachmam, aniſi,fœniculi,vtriuſque drachmam,glycyrrhizæ drachmas tres, macis,cardamomi,ireos,ana drachmam ſemis.Sacchari albiſsimi vncias tres.

Singula diligenter trita infundantur cum ſequentibus. Recipe Vini maluatici vncias nouem, aquæ borraginis libram.roſaceæ, ſeſcunciam. aquæ meliſſæ, vncias tres. Per tres horas iuxta fornacem relicta, tandem ſæpius per ſaccū filtri colato.fiat Hippocraticum vinum clarum.

Hippocraticum laxatiuum. Vinum quod quartanam, quotidianam, & tertianam notham concoquit, & præparat.

humores,& eoſdem mox per aluum edu cit. Recipe eſulæ libram, epithymi drachmas ſex, polypodij, cinnamomi, paſſularum, ana drachmas quatuor, maſtichæ, zinziberis, zedoariæ, caryophyllo. ſingulorum vnciam. Sacchari quantum ſufficit, Arnoldus.

Nectar apud Arnoldum. Pro ſextario vini accipe zinziberis electi excoriati, cariophylla. cinnamomi excoriati, ana drachmas duas, granorum paradiſi drachmam. Fiat cum optimo vino, vel Græco, quod melius eſt, & loco mellis ponatur ſaccharum cum grano moſchi,& eſt nobiliſsimum. Sirupus vel iuleb de vino ad conſeruandam valetudinem & iuuentutē fit, in tribus libris boni vini ponendo duas libras ſacchari, fiat ſyrupus, cuius vſus eſt cū aqua. Gerit autem vicem cibi & potus,& recreat naturam, Arnoldus in libro de conſeruanda iuuentute.

Vinum ſaccharatum decoctum, ſenibus, frigidis & debilibus cōuenit,& quibus humor natiuus & calor naturalis im minuuntur, nutrit enim, & ſanguinem generat,& replet partes principales ſpiritibus. R. Vini optimi de Vernacia, vel Græci, aut ſimilis libras tres, ſacchari

albi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

albi Caſſetini libram. Coquantur ad lentum ignem more ſyrupi. ſerua & vtere cum duabus partibus aquæ, vel aliter vt vſus poſtulabit. Hoc vinum (ſiue potius ex vino ſyrupum) Rabi Moyſes in libro de victus ratione ſenum & conualeſcentium approbat.

De vinis mulſis aromaticis.

DE ſaccharatis vinis aromaticis iam ſupra dictũ eſt, & ſimul in genere de mulſis quoque ſiue mellitis aromaticis. Licet autem & in ſuperioribus compoſitiõibus omnibus loco ſacchari mel ponere, & pro rubro vino album, in ſequẽtibus verò contra. Sic ex Hippocratico vino claretum ſiue clarum feceris, & ex claro Hippocraticum. Sunt qui coloris vini differentiam non faciant. Mel quidem ſemper cum modica aqua prius decoqui, & deſpumari debet diligenter. Sunt qui illis etiam vinis quæ cum multo ſaccharo fiunt, modicum mellis addant, ad maiorem dulcedinem: alij multum. Vide aromatites vinũ in Dioſcoride, Alchandicum eſt vinum decoctum cum aromatibus, & zuccaro aut melle. apud quoſdam Italicos dicitur Clarea,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

cuius descriptio habetur in libro simplicium Ebenesis.

Species clareti. Zinziberis, galangæ: vtriusque vnciam, cinnamomi vncias duas, caryophyllorum drachmas duas, granorum paradisi, piperis longi, vtriusque drachmam. Mellis sesquilibram. Sacchari libras duas. Vini albi mensuras quatuor, (libras sedecim.) Alij cum solo melle parant, & aliquid spicæ, & nucis moschatæ addunt, & cum albumine oui clarificant.

Claretū quod Philippus Vlstadius in Cœlo philosophorum describit, cap. 57. Rec. Vini albi optimi libras quatuor, sacchari albi duri vncias quatuor, cinnamomi vnciam, coriandri præpar. drachmas tres, caryophyllorum drachm. duas, granorum paradisi, zinziberis albi ana sesquidrachm. piperis longi scrupul. duos. zedoariæ drachmam semis. Omnia trita subtilissime & colata, reseruentur in vase stanneo.

Vinum senescentium, hyemali tempore vtile melancholicis, & plegmaticis: renes & totum corpus calefacit, tumorem hæmorrhoidum tollit, concóctionem iuuat, bonum colorem facit, lumen clarificat, ingenium acuit, cani-

tiem

tiem retardat:& eadem præſtat quæ hiera picra, niſi quòd amaritudine caret, & ventrem non ſoluit. Recipe Spicæ, cinnamomi, carpobalſami, xylobalſami, zinziberis, galãgæ, calami aromatici, aſari, myrtillorum, ana drachmã, maſtiches drachmas duas, liquiritiæ, paſſularum, ſingulorũ ſemuncia, ſacchari pro arbitrio. Fieri poteſt per decoctionem, vel ſine ea inſtar clareti, ponendo ſpecies in ſacculo largo, & ſacculum in colatorio, & toties colando: donec vis ſpecierum tota in vinum tranſiuerit, quod per guſtum cognoſcetur, Arnoldus in libro de vino.

Aliud. Recipe zinziberis drachmas duas, cinnamomi ſemunciam, caryophyllorum drachmam. Vini albi menſuras tres. Mellis vnciam, ſacchari albi ſelibram. Fiat claretum ſecundum artem.

Aliud laxatiuum. R. Galangæ drachmas ſex, cinnamomi vnciam, turbith, eſulæ, catapotiæ, hermodactylorum, ana drachmam ſemis. Tere, fiat claretum cum melle & ſaccharo.

Aliud. R. zinziber. vncias duas, cinnamomi quatuor, caryophyllorũ duas, galangæ tantundem, granorum paradiſi

vnam. Singula subtiliter trita cribrataque misceantur. Deinde croci orientalis vnciam bene tritam seorsim seruabis. Claretum facturus, mellis libras duas ad ignem in fictili nouo feruefacies, & quũ bullire cœperit, aufer ab igne, & parua mora interposita despumato.

Deinde mensuras duas (circiter octo libras vini) accipies, quod eo melius erit quò dulcius & clarius fuerit, & admiscebis ei de speciebus prędictis vncias duas, & croci drachmam aut amplius, deinde per sacculũ collabis, cuius pars superior (ferè ad duas tertias totius lõgitudinis) linea sit, inferior lanea per vnã tertiam totius sacci aut paulo plus. Cùm vinum satis colatum fuerit, fæces infundere poteris in hydromeli siue apomeli vt vulgò paratur, vt quod reliquum viriũ est, in id deponat. Hoc vino si mulier vti debeat, vt delicatus aliquis, pro melle saccharum pones. Ex Germanico libro manuscripto.

Aliud tempore pestilenti præseruans. Recipe vini optimi mensuram, angelicę semunciam, Boli Armeniæ drachmam. nucis moschatæ drachmas duas, galãgæ, piperis longi, coriandri, ana drachmam semis, zinziberis sesquidrachmã, cinnamo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

momi drachmas ſex,ſacchari ſelibram.

Ex libro quodam manu ſcripto Latinè compoſitiones aliquot nectaris ſiue clareti, quum maiorem eius copiam in barili aut vaſe ligneo, ſeruandam in cella vinaria deſideramus.

Lotum, vt videtur, certæ menſuræ vini apud Belgas quæ duas continet pintas.

CLaretum vel nectar bonũ ſic facies. Cinnamomi libram,galangæ,zinziberis.carda.granorum para.caryoph. cubeba. macis ſingulorũ vnciã. Piperis longi,& nigri ſi volueris,vtriuſq; ſemunciam.Spicę nardi,nucis moſc.ſchœnoanthi,ſin.drac.tres.Croci drach. Terantur omnia minutiſsimè,& miſceãtur.Sic habes ſpecies pro medietate oneris vnius equi, id eſt pro barili vno, (libris fortè centũ viginti octo.) Nectar autem ſic facies.Pone vinũ totũ in vaſis,deinde ſpecies pone in aliquo pãno lineo ſatis amplo: & in barili, in quo nectar facere volueris, pannum intromitte cũ ſpeciebus,

ita quòd latera panni super emineāt aliquantulum supra os barilis. Postea in aliquo vase pone quatuor libras mellis & fortiter cum vino misce, ita vt totum satis clarum sit. Tum vinum super species colando infunde, & postremo Vinū cum melle. Demum clauso barili species in eo relinque cū panno per biduū. Tandem aufer fortiter comprimendo: & habebis nectar optimum.

Si vero pro principe aut prædiuite aliquo parare volueris: adde supradictis ligni aloës optimi, folij, vtriusque semunciā, moschi drachmā semis, & loco mellis pone saccharū minutissimè tritum in mortario: deinde solutum in vino.

Aliud nectar optimum, cum eisdem speciebus, sed ponderibus diuersis.

Recipe Cinnamomi vncias duodecim semis. Zinziberis, galangæ, granorū paradisi, caryophyllorum, cubeb. macis, cardamomi, ana drachmas duas, piperis longi scrupulum, spicæ nardi, schœnoanthi, nucis moschatæ, ana scrupulum semis, croci ad pondus (denarij) Turonensis, vel paulo plus. Hæc omnia minutissimé trita misce, & habebis species abundè pro loto nectaris ciuitatis, Burgensis.

Dein

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Deinde accipe libram mellis cum pinta aquæ fontanæ decocti vſque ad conſumptionem aquæ: & refrigerandam ſe pone. Tunc accipe circiter lotum boni vini,& ſacco cum prædictis ſpeciebus in vas immiſſo, vinum percolando,infundito paulatim, vel etiam cum vini parte prius mixtum paulatim infundendo, ita vt ſuccus non comprimatur. Quod ſi precioſius facere voles,ſaccharum pro melle pones in vino diſſolutũ, ſimiliter pondere libræ aut amplius. Percolabis autem ter vel quater,vt fortius & melius euadat vinum. Addes etiam prædictis agallochi optimi,folij,ana grana duo,& & moſchi aliquantulũ. ¶ Aliter.ſuſpende ſpecies in ſacculo in vino mixto cum melle vel ſaccharo, & poſt duos aut tres dies extrahe bene comprimendo, ſed ſuperior modus melior,& pulchrior eſt.

Ad faciendum nectar,modi tres,quorum duo priores.Gratia Dei vocantur,tertius manus Dei,ex codice manu ſcripto.

R.Cinnamomi drachmas nouẽ.zinziberis drachmas quatuor, nucis moſchatæ, piperis longi ana drachmas tres,galangæ,granorum paradiſi,macis vel folij, cubebarũ ana drachmas duas, caryophyllorum drachmam,ſpicę nardi ſcrupulum integrũ,croci dimidium,ſacchari librã,vel mellis pintam quod bullierit in pauca aqua ad conſumptionem aquæ, bene deſpumati. Miſce in ſeſquilotum vini. Aliqui addunt cardamomi & carui,ana drachmas duas. Et hoc eſt melius claretum.

Ad idem. R. Ariſtolochiæ rotundæ, cinnamomi, vtriuſque vnciam,zinziberis ſemunciam, galangæ, granorũ paradiſi.caryophyllorũ, cubebarum, macis, nucis moſchatę,ana drachmas duas,piperis longi drachmas tres,ſpicæ nardi ſcrupulũ,croci dimidiũ, ſacchari libram,vini lotum.Quòd ſi pro diuite fuerit,adde agallochi optimi grana duo, & moſchi dimidium granum. Vel,ſecũdum alios. R.Cinnamomi electi vncias duas,zinziberis vnam, granorum paradiſi, piperis longi,vtriuſq; ſemunciã, nucis moſchatæ,caryoph.macis,ana drach.duas,cubebarũ cardamomi, ana drachmam.ſpicæ nardi, ſchœnoanthi, calami aromatici.

ana

ana ſcrupulũ. Trita cõmiſce cum tribus libris mellis, & loto vini, vt dictum eſt.

Potus qui dicitur Manus Dei. R. Cinnamomi ſeſcũciã, zinziberis drach. tres, cardamomi drach. duas, folij, galange, ana ſemidrachmam, piperis longi vel nigri drachmas quatuor. Si fiat pro diuitibus, adde caryoph. nucis moſchatæ, macis, granorum paradiſi, ana drach. duas, Mellis deſpumati pintã. Vini boni lotũ burgenſe. Et ſi potes, loco mellis pone ſacchari librã. Si rectè paretur hic potus vtilis erit aduerſus multos affectus præcipuè frigidos, & in ſenibus, ac illis qui imbecilliores ſunt ad Venerem.

Conueniet phlegmaticis, & melancholicis mirificè, vt meritò Manus Dei vocetur. Triſtitiam ſoluit, lætitiam confert. Splenis & hepatis obſtructiones aperit. Hydropem curat: & lapidem de renibus potenter educit, ſi addatur parum ſaxifragæ & lapidis lyncis.

Species pro vino zedoartico. R. Zedoariæ, cinnamomi, vtriuſque ſemunciam, galangæ drachm. duas, miſce fiat puluis.

Ad vinum quod à ſcapis denominatur [zú einem rappis.] R. zædoariæ ſe-

munciam

munciam, coriandri vncias tres, galangæ vncias quinque, cinnamomi, caryophyllor. ana drachmas duas, fiat puluis crassiusculus.

Aliter, pro zedoartico vino species, quæ sufficiunt pro mẽsura vini quę oma vulgò Argentinæ vocatur.

Cinnamomi vncias tres, caryophyllorum nucis moschatæ, granorum paradisi, cardamomi, ana semunciam, zedoarię drachm. sex. cubebarum, piperis longi ana drachmas duas. Contunde crassiusculè, misce pro sacculo.

Ad idem. Cinnamomi vnci. duas, zinziberis semunciam, caryophill. piperis longi. cardamomi, cubebarũ, zodoariæ, ana drachm. vnam, galangæ, granorum paradisi, ana drachmam semis. Trita crassiusculè misce pro sacculo.

De vinis aromaticis cum aqua ardente.

AQuam ardentem facilè cum aliorum medicamẽtorum tum aromatum odorem & vim omnem imbibere si paucis horis trita in ea maduerint, & exiguum eius deinde vino simplici affundatur, & posse hoc modo varia odore & sapore vina ex tempore parari, supra scripsimus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

pſimus ex Arnoldo in aquę ardentis ſimplicis deſcriptione.

Apparatus vini quod Hippocraticum vulgò vocãt. In aquæ ardẽtis ter quatérue aut amplius deſtillatæ vncias duas cinnamomi iniicito,& gingiberis dimidiã: granorũ paradiſi,piperis,ana ſeſquidrachmam caryoph.drac.nucẽ moſchatam dimidiam.Trita omnia in vas bene clauſum per quatuor dies indito,& bis aut ter quotidie agitato: demũ colato & reſeruato,poteſt autẽ longo tẽpore ſeruari,huius mediocre cochleare plenum immittes in generoſi vini rubei mẽſurã: & ſacchari librã addes. Si tamẽ vinũ dulce ſit,ſaccharo opus non eſt,Furnerius.

Maluatici modus. R.galangę optimę caryoph.zinziberis,macis,ana drachm. Hæc omnia craſsiuſcule trita in vaſe ligneo bene operculato infuſa in aqua ardente relinques horis vigintiquatuor. Deinde in linteo ſuſpẽdes à filo in vas capax ſummę,vt vocant,aut dimidiæ ſummæ vini clari per tres dies. Et habebis vinum tam bonũ & forte quàm ipſum natiuũ Maluaticum aut Traminiũ eſt. Liber manu ſcriptus Germanicus.

Vinum ſapore Rhætici,in vaſe vitreo vel fictili vitreato, linteolum aromati-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

bus iam dicendis plenum ſuſpende,& reple aqua ardēte,diligenter obſtrue:& relinque,ſaltem per horas duodecim. Cùm vti volueris, linteolum exprime in magnum aliquod poculum vitreum, cui infundendum eſt vinum,ita vt latera poculi aromatica illa aqua ardēte conſpergātur:aut liquor in fundum expreſſus,inclinato poculo latera vndiq; madefaciat, deinde vinum infunde quod habebit ſaporem Rhætici. Aromata hæc ſunt. Cinnamomi, zinziberis, caryophyllorum, de ſingulis ſemidrachma,craſsiuſculè trita miſceantur,linteolo illiganda.

Eodē modo fit ſapor moſchati vel muſcatelli vini, accipe nucem moſchatam cum pauco macis,trita miſce vt ſupra.

Caryophyllatum. Caryophyllorum ſemidrachmam cum pauco cinnamomo terę,& in linteolo liga, vt ſupra.

Alſatici ſapor, Saccharum candi in linteolo liga vt ſupra. Aut mel diligēter de ſpumatum cum aqua ardente miſce in vaſculo bene obſtructo:& cùm vti volueris,linteolum hoc liquore intinctum in poculum exprime.

Hæc omnia ex libro quodam Germanico manu ſcripto mutuati ſumus.

De

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

De aliis quibuſdam vinis aromaticis præſertim quæ fiunt ſacculo in vaſe ſuſpenſo.

VInum caryophyllatum fit caryophyllis in ſacculo ſuſpenſis in vaſe cum muſto. Multum deſiccat, diſſoluit, conſumit, attrahit, iuuat aſthma antiquum, & tuſsim, in ſenibus cum humorũ corruptione: vtile etiam in epilepſia & ſyncope, concoquendi & retinẽdi vim confirmat, anhelitum reddit odoriferũ. Multum autem de ſiccitate eius remittunt ſaccharum & glycyrrhiza, Arnoldus in libro de vino.

Eodem modo quælibet aromata (& remedia) tum frigida tum ſicca in ſacculo ſuſpendi poſſunt, & vino vel muſto immitti, quod eorum vi & qualitate imbui volumus, Ibidem.

Aromaticum vinum fit ad iuuentutis conſeruationem, ſi in ſacculo lineo immittantur ſpecies non tritæ, ſed particulatim ſciſcæ, ita quòd ſubſtantia ſpecierũ ſit in ſacculo vaga, & ponatur in vino ore vaſis diligenter obſtructo, Arnoldus de conſeruanda iuuentute.

Alius aromatici vini modus, ad cõfirma-

ma

matiorem temperamenti,& iuuentutis. Cubebarum,caryoph.nucis mosch.passularum,de singulis drachmę tres,in sacculo bulliant in boni vini libris tribus vsque ad tertiæ partis consumptionem, adde saccharum,& inde mane ac vesperi propina vncias singulas,plus minus. Vel fiat sicut claretum, Arnoldus ibidem.

Vinum crocatum lætitiam affert, & aufert melancholiam, Arnoldus de conseruanda iuuentute ca.3. Eius verò componendi modũ docet eiusdẽ libri tractatu secundo,his verbis. Pone modicũ croci bene siccum in sacculo amplo de panno ligni subtilissimi rari,& sacculus ponatur in collatorio de staminea vel panno lineo,& superfundatur vinum(vel etiam oleum pro oleo crocato) ad modũ lixiuij.& repetatur donec placeat color & sapor. Possunt & aliæ species admisceri pro arbitrio.

De vinis artificiosis quæ saporem peregrinorum referunt,propter aromata, & species in sacculo intra vas suspensas.

VAria aromatica vina quomodo fiant, & peregrinorũ quorundam sapor

por fictitius cum aqua ardente & aromatib. ſuperius oſtenſum eſt: hic addemus quomodo peregrina quædam vina homines induſtrij abſq; aqua ardente imitentur: non vt impoſturas inde addiſcant homines auari, ſed vt medici ægrotis præſertim delicatioribus, ſimul & gratificari interdum & prodeſſe poſsint. Decerpſimus autem quæ ſequuntur omnia, ex Germanico libro manu ſcripto.

Græcum vinum ſic fit. Zinziberis, Galangæ, vtriuſque ſelibram. granorum paradiſi, caryophyllorum, ana vnc. tres. in ſacculo ſuſpende in dolio vini mediocri, [in ein fuder.]

Vinũ maluaticũ. R. Moſchi, agallochi vtriuſq; drach. Cinnamomi, cardamomi (ſi rectè lego) caryophyllorum, ana dra. duas. ſacchari candi ſemunciam.

Vinum de Romania.

Recipe, ſucci glicyrrhizæ cinnamomi, vtriuſque drachmas duas. aniſi drachmam. macis drachmã ſemis, ſacchari drachmas tres.

Vinum mũſchatellum. R. polypodij, liquiritiæ, aniſi, ſingulorum drach. duas. nucis moſchatæ drach. tres calami ar. drachmam.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Muſcatellum rubrum ſic facies. Florum ſambuci vnciæ quatuor. cinnamomi ſemuncia, bulliant in muſto rubeo. Muſcatelli odorem facere putantur quæcunque moſchum referunt odore ſuo, & quæ à moſcho denominantur, vt nux moſchata, & cortex eius qui macis vocatur. item flores ſambuci præcipuè, & coriandrum.

Multi & ſclaream herbam in vino ſuſpendunt, nimirum folia cum floribus: cuius odor vehemens & nõ ingratus eſt. aliqui tamen inſalubrem eſſe, & caput grauare putant. Sed compoſitiones huiuſmodi infinitę fieri poſſunt: & ſatis eſt homini induſtrio, & ſimplicium medicamentorum aromatum, & condimentorũ naturæ gnaro, paucas aliquot veluti formas pręſcriptas habere, quas ipſe multis modis pro occaſione & variis circunſtantijs variabit. Nos Deo immortali gratias agentes, à quo omnis remediorum ſucceſſus pendet, huic libro in præſentia finem imponimus.

FINIS.

In

INDEX EORVM

quæ in Thesauro Philiatri notatu digna tractantur, litera r. remedium significat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

ani

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Argen

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

is

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Coit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Ad

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Hen

K 2 Hys

Iu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Pau

Pe

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Rhai

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A

LVGDVNI,

Excudebat Vidua
Balthazaris,
Arnolleti.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2783/A